

การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
ที่มีต่ออัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนวัดศรีวิสุทธิธาราม จังหวัดพิษณุโลก

ปริญญานิพนธ์
ของ
ฉัตรนภา เอี่ยมกำแพง

ครุฑ. 0๓๕ ๑๘. ๔๖๖๖ ๕๖๖๖
๕.๗ ๑๘. ๕๖๖๖ ๕๖๖๖

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
มีนาคม 2544

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๕.๗ ๑๘. ๕๖๖๖ ๕๖๖๖

๕.๗ ๑๘. ๕๖๖๖ ๕๖๖๖

12

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(อาจารย์ ดร. นันทา สุริรักษา)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(อาจารย์ ดร. นันทา สุริรักษา)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)
..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทนา วงษ์อินทร์)
..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)
วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดิน
ประจำปีงบประมาณ 2544

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความเอาใจใส่จากอาจารย์ดร.นันทา ผู้รักษา และรองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ ซึ่งเป็นประธานและกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ที่ได้สละเวลาเพื่อให้คำแนะนำข้อคิดเห็นต่างๆ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องเป็นอย่างดียิ่งเสมอมา ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของทั้งสองท่านเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พงศ์ประยูร กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ได้กรุณาให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรสุกฤท และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้จัดสรรทุนงบประมาณแผ่นดิน ประจำปี 2544 ให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนจำการบุญ คณะครู และนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการทดลองเครื่องมือวิจัยก่อนนำไปใช้ และขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีวิสุทธิธาราม คณะครู และนักเรียนที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์เกรียงศักดิ์ สุวรรณวัจน์ ผู้กรุณาให้คำแนะนำด้านการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเป็นอย่างดีต่อผู้วิจัย และขอขอบคุณสำหรับคำแนะนำและกำลังใจของพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ สาขาวิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนวทุกคน

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และขอขอบคุณบุคคลในครอบครัวทุกคนที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

คุณประโยชน์และความดีที่เกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแด่บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้การศึกษา อบรม และช่วยเหลือจนผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษา

ฉัตรนภา เอี่ยมกำแพง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
คำนำ	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	7
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	7
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	8
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ด้านสังคม	12
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม	52
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม	72
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	114
ประชากร	114
กลุ่มตัวอย่าง	114
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	114
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ	115
แบบแผนการทดลอง	119
วิธีดำเนินการทดลอง	120
การวิเคราะห์ข้อมูล	120
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	121
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	123
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	123
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	123

5	บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	131
	บทย่อ	131
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	131
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	131
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	132
	วิธีดำเนินการทดลอง	132
	การวิเคราะห์ข้อมูล	133
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	133
	อภิปรายผล	134
	ข้อเสนอแนะ	138
	บรรณานุกรม	140
	ภาคผนวก	152
	ภาคผนวก ก	153
	1. แบบสอบถามอัตมโนทัศน์ด้านสังคม	154
	2. ตาราง 9 แสดงจำนวนข้อความของแบบสอบถามอัตมโนทัศน์ด้านสังคม	158
	3. ตาราง 10 แสดงค่าอำนาจจำแนกเรขาคณิตและค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถามอัตมโนทัศน์ด้านสังคม	159
	4. ตาราง 11 แสดงคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	160
	5. ตาราง 12 แสดงคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม.....	161
	6. ตาราง 13 แสดงคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านสังคม ของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง.....	162
	7. ตาราง 14 แสดงผลต่างของคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านสังคม ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง.....	163

8. ตาราง 15 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัฒโนทัศน์ด้านสังคมโดยรวม ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	164
9. ตาราง 16 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัฒโนทัศน์ด้านสังคม : รู้จัก เข้าใจตนเองและเพื่อน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	165
10. ตาราง 17 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัฒโนทัศน์ด้านสังคม : ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	166
11. ตาราง 18 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัฒโนทัศน์ด้านสังคม : ให้ความช่วยเหลือเพื่อน ได้อย่างเหมาะสม ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	167
12. ตาราง 19 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัฒโนทัศน์ด้านสังคม : สื่อความหมายกับเพื่อน ให้เข้าใจได้ตรงกัน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	168
ภาคผนวก ข	169
1. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม	170
3. โปรแกรมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม	229
ประวัติย่อของผู้วิจัย	271

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงวัยและอายุ ลักษณะที่สำคัญจะพัฒนาและผู้ที่มอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางจิตสังคมแต่ละขั้น	18
2 แสดงแบบแผนการทดลอง	119
3 เปรียบเทียบอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	125
4 เปรียบเทียบอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม	126
5 เปรียบเทียบอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียน กลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	127
6 เปรียบเทียบอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง	128
7 เปรียบเทียบอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง	129
8 ผลการทดสอบรายคู่อัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง	130
9 แสดงจำนวนข้อความของแบบสอบถามอัตรานวัตกรรมด้านสังคม	158
10 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม อัตรานวัตกรรมด้านสังคม	159
11 แสดงคะแนนอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการ เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	160

12	แสดงคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการให้คำ ปรึกษาเป็นกลุ่ม	161
13	แสดงคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	162
14	แสดงคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	163
15	แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัตมโนทัศน์ด้านสังคมโดยรวม ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	164
16	แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานอัตมโนทัศน์ด้านสังคม : รู้จัก เข้าใจตนเองและเพื่อน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	165
17	แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานอัตมโนทัศน์ด้านสังคม : ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	166
18	แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานอัตมโนทัศน์ด้านสังคม : ให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	167
19	แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานอัตมโนทัศน์ด้านสังคม : สื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	168

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภูมิแสดงการเรียนรู้เกี่ยวกับอัตรานวัตกรรม	22
2 แผนภูมิแสดงแนวคิดเกี่ยวกับอัตรานวัตกรรมของเบิร์น	24
3 โครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่ออัตรานวัตกรรมของบุคคลวัยต่างๆ	39

บทที่ 1

บทนำ

คำนำ

ในสังคมปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการทุกแขนงพัฒนาอย่างรวดเร็วและแผ่ขยายไปทั่วโลก สังคมทุกสังคมมีความต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสามารถทางสังคมและสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคน ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540 - 2544) ได้มุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคุณภาพของบุคคลเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเยาวชน เพราะเยาวชนจะเจริญเติบโตเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต ฉะนั้น โรงเรียนหรือสถาบันต่าง ๆ ในสังคมควรจะต้องร่วมมือกันพัฒนาเยาวชนให้เจริญขึ้นทุก ๆ ด้าน การที่จะพัฒนาบุคคลให้มีบุคลิกภาพดี และมีคุณสมบัติพร้อมที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดีวิธีหนึ่ง คือ การพัฒนาอัตมโนทัศน์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดย “อัตมโนทัศน์” เป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของบุคลิกภาพ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการสร้างลักษณะถาวรของพฤติกรรมของคนเราทุกคน ถ้าเขามีอัตมโนทัศน์ไปในทางใดก็จะมีบุคลิกภาพไปในทางนั้นเช่นกัน ดังที่ โรเจอร์ส (Rogers. 1951 : 497) กล่าวว่า การจะเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลให้ดีขึ้นนั้นต้องพยายามศึกษาสภาพภายในของบุคคลให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ความรู้สึกและการรับรู้เกี่ยวกับตนเองถือว่าเป็นแกนพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1974 : 217) ได้เปรียบเทียบไว้ว่า อัตมโนทัศน์นั้นเป็นแกนกลางของบุคลิกภาพ ถ้าเปรียบบุคลิกภาพเป็นดังล้อลักษณะนิสัยต่าง ๆ (traits) ก็เป็นเหมือนซี่ล้อ และมีอัตมโนทัศน์เป็นเหมือนค้อนซึ่งเป็นที่ยึดและที่รวมของซี่ต่าง ๆ

อัตมโนทัศน์หรือความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง เป็นการรับรู้ที่บุคคลมีต่อตนเอง เกี่ยวกับบุคลิกภาพ ความสามารถ การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าของตนเอง ตลอดจนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการรับรู้เหล่านี้เกิดจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อม และจากการประเมินการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Rogers. 1951 : 136) สอดคล้องกับ ดิกโกรี (สมศรี นิตรวรรณา. 2534 : 4 ; อ้างอิงมาจาก Diggory. 1966) ที่กล่าวว่า อัตมโนทัศน์เกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ จากการสังเกตตนในภาวะหรือสถานการณ์ต่าง ๆ และจากปฏิกิริยาของผู้อื่นที่มีต่อตนด้วย อัตมโนทัศน์นี้พัฒนาไปได้เรื่อย ๆ ไม่มีขอบเขตจำกัด โดยพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมานั้นเป็นผลมาจากความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองทั้งสิ้น (Adler. 1967 : 186) เช่น คนที่มีอัตมโนทัศน์ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี จะมีพฤติกรรมในทางเป็นคนขยัน มีความสนใจ มีแรงจูงใจ มีสมาธิในการทำงาน (Fanmare. 1968 : 448) มีบุคลิกภาพดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง

ภาคภูมิใจในตนเอง มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่าง มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจะแสดงความสามารถให้ผู้อื่นยอมรับ (Bloom. 1977 : 194) เป็นต้น

เปอร์กี (Purkey. 1970 : 2) เชื่อว่าอัตมโนทัศน์เป็นแรงผลักดันเบื้องต้นที่ทำให้เด็กพยายามทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก นอกจากนี้ แมคแคนด์เลส (McCandless. 1967 : 101) กล่าวว่าคนที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวก จะมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ มีความกังวลต่ำ และมีการปรับตัวดี ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของแตรนคอลล และเบลลูจิ (Crandall and Bellugi. 1954 : 224) พบว่า คนที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวกจะปรับตนเองได้ดีกว่า คนที่มีอัตมโนทัศน์ในทางลบ และจากการศึกษาของคูเปอร์สมิธ (Coopersmith. 1959 : 87-92) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับความกังวลใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จำนวน 102 คน พบว่านักเรียนที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวก จะมีความกังวลใจน้อยกว่านักเรียนที่มีอัตมโนทัศน์ในทางลบ ซึ่งมักจะถอยหนี เก็บตัว และหมกมุ่นกับความคิดของตน บุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ในทางลบ นอกจากจะก่อให้เกิดผลเสียต่อบุคลิกภาพแล้ว ยังส่งผลการดำรงชีวิตในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งทำให้เกิดความคับข้องใจมีชีวิตที่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร แล้วยังเป็นผลสืบเนื่องถึงสังคมและประเทศชาติด้วย เพราะการจะพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ประชากรควรเป็นผู้ที่ได้รับการพัฒนาให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีคุณภาพ เมื่อประชากรได้รับการพัฒนาแล้ว ย่อมจะส่งผลต่อเนื่องไปถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคมและประเทศชาติต่อไป

การเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์เป็นผลมาจากภาวะและการเรียนรู้ (Lindzey and Hall 1965 : 65) ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ตามเวลา สถานการณ์ และบทบาทในสังคมของบุคคลนั้น (Kendler. 1968 : 86) นอกจากนี้ อาร์ พันธุมณี (2522 : 96) ยังกล่าวว่า พัฒนาการทางอัตมโนทัศน์ มีลักษณะเป็นกระบวนการต่อเนื่องตามขั้นพัฒนาการตั้งแต่วัยเด็กเล็กจนถึงวัยรุ่น ซึ่งสามารถพัฒนาได้ และอีริก อีริกสัน เชื่อว่า สิ่งที่ทำลายพัฒนาการของเด็กวัยประถมศึกษาที่สุด คือ ความรู้สึกนึกคิดที่เด็กมีต่อตนเอง (self-concept) (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2533 : 52-53 อ้างอิงมาจาก Erickson. 1965) ซึ่งวัยประถมศึกษาเป็นวัยของการวางรากฐานที่สำคัญของชีวิต เช่น บุคลิกภาพ สุขภาพจิต และพัฒนาการด้านต่าง ๆ และเนื่องจากมีผลงานวิจัยจำนวนมากที่แสดงและพิสูจน์ให้เห็นว่า อัตมโนทัศน์ของเด็กมีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลสัมฤทธิ์และพัฒนาการทางการเรียนของเด็ก รวมทั้งมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กด้วย (ทิสนา เขมมณี. 2526 : 14) ถ้าเด็กมีอัตมโนทัศน์ในทางบวกและตรงตามสภาพเป็นจริง ก็ไม่มีปัญหาอะไร แต่ถ้าเด็กมีอัตมโนทัศน์ในทางลบหรือมีความรู้สึกนึกคิดที่เกี่ยวกับตนเองชนิดที่บิดเบือนจากความจริงก็ย่อมจะมีปัญหาต่อการแสดงพฤติกรรม ในการจัดการศึกษาในระดับ

ประถมศึกษาครูจึงควรช่วยให้เด็กได้พัฒนาอัตรานทัศน์ตามสภาพที่เป็นจริงหรือใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งสิ่งสำคัญในการช่วยพัฒนาอัตรานทัศน์ก็จะต้องมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับความสำเร็จของเด็ก และพัฒนาการทางสังคมโดยตรงไปตรงมา เด็กทุกคนต่างก็มีความต้องการที่จะได้รับข้อมูลอย่างถูกต้องเกี่ยวกับตนเอง เพื่อจะได้ทราบว่าคนอื่น ๆ มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองอย่างไร ต้องการจะมองเห็นตนเองดังเช่นที่ผู้อื่นเห็น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2533 : 244) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาอัตรานทัศน์ด้านสังคม (Social Self Concept) ให้กับนักเรียน ซึ่ง ฟิตส์ (พรณวิภา ถาวรประเสริฐ. 2532 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Fitts citing Wylie. 1974 : 230-236) ได้ให้ความหมายของอัตรานทัศน์ด้านสังคมไว้ว่า เป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเอง ซึ่งเกิดจากการพิจารณาตนเองโดยใช้คนอื่นเป็นเกณฑ์ ในด้านที่เกี่ยวกับความสามารถและความเชื่อมั่นในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ ไวลี่ (รัญจวน คำจาริพิทักษ์. 2531 : 181; อ้างอิงมาจาก Wylie. 1968) ที่ได้ให้ความหมายของอัตรานทัศน์ด้านสังคมว่าเป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคล ที่มีต่อตนเอง ซึ่งเกิดจากการรับรู้เกี่ยวกับตนเองจากทัศนคติหรือความคิดเห็นที่คนอื่นในสังคมรับรู้ว่าคุณเป็นคนอย่างไร

จากความหมายของอัตรานทัศน์ด้านสังคมดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า อัตรานทัศน์ด้านสังคมหมายถึงความคิด ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งรับรู้จากทัศนคติหรือความคิดเห็นที่คนอื่นในสังคมมองว่าตนเองเป็นคนอย่างไร ในด้านที่เกี่ยวกับความสามารถ และความเชื่อมั่นเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมซึ่งสุภาพร สงวนพงษ์ (2535 : 113) ได้กล่าวว่า บุคคลที่มีอัตรานทัศน์ด้านสังคมทางบวกจะส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลเกิดขึ้น คือสามารถเข้าใจบุคคลอื่นได้ถูกต้อง และให้การตอบสนองความต้องการของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาอัตรานทัศน์ด้านสังคมให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีวิสุทธิธรรม ด้วยเหตุผลหลายประการดังนี้

1. จากการสัมภาษณ์ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ อาจารย์แนะแนว และอาจารย์หัวหน้าสายระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 รวม 8 คน เกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนพบว่า ในแต่ละระดับชั้นมีนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหามากถึงชั้นละ 1-2 คน และมีมากในชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่งนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่มเพื่อนไม่ค่อยดี เข้ากับเพื่อนไม่ค่อยได้ บางคนเพื่อนไม่ยอมรับเข้ากลุ่มนักเรียนมองตนเองในด้านลบ ไม่ค่อยเชื่อมั่นในตนเอง

2. จากการสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2543 ที่มีพฤติกรรมค่อนข้างมีปัญหา โดยได้รายชื่อจากอาจารย์หัวหน้าสายระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 คน เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน พบว่า นักเรียนรู้สึกว่าตนเองไม่เป็น

ที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน เข้ากับกลุ่มเพื่อนไม่ได้ ไม่เข้าใจความคิดของเพื่อน ไม่ทราบจะปฏิบัติตนอย่างไรในการติดต่อ สื่อสารกับเพื่อนและทำให้เพื่อนยอมรับตน

3. เด็กชั้นนี้มีอายุประมาณ 12 ปี ซึ่งเป็นวัยคาบเกี่ยวระหว่างวัยเด็กตอนปลาย และวัยรุ่น อยู่ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกาย อารมณ์ และสังคมอย่างมากมา บางคนเกิดความรู้สึกสับสนในรูปร่าง บุคลิกภาพและบทบาทของตน ทำให้ไม่เชื่อมั่นในตนเอง เป็นผลให้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัว ตลอดจนการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ทำให้มีแนวโน้มที่จะมีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมต่ำได้

4. วัยนี้เป็นวัยที่เตรียมตัวหลาย ๆ ด้านเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตเพื่ออย่างเข้าสู่วัยรุ่น เช่น ด้านสังคมการเข้ากลุ่ม การควบคุมอารมณ์ การเข้าใจตนเอง

5. ช่วงวัยเด็กตอนปลาย เป็นระยะที่เด็กจะเรียนรู้บทบาทใหม่ คือการเป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อนและการร่วมกลุ่ม (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2530 : 123) ซึ่งกลุ่มเพื่อนเป็นสังคมที่มีอิทธิพลต่อเด็กประถมศึกษามากที่สุด การยอมรับหรือไม่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนมีผลต่อการพัฒนาความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองของเด็กสูงมาก (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2533 : 53) เด็กต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนและการเข้าร่วมกลุ่มจะเป็นรากฐานของพัฒนาการทางสังคมในวัยรุ่น (อุบลรัตน์ เฟิงสฤติย์. 2529 : 267)

6. ในด้านปัญหามุขลิกภาพ เนื่องจากวัยประถมศึกษาเป็นวัยที่ประสบการณ์ชีวิตมีอิทธิพลมากต่อบุคลิกภาพ และเป็นวัยที่มีความต้องการพื้นฐานหลายประการ เช่น ต้องการความรัก ความอบอุ่นและการยกย่องชมเชย ต้องการการยอมรับและเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม ต้องการเพื่อน ต้องการความเข้าใจและความเห็นใจ

7. เด็กในวัยประถมศึกษาตอนปลายนี้มีหลายคนที่มีปัญหาเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ๆ ไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ และเด็กเหล่านี้ปรารถนาจะได้รับความช่วยเหลือที่จะพัฒนาตนเอง (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 : 26)

8. ความสับสนวุ่นวายในสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันที่พ่อแม่จะต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านมากขึ้น เด็กได้รับความเอาใจใส่น้อยลง หรือ บางรายถูกทอดทิ้ง ก็เป็นอีกเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กมีอัตมโนทัศน์ต่ำได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรจะได้มีการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคมให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีวิสุทธิธารามเพื่อให้นักเรียนมีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมเป็นไปในทางบวก นั่นคือ นักเรียนมีความคิด ความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมว่า ตนรู้จัก เข้าใจตนเองและเพื่อน ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ให้ความช่วยเหลือเพื่อน ได้อย่างเหมาะสม สื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน และรู้สึกว่าตนเองสามารถเข้าสังคมได้

การพัฒนาอัตรานวัตกรรมอาจทำได้หลายวิธีเช่น กิจกรรมกลุ่ม การให้คำปรึกษา บทบาทสมมุติ การฝึกความรู้สึกไว การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก (วัชร ทรัพย์มี. 2522 : 40) พลังคำพูด พลังจินตนาการ ภาวะแห่งความรู้ พลังสติ พลังแห่งความรัก (เกียรติวรรณ อนาคตกุล. 2540 : 19) เป็นต้น

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะนำกิจกรรมกลุ่มกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม มาพัฒนาอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้เพราะว่ากิจกรรมกลุ่มนั้น คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2521 : 5) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนเรียนรู้การกระทำของตนเองจากการปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกภายในกลุ่มมีการทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพ ค่านิยมและพฤติกรรมในแต่ละบุคคล ซึ่งการเรียนรู้โดยกิจกรรมกลุ่มจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเคารพในสิทธิหน้าที่ซึ่งกันและกัน มีระเบียบวินัย มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ และเป็นวิธีหนึ่ง ที่เหมาะสมอันจะนำไปพัฒนาตัวบุคคลซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความซาบซึ้ง และพอใจที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเองต่อไป และสแตรง (นิตยา เชียงทอง. 2526 : 6 ; อ้างอิงมาจาก Strang. 1957 : 89) ได้กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม สามารถสนองความต้องการพื้นฐานด้านจิตใจของบุคคล เช่น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการความปลอดภัย และความต้องการการยอมรับจากหมู่คณะ เป็นต้น นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มยังช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านสังคม อารมณ์ ทัศนคติ ความสนใจ ความเจริญงอกงามในด้านความรู้ และทักษะอีกด้วย เมื่อบุคคลได้เข้าร่วมกลุ่ม จะมีสัมพันธภาพซึ่งกันและกัน มีการกระทำร่วมกัน จึงเป็นโอกาสให้ได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง และสมาชิกในกลุ่ม พยายามแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง และหากได้รับการยอมรับจากสมาชิก ก็จะเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เกิดความภาคภูมิใจและยอมรับตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ เด็กจะเกิดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรง ทำให้เข้าใจ สนุก และจดจำได้ดี ประการสำคัญ กิจกรรมกลุ่มจะเป็นสื่อในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างครูและเด็ก และระหว่างเด็กด้วยกัน (ช. ชนบท. 2524 : 54-55) ซึ่ง คุณทลี จริยาปยุตต์เลิศและคนอื่นๆ (2540 : 72) ได้ศึกษาผลการวิจัยการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีมโนภาพแห่งตนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจาก ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แก้วจิต มากปาน (2540 : 84) ซึ่งได้ศึกษา การเปรียบเทียบผลของการฝึกการวิเคราะห์คิดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกิจกรรมกลุ่มที่มีต่ออัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีอัตรานวัตกรรมด้านสังคมดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ส่วนการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มจะทำให้บุคคลเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ได้ดี สามารถใช้พลังปัญญาและความสามารถของตนในการตัดสินใจ ตกลงใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในวิถีทาง

ที่เหมาะสมตามที่ปรารถนา ในที่สุดบุคคลนั้นจะสามารถป้องกันปัญหา แก้ปัญหา และพัฒนาตนเอง
 อย่างเหมาะสมที่สุด (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 : 180 - 182) และวัชร ทรัพย์มี (2522 : 174-175)
 กล่าวว่า สมาชิกในกลุ่มได้มีโอกาสแสดงออกเกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดเห็นของแต่ละคน
 เป็นการระบายความรู้สึกขัดแย้งในจิตใจ ได้สำรวจตนเอง ได้ฝึกการยอมรับตนเอง กล่าวที่จะ
 เผชิญปัญหา และได้ใช้ความคิดในการแก้ปัญหา หรือปรับปรุงตนเองกับทั้งได้ฟังความรู้สึก
 ความคิดเห็นของผู้อื่น และได้ตระหนักว่าคนอื่นก็มีความขัดแย้งหรือมีความคิดเห็นเช่นเดียวกับ
 กับตน ไม่ใช่ตนเองเท่านั้นที่มีปัญหา นอกจากนี้ยังมุ่งเปลี่ยนพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคนเกี่ยวกับ
 ความรู้สึก ทศนคติ อารมณ์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของสมาชิก โดยมีการจัดสภาพการณ์
 ให้สมาชิกเกิดความอบอุ่นและความเป็นกันเอง พร้อมทั้งจะระบายความรู้สึกและทัศนคติของตนเอง
 ออกมาด้วยความสมัครใจ และการให้เด็กเข้ามาในกลุ่มย่อมทำให้บุคคลไม่รู้สึกโดดเดี่ยว รู้จัก ตนเอง
 ยอมรับตนเอง รู้จักการปรับตัวและพัฒนาตนเอง กล่าวแสดงความรู้สึกที่แท้จริง เกิดความรับผิดชอบ
 ในตนเอง แก้ปัญหาตนเอง เป็นการฝึกทักษะใน การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น เกิดการพัฒนา
 อัตมโนทัศน์ และนำทักษะแนวคิดที่ได้จากกลุ่มไป ปรับปรุงตนเองในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้อง
 กับความคิดเห็นของ โรเจอร์ส (Rogers. 1962 : 341-342) ที่ว่าการที่เด็กมาเข้ากลุ่มเพื่อปรึกษาหารือกัน
 เป็นการตอบสนองความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความรู้สึกโดดเดี่ยว ความสัมพันธ์ในกลุ่มจะช่วยให้เด็ก
 ได้มีโอกาสรู้จักกับเพื่อนใหม่ และมีโอกาสรู้จักตนเอง ตามความเป็นจริงมากขึ้น เมื่อได้มองตนเอง
 ด้วยสายตาของผู้อื่น ปฏิกริยาตอบสนองของผู้อื่นจะบอกให้เด็กทราบว่า เขาอยู่ในขอบเขตของ
 การยอมรับของเพื่อนหรือไม่ เมื่อเด็กได้รับคำยกย่องหรือติชม เขาจะพัฒนาอัตมโนทัศน์ขึ้นมา
 โดยไม่รู้ตัว นอกจากนี้ ทองเรียน อมรัชกุล (2520 : 101) ยังได้กล่าวไว้ว่าวิธีการให้คำปรึกษา
 เป็นกลุ่มเป็นที่นิยมใช้กันมากในสถาบันการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา
 และในด้านปัญหาบุคลิกภาพ เนื่องจากวัยประถมศึกษาเป็นวัยที่ประสบการณ์ชีวิตมีอิทธิพลมาก
 ต่อบุคลิกภาพ และเป็นวัยที่ต้องการพื้นฐานหลายประการ ซึ่งกระบวนการให้บริการปรึกษาสามารถ
 สนองความต้องการเหล่านั้นได้มาก เช่น ความต้องการที่จะเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง เข้าใจ
 ความสามารถและสิ่งที่ตนมี ความต้องการที่จะมีสัมพันธภาพทางสังคม เป็นส่วนหนึ่งของสังคม
 เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ต้องการความเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ต้องการที่จะรับผิดชอบและ
 ตัดสินใจด้วยตนเอง ต้องการการวางแผนอย่างรอบคอบ เข้าใจในบทบาทของตนต่อชีวิต และต้องการ
 ความมั่นคงปลอดภัยอันที่จะนำไปสู่การพัฒนาอัตมโนทัศน์ต่อไป ดังนั้นกระบวนการให้คำปรึกษาจึง
 น่าจะช่วยพัฒนา และหล่อหลอมบุคลิกภาพของเด็กได้มาก ซึ่ง เลิฟเลส (Loveless. 1994 : Abstract)
 ได้ศึกษาผลการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มที่มีต่ออัตมโนทัศน์ (self-concept) ของวัยรุ่นผิวดำ ผลการศึกษา
 พบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มมีอัตมโนทัศน์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา อิมสำราญรัตน์ (2535 : 85) ซึ่งศึกษาผลของ
 การปรึกษาเชิง จิตวิทยาแบบกลุ่มที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของเยาวชนกระทำผิดกฎหมายที่บ้านกรุณา
 ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนกระทำผิดกฎหมายที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มมี

อัตรโนทัศน์เพิ่มขึ้นกว่าก่อนได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมา ผู้วิจัยเห็นว่ากิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม น่าจะนำมาใช้ในการพัฒนาอัตรโนทัศน์ด้านสังคมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ เพื่อที่จะได้ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของนักเรียนตั้งแต่ระยะต้น ๆ เพื่อให้ นักเรียนมีอัตรโนทัศน์ด้านสังคมสูงขึ้น สามารถเข้าสังคมได้

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มที่มีต่ออัตรโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีวิสุทธิาราม จังหวัดพิษณุโลก

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายสำคัญ เพื่อพัฒนาอัตรโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเปรียบเทียบกับ การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

1. เพื่อเปรียบเทียบอัตรโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบอัตรโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
3. เพื่อเปรียบเทียบอัตรโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนในกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง
4. เพื่อเปรียบเทียบอัตรโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง
5. เพื่อเปรียบเทียบอัตรโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีอัตรโนทัศน์ด้านสังคมสูงขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. นักเรียนมีอัตรโนทัศน์ด้านสังคมสูงขึ้น หลังจากได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
3. นักเรียนในกลุ่มควบคุม มีอัตรโนทัศน์ด้านสังคมก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน
4. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุมมีอัตรโนทัศน์ด้านสังคมก่อนการทดลองแตกต่างกัน
5. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุมมีอัตรโนทัศน์ด้านสังคมหลังการทดลองแตกต่างกัน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะทำให้ทราบการเปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครู อาจารย์ นักแนะแนว และผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่จะนำวิธีการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ไปใช้ในการพัฒนาอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีวิสุทธิธาราม จังหวัดพิษณุโลก ที่มีคะแนนอัตรานวัตกรรมด้านสังคมตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 48 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีวิสุทธิธาราม จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2543 ที่มีคะแนนอัตรานวัตกรรมด้านสังคมตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาและสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการทดลอง หลังจากนั้นจึงสุ่มอย่างง่ายจากประชากรมาจำนวน 24 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง เป็นกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม 1 กลุ่ม กลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีพัฒนาอัตรานวัตกรรมด้านสังคม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 วิธี ได้แก่

3.1.1 กิจกรรมกลุ่ม

3.1.2 การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

3.2 ตัวแปรตาม คือ อัตรานวัตกรรมด้านสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมกับนักเรียนอื่น ซึ่งวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียนทำให้เกิดการเรียนรู้ผลการกระทำของตนเองและผู้อื่นจากข้อมูลย้อนกลับของนักเรียนคนอื่น ๆ ในกลุ่ม จะทำให้นักเรียนเรียนรู้ที่จะนำความคิดหรือประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติ เพื่อให้มีความคิด ความรู้สึก ที่ดีเกี่ยวกับตนเอง

ด้านสังคมว่า รู้จัก เข้าใจตนเองและเพื่อน ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ให้ความช่วยเหลือเพื่อน ได้อย่างเหมาะสม สื่อความหมายกับเพื่อนแล้วทำให้เพื่อนเข้าใจได้ตรงกัน โดยมีผู้วิจัยคอยเอื้ออำนวยให้นักเรียนได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่ม เพื่อพัฒนาอัตรานวัตกรรมด้านสังคมให้สูงขึ้น เทคนิคที่ใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่มได้แก่ การเล่นเกม สถานการณ์จำลอง พลังคำพูด และการอภิปรายกลุ่ม โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1.1 ขั้นการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับอัตรานวัตกรรมด้านสังคมให้นักเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม และ คิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้ที่ให้คำแนะนำและใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อให้นักเรียนมีความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมสูงขึ้น

1.2 ขั้นวิเคราะห์ ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้หลังจากที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีความคิด ความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมว่า รู้จัก เข้าใจตนเองและเพื่อน ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ให้ความช่วยเหลือเพื่อน ได้อย่างเหมาะสม สื่อความหมายกับเพื่อนแล้วทำให้เพื่อนเข้าใจได้ตรงกัน

1.3 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ ผู้วิจัยให้นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กับนักเรียนในกลุ่ม แล้วสรุปเป็นแนวทางของตนเองเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาอัตรานวัตกรรมด้านสังคม

1.4 ขั้นประเมินผล ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มร่วมกันประเมินผลของการเข้าร่วมกิจกรรมและประโยชน์ที่นักเรียนสามารถนำไปพัฒนาอัตรานวัตกรรมด้านสังคมให้สูงขึ้น

วิธีนี้ใช้กับกลุ่มทดลองที่ 1

2. การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่ผู้ให้คำปรึกษาจัดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีอัตรานวัตกรรมด้านสังคมต่ำ โดยใช้ทฤษฎีแบบยัคบุคคลเป็นศูนย์กลางของโรเจอร์ส (Rogers) ซึ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ให้ความสนใจต่อความรู้สึกของนักเรียน โดยการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ให้คำปรึกษา และนักเรียนภายใต้บรรยากาศแห่งการยอมรับซึ่งกันและกัน มีความเข้าใจกัน ไว้วางใจอบอุ่นและเป็นกันเอง ผู้ให้คำปรึกษามีความจริงใจ มีการยอมรับนักเรียนโดยปราศจากเงื่อนไขใด ๆ นักเรียนทุกคนในกลุ่มต้องเปิดเผยตัวเอง แสดงความคิดเห็น ระบายความรู้สึก และความคับข้องใจ หรือปัญหาซึ่งตนเองประสบอยู่ พร้อมทั้งรับฟังปัญหาของนักเรียนคนอื่น ยอมรับฟังข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับตนเองทำให้นักเรียนทุกคนได้สำรวจตนเอง เข้าใจปัญหาของกันและกัน และเรียนรู้ที่จะนำความคิดหรือประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติเพื่อให้มีความคิด ความรู้สึก ที่ดีเกี่ยวกับ ตนเองด้านสังคมว่า รู้จัก เข้าใจตนเองและเพื่อน ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ให้ความช่วยเหลือเพื่อน ได้อย่างเหมาะสม สื่อความหมายกับเพื่อน

แล้วทำให้เพื่อนเข้าใจได้ตรงกัน โดยมีผู้ให้คำปรึกษาคอย เอื้ออำนวยให้นักเรียนได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่ม เพื่อพัฒนาทัศนคติด้านสังคมให้สูงขึ้น โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา ขั้นนี้เริ่มจากการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและนักเรียนในกลุ่ม โดยผู้ให้คำปรึกษากล่าวทักทายนักเรียน และพูดคุยทบทวนถึงการเข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาในครั้งที่ผ่านมา เพื่อให้นักเรียนเกิดความอบอุ่น คั่นเคยไว้วางใจ และสามารถแสดงความรู้สึกออกมาอย่างเสรีโดยปราศจากความกดดันต่าง ๆ ผู้ให้คำปรึกษาต้องมีความจริงใจ มีการยอมรับโดยปราศจากเงื่อนไขใด ๆ และมีความเข้าใจในตัวนักเรียนทุกคนในกลุ่ม ตลอดจนรักษาความลับของนักเรียนในกลุ่ม ทำให้นักเรียนในกลุ่มรู้สึกว่าเป็นที่ยอมรับและมีความมั่นใจที่จะเปิดเผยตนเองมากขึ้น

2.2 ขั้นการเปลี่ยนลักษณะของกลุ่ม นักเรียนเริ่มรู้สึกไว้วางใจกันแต่ก็ยังมี ความตึงเครียด วิตกกังวลอยู่บ้าง ผู้ให้คำปรึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงบทบาทของผู้ให้คำปรึกษา บทบาทของนักเรียนในกลุ่ม ข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในการเข้ากลุ่ม เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนกล้าที่จะอภิปรายเรื่องส่วนตัวของตนเองอย่างเปิดเผย

2.3 ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา เป็นขั้นที่นักเรียนแต่ละคน มีความคุ้นเคยกัน ไว้วางใจกันดี แล้วกล้าพูดถึงความคิด ความรู้สึกของตนเอง และปัญหาที่ตนเผชิญอยู่อย่างเปิดเผย จุดมุ่งหมายที่สำคัญของขั้นตอนนี้ คือ ให้นักเรียนแต่ละคนได้สำรวจความคิด ความรู้สึกของตนเอง โดยให้นักเรียนได้สำรวจตนเองและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและนักเรียนคนอื่น ๆ จะรับฟังและร่วมมือกันเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา และเรียนรู้ที่จะนำความรู้สึกหรือประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนมีความคิด ความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมว่า รู้จักเข้าใจตนเองและเพื่อน ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม สื่อความหมายกับเพื่อนแล้วทำให้เพื่อนเข้าใจได้ตรงกัน โดยผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้นำเทคนิคการให้คำปรึกษาได้แก่ การฟัง การเงียบ การใช้คำถามปลายเปิด การใช้คำถามปลายปิด การสะท้อนความรู้สึก การให้กำลังใจ การทำให้เกิดความกระฉับ การทวนซ้ำ และการสรุปความ มาใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้กระบวนการกลุ่ม สามารถดำเนินไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ในขั้นนี้ให้นักเรียนทุกคนสนใจอารมณ์และความรู้สึกของบุคคลมากกว่าการเน้นเนื้อหาและปัญหา

2.4 ขั้นยุติการให้คำปรึกษา เป็นขั้นที่นักเรียนในกลุ่มได้เข้าใจตนเองและปัญหาของตนเองอย่างแจ่มแจ้ง สามารถสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อนำไปใช้ได้จริงในการพัฒนาทัศนคติด้านสังคมของตนเองให้สูงขึ้น โดยผู้ให้คำปรึกษาสรุปเพิ่มเติมและนัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

วิธีนี้ใช้กับกลุ่มทดลองที่ 2

3. กลุ่มควบคุม หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่อยู่ในสภาพธรรมชาติที่ไม่ได้รับการทดลองใด ๆ เลย

4. อัตมโนทัศน์ด้านสังคม หมายถึง ความคิด ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเอง

ในด้านสังคม ซึ่งจำแนกเป็น 4 ด้านได้แก่

4.1 การรู้จัก เข้าใจตนเองและเพื่อน

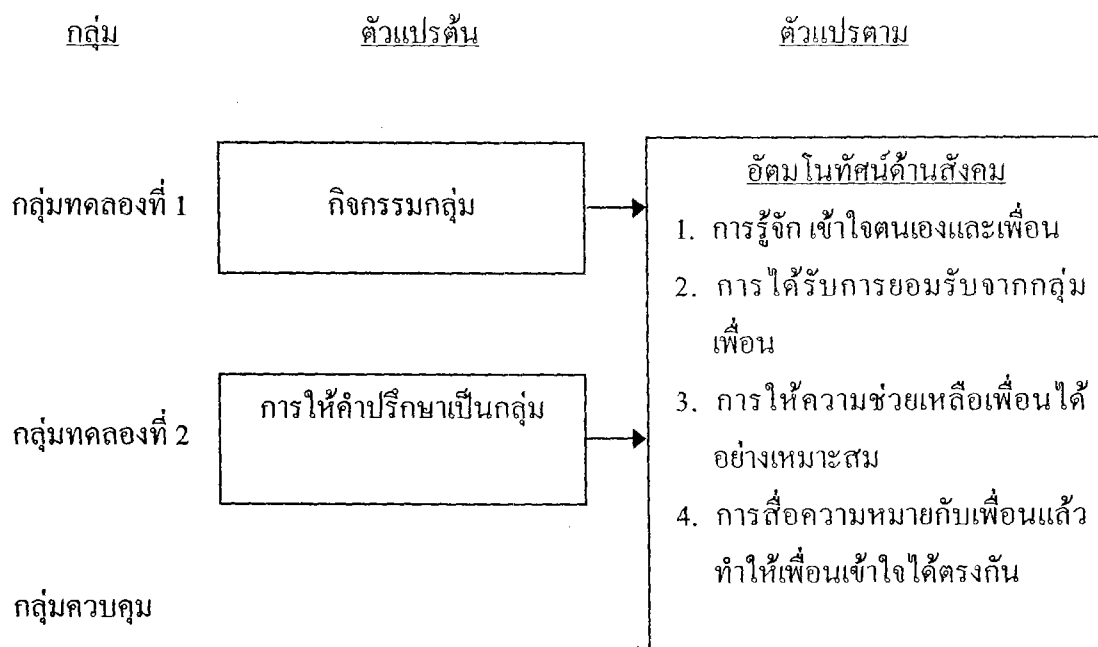
4.2 การได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

4.3 การให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม

4.4 การสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน

อัตมโนทัศน์ด้านสังคมสามารถวัดได้โดยการใช้แบบสอบถามอัตมโนทัศน์ด้านสังคม
ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

กรอบแนวความคิด (Conceptual Framework) ในการวิจัย

กรอบแนวความคิดเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มกับการให้คำปรึกษากลุ่ม
ที่มีต่ออัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ด้านสังคม

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

- 1.1.1 ความหมายของอัตมโนทัศน์
- 1.1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์
- 1.1.3 องค์ประกอบของอัตมโนทัศน์
- 1.1.4 พัฒนาการของอัตมโนทัศน์
- 1.1.5 ความสำคัญของอัตมโนทัศน์
- 1.1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับชีวิตในโรงเรียนของเด็ก
- 1.1.7 อัตมโนทัศน์กับการแสดงพฤติกรรม
- 1.1.8 ลักษณะของบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวก
- 1.1.9 ลักษณะของบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ในทางลบ
- 1.1.10 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์
- 1.1.11 แนวทางการพัฒนาอัตมโนทัศน์แก่เด็ก
- 1.1.12 วิธีการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์
- 1.1.13 เครื่องมือวัดอัตมโนทัศน์

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

- 1.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
- 1.2.2 งานวิจัยในประเทศ

1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ด้านสังคม

- 1.3.1 ตนเองตามการรับรู้ทางสังคม (The Other Self or Social Self)
- 1.3.2 อัตมโนทัศน์ด้านสังคม (Social Self-Concept)

1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ด้านสังคม

- 1.4.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
- 1.4.2 งานวิจัยในประเทศ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

- 2.1.1 ความหมายของกลุ่ม

- 2.1.2 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม
- 2.1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
- 2.1.4 ลักษณะของกิจกรรมกลุ่ม
- 2.1.5 หลักการของกิจกรรมกลุ่ม
- 2.1.6 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม
- 2.1.7 คุณค่าของกิจกรรมกลุ่ม
- 2.1.8 ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมกลุ่ม
- 2.1.9 กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม
- 2.1.10 การเลือกสมาชิกเข้ากลุ่ม
- 2.1.11 ขนาดของกลุ่ม
- 2.1.12 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่ม
- 2.1.13 ประสิทธิภาพของกลุ่ม
- 2.1.14 การประเมินผลกลุ่ม
- 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
 - 2.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
 - 2.2.2 งานวิจัยในประเทศ
- 3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
 - 3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
 - 3.1.1 ความหมายของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
 - 3.1.2 จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
 - 3.1.3 ปรัชญาการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
 - 3.1.4 หลักพื้นฐานในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
 - 3.1.5 พลังในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
 - 3.1.6 ขั้นตอนของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
 - 3.1.7 การจัดกลุ่มเพื่อรับคำปรึกษา
 - 3.1.7.1 การเลือกสมาชิกเข้ากลุ่ม
 - 3.1.7.2 ขนาดของกลุ่ม
 - 3.1.7.3 ชนิดของกลุ่ม
 - 3.1.7.4 เวลาและจำนวนครั้งในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
 - 3.1.7.5 สถานที่เหมาะสมสำหรับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

- 3.1.8 บทบาทของผู้นำกลุ่ม
- 3.1.9 บทบาทของสมาชิก
- 3.1.10 คุณค่าของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
- 3.2 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง
 - 3.2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ตามแนวคิดของโรเจอร์ส
 - 3.2.2 หลักการสำคัญของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง
 - 3.2.3 จุดมุ่งหมายในการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง
 - 3.2.4 ข้อตกลงเบื้องต้นของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง
 - 3.2.5 ลักษณะของการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง
 - 3.2.6 ขั้นตอนในการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง
 - 3.2.7 เทคนิคในการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง
 - 3.2.8 คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง
 - 3.2.9 บทบาทและหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง
 - 3.2.10 ผลที่ได้รับจากการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง
- 3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
 - 3.3.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
 - 3.3.2 งานวิจัยในประเทศ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ด้านสังคม

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

1.1.1 ความหมายของอัตมโนทัศน์

ในหมู่นักวิชาการและนักจิตวิทยาของไทย ได้ใช้คำที่มีความหมายตรงกับคำว่า Self Concept อยู่หลายคำ เช่น ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง อัตมโนทัศน์ อัตมโนภาพ ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง มโนภาพแห่งตน สังกับแห่งตน เป็นต้น ในการศึกษาวิจัยใช้คำว่า อัตมโนทัศน์

นักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า อัตมโนทัศน์ ไว้ดังนี้

โรเจอร์ส (Rogers, 1951 : 498) ได้กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ หมายถึง โครงสร้างของการรับรู้ที่บุคคลมีต่อตนเองเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะ ความสามารถ การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าของตนเอง ตลอดจนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม

เจอร์ซิล (Jersild, 1963 : 7) ได้กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ เป็นโลกภายในของบุคคล เป็นผลรวมของความรู้สึก ความคิด ซึ่งทำให้บุคคลรับรู้ถึงความคงอยู่ของตนว่า ตนคือ ใคร มีอะไรอยู่ รวมทั้งความรู้สึกเกี่ยวกับลักษณะนิสัยและคุณสมบัติของตนเอง

ฟิตส์ (สมจิตต์ ฤประสงค์. 2534 : 9 ; อ้างอิงมาจาก Fitts. 1965) ได้กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึก และการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อตนเองโดยการพิจารณาได้จาก 2 มิติ คือการพิจารณาโดยใช้ตนเองและผู้อื่นเป็นเกณฑ์

เกล (Gale. 1974 : 495) ได้กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ เป็นลักษณะที่สำคัญที่สุดของบุคลิกภาพ เปรียบเสมือนหัวใจหรือแกนกลางของบุคลิกภาพ ซึ่งประกอบด้วยความคิดและความรู้สึกที่ทำให้ บุคคลมีความตระหนักในความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับตนเองก่อให้เกิดการมองตนเอง ซึ่งเป็นการมอง ตนเองทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

โคมบัส และสติก (Combs and Snygg. 1976 : 171) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์เป็นสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์คิดและปฏิบัติซึ่งถูกกำหนดโดยสิ่งที่บุคคลนั้นยึดถือเกี่ยวกับตนเอง และความสามารถที่เขา มีอยู่ประการสำคัญอยู่ที่การรับรู้เกี่ยวกับตนเองในสถานการณ์ปัจจุบัน โคมบัสและสติก เชื่อว่ามนุษย์ มีความสามารถอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุถึงอัตมโนทัศน์ที่ดีพอที่จะก่อให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจ และ อัตมโนทัศน์จะมีการพัฒนาต่อเนื่องกันไปอย่างชัดเจนยิ่งขึ้นตลอดชีวิต จนในที่สุดมนุษย์ก็จะ ค้นพบว่าตนเองเป็นใคร

สจวร์ต และซันดีน (Stuart and Sundeen. 1983 : 243) ได้กล่าวว่า อัตมโนทัศน์เป็น ความคิดเห็น ความเชื่อ เป็นองค์ประกอบของความรู้สึกที่เกี่ยวกับตนเองของบุคคลซึ่งจะมีอิทธิพล ต่อการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น รวมทั้งเป็นการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะความสามารถของบุคคล ปฏิสัมพันธ์ของบุคคลกับบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อม เป็นค่านิยมของบุคคลที่เกี่ยวกับประสบการณ์ และพฤติกรรมทั้ง เป็นเป้าหมายและอุดมการณ์ของบุคคลด้วย

ในประเทศไทยมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ อาทิ พรรณทิพย์ เกษนั้นท์ (2517 : 56) ได้สรุปความหมายของอัตมโนทัศน์ไว้ว่า อัตมโนทัศน์ คือ ความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง เป็นคุณลักษณะที่บุคคลคิดว่าเป็นตัวเขาเองตลอดเวลา ทุกสถานที่ แต่อัตมโนทัศน์ไม่ใช่ “ตน” เพราะตนคือวิถีทางที่ตนเป็นของตัวเองรวมความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับ ตนเองบางส่วน พร้อมทั้งร่างกาย บุคลิกภาพ สติปัญญา ความสามารถและนิสัยใจคอลงไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของอำไพ ศรีพัฒน์ (2515 : 93) ที่แสดงความคิดเห็นว่าอัตมโนทัศน์เป็นส่วนหนึ่งของตนเป็นส่วนที่สำคัญและเป็นคุณลักษณะประจำตัวของตน

ทิสนา แหมมณี (2526 : 64) ได้ให้ความหมายของอัตมโนทัศน์สรุปได้ว่า หมายถึงความรู้สึก และความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง อันเป็นผลมาจากการรับรู้ของคนที่มีความรู้เห็น เช่น การรับรู้ว่าตนเอง เป็นคนเช่นไร มีความสามารถอะไร มีปัญหาหรือปมด้อยอะไร เป็นต้น ความเชื่อ ความรู้สึก หรือ ความคิดเห็นต่าง ๆ ที่รวมกันเข้านี้จะเป็เครื่องบ่งชี้หรือเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลนั้น

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 208) ได้สรุปแนวคิดของนักจิตวิทยาในเรื่องอัตมโนทัศน์ไว้ว่า อัตมโนทัศน์ หมายถึงความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเกี่ยวกับตนเองทั้งทางด้านสุขภาพ ร่างกายและจิตใจ ได้แก่ บุคลิกลักษณะ รูปร่างหน้าตา อารมณ์ ความรู้สึก ฯลฯ

จากความหมายของอัตมโนทัศน์ดังกล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า อัตมโนทัศน์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ การรับรู้ของบุคคล และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม

1.1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

ในปัจจุบัน ในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับเรื่องอัตมโนทัศน์นั้น เบอร์น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2533 : 188-189) กล่าวว่ามียุค 4 ทฤษฎีด้วยกันคือ

1.1.2.1 ทฤษฎีของวิลเลียม เจมส์

1.1.2.2 ทฤษฎีของอิริคสัน เกี่ยวกับเรื่องความเป็นเอกลักษณ์

1.1.2.3 ทฤษฎีจิตวิทยากลุ่มปรากฏการณ์นิยม

1.1.2.4 ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ของคูเลียและมิล

จากทฤษฎีทั้ง 4 ดังกล่าวจะเห็นว่าแยกกลุ่มบุคคลออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักจิตวิทยาและกลุ่มนักสังคมวิทยา ซึ่งจะขอแยกกล่าวเป็นสองส่วนดังนี้

แนวความคิดของนักจิตวิทยา

1.1.2.1 ทฤษฎีของวิลเลียม เจมส์

วิลเลียม เจมส์ เป็นคนแรกที่พูดถึงเกี่ยวกับ อัตมโนทัศน์ แต่ใช้คำว่า ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง หรือการยอมรับตนเอง ซึ่งเขาได้อธิบายเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมว่าเป็นไปเพื่อให้ได้การยอมรับนับถือในตนเอง (self-esteem) โดยที่เขาได้อธิบายคำว่า อัตตา (self) ว่าประกอบด้วยฉัน (I) และตัวฉัน (me) ซึ่งฉันนั้นจะหมายถึง อัตตา ซึ่งเป็นผู้แสดง (self-as-subject) หรือผู้รู้ (Knower) และคำว่าตัวฉัน (me) จะหมายถึง อัตตา ซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำ (self-as-object) หรือผู้ถูกรู้ (Know) วิลเลียม เจมส์มองอัตตาในลักษณะที่สองคือ ในลักษณะผู้ถูกกระทำ เพราะเขาเห็นว่าใช้อธิบายพฤติกรรมได้กว้างขวางกว่า เขาได้สร้าง “กฎของเจมส์” (Jame's Law) ในปี 1890 ซึ่งเขาอธิบายว่า การแสดงพฤติกรรมของคนจะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับว่าแต่ละคนมองตนเองว่าเป็นเช่นไร คนจะเป็นผู้ประเมินความสำเร็จหรือความล้มเหลวของตนเอง จากการที่ได้รับหรือไม่ได้รับความเห็นชอบจากผู้อื่น หรืออีกนัยหนึ่งคนเราจะรู้สึกว่าคุณค่า หรือมีความสามารถหรือไม่ จากทำที่ที่ผู้อื่นให้การยอมรับหรือไม่ให้การยอมรับ

1.1.2.2 ทฤษฎีของอีริกสัน

อีริกสัน (Erikson) เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มจิตวิเคราะห์สมัยใหม่ที่ทำให้ความสนใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับเรื่องอัตตาในฐานะเป็นผู้ถูกกระทำ และอธิบายโดยใช้คำว่า เอกลักษณ์ แทนคำว่าอัตตา โดยอธิบายว่าการแสดงพฤติกรรมของคนนั้นเป็นไปเพื่อการหาเอกลักษณ์ของตนเอง ลักษณะสำคัญของคนที่หาเอกลักษณ์ของตนเองได้ คือ รู้ว่าตัวเองคือใคร มีความต้องการอะไร มีจุดมุ่งหมายอย่างไรในชีวิต โดยที่ตระหนักถึงความสามารถของตนเอง ซึ่งเขาได้ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของสังคมที่มีผลต่อการหาเอกลักษณ์ของบุคคล จากประสบการณ์ที่เด็กได้รับความสำเร็จ ได้รับการยอมรับจากสังคม เด็กจะค่อยๆ พัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง โดยผ่านกระบวนการถือนตนตามแบบอย่าง (identification) ดังนั้น เด็กจึงควรได้รับการติดต่อช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ เพื่อที่เขาจะได้เลียนแบบได้

อีริกสัน (Dembo, 1991 ; Citing Lefton. 1991) ได้แบ่งพัฒนาการทางจิตสังคมไว้ 8 ขั้น ดังนี้

- ขั้นที่ 1 : ความรู้สึกไว้วางใจ - ความไม่ไว้วางใจ (Trust vs. Mistrust)
- ขั้นที่ 2 : ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง - ความอายหรือเคลือบแคลงสงสัย
(Autonomy vs. Shame/Doubt)
- ขั้นที่ 3 : ความคิดริเริ่ม - ความรู้สึกผิด (Initiative vs. Guilt)
- ขั้นที่ 4 : ความอุตสาหะ พากเพียร - ความรู้สึกด้อย (Industry vs. Inferiority)
- ขั้นที่ 5 : ความมีเอกลักษณ์ - ความสับสนในบทบาท (Identity vs. Role Confusion)
- ขั้นที่ 6 : ความรู้สึกผูกพัน - ความรู้สึกโดดเดี่ยว (Intimacy vs. Isolation)
- ขั้นที่ 7 : การเป็นหลักให้ผู้อื่น การเป็นผู้ให้ - ความเฉื่อยชา (Generativity vs. Stagnation)
- ขั้นที่ 8 : ความรู้สึกสมบูรณ์และสมหวังในชีวิต - ความรู้สึกสิ้นหวัง (Ego Integrity vs. Despair)

อีริกสัน ได้อธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการของการหาเอกลักษณ์โดยผ่านขั้นทั้ง 8 ในทฤษฎีบุคลิกภาพของเขา โดยเน้นที่ว่าในช่วงของวัยรุ่นเป็นขั้นที่สำคัญที่สุดในการหาเอกลักษณ์ บุคคลที่จะพัฒนาขึ้นไปเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จต่อไปในอนาคตนั้น คือ ผู้ที่สามารถหาเอกลักษณ์ของตนเองได้ ซึ่งในการอธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสัน มิได้อธิบายเพียงความต้องการทางด้านสรีระเท่านั้น แต่ได้รวมถึงสิ่งที่สังคม วัฒนธรรมได้ให้อะไรกับเด็กบ้างในช่วงของพัฒนาการแต่ละขั้นนั้น จึงเป็นเรื่องของจิตสังคมประกอบกัน

ตาราง 1 แสดงวัยและอายุ ลักษณะที่สำคัญที่จะพัฒนาและผู้ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจิตสังคม
แต่ละขั้น

ขั้น	วัยและอายุ	ลักษณะสำคัญที่จะพัฒนา	ผู้ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการ
1. ความรู้สึกไว้วางใจ- ความไม่ไว้วางใจ (Trust vs. Mistrust)	วัยทารก (0-1 หรือ 2 ปี)	จะพัฒนาความรู้สึกไว้วางใจผู้ อื่น ถ้าได้รับการเลี้ยงดูอย่าง เหมาะสม หรือไม่ก็จะเกิด ความรู้สึกไม่ไว้วางใจ	แม่ หรือผู้เลี้ยงดู
2. ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง – ความอายหรือ เคลือบแคลงสงสัย (Autonomy vs. Shame/Doubt)	วัยเด็กเล็ก (1 หรือ 2-3 ปี)	จะพัฒนาความรู้สึกมีอิสระ สามารถทำอะไรได้ด้วยตนเอง หรือไม่ก็จะเกิดความรู้สึกอาย และเคลือบแคลงสงสัย	พ่อ-แม่ และผู้ปกครอง
3. ความคิดริเริ่ม – ความรู้ สึกผิด (Initiative vs. Guilt)	วัยเด็กตอนต้น (3-6 ปี)	จะเกิดความคิดแปลกใหม่ หรือความคิดริเริ่ม หรือไม่ก็จะ เกิดความรู้สึกผิด	บุคคลในครอบครัว และเพื่อน
4. ความอุตสาหกรรม - พากเพียร - ความรู้สึกด้อย (Industry vs. Inferiority)	วัยเด็กตอน กลาง (6-12 ปี)	จะเกิดความต้องการเรียนรู้ ทักษะใหม่ ๆ ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ หรือไม่ก็จะเกิด ความรู้สึกด้อย ล้มเหลว และ ไร้ความสามารถ	ครูและเพื่อน ๆ ในโรงเรียน
5. ความมีเอกลักษณ์ - ความสับสนในบทบาท (Identity vs. Role Confusion)	วัยรุ่น (12 – 18 ปี)	จะพัฒนาภาวะเอกลักษณ์แห่ง ตนในด้านอาชีพ บทบาททาง เพศ, การเมือง, ศาสนา หรือไม่ ก็เกิดความรู้สึกสับสนในบท บาทและภาวะความเป็นตน	เพื่อน ๆ
6. ความรู้สึกผูกพัน – ความรู้สึกโดดเดี่ยว (Intimacy vs. Isolation)	วัยผู้ใหญ่ ตอนต้น (18-35 ปี)	จะพัฒนาความรู้สึกผูกพัน เพื่อนสนิท หรือคู่รัก หรือไม่ก็ จะรู้สึกขาดเพื่อนและ โดดเดี่ยว	คู่รัก เพื่อนสนิท

ตาราง 1 (ต่อ)

ขั้น	วัยและอายุ	ลักษณะสำคัญที่จะพัฒนา	ผู้ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการ
7. การเป็นหลักให้ผู้อื่น การเป็นผู้ให้ – ความเอื้อยหา (Generativity vs. Stagnation)	วัยผู้ใหญ่ตอน กลาง (35-65 ปี)	จะหาแนวทางที่จะทำ ประโยชน์แก่ชนรุ่นหลัง (ลูก- หลาน) หรือไม่ก็จะเกิดความรู้ สึกท้อถอย เอื้อยหา	ครอบครัวอื่น ในสังคม
8. ความรู้สึกสมบูรณ์และ สมหวังในชีวิต-ความรู้ สึกสิ้นหวัง (Ego Integrity vs. Despair)	วัยผู้ใหญ่ตอน ปลาย (65 ปีขึ้นไป)	จะเกิดความรู้สึกสมหวัง และรู้ สึกว่าประสบความสำเร็จใน ชีวิต หรือไม่ก็จะเกิดความรู้สึก สิ้นหวัง และ ไม่สมหวังในชีวิต	มนุษยชาติ

นอกจากนี้ ประสาท อิศรปริดา (2538 : 77) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีของอีริกสันเป็นทฤษฎี
ที่อธิบายพัฒนาการทางจิตสังคมอย่างครอบคลุมตลอดช่วงชีวิต ซึ่งอีริกสันมีความคิดพื้นฐาน
ในการพัฒนาทฤษฎีของเขาดังนี้

1.1.2.2.1 มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานอย่างเดียวกัน
การเปลี่ยนแปลงทางจิตสังคมของเด็กซึ่งเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จะมีแบบแผน
การพัฒนาเป็นเช่นเดียวกันในทุกสังคม

1.1.2.2.2 พัฒนาการจะเป็นไปตามลำดับขั้น (Hierarchy) โดยพัฒนาการ
ขั้นที่สูงขึ้นจะเกิดขึ้นหลังจากที่ได้มีการพัฒนาในขั้นต้นแล้ว

1.1.2.2.3 ตลอดช่วงชีวิตของมนุษย์ จะแบ่งพัฒนาการทางจิตสังคม
ออกเป็นขั้น ๆ ในแต่ละขั้นจะมีปมขัดแย้งซึ่งเป็นวิกฤตการณ์ (Crisis) ที่แต่ละบุคคลจะต้องประสบ
วิกฤตขัดแย้งนี้จะแตกต่างกันไปตามขั้นของการพัฒนา

1.1.2.2.4 วิกฤตขัดแย้งในแต่ละขั้นหรือในแต่ละช่วงอายุเป็นสิ่งสำคัญมาก
เพราะบุคคลจะต้องพัฒนาความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งจากความรู้สึก 2 อย่างที่ตรงข้ามกัน ความรู้สึก
อย่างหนึ่งเป็นขั้วบวก (Positive Polarity) และความรู้สึกอีกอย่างหนึ่งเป็นขั้วลบ (Negative Polarity)
เช่น ความรู้สึกไว้วางใจ - ความไม่ไว้วางใจ (Trust vs. Mistrust) ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง -
ความอาย หรือ เคลือบแคลงสงสัย (Autonomy vs. Shame or Doubt) ฯลฯ

1.1.2.2.5 การพัฒนาทางจิตสังคม คือ การผ่านพ้นวิกฤตขัดแย้งจากขั้นหนึ่ง
ไปสู่ขั้นหนึ่ง การพัฒนาที่ดีก็จะก่อให้เกิดบุคลิกภาพที่ดี บุคลิกภาพที่ดีในที่นี้หมายถึง การที่บุคคล

ได้พัฒนาความรู้สึกในทางบวกมากกว่าความรู้สึกทางลบ เช่น เกิดความรู้สึกไว้วางใจ มากกว่าไม่ไว้วางใจ เกิดความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง มากกว่าอายหรือเคลือบแคลงสงสัย เป็นต้น

ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอิริคสันให้กรอบแนวคิดสำคัญประการหนึ่งว่า ประสบการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวเด็กกับผู้อื่นในช่วงวัยเด็ก จะเป็นพื้นฐานสำคัญของการเข้าใจตนเอง จะเห็นได้ชัดในระยะวัยรุ่นที่อิริคสันเน้นว่า เด็กจะแสวงหาความเป็นเอกลักษณ์แห่งตน ซึ่งเรื่องนี้มีเกี่ยวข้องโดยตรงกับอัตมโนทัศน์

1.1.2.3 ทฤษฎีจิตวิทยากลุ่มปรากฏการณ์นิยม

สำหรับแนวความคิดของนักจิตวิทยากลุ่มปรากฏการณ์นิยม (บางครั้ง เรียกว่า กลุ่มการรับรู้หรือกลุ่มมนุษยนิยม) พัฒนามาจากแนวความคิดของกลุ่มอินทรีย์นิยม (organismic) ซึ่งมีความคิดว่าการทำความเข้าใจพฤติกรรมของคนนั้นจำเป็นต้องศึกษาเรื่องราวของมนุษย์ทั้งตัว (whole) เป็นการศึกษาทั้งระบบ จะแยกออกเป็นส่วน ๆ ไม่ได้ ซึ่งเป็นแนวความคิดของนักจิตวิทยากลุ่มเกสตัลท์ (Gestalt) จุดเน้นซึ่งถือว่าเป็นแกนกลางของบุคลิกภาพ คือคนทุกคนมีแรงขับภายในที่จะพัฒนาไปสู่การบรรลุศักยภาพแห่งตน (self-actualization) ซึ่งเป็นสภาพที่แต่ละคนได้ใช้ความสามารถเต็มศักยภาพ บุคคลสำคัญในกลุ่มนี้ คือ โกลด์สไตน์ (Goldstein) มาสโลว์ (Maslow) และโรเจอร์ส (Rogers)

สำหรับแนวความคิดของกลุ่มนี้ถือว่า จุดสำคัญในการอธิบายเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมของคน คือ การรับรู้ คนแต่ละคนจะแสดงพฤติกรรมเช่นไรนั้น ขึ้นอยู่กับว่าเขารับรู้ตนเองและรับรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างไร ซึ่งคนจะรับรู้ตนเองในลักษณะบวกหรือลบนั้นขึ้นอยู่กับท่าทีการปฏิบัติจากคนรอบข้างว่า มองเห็นว่าเขามีคุณค่า มีความสามารถ หรือไร้ค่าไร้ความสามารถ ดังนั้นการแสดงพฤติกรรมจะขึ้นอยู่กับการตีความหรือการประเมินในสิ่งที่เขารับรู้นั้น ว่าเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ บุคคลสำคัญที่ทำให้คำว่า อัตมโนทัศน์ เป็นศูนย์กลางของความคิดในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องบุคลิกภาพตามแนวคิดของกลุ่มนี้ คือ โรเจอร์ส

1.1.2.3.1 ทฤษฎีอัตมโนทัศน์ของโรเจอร์ส

โรเจอร์ส (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2533 : 194-195 ; อ้างอิงมาจาก Rogers. 1951) เป็นผู้ให้ความสำคัญกับเรื่องอัตมโนทัศน์อย่างมาก เพราะถือว่าเป็นแกนสำคัญในทฤษฎีของเขาที่จะอธิบายการแสดงพฤติกรรมของบุคคลซึ่งโรเจอร์สพัฒนาแนวความคิดเรื่องนี้ต่อจากสติกและโคมป์ส โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของโลกส่วนตัว ซึ่งมีผลต่อการกระทำมากกว่าอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม และเน้นการแสดงพฤติกรรมว่าเนื่องมาจากการรับรู้ตนเอง ตลอดจนประสบการณ์และการตีความสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตน มีความคิดเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ในกลุ่มนี้ที่ว่าการเกิดมาพร้อมกับความสามารถ และมีแนวโน้มที่จะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ตลอดจนมีแรงงูใจภายในที่จะพัฒนาไปข้างหน้า ไปสู่สภาพการรู้จักตนเองตรงตามสภาพ ก่อนที่จะพัฒนาไปถึงจุดนั้น

บุคคลจะต้องมีความพอเพียงในความต้องการที่จะได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ตลอดจนการยอมรับในตนเอง ซึ่งคนเราจะให้การยอมรับตนเองได้มากน้อยเพียงใดนั้นจะขึ้นอยู่กับท่าทีการยอมรับจากผู้อื่น บุคคลจะรู้สึกว่าได้รับการยอมรับหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ที่รอบรู้ ทำให้เกียติให้การยอมรับนับถือ ความเห็นอกเห็นใจ ตลอดจนการยอมรับ

โรเจอร์ส (Rogers. 1951 : 134 - 136) ได้แบ่งตนออกเป็นสองส่วนคือ ฉัน (I) กับฉัน (Me) โดยอธิบายว่า ฉัน (I) เป็นส่วนของผู้กระทำ และฉัน (Me) จะเป็นส่วนที่สำคัญในการเกิดอัตมโนทัศน์ (Self-Concept)

หลักการของทฤษฎีอัตมโนทัศน์ของโรเจอร์ส มีดังนี้

- 1.1.2.3.1.1 “ตน” พัฒนาขึ้นมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ โดยมีการประเมินคุณค่าแห่งตนทุกครั้ง ดังนั้นตนจึงประกอบด้วยทัศนคติและค่านิยม
- 1.1.2.3.1.2 “ตน” พัฒนาเป็นบุคลิกภาพจากการใช้เหตุผลและประสบการณ์ส่วนตัว
- 1.1.2.3.1.3 อัตมโนทัศน์ คือ การเรียบเรียงการรับรู้ของฉัน (Me) ซึ่งส่งผลต่อการเกิดบุคลิกภาพและพฤติกรรม
- 1.1.2.3.1.4 อัตมโนทัศน์ เป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่สุดของอินทรีย์ที่จะได้ตอบสนองสิ่งแวดล้อม เพราะอัตมโนทัศน์เป็นตัวควบคุมการตีความจากสิ่งแวดล้อม
- 1.1.2.3.1.5 การถูกประเมินจากผู้อื่นมีความสำคัญเกิดขึ้นพร้อมกับการเกิดอัตมโนทัศน์
- 1.1.2.3.1.6 ความรู้สึกยกย่องตนเองเกิดจากการเรียนรู้ที่ประมวลได้จากการถูกผู้อื่นยกย่อง และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างความฝันได้เป็นจริง
- 1.1.2.3.1.7 ความเบี่ยงเบนของบุคลิกภาพ เกิดขึ้นจากอุดมคติที่ไม่กลายเป็นจริงหรือเกิดความไม่สมดุลระหว่างอัตมโนทัศน์ตนอย่างที่เป็น (Actual-Self) กับอัตมโนทัศน์ตนอย่างที่คิดอยากจะเป็น (Ideal-Self)
- 1.1.2.3.1.8 “ตน” อาจจะเป็นค่านิยมจากผู้อื่นมาและรับรู้ในสภาพที่บิดเบือนจากความจริง
- 1.1.2.3.1.9 “ตน” จะพยายามต่อสู้เพื่อให้เกิดความเข้ารอยภายใน “ตน” เช่น ไม่ยอมรับค่านิยมที่ขัดกับค่านิยมเดิม
- 1.1.2.3.1.10 อินทรีย์จะพยายามแสดงพฤติกรรมไปตาม “ตน” เพื่อเกิดการเข้ากันได้

1.1.2.3.1.11 อึดมโนทัศน์จะค่อย ๆ ก่อตัวทีละเล็กละน้อยในรูปการสังสมประสบการณ์และในรูปของกระบวนการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งเท่ากับรวมเอาฉัน (Me) เข้ากับฉัน (I) นั่นเอง

1.1.2.3.1.12 อึดมโนทัศน์อาจเปลี่ยนแปลงได้โดยอาศัยวุฒิภาวะและการเรียนรู้

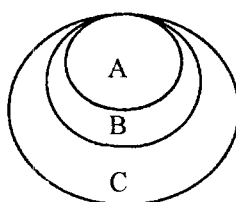
โรเจอร์ส เชื่อว่าอึดมโนทัศน์เป็นภาพรวมประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วนซึ่งมีผลต่อการเกิดบุคลิกภาพ คือ

1. อึดมโนทัศน์อย่างที่คุณคิดว่าตนเป็น (Actual-Self) คือ การรับรู้ต่อตนเองโดยใช้ตนเองตัดสิน ซึ่งการรับรู้ต่อตนเองนั้นอาจตรงกับสภาพความเป็นจริงหรือไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงก็ได้ แต่ที่สำคัญคือตรงกับการรับรู้ ความเข้าใจของอินทรีย์

2. อึดมโนทัศน์อย่างที่คุณอยากเป็น (Ideal-Self) คือการรับรู้ต่อตนเองในแง่ของความปรารถนาของอินทรีย์ อึดมโนทัศน์ส่วนนี้มีความสำคัญต่อการสร้างความฝันให้เป็นจริงของอินทรีย์

1.1.2.3.2 ทฤษฎีอึดมโนทัศน์ของโคมบ์สและสติก (รัตนา ไกรสีหนาท. 2534 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Combs and Snygg. 1959 : 171 - 173) โคมบ์สและสติกอธิบายสรุปได้ว่า อึดมโนทัศน์เป็นความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตน โดยมีความเชื่อว่า บุคคลพยายามที่จะไปสู่ความสำเร็จในการปรับอึดมโนทัศน์ เพื่อคงไว้ซึ่งสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ บนพื้นฐานความพยายามนี้เอง การรับรู้เกี่ยวกับตนเองจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการอธิบายถึงพฤติกรรมของบุคคลโดยเชื่อว่า การแสดงออกของบุคคลในทุกสถานการณ์ขึ้นอยู่กับ การรับรู้ และการควบคุมการรับรู้ของแต่ละบุคคล ดังนั้น อึดมโนทัศน์ จึงมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของบุคคลโดยบุคคลจะปฏิเสธหรือบิดเบือนการรับรู้ที่ไม่สอดคล้องกับอึดมโนทัศน์ แต่จะเลือกรับรู้และแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับอึดมโนทัศน์เท่านั้น

โคมบ์สและสติก อธิบายกระบวนการของอึดมโนทัศน์ ตามแผนภูมิกระบวนการรับรู้เกี่ยวกับตนหรืออึดมโนทัศน์ ซึ่งเสนอเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงการเรียนรู้เกี่ยวกับอึดมโนทัศน์

จากภาพประกอบ 1 สามารถอธิบายสรุปได้ดังนี้

วงกลม A เป็นบริเวณการรับรู้ในสิ่งที่สำคัญ และเป็นแก่นแท้ของตน (Inner Cell of the Self Concept) เช่น “ฉันเป็นผู้หญิง” เป็นต้น

วงกลม B รวมบริเวณวงกลม A เข้าไว้ด้วยกัน เป็นบริเวณการรับรู้ปรากฏการณ์ทั้งสิ้นเกี่ยวกับตน (Phenomenal Self or เป็น Physical Self) ทั้งในขณะรู้ตัวและไม่รู้ตัวเช่น “ฉันเป็นผู้หญิง และฉันก็มีอารมณ์ขันด้วย” เป็นต้น

วงกลม C เป็นการรับรู้ในภาพรวมทั้งหมดเกี่ยวกับตนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกนึกคิด โดยรวมเอาการรับรู้ของวงกลม A และ B เข้าไปด้วย (Inner Cell and Phenomenal Self) เช่น บุคคล รับรู้ว่า “ฉันเป็นผู้หญิงและฉันยังมีอารมณ์ขัน นอกจากนี้ฉันมีบุคลิกภาพที่เป็นมิตร อีกด้วย” เป็นต้น นอกจากนี้การรับรู้ในส่วนนี้ยังรวมถึงการรับรู้ที่บุคคลอื่นมีต่อตน อีกด้วย ซึ่งการรับรู้ในการกระทำความคาดหวังที่บุคคลอื่นมีต่อตนมีผลต่ออัตมโนทัศน์ของบุคคล ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมหรือคุกคามได้ทั้งสิ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระทำหรือความคาดหวังนั้น

โคมบัสและสติกอธิบายธรรมชาติของอัตมโนทัศน์ว่า

1.1.2.3.2.1 อัตมโนทัศน์ มีผลต่อการรับรู้ของบุคคลโดยบุคคล จะเลือกรับรู้ในสิ่งที่สอดคล้องกับอัตมโนทัศน์และแสดงพฤติกรรมตามการรับรู้ นั้น ๆ

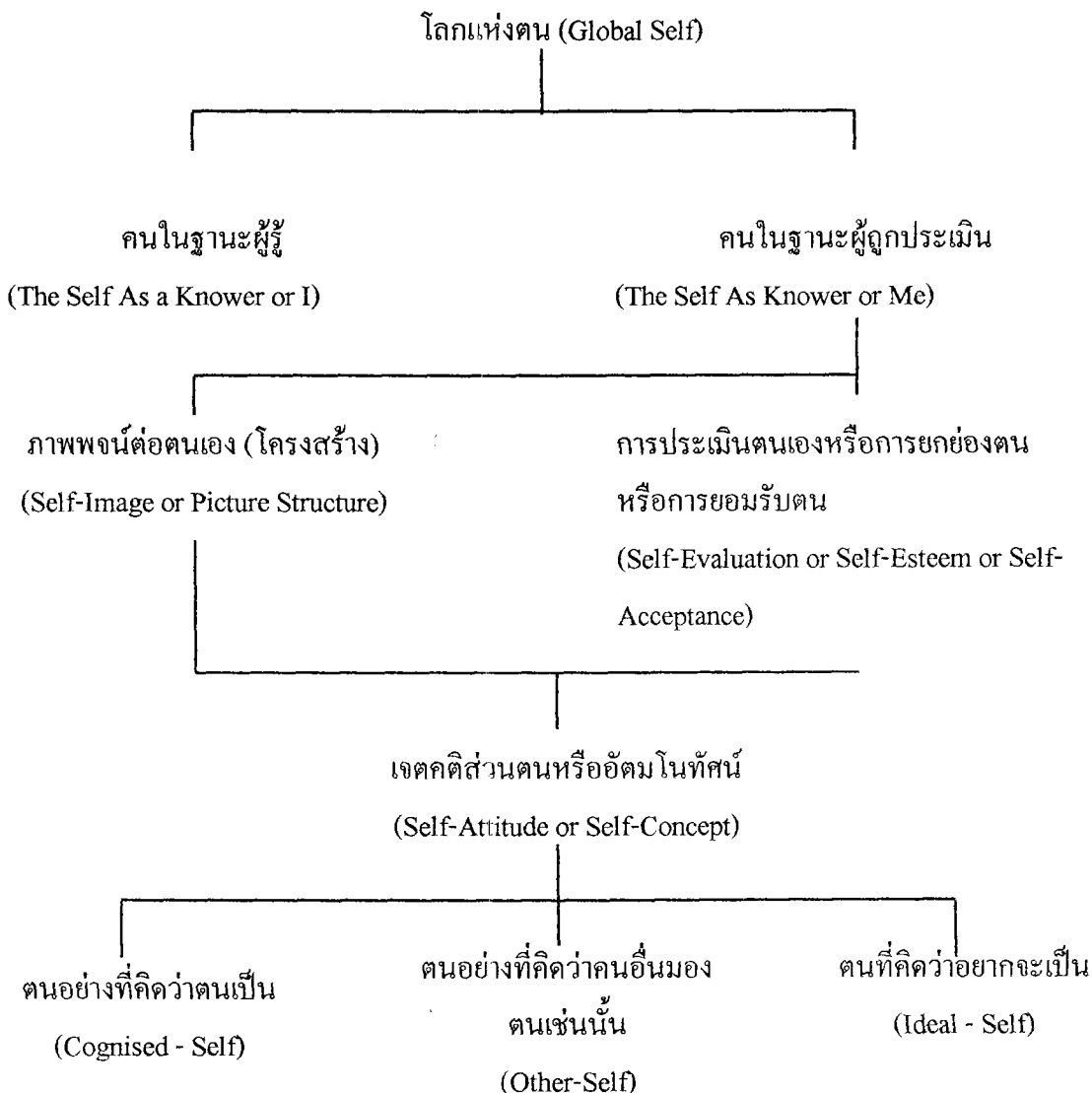
1.1.2.3.2.2 อัตมโนทัศน์ ผันแปรไปตามความถูกต้องและชัดเจนของการรับรู้ของบุคคล ซึ่งการรับรู้ของบุคคลจะถูกต้องชัดเจนเพียงใดขึ้นอยู่กับความรู้ (Knowledge) การจูงใจ (Motivattion) และประสบการณ์หรือทักษะที่เคยมีมา

1.1.2.3.2.3 บางครั้งการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง อาจปรากฏออกมา มากกว่าที่บุคคลรับรู้อย่างแท้จริงเพราะบุคคลอาจต่อต้านตนเองตามการรับรู้ และพยายามที่จะ เบี่ยงเบนตนเองไปจากการรับรู้ นั้น

1.1.2.3.2.4 อัตมโนทัศน์ของบุคคลอาจจะมีควมสม่ำเสมอคงที่ แต่ไม่ใช่สิ่งตายตัวสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา และบทบาทในแต่ละสังคม แต่จะไม่เปลี่ยนแปลงขึ้นลงได้บ่อย ๆ

1.1.2.3.3 ทฤษฎีอัตมโนทัศน์ของเบริน (มาลี เฟิร์ชเช. 2538 : 15-17)

เบริน แบ่งอัตมโนทัศน์อย่างที่คิดว่าตนเป็น (Cognised-Self) อัตมโนทัศน์อย่างที่คิดว่าคนอื่นมอง (Other-Self) อัตมโนทัศน์อย่างที่คิดอยากจะเป็น (Ideal-Self) ซึ่ง เบริน แสดงการเกิดอัตมโนทัศน์ของเขาไว้ในแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงแนวคิดเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ของเบริน

จากแผนภาพ เบริน ได้อธิบายแนวความคิดของเขาได้ ดังนี้

เบริน เชื่อว่า มนุษย์ทุกคนจะมีโลกแห่งตนของเขาอยู่แล้ว โลกแห่งตนของบุคคลนี้ จะทำหน้าที่ในการรับรู้ และพัฒนาบุคลิกภาพของแต่ละคน ซึ่งทำให้บุคคลมีนิสัยใจคอและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน โลกแห่งตนของบุคคล จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นผู้กระทำ หรือคนในฐานะผู้รู้ (I) กับส่วนที่รับการประเมินจากตนหรือคนในฐานะผู้ถูกประเมิน (Me) ส่วนที่ทำให้เกิดอัตมโนทัศน์คือ ส่วนที่รับการประเมินจากตน เมื่อถูกประเมินแล้ว จะเข้าสู่กระบวนการจิตสังคมที่ประกอบด้วย ประสบการณ์ทางวัฒนธรรม วัตถุนิยม ค่านิยมทางสังคม และจิตวิทยา ระหว่างอยู่ในกระบวนการจะเกิดภาพพจน์ต่อตนเอง และการประเมินตนเอง หลังจากเข้ากระบวนการแล้ว จะเกิด

เป็นอัตมโนทัศน์ หรือเจตคติส่วนบุคคล อัตมโนทัศน์จะเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับภาพพจน์ต่อตนเอง และ การประเมินตนเอง ถ้าประเมินตนเองมีค่าสูง หรือประเมินในทางบวก อัตมโนทัศน์ก็จะมีค่าสูง และเป็นไปในทางบวกด้วย หมายความว่า จะมีความรู้สึกต่อตนเองมีค่าสูงในทางที่ดี นอกจากนี้ อัตมโนทัศน์ยังประกอบไปด้วยการรับรู้ 3 ส่วน คือ อัตมโนทัศน์อย่างที่คุณคิดว่าตนเป็น อัตมโนทัศน์ อย่างที่คุณคิดว่าคนอื่นมอง และอัตมโนทัศน์อย่างที่คุณอยากจะเป็น

แนวความคิดของนักสังคมวิทยา

แนวความคิดของกลุ่มนี้มองเห็นว่า การที่จะเข้าใจตนเองอย่างเต็มทีนั้น จะต้องเข้าใจผู้อื่น ด้วย โดยจะพูดถึงในลักษณะของสัมพันธภาพที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

บุคคลสำคัญสองคนในกลุ่มที่พูดถึงเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ คือ คูลีย์ (Cooley) และมีด (Mead)

1.1.2.4 ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ของคูลีย์และมีด

คูลีย์และมีดเป็นนักทฤษฎีทางด้านปฏิสัมพันธ์ (symbolic interactionists) ทั้งสองคนมองว่า ภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่คนใช้ในการสร้างสัมพันธภาพซึ่งกันและกัน เป็นผู้ที่ให้แนวความคิดใหม่ เกี่ยวกับเรื่องการแสดงพฤติกรรมของคนว่า เป็นเรื่องของสัมพันธภาพระหว่างคนและสังคม

คูลีย์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2533 : 190; อ้างอิงมาจาก Cooley. 1902)

ได้กล่าวว่าบุคคลจะมีความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นเช่นไรนั้น ขึ้นอยู่กับการตีความของผู้อื่นต่อ ปฏิกริยาต่าง ๆ ที่ผู้อื่นมีต่อตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อบุคคลที่มีความสำคัญต่อชีวิตเขา เขาได้เสนอ ทฤษฎีกระจกส่องตน (looking-glass self) ซึ่งกล่าวว่า อัตมโนทัศน์ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อที่ว่า คนอื่น ๆ คิดอย่างไรกับตน กระจกจะสะท้อนให้เห็นภาพที่คนอื่น ๆ คิดอย่างไรกับเรา หรือประเมิน เราว่าเป็นอย่างไร

กระจกส่องตน เกิดจากการที่บุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง เช่น จากการที่บุคคล ได้มีโอกาสพบปะติดต่อกับคนอื่น ๆ จะได้ข้อมูลซึ่งนำมาใช้ประมวลตนเอง ดังนั้น อัตมโนทัศน์จะ ก่อรูปแบบขึ้นจากการลองผิด-ลองถูก ซึ่งจะมีการเรียนรู้ทั้งค่านิยม เจตคติตลอดจนบทบาทต่าง ๆ คูลีย์พยายามที่จะอธิบายเกี่ยวกับความรู้สึกต่าง ๆ ที่แต่ละคนมีต่อตนเองอันเนื่องมาจากสัมพันธภาพ ทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง รูปร่างหน้าตา ความคิด จินตนาการ ความทะเยอทะยาน ฯลฯ ภาษาและ วัฒนธรรม ตลอดจนการตีความพฤติกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลสำคัญรอบข้างมีต่อตัวเขา ดังนั้น ตน และ สังคมต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน

ดังนั้นสำหรับคูลีย์แล้วมองเห็นว่า อัตมโนทัศน์ เป็นอัตมโนทัศน์ที่เกิดจากการมองของ ผู้อื่น หรือจากการที่เราคิดว่าคนอื่นคิดอย่างไรเกี่ยวกับตัวเรา

มีด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2533 : 190; อ้างอิงมาจาก Mead. 1934) ได้อาศัย แนวความคิดทั้งจากเจมส์และคูลีย์ มาปรับขยายแนวความคิดของเขาเกี่ยวกับเรื่องอัตตา ให้ละเอียด ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยให้ความสำคัญกับบุคคลและสังคมเช่นเดียวกับคูลีย์ เขาเห็นด้วยกับการอธิบายของ

คู่มือและวิลเลียม เจมส์ แต่การอธิบายของเขาแตกต่างจากที่เจมส์ได้อธิบายไว้ คือ การแสดงพฤติกรรม ในลักษณะของผู้กระทำจะเป็นเรื่องของแรงขับ เป็นความต้องการ เป็นการแสดงความเป็นตัว ของตัวเองในลักษณะที่ยังไม่ได้รับการจัดเกลา ซึ่งเทียบได้กับเรื่องของ id ตามแนวคิดของ ฟรอยด์ ส่วนการแสดงพฤติกรรมในลักษณะของผู้ถูกกระทำ จะเป็นเรื่องของสมาชิกในกลุ่ม สถานะบทบาท และปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ การแสดงพฤติกรรมของแต่ละคนจะเริ่มต้นด้วยพฤติกรรมในลักษณะ ของผู้กระทำ และจะพัฒนาขึ้นมาเป็นพฤติกรรมในลักษณะของผู้ถูกกระทำ ซึ่งเนื่องมาจากการได้รับ อิทธิพลจากสังคมนั่นเอง สำหรับมีคมองบุคคลในลักษณะผู้ถูกกระทำ ที่มีความสัมพันธ์กับสังคม และพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม ด้วยเหตุนี้สังคมจึงสามารถ ควบคุมพฤติกรรมของแต่ละบุคคลเพราะบุคคลซึมซับอิทธิพลต่าง ๆ จากกระบวนการทางสังคมและ วัฒนธรรมเข้ามาสู่ตน ดังนั้นจึงถือว่าอัตตาเป็น โครงสร้างทางสังคม ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ ทางสังคมที่มีภาษาเป็นตัวการสำคัญระหว่างตน และสังคม มีคำอธิบายว่า บุคคลแต่ละคนจะพัฒนา เจตคติเกี่ยวกับตนเองในลักษณะที่สอดคล้องกับที่ผู้อื่นมีต่อตน และแต่ละคนจะให้คุณค่าตนเอง ดังเช่นที่ผู้อื่นให้ ถ้าคนอื่นปฏิเสธ ไม่ยอมรับ เขาก็พร้อมที่จะ ไม่ยอมรับตนเองเช่นเดียวกัน คนจะรับรู้ ว่าตนเองเป็นเช่นไร จากท่าทีที่คนรอบข้างมีต่อตน ดังนั้น ทั้งบุคคลและสังคมจึงเป็นสิ่งที่แยกออกจาก กันไม่ได้

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ของนักจิตวิทยาและนักสังคมวิทยา ดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า แนวความคิดเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ของนักจิตวิทยาและนักสังคมวิทยา มีลักษณะที่เป็นไปในแนวเดียวกัน เพราะต่างก็อธิบายเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ในเชิงจิตวิทยาว่าเป็น ตัวกำหนดพฤติกรรม โดยชี้ให้เห็นว่าคนแต่ละคนจะแสดงพฤติกรรมตามสิ่งที่ตนคิดเกี่ยวกับตนเอง ว่าเป็นอย่างไร ซึ่งการคิดนี้ได้มาจากการที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่น สำหรับการอธิบาย ที่ต่างกันนั้นจะต่างตรงจุดเน้น โดยที่นักสังคมวิทยานับอิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมที่มีต่อ การแสดงพฤติกรรมของคนอย่างแยกกันไม่ออก ส่วนนักจิตวิทยาส่วนใหญ่จะเน้นการรับรู้เกี่ยวกับ ตนเอง อันเนื่องมาจากปฏิกิริยาของคนสำคัญที่อยู่รอบข้างที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรม

1.1.3 องค์ประกอบของอัตมโนทัศน์

องค์ประกอบของอัตมโนทัศน์จาก Piers - Harris Children's Self Concept Scale ได้แบ่งไว้ ดังนี้ (ศิริบุรณ์ ศรีทานนท์. 2527 : 156 - 160)

1. ด้านพฤติกรรม (Behavior)
2. ด้านสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียน (Intellectual and School Status)

ความสามารถในการรับรู้ จำ ระลึกถึง และสภาพชีวิตในโรงเรียน

3. ด้านรูปร่างและบุคลิกภายนอก (Intellectual and School Attribute)

รูปร่างหน้าตา การแสดงออกที่เป็นรูปแบบเฉพาะอยู่เป็นประจำ

4. ด้านความวิตกกังวล (Anxiety)
5. ด้านความเป็นคนน่านิยม (Popularity)
6. ด้านความสุขความพอใจ (Happiness and Satisfacting)
7. ลักษณะส่วนรวม (Total)

โรเจอร์ส (ผ่องศรี อิมสอน.2530 : 7; อ้างอิงมาจาก Rogers, 1965) ได้แบ่งอัตมโนทัศน์ ซึ่งเป็นความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านคุณค่าของตนเองกับความสัมฤทธิ์ผล (Academic Value) คือความรู้สึกต่อตนเองในด้านสติปัญญา นิัยการเรียนรู้ แรงจูงใจ แรงกดดันจากที่บ้าน การแข่งขันเกี่ยวกับความสามารถ การเลือกอาชีพ
 2. ด้านการปรับตัวทางอารมณ์ (Emotional Adjustment) คือ ความรู้สึกต่อตนเองตามความกดดันทางอารมณ์ ความวิตกกังวล ความสุข ความเครียด ความเบื่อหน่าย
 3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) คือ ความรู้สึกต่อตนเองในด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น และความสามารถในการคบเพื่อน
- ไวลี (รัญจวน คำวชิรพิทักษ์. 2531 : 181 ; อ้างอิงมาจาก Wylie. 1968 : 741) ได้จำแนกลักษณะและองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ว่า ประกอบด้วย

1. อัตมโนทัศน์ที่เป็นจริง (Actual Self-Concept) หมายถึง ทศนคติและความรู้สึก ว่า “ตนเอง” คือใคร เป็นคนอย่างไร เป็นภาพสะท้อนของตนเอง เช่น ตนเองเป็นคนดี เป็นต้น
- อัตมโนทัศน์ตามความเป็นจริง มีแหล่งกำเนิด ดังนี้

- 1.1 “ตนเอง” ที่รับรู้ด้วยตนเอง (Private self-concept) คือ การที่บุคคลรับรู้ว่าเป็นคนอย่างไร
 - 1.2 “ตนเอง” ที่รับรู้จากสังคม (Social self-concept) เป็นการรับรู้เกี่ยวกับตนเองจากทัศนคติหรือความคิดเห็นที่คนอื่นในสังคมรับรู้ว่าเป็นคนอย่างไร
 2. อัตมโนทัศน์ในอุดมคติ (Ideal Self-Concept) คือ “ตนเอง” ที่บุคคลอยากจะเป็น เช่น อยากเป็นคนสวยที่สุด อยากเรียนเก่ง เป็นต้น
- อัตมโนทัศน์ในอุดมคติแบ่งได้เป็น
- 2.1 “ตนเอง” ตามอุดมคติของตนเอง (Own ideal self-concept) คือ ความรู้สึก นึกคิดของตนเอง ที่ต้องการให้ตนเป็นเช่นไร
 - 2.2 “ตนเอง” ในอุดมคติของสังคม (Concept of other's ideal for one) คือ การที่บุคคลรับรู้ว่าเป็นคนในสังคมต้องการให้ตนเป็นคนอย่างไร

เบิร์น (รัฐจวน คำศิริพิทักษ์. 2531 : 181 ; อ้างอิงมาจาก Burn. 1979) ได้สรุปอัตมโนทัศน์ตามแหล่งที่เกิด ดังนี้

1. ตนเองตามการรับรู้ของตนเอง (The Cognized Self-Concept) คือ การที่บุคคลรับรู้ความสามารถ สถานภาพ และบทบาทของตนตามที่ บุคคลคิดว่าตนเองเป็นเช่นนั้น
2. ตนเองตามการรับรู้ของสังคม (The Other Self or Social Self) คือ การที่บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดว่า คนอื่นมองตนและประเมินตนอย่างไร
3. ตนในอุดมคติ (The Ideal Self) คือ ลักษณะของตนเองที่บุคคลหวังจะเป็นหรืออยากจะเป็น

ฟิทส์ (พรณวิภา ถาวรประเสริฐ. 2532 : 20 - 21 ; อ้างอิงมาจาก Fitts. ; citing Wylie. 1974 : 230 - 236) ได้กล่าวถึงลักษณะของอัตมโนทัศน์ โดยพิจารณาจากด้านใหญ่ ๆ 2 ด้าน คือ

1. การพิจารณาโดยใช้ตนเองเป็นเกณฑ์
 - 1.1 อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ (Identity) หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับตนเองว่า เป็นคนอย่างไร (What he is) เป็นการพิจารณา อัตมโนทัศน์ด้านเกี่ยวกับคำถามที่ถามว่า “ฉันเป็นอะไร” (What I am)
 - 1.2 อัตมโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตนเอง (Self-Satisfaction) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับการยอมรับตนเอง (How he accepts himself) เป็นการพิจารณาอัตมโนทัศน์ด้านที่เกี่ยวกับคำถามที่ถามว่า “ฉันมีความรู้สึกเกี่ยวกับตัวฉันอย่างไร” (How I feel about myself)
 - 1.3 อัตมโนทัศน์พฤติกรรม (Behavior) หมายถึง การรับรู้และความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับการปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ของตนเอง (How he acts) เป็นการพิจารณาอัตมโนทัศน์ด้านที่เกี่ยวกับคำถามที่ถามว่า “ฉันประพฤติอย่างไร” (What I do or the way act)
- อัตมโนทัศน์ทั้ง 3 ด้านนี้ แสดงถึง ความคิดเห็น การยอมรับและการประเมินตนเอง โดยพิจารณาตนเองเป็นเกณฑ์

2. พิจารณาโดยใช้คนอื่นเป็นเกณฑ์ ซึ่งประกอบด้วย

- 2.1 อัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย (Physical Self) หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเอง เกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะของร่างกาย เพศ สุขภาพ ความสามารถและทักษะ
- 2.2 อัตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา (Moral-Ethical Self) หมายถึงความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเอง เกี่ยวกับคุณค่าทางศีลธรรม ความสัมพันธ์ที่มีต่อศาสนา ความรู้สึกเกี่ยวกับการเป็นคนดีหรือคนเลว และความพึงพอใจในศาสนาของตน

2.3 อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว (Personal Self) หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับคุณค่าของตนเอง ความรู้สึกมั่นใจในตนเอง และประเมินค่าบุคลิกภาพของตนเองโดยไม่รวมลักษณะทางด้านร่างกาย และความสัมพันธ์กับผู้อื่น

2.4 อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว (Family Self) หมายถึง ความรู้สึกในคุณค่าและความพอใจ ในฐานะที่ตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว เป็นการแสดงถึงการรับรู้ตนเองว่าใกล้ชิดหรือห่างเหินจากครอบครัว

2.5 อัตมโนทัศน์ด้านสังคม (Social Self) หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเอง เกี่ยวกับความมั่นใจ และความเชื่อมั่นในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น

อัตมโนทัศน์ทั้ง 5 ด้านนี้ แสดงถึง การยอมรับ และประเมินตนเองจากบุคคลอื่นในสังคม โดยพิจารณาคนอื่นเป็นเกณฑ์

นอกจากนี้ ฟีฟัส ได้รวมอัตมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์ตนเอง (Self Criticism) มาเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งของอัตมโนทัศน์ ซึ่งเป็นอัตมโนทัศน์ด้านที่หมายถึง ความกล้าที่จะยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเอง ทั้งในด้านดีและไม่ดี

ชาเวลสัน ฮับเนอร์ และสแตนตัน (Shavelson, Hubner and Stanton. 1976 : 413) ได้แบ่งอัตมโนทัศน์ออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ

1. อัตมโนทัศน์ทางวิชาการ (Academic Self - Concept) แบ่งออกเป็นวิชาต่าง ๆ แล้วแบ่งออกเป็นเรื่องเฉพาะในแต่ละวิชานั้น ๆ องค์ประกอบย่อยที่สุด คือ พฤติกรรม ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ทำการประเมินผลออกมา

2. อัตมโนทัศน์นอกเหนือจากวิชาการ (Non - Academic Self - Concept) แบ่งเป็นอัตมโนทัศน์ทางสังคม อารมณ์ และทางร่างกาย แล้วแบ่งออกไปอีกเช่นเดียวกับอัตมโนทัศน์ทางวิชาการ โลเวลล์ (Lovell, 1980 : 115 - 118) แบ่งองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ เป็น 3 ส่วนคือ ภาพลักษณ์แห่งตน (Self Image) เป็นลักษณะของบุคคลที่ปรากฏออกมาในช่วงแรกของชีวิต บุคคลจะได้ภาพลักษณ์จากบุคคลอื่น โดยจากพ่อแม่ บุคคลในครอบครัว และเพื่อน ๆ ตามลำดับ โลเวลล์ (Lovell) รับภาพลักษณ์แห่งตนว่า เป็นตนตามสภาพตามความเป็นจริง (Real Self) ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ที่ปรากฏออกมาให้เห็นจริง

ตนในอุดมคติ (Ideal Self) เป็นภาพที่บุคคลต้องการจะเป็นตนในอุดมคติ ที่จุดเริ่มต้นจากการที่บุคคลอื่น ๆ เป็นแบบอย่าง และจะสร้างแบบอย่างของตนขึ้นมา (Made Self) ในเด็กเล็กจะมีแบบอย่างของตนเอง โดยเริ่มจากพ่อแม่หรือคนใกล้ชิด เด็กวัยรุ่นจะมีแบบอย่างที่ได้มาจากนักกีฬาเด่น ๆ ส่วนวัยรุ่นใหญ่อย่างจะเป็นไปตามจินตนาการของบุคคลที่ประสบความสำเร็จ

คุณค่าในตนเอง (Self Esteem) เป็นความรู้สึกที่มีต่อตนเอง คนในอุดมคติจะเป็นส่วนที่สำคัญในการตัดสินใจคุณค่าในตนเอง บุคคลที่มีคุณค่าในตนเองต่ำจะเป็นคนที่มีความวิตกกังวลสูง รู้สึกไม่ปลอดภัยและสุขภาพจิตไม่ดี

จากแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ ได้มีผู้แบ่งลักษณะและองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ไว้หลายแนวทาง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การแบ่งองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ตามแนวคิดของ พัทธ โดยได้มุ่งศึกษาเฉพาะอัตมโนทัศน์ด้านสังคมเท่านั้น

1.1.4 พัฒนาการของอัตมโนทัศน์

แสตรง (Strang, 1958 : 78) กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ สรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลง อัตมโนทัศน์ของแต่ละคน จะเกิดขึ้นตอนใดของชีวิตก็ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะที่บุคคลเริ่มต้นมีการพัฒนาตน

อำไพ ศิริพัฒน์ (2515 : 98) ได้กล่าวว่านักทฤษฎีเรื่องตนเองเชื่อว่า อัตมโนทัศน์เกิดจากการเรียนรู้ จากประสบการณ์จากการสังเกตคนในภาวะหรือสถานการณ์ต่าง ๆ และจากปฏิกิริยาของผู้อื่นที่มีต่อตนเองด้วย อัตมโนทัศน์นี้พัฒนาไปเรื่อย ๆ ไม่มีขอบเขตและเวลาจำกัด

พรหมทิพย์ เกษะนันท์ (2516 : 65) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ของมนุษย์นั้น พัฒนาจากพันธกรรมและสิ่งแวดล้อม และเป็นกระบวนการเรียนรู้ ถึงแม้พันธกรรมจะเป็นสิ่งตายตัวของมนุษย์ แต่แต่ละคนก็ตามแต่สิ่งแวดล้อมนั้นเปลี่ยนแปลงได้ ฉะนั้นอัตมโนทัศน์ของมนุษย์จึงเปลี่ยนแปลงทั้งในทางดีขึ้นและด้อยลงได้

พรณี (ชูชัย) เจนจิต (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2533 : 197) ได้กล่าวถึงการพัฒนาอัตมโนทัศน์ โดยแบ่งเป็นช่วงวัยต่าง ๆ ดังนี้

วัยทารก วัยนี้เป็นวัยที่เด็กเห็นว่าตนเองเป็นผู้ที่สำคัญที่สุดทำทุกอย่างเพื่อสนองความต้องการของตนเอง ดังนั้นการปฏิบัติจากผู้ใหญ่ที่เด็กได้รับในช่วงนี้เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาบุคลิกภาพต่อไป โดยเฉพาะพ่อแม่เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของเด็ก ถ้าประสบการณ์ในช่วงแรกของชีวิตกับบุคคลซึ่งเป็นคนสำคัญของเด็กเป็นไปด้วยดี เด็กได้รับการยอมรับเด็กจะเริ่มพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในฐานะที่เป็น “บุคคล” การที่เด็กจะพัฒนาเกี่ยวกับความสามารถในการที่จะรักผู้อื่นได้นั้นขึ้นอยู่กับความรักและความเอื้ออาทรที่เด็กได้รับ เด็กจะพัฒนาความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองเมื่อรู้ตัวว่าเป็นที่ต้องการ เป็นที่ชอบพอ มีคุณค่า หรือการที่คนอื่น ๆ เห็นว่า เขาเป็นเด็กดี การที่เด็กแต่ละคนจะรู้ว่าตนเองดีหรือไม่ดีนั้น บุคคลรอบข้างเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างยิ่ง เด็กจะแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังของบุคคลที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเด็ก และจะแทรกซึมเข้าสู่อัตมโนทัศน์ของเด็ก ดังนั้นในช่วงขวบปีแรกจึงเป็นช่วงที่สำคัญที่เด็กจะเริ่มพัฒนาอัตมโนทัศน์ว่าจะเป็นไปได้ในทางบวกหรือทางลบ

วัยก่อนเข้าโรงเรียน วัยนี้เป็นวัยที่เด็กเริ่มเข้าอนุบาล อายุประมาณ 3-5 ปี อิริคสัน กล่าวว่า เป็นวัยที่กล่อมเนื้อต่าง ๆ กำลังพัฒนา ดังนั้นในช่วงวัยนี้ ถ้าเด็กได้รับการกระตุ้นให้กำลังใจให้ได้ทำสิ่งต่าง ๆ ตามความสามารถ ผู้ใหญ่ไม่ควรยัดยัดบดเมื่อเด็กซักถาม ก็จะช่วยให้เด็กเริ่มพัฒนาอัตโนมัติ

วัยเด็ก เมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียน กลุ่มเพื่อนจะเริ่มมีความสำคัญกับเด็กพอ ๆ กับที่ครูมีความสำคัญ ในวัยนี้เด็กได้มีโอกาสสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนทำให้เด็กได้เรียนรู้หลาย ๆ สิ่งเกี่ยวกับตนเอง เช่น ตนเองเหนือกว่าผู้อื่นในเรื่องใดบ้าง หรือคนอื่น ๆ เหนือกว่าตนในเรื่องใดบ้าง เพื่อน ๆ มีปฏิกิริยาอย่างไรกับตน การแสดงพฤติกรรมของตนเหมาะสมกับบทบาททางสังคมแล้วหรือไม่ เหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาอัตโนมัติต่อไป อิริคสัน จึงให้เห็นว่า วัยนี้เป็นวัยที่เด็กเริ่มได้รับประสบการณ์จากนอกบ้านเป็นครั้งแรก เมื่อเด็กได้ร่วมเรียนกับเพื่อน ๆ เด็กจะมีความรู้สึกว่าการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับ โดยการทำงานหรือทำสิ่งใดก็ตามให้สำเร็จ ซึ่งการที่เด็กประสบผลสำเร็จในการเรียนจะก่อให้เกิดความมานะพากเพียรพยายาม ซึ่งในความหมายนี้จะรวมถึงการที่เด็กสามารถทำงานกับผู้อื่นได้ ส่วนเด็กที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนจะไม่มีเชื่อมั่นในตนเอง ไม่สามารถร่วมทำงานกับผู้อื่น เด็กจะไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ซึ่งจะทำให้พัฒนาความรู้สึกที่ช่วยตนเองไม่ได้ เกิดความรู้สึกต่ำต้อย

วัยรุ่น วัยนี้เป็นวัยที่เด็กควรหาเอกลักษณ์ของตนเองได้ ดังที่ อิริคสัน กล่าวว่า “งานของวัยรุ่น” คือ การพยายามหาเอกลักษณ์ของตนเองให้ได้ จากการที่เด็กสำรวจตรวจสอบตนเอง ทั้ง ภายในและภายนอก เพื่อค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง จะมีการสำรวจทั้งความคิด ความรู้สึก ตลอดจน ค้นพบคุณสมบัติต่าง ๆ ในตนเอง เด็กที่หาเอกลักษณ์ของตนเองได้จะรู้สึกว่าตนเองคือใคร ต้องการอะไร มีความเชื่อหรือมีทัศนคติอย่างไร ตลอดจนมีเป้าหมายอะไรในอนาคต ซึ่งถ้าเด็กค้นพบก็จะสามารถแสดงบทบาทของตนเองได้อย่างถูกต้อง แต่ถ้าเด็กหาตนเองไม่พบไม่ทราบว่าเป็นคนมีเอกลักษณ์เช่นใด เด็กก็จะไม่รู้ว่าเป็นใคร ต้องการอะไร ไม่สามารถแสดงบทบาทได้อย่างถูกต้อง จะรับบทบาทของคนอื่น ๆ ในสังคมมาเป็นของตน ซึ่งไม่สอดคล้องเหมาะสมกับตนเอง ทำให้เกิดความสับสนซึ่งเป็นอันตรายอย่างยิ่งสำหรับวัยนี้ การที่เกิดความสับสนเพราะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างรวดเร็ว ทั้งขนาด รูปร่าง ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางเพศ สภาพของร่างกายที่กำลังเจริญเติบโตประกอบกับสังคมที่ซับซ้อน เต็มไปด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ ไม่เอื้อที่จะช่วยให้เด็กพัฒนาความรู้สึกว่าเป็นผู้มีความสามารถ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดความสับสนงุนงงที่จะหาความหมายให้กับชีวิต

นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์อันเนื่องจากสภาพร่างกายก็มีผลต่ออัตโนมัติ เด็กจะมีอาการป่วยได้ง่ายเพราะปรับตัวไม่ได้ อาจมีอาการทางประสาทพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะนำไปสู่การระบายออกทางอารมณ์ในลักษณะรุนแรง รุนแรงซึ่งเกิดขึ้นบ่อย ๆ แต่ถ้าพื้นฐาน

พัฒนาการทางบุคลิกภาพมีมาก่อนข้างดี เด็กก็จะสามารถพัฒนาการยอมรับนับถือในตนเองได้ ซึ่งหมายถึงการที่ประสบความสำเร็จในกิจกรรมต่าง ๆ อิริคสันกล่าวว่าสิ่งสำคัญสำหรับวัยรุ่นคือการได้ทำตามอย่างผู้ใหญ่ที่เป็นตัวแบบที่ดี จะช่วยให้เขาหาเป้าหมายในชีวิตได้ ดังนั้นถ้าบุคคลได้รับการยอมรับ ได้รับการเห็นชอบ ในสิ่งที่เขามีอยู่จะช่วยให้เด็กพัฒนาอัตมโนทัศน์ในทางบวก แต่ถ้าบุคคลอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเขา เช่น พ่อ แม่ เพื่อนสนิท หรือครู หัวเราะเยาะหยัน ไม่ให้การยอมรับ ทั้งในเรื่องพฤติกรรม หรือลักษณะทางร่างกายจะทำให้เด็กขาดความมั่นใจ เด็กจะประเมินตนเองดังเช่นที่ผู้อื่นประเมิน

ดังนั้น ช่วงของวัยรุ่นจึงเป็นช่วงที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของอัตมโนทัศน์ไม่ว่าทางบวกหรือทางลบอย่างเด่นชัด การที่เด็กรู้สึกเกี่ยวกับตนเองว่าอย่างไรจะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น เด็ก ที่เข้าโรงเรียนด้วยความคาดหวังว่าจะต้องเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จ มีความสุข มักจะเป็นผู้อาสางานมีความรับผิดชอบ ถ้าความคาดหวังของเขาสอดคล้องกับอัตมโนทัศน์ จะช่วยให้เขาเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชั้นเรียนทั้งด้านการเรียนและด้านสังคม ในทางตรงกันข้ามเด็กที่มีอัตมโนทัศน์ในทางลบ มักจะมองตนเองว่าเป็นผู้ไม่มีความสามารถถึงไม่มีใครกระตือรือร้นที่จะรับอาสาทำสิ่งต่าง ๆ ไม่ใคร่รับผิดชอบ ซึ่งจะนำไปสู่ความล้มเหลวและความผิดหวังต่าง ๆ ในชีวิต อาจกล่าวได้ว่า ช่วงของวัยรุ่นเป็นช่วงเวลาที่สำคัญของการพัฒนาอัตมโนทัศน์ แต่การเปลี่ยนแปลงมิได้ตลอดชีวิต

ฮาร์ต (ประสาธ อิศรปริดา, 2538 : 90 ; อ้างอิงมาจาก Hart, 1983) ได้กล่าวว่า พัฒนาการของอัตมโนทัศน์ จะเริ่มต้นจากการรู้เกี่ยวกับ “ตน (Self)” ว่าเป็นส่วนที่แยกต่างหากจากสิ่งอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ แดมอน และฮาร์ต (ประสาธ อิศรปริดา, 2538 : 90 ; อ้างอิงมาจาก Damon and Hart, 1982) ได้กล่าวไว้ว่า ความเข้าใจพัฒนาการเกี่ยวกับ “ตน” จะเป็นพื้นฐานสำคัญของความเข้าใจพัฒนาการของอัตมโนทัศน์ เขาได้แยกความแตกต่างของ “ตน” ออกเป็น 2 ลักษณะคือ

ตัวเขาในฐานะผู้กระทำหรือผู้คิด (สรรพนามที่ใช้แทนตัวเองก็คือ “I”)

ตัวเขาในฐานะผู้ถูกกระทำหรือถูกคิดถึง หรือ ถูกสร้างภาพขึ้นมา (สรรพนามที่ใช้แทนตัวเองก็คือ “Me”)

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดจะเห็นถึงพัฒนาการของอัตมโนทัศน์ ซึ่งจะเริ่มต้นจากการรู้เกี่ยวกับตนโดยเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก พัฒนาต่อมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงวัยรุ่นที่ถือว่าเป็นช่วงที่สำคัญที่เด็กจะหาเอกลักษณ์ของตนเอง ได้หรือไม่ ถ้าหาได้ รู้ว่าตัวเองคือใคร มีความสามารถอย่างไร มีความต้องการ อะไรในชีวิต ก็จะพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ที่ปรับตัวได้ สำหรับผู้ที่หาเอกลักษณ์ของตนเองไม่ได้ เกิดความสับสนในบทบาท ไม่รู้ถึงความสามารถ และความต้องการของตน ก็จะพัฒนาต่อไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีปัญหาในการปรับตัว ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต ในช่วงของพัฒนาการดังกล่าว

อึดมโนทัศน์จะได้รับอิทธิพลทั้งจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม โดยจะพัฒนาตามวุฒิภาวะ ความสามารถและประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับทุกขั้นตอนของประสบการณ์ชีวิต

1.1.5 ความสำคัญของอึดมโนทัศน์

อึดมโนทัศน์นับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของบุคลิกภาพ ดังนั้นบุคคลที่มีอึดมโนทัศน์ต่างกันจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปด้วย ดังเช่น ลาซารัส (Lazarus. 1963 : 61) ได้กล่าวว่า อึดมโนทัศน์จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลและทำให้บุคคลเข้าใจตนเอง บุคคลจะแสดงพฤติกรรมไปตามที่คิดว่าตนเป็น ซึ่งอนงค์ นิยมธรรม (2531 : 8) ได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าอึดมโนทัศน์เป็น แก่นกลางของการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ หรือเป็นแกนกลางของบุคลิกภาพของบุคคลนอกจากนั้น อำไพ ศรีพัฒน์ (2515 : 8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองหรืออึดมโนทัศน์ในแง่ของปัจจัยที่ทำให้เราสามารถเข้าใจถึงพฤติกรรม พยากรณ์พฤติกรรม และเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้อื่นได้ ซึ่งชูชัย สมิทธิกร (2530 : 67) มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า บุคคลจะมี การกระทำไปในทิศทางที่สอดคล้องกับอึดมโนทัศน์ของตน ดังนั้นถ้าบุคคลมีอึดมโนทัศน์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในแง่ดี ก็จะมีแนวโน้มว่าบุคคลนั้นจะสามารถกระทำสิ่งนั้นได้ดี และเช่นกัน ถ้าบุคคลมีอึดมโนทัศน์ในเรื่องใดในแง่ลบ จะมีแนวโน้มว่าบุคคลนั้นจะทำสิ่งนั้นได้ไม่ดี เพราะฉะนั้น บุคคล จึงไม่ควรสร้างอึดมโนทัศน์ในแง่ลบให้กับตนเอง ดังเช่น แบนดูรา (Bandura. 1981 : 28) ได้กล่าวว่า ไม่มีการลงโทษใดที่ทำร้ายและโหดร้ายเท่ากับการดูหมิ่นเหยียดหยามตนเอง (There is more devastating punishment than self contetempt) เมื่ออึดมโนทัศน์มีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นจึงไม่ควรจะละเลยที่จะให้ความสำคัญและพัฒนาให้บุคคลมีอึดมโนทัศน์ในแง่ดีต่อไป

1.1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างอึดมโนทัศน์กับชีวิตในโรงเรียนของเด็ก

มาร์ช (ประสาธ อิศรปริดา. 2538 : 93; อ้างอิงมาจาก March. 1990) กล่าวว่าอึดมโนทัศน์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กในโรงเรียน โดยเด็กที่มีอึดมโนทัศน์ทางบวก หรือมีความภูมิใจในตนเองสูง จะมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงกว่าเด็กที่มีอึดมโนทัศน์ในทางลบ นอกจากนี้ยังมีผู้ศึกษาพบว่า เด็กที่มีอึดมโนทัศน์ทางบวกจะมีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาในการเรียน และเป็นที่นิยมชมชอบของเพื่อน ๆ มากกว่าเด็กที่มีอึดมโนทัศน์ทางลบ

กู๊ด และเวนสไตน์ (ประสาธ อิศรปริดา. 2538 : 93; อ้างอิงมาจาก Good and Weinstein. 1986) กล่าวว่า ชีวิตในโรงเรียนของเด็ก มีอิทธิพลต่ออึดมโนทัศน์ของเด็ก โดยโรงเรียนเป็นสถานที่ จะพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน เด็ก ๆ อาจจะได้รับทั้งผลที่เขาพึงพอใจ และไม่พึงพอใจ ประสบการณ์ในโรงเรียนจะทำให้เด็กรู้ตนเอง และเกิดอึดมโนทัศน์ซึ่งอาจเป็นไปได้ ทั้งทางบวก และลบ

1.1.7 อึดมโนทัศน์กับการแสดงพฤติกรรม

ซาราสัน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2533 : 219 ; อ้างอิงจาก Sarason, 1972)

กล่าวว่า นักจิตวิทยาส่วนใหญ่จะมองเห็นว่าการแสดงพฤติกรรมจะต้องมีตัวกำหนด จะต้องมีความคาดหวังในเรื่องความเป็นเหตุเป็นผลในลักษณะ “ถ้ามีเหตุการณ์ ก เกิดขึ้น จะต้องมีความคาดหวัง ข ตามมา” ซึ่งการมองในลักษณะนี้จะเป็นทั้งแนวความคิดของกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับแรงขับซึ่งเป็นไปโดยไม่รู้สึกตัว นั่นคือ กลุ่มจิตวิเคราะห์ และกลุ่มที่เน้นเกี่ยวกับการเสริมแรง หรือการวางเงื่อนไขว่าเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมซึ่งหมายถึง นักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม ทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญกับพฤติกรรมในอดีตว่าเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมในปัจจุบัน ดังนั้นในการทำความเข้าใจการแสดงพฤติกรรมจะมุ่งไปที่สาเหตุแห่งพฤติกรรมนั้น ๆ แต่นักจิตวิทยากลุ่มปรากฏการณ์นิยมมีความเห็นขัดแย้งกับกลุ่มทั้งสอง โดยที่กล่าวว่าใครก็ตามที่มองเห็นว่าการแสดงพฤติกรรมของเขามีตัวกำหนดจะแสดง ให้เห็นว่า การแสดงพฤติกรรมของเราในแต่ละวันนั้นตกเป็นทาสของแรงขับต่าง ๆ หรือตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม

สำหรับแนวความคิดของกลุ่มปรากฏการณ์นิยมจะให้ความสำคัญกับตนในฐานะที่จะเป็นผู้ให้ความหมายกับตนเอง หรือตีความเกี่ยวกับตนเอง ตลอดจนการตีความสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ดังนั้น ในการแสดงพฤติกรรมของแต่ละคนนั้นจะขึ้นอยู่กับ การให้ความหมายหรือการให้ความสำคัญกับตนเอง แต่ละคนรับรู้ตนเองและรับรู้สิ่งแวดล้อมว่าอย่างไร ดังเช่นที่โรเจอร์ส กล่าวว่าแต่ละคนจะมีโลกภายในของตนเอง ซึ่งเป็นโลกแห่งประสบการณ์เฉพาะตน ซึ่งประสบการณ์เฉพาะตนนี้มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมมากกว่าอิทธิพลจากสิ่งเร้าภายนอก ดังนั้น การทำความเข้าใจการแสดงพฤติกรรมของคนตามแนวคิดของกลุ่มปรากฏการณ์นิยม จะทำความเข้าใจบนพื้นฐานที่ว่าแต่ละคนรับรู้อะไรเกี่ยวกับตนเอง หรือมีเจตคติเกี่ยวกับตนเองว่าอย่างไร

นอกจากนี้พรหม (ชูชัย) เจนจิต (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2533 : 220) ได้กล่าวว่า การแสดงพฤติกรรมของแต่ละคนจะถูกควบคุมจากสิ่งเร้าภายนอก หรือแรงขับภายในนั้นขึ้นอยู่กับอึดมโนทัศน์ของแต่ละคน ถ้าคน ๆ นั้นมีอึดมโนทัศน์ในทางลบ มีความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย มองไม่เห็นคุณค่าของตนเอง จะนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่ถูกควบคุมจากภายนอก ทำให้กลายเป็นคนที่ต้องคอยพึ่งพาผู้ที่มีอำนาจ เชื่อในโชคกลางต่าง ๆ สำหรับคนที่มีอึดมโนทัศน์ในทางบวก เป็นคนที่ได้รับการยอมรับนับถือ มีความรู้สึกพอเพียงในความสามารถของตนเอง จะสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ พึ่งพาตนเองได้ ไม่ต้องรอคอยโอกาสหรือรอโชคชะตา ตลอดจนรอคอยความช่วยเหลือจากผู้มีอำนาจ เบลแลค กล่าวว่า การแสดงพฤติกรรมของคนที่ถูกควบคุมจากสิ่งเร้าภายนอกจะเป็นผู้ที่ประเมินความสามารถของตนเองต่ำ ต้องพึ่งพาการเสริมแรง ต้องการกำลังใจและความเห็นชอบจากผู้อื่น เป็นผู้ที่ยึดติดกับสภาพได้โนงจำกัด จะให้ความสนใจเฉพาะผู้ที่ให้ประโยชน์กับตนเท่านั้น เป็นผู้ที่มีการปรับตัวไม่ดี นอกจากนั้น แมคโดนัล ลอมบาร์โด และแซนด์เลอร์ กล่าวว่า ผู้ที่มีอึดมโนทัศน์ในทางลบมีพฤติกรรมที่ถูกควบคุมจากสิ่งเร้าภายนอกนั้น

จะเป็นผู้ที่มีลักษณะพึงพา เลื่อยซา ยอมจำนน มีการยอมรับนับถือในตนเองต่ำ ส่วนผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวกนั้นจะเป็นผู้ที่พึ่งพาตนเองได้ ไม่ใคร่วิตกกังวล เป็นผู้ที่ยอมรับนับถือในความสามารถของตนเองซึ่งอัตมโนทัศน์ทั้งสองลักษณะนี้มาจากการอบรมเลี้ยงดู สำหรับผู้ที่มีลักษณะพึงพาจะมาจากการอบรมที่เข้มงวดควบคุม ต้องการให้เด็กสมยอม ทำตามความต้องการของผู้ใหญ่ ไม่ส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก ส่วนเด็กที่มีลักษณะเชื่อมั่นในตนเอง จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะที่กระตุ้นให้ใช้ความสามารถ มีความรับผิดชอบผู้ใหญ่คอยสนับสนุนให้กำลังใจ

1.1.8 ลักษณะของบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวก

โรเจอร์ส (Strang. 1957 : 77 ; citing Rogers. 1954) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมให้บุคคลมีอัตมโนทัศน์ที่ดีหรือทางบวก ควรส่งเสริมให้บุคคลมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้คือ มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง ได้รับการยอมรับจากสังคม และมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ๆ

สเตรงค์ (Strang. 1957 : 77) ได้กล่าวว่า บุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ที่ดีนั้นควรเป็นบุคคลที่เข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง และมีความมั่นใจในตนเองซึ่งสอดคล้องกับ เฮิร์ลล็อก (Hurlock. 1978 : 525) ซึ่งกล่าวว่า บุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวกจะมีลักษณะนิสัย มีความเชื่อมั่นในตนเอง เห็นคุณค่าและความสำคัญในตนเอง มองเห็นตนเองอย่างแท้จริง สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี

แมคแคนเลส (McCandless. 1967 : 291) พบว่า บุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ที่ดีจะมีลักษณะที่พึงประสงค์มีความวิตกกังวลต่ำ สามารถปรับตัวได้ดี มีความอยากรู้อยากเห็น มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและใช้กลวิธีป้องกันตัว (Defense Mechanism) น้อยมาก

คาลฮอนน์ (รัฐกมล บรรหาร. 2535 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Calhoun. 1990 : 71-75) ได้กล่าวว่า บุคคลที่อัตมโนทัศน์ในทางบวก จะมีลักษณะดังนี้ คือ เป็นบุคคลที่มีความพึงพอใจและยอมรับสภาพที่ตนเป็นจริง ไม่ชื่นชมกับตนเองจนเกินไป บุคคลกลุ่มนี้จะมีความคงที่ในอัตมโนทัศน์ต่อตน แต่ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อเขามีข้อมูลใหม่ ๆ บุคคลเหล่านี้จะมีความอดทนและตอบสนองต่อผู้อื่นด้วยความรัก ความเข้าใจ เคารพในสิทธิของผู้อื่น มีพฤติกรรมที่เหมาะสมและมีความพึงพอใจในชีวิต

พรณิ (ชุตัย) เจนจิต (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2533 : 184) ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวกจะมีลักษณะ ดังนี้

ประเมินตนเองในทางบวก

เป็นผู้มองเห็นศักดิ์ศรีคุณค่าในตนเอง

นับถือตนเอง

ยอมรับตนเองและเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง

1.1.9 ลักษณะของบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ในทางลบ

คาลฮอนน์ (รัฐกมล บรรหาร. 2535 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Calhoun. 1990 : 71-75) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ในทางลบว่า จะรับรู้ตนเองในทางที่ไม่กระจ่างชัด ซึ่งจะแบ่งเป็น

2 ลักษณะ คือ

ขาดความมั่นคง ไม่สามารถเข้าใจตนเองได้อย่างถ่องแท้ รู้สึกสับสนต่อตนเองและสับสนต่อวิถีทางดำเนินชีวิต

มีลักษณะที่ไม่ยืดหยุ่น เป็นลักษณะที่บุคคลสร้างภาพของตนขึ้นมาและยึดไว้เป็นสิ่งตายตัว ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งบุคคลคิดว่า สิ่งนั้นคือสิ่งที่ดีและถูกต้องแล้ว ทำให้เขาประสบปัญหากับการดำเนินชีวิต เนื่องจากความไม่ยืดหยุ่นต่อสภาพการณ์นี้เอง

พรณี (ชูทัย) เจนจิต (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2533 : 184) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ในทางลบ ดังนี้คือ

ประเมินตนเองในทางลบ

มองตนเองต่ำต้อยไร้ค่า

ไม่ยอมรับตนเอง มองตนเองไม่มีความสามารถ

มีอารมณ์น้อยเนื้อต่ำใจ เหม่า ว้าเหว่

1.1.10 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์

สุรางค์ จันทระ (2520 : 41-43) ได้สรุปถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์แต่ละบุคคลไว้ 3 ประการ ดังนี้

ประสบการณ์ในอดีตของแต่ละบุคคล

การอบรมเลี้ยงดู

ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมในสังคมนั้น

บุคคลจะสะสมลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวจนเกิดเป็นความคิดที่มีต่อตนเองนั้น บางครั้งก็มองตนเองอย่างละเอียดถี่ถ้วน มองถูกต้องตามความจริง (Real Self) แต่บางครั้งก็มองตนเองดีเกินความจริงไปมาก ซึ่งเรียกตนเองในอุดมคติ (Ideal Self) และความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อตนเองอาจแตกต่างกันออกไปดังนี้คือ

มีความรู้สึกว่าคุณค่าตนเองดีเกินกว่าคนอื่น มักพบมากในนักเรียนที่ได้รับการตามใจ โดยได้รับทุกสิ่งทุกอย่างที่ตนต้องการ ลักษณะการมองเช่นนี้อาจเป็นผลเสียทำให้นักเรียนเกิดความประมาทและอาจขาดความอดทน เมื่อพบกับความผิดหวังที่เกิดขึ้น

มีความรู้สึกว่าคุณค่าตนเองเป็นผู้ต่ำต้อยกว่าผู้อื่น เป็นการมองตรงกันข้ามกับประเภทแรก มักพบมากในนักเรียนที่ถูกบิดามารดาทอดทิ้ง ขาดความรัก ความอบอุ่นจากบิดามารดา ผลเสียที่ตามมาคือ จะขาดความไว้วางใจบุคคลที่เขาเกี่ยวข้องเป็นคนหวาดระแวง ขาดความสุขและทำลายบุคลิกภาพของตนเองไปมาก

มีความรู้สึกว่าคุณค่าตนเองเป็นคนที่มีคุณค่า มักพบมากในนักเรียนที่ได้รับการยกย่องจากผู้ใหญ่ เช่น บิดามารดา ครูอาจารย์ นักเรียนจะรู้สึกภูมิใจในตัวเอง เพราะผู้ใหญ่มองตนอย่างยกย่อง และเห็นว่าตนมีค่า ลักษณะการมองตนดังกล่าว ช่วยให้นักเรียนมองโลกในแง่ดี มีความสุขในสังคม

มีความรู้สึกเกลียดชังตนเอง มักพบในนักเรียนที่ถูกพ่อแม่เข่นตี ทำทารุณต่าง ๆ หรือนักเรียนที่มีพ่อเลี้ยง แม่เลี้ยงที่ขาดความรับผิดชอบในตัวนักเรียน ขาดการอบรมเลี้ยงดูที่อบอุ่น ทำให้เติบโตไปพร้อมกับความอหังการพยาบาท

ส่วนเซอร์ลอค (อภิชาติ ประสารศรี. 2534 : 28-30 ; อ้างอิงมาจาก Hurlock. 1973 : 325-336) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์ สรุปได้ดังนี้

อิทธิพลทางด้านลักษณะของร่างกาย ความเหมาะสมของรูปร่างลักษณะของร่างกาย มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพทั้งทางตรงและทางอ้อม คือเป็นตัวกำหนดความสามารถที่จะทำอะไร ๆ ได้หรือไม่ได้ ซึ่งนักเรียนจะมีเจตคติต่อลักษณะของร่างกายของตนเองอย่างไรนั้น เป็นผลเนื่องมาจากการยอมรับของบุคคลรอบ ๆ ข้าง

ข้อบกพร่องของร่างกาย เป็นความบกพร่องของทางร่างกายที่เกิดขึ้น ซึ่งจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจของนักเรียน และทำให้นักเรียนมีเจตคติต่อตนเองไปในทางลบ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เช่น แขนหัก ฟันหัก ตาเหล่ เป็นต้น

สุขภาพของร่างกายนักเรียนที่มีสุขภาพดีมักจะเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มได้ดี กว่านักเรียนที่อ่อนแอหรือนักเรียนที่มีสุขภาพไม่แข็งแรง ดังนั้นสุขภาพของร่างกายจึงเป็น เสมือนเงาใจของร่างกายที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของนักเรียน

อารมณ์เป็นความรู้สึกเกี่ยวกับความกดดันทางด้านจิตใจ ความวิตกกังวลใจอารมณ์ เครื่องเครียด ความแปรปรวนต่าง ๆ ความเหนื่อยอ่อน และความเบื่อหน่ายอันเป็นผลมาจากการปรับตัวทางสังคม ส่วนความสุขและความพึงพอใจเป็นผลมาจากการยอมรับและเข้าใจที่บุคคลมีต่อตนเอง และสภาพแวดล้อม

เครื่องแต่งกายเป็นสิ่งที่สามารถบ่งบอกถึงสถานภาพของบุคคล ซึ่งถ้าการแต่งกายนั้นได้รับการยอมรับจากสังคมก็จะทำให้นักบุคคลมีความรู้สึกว่าคุณค่า

ชื่อจริงและชื่อเล่น เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของบุคคล บุคคลจะมีความเชื่อมั่นและเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เช่นเมื่อชื่อของตนมีความคล้ายคลึงหรือสอดคล้องกับชื่อบุคคลที่มีชื่อเสียง

สติปัญญาเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสามารถ ซึ่งบุคคลจะเกิดการเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ และผู้ที่มีความสติปัญญาดำก็จะทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกลดน้อยในตนเอง

ระดับความทะเยอทะยาน เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์ของบุคคลมาก ซึ่งเกิดขึ้นจากการประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลว บุคคลที่ประสบความสำเร็จจะเกิดความรู้สึกที่ภาคภูมิใจและตั้งใจที่จะมุ่งไปสู่เป้าหมายที่สูงๆ ขึ้นไป ซึ่งแตกต่างไปจากบุคคลที่ประสบกับความล้มเหลวที่มีแต่ความรู้สึกท้อถอย

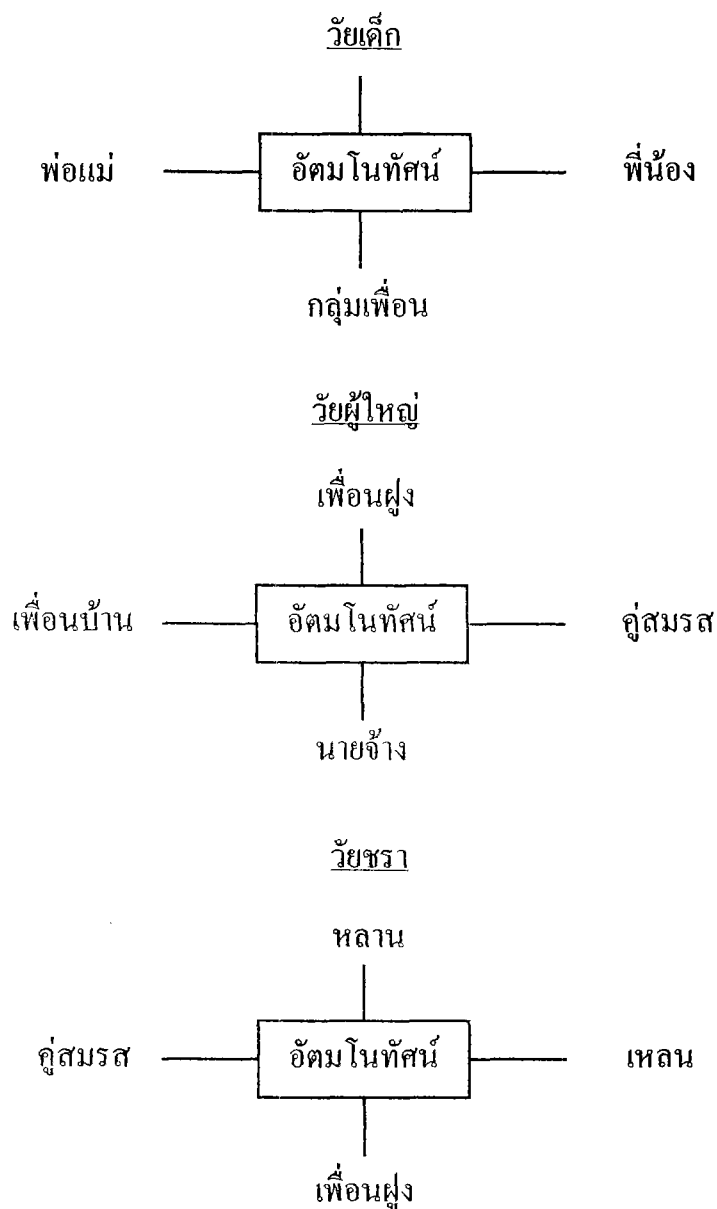
รูปแบบวัฒนธรรม จะมีผลต่อการกำหนดรูปของพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก ซึ่งถ้าพฤติกรรมมีความสอดคล้องกับรูปแบบวัฒนธรรมของกลุ่มนั้น ก็จะได้รับ การยอมรับ จากกลุ่มชนนั้น ๆ

อิทธิพลในสถานศึกษา เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่ออัธมโนทัศน์แห่งตนของบุคคลไม่น้อย เช่นกัน ได้แก่ ความโอ้อำของอาคารสถานที่ ครู ผลการเรียนรู้ เป็นต้น เพราะสิ่งเหล่านี้มีผลต่อ ความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจของบุคคล

สถานภาพทางสังคม สิ่งนี้มีอิทธิพลทำให้บุคคลมีความต้องการที่จะพัฒนา บุคลิกภาพให้เป็นที่ยอมรับ เพราะการยอมรับหรือการเป็นที่นิยม (Popularity) ของกลุ่มจะทำให้ นักเรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและเป็นการเพิ่มระดับการยอมรับตนเอง

อิทธิพลในครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นสังคมแรกที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ ดังนั้น เจตคติและพฤติกรรมที่บิดามารดาแสดงออกจึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนมาก และมีผลต่อการพัฒนาอัธมโนทัศน์ของนักเรียนด้วย

นอกจากนี้เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1974 : 126) ได้เขียนโครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพล ต่ออัธมโนทัศน์ของบุคคลวัยต่าง ๆ ไว้ดังแสดงในภาพประกอบ

ภาพประกอบ 3 โครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์ของบุคคลวัยต่าง ๆ

จากภาพประกอบสรุปได้ว่า การพัฒนาอัตมโนทัศน์ของบุคคลวัยต่าง ๆ มีองค์ประกอบที่มีความแตกต่างกัน เช่น ในวัยเด็กสิ่งที่มีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์ คือ พ่อ แม่ ครู เพื่อน และพี่น้อง ในวัยผู้ใหญ่องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์ คือ เพื่อน คู่สมรส เพื่อนบ้าน และนายจ้าง และองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวัยชราคือ เพื่อน คู่สมรส หลาน เหลน

เป็นที่น่าสังเกตว่าเพื่อนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ในทุกวัย ทั้งนี้เพราะบุคคลได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีเพื่อน จึงทำให้บุคคลเปรียบเทียบซึ่งกันและกัน เพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ตลอดชีวิต

ศุภันท์ บุญอำ (2537 : 30-32 ; อ้างอิงมาจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2533 : 203-205) ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ไว้ ดังนี้

ประสบการณ์ในช่วงแรกของชีวิต พบว่า พ่อแม่เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของเด็กมากที่สุด

อิทธิพลทางวัฒนธรรม บุคคลในทุกลมัยธรรมจะพัฒนาบุคลิกภาพขึ้นมา เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของสังคมนั้น ๆ เด็กจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีบุคลิกภาพเป็นไปตามความต้องการของสังคม เมื่อโตขึ้นเด็กจะได้รับการอิทธิพลทั้งทางโรงเรียน และจากกลุ่มเพื่อนจากอิทธิพลต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะปรับตัวเพื่อเป็นที่ยอมรับของสังคม ค่านิยมทางวัฒนธรรมจะสะท้อนให้เห็นสภาพการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของเด็ก ซึ่งจะถ่ายทอดไปยังบุคลิกภาพต่อไป

ร่างกาย มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ร่างกายมีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ทางตรง คือเป็นตัวกำหนดความสามารถที่เด็กจะทำอะไรได้หรือไม่ได้ ร่างกายมีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ทางอ้อม คือเด็กคิดอย่างไรเกี่ยวกับร่างกายของตน ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการที่เด็กคิดว่า คนรอบ ๆ ข้างคิดอย่างไรกับตน เช่น คนอ้วนจะรู้สึกถึงความอ้วนนั้น จนกว่าคนรอบ ๆ ข้าง เห็นว่าเป็นสิ่งที่น่าเกลียดหรือเพื่อนล้อเลียนความรู้สึกที่ว่าตนเองต่างจากคนอื่น ทำให้เด็กรู้สึกไม่เท่าเทียมผู้อื่น ค่อยกว่าผู้อื่นซึ่งมีผลต่อบุคลิกภาพ

สติปัญญา การที่เด็กเฉลียวฉลาดมาก ชอบทำอะไรแปลก ๆ เด็กมีอัตมโนทัศน์ว่าตนเองต่างจากผู้อื่น ทำให้เด็กที่ฉลาดทำตัวไม่ถูกเวลาเข้ากลุ่ม ซึ่งทำให้เกิดความไม่สบายใจ ไม่มั่นใจในตนเอง ส่วนเด็กที่ไม่ฉลาดเท่าเพื่อนจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นคนวงนอก ทำให้เด็กรู้สึกด้อย เด็กพวกนี้จะมีประสบการณ์แคบ เป็นผลทำให้ไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน

ความสำเร็จและความล้มเหลว มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของเด็ก ความล้มเหลวไม่เพียงแต่จะทำลายอัตมโนทัศน์เท่านั้น ยังส่งผลถึงการปรับตัวของเด็กในสังคมอีกด้วย ส่วนความสำเร็จก็นำไปสู่การพัฒนาอัตมโนทัศน์ ซึ่งจะส่งผลไปสู่การปรับตัวของเด็กในสังคมต่อไป

การยอมรับทางสังคม เด็กที่ได้รับการยอมรับในกลุ่มเพื่อน ทำให้เด็กมั่นใจในตนเอง มีลักษณะเป็นมิตร ส่วนเด็กที่ไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนจะมีอารมณ์หงุดหงิด โมโหง่าย น้อยเนื้อต่ำใจ การที่รู้สึกว่าเป็นเพื่อน ๆ ไม่ยอมรับตน ทำให้เด็กพวกนี้แยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อน

สัญลักษณ์ของสถานภาพทางครอบครัว ได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องใช้ เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับ

สิ่งเหล่านี้ได้ดี เพราะเป็นเครื่องหมายแสดงให้เห็นถึงการยอมรับหรือไม่ยอมรับจากเพื่อน เด็กที่มี
 เครื่องใช้ดี ๆ จะรู้สึกว่าคุณดีกว่าเพื่อน ซึ่งจะทำให้มีบุคลิกภาพที่ต่างจากเด็กที่พ่อแม่ไม่สามารถจัดซื้อ
 หรือหามาให้ได้ ซึ่งถ้าเด็กไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม เขาจะตำหนิพ่อแม่ เด็กจะสงสารตนเอง อิจฉา
 ผู้อื่น เด็กบางคนมีลักษณะปกป้องตนเอง ด้วยการวิจารณ์ผู้อื่นด้วยความเสียหาย เด็กบางคนแสดงออก
 ด้วยการเรียนหนังสือให้เก่ง หรือเป็นก๊อปปี้คนอื่นเพื่อเป็นการชดเชยความรู้สึกด้อยของสถานภาพ
 ทางครอบครัว

อิทธิพลของครู ครูที่มีลักษณะอบอุ่น ปรับตัวได้ดี จะช่วยให้เด็กมีทัศนคติ
 สอดคล้องกับลักษณะของครู

อิทธิพลทางครอบครัว บ้านเป็นสังคมแรกที่เด็กเรียนรู้แบบอย่างต่าง ๆ บุคคลภายใน
 ครอบครัว ล้วนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทัศนคติของเด็ก ในช่วงแรกของชีวิต

จากข้อความข้างต้นที่กล่าวมาเห็นได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทัศนคติของ
 บุคคลมีหลายด้าน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทัศนคติของบุคคลมากที่สุดคือสภาพแวดล้อม
 ที่บุคคลได้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ด้วย การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่นในสังคมจะนำไปสู่
 การพัฒนาทัศนคติต่อไป

1.1.11 แนวทางการพัฒนาทัศนคติแก่เด็ก

ประสาธ อิศรปริดา (2538 : 94) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาทัศนคติ หรือ
 การสร้างเสริมทัศนคติทางบวกแก่เด็กไว้ดังนี้

ให้เด็กมีโอกาสร่วมกิจกรรมในชั้นให้มาก ครูต้องตระหนักเสมอว่า เด็กทุกคนมี
 โอกาสไม่เท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน ครูต้องดำเนินการเพื่อไม่ให้เด็กเกิด
 ความรู้สึกที่ไม่ดี ในขณะเดียวกันต้องให้เด็กรู้สึกว่าได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากครู โดยต้อง
 พยายามยอมรับความคิดเห็นให้เด็กมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง โดยให้มีกิจกรรมกลุ่มย่อย การส่งเสริมให้
 เด็กมีส่วนร่วมด้วยการยอมรับความสามารถและคุณค่าของเด็กอย่างจริงจัง จะช่วยพัฒนาทัศนคติ
 ทางบวกแก่เด็กให้มีมากขึ้น

เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความรู้สึก เด็กต้องการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากกว่าเนื้อหาวิชา
 ที่ครูสอนในหลักสูตร เด็กต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเอง และปฏิกิริยาของผู้อื่นต่อความรู้สึกของเขาเอง
 ในเรื่องนี้ครูสามารถสนองความต้องการของเด็กได้ โดยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก
 ให้เด็กรู้สึกอบอุ่น กระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็แสดงการยอมรับและ
 เข้าใจความรู้สึกนั้น ๆ ปฏิกิริยาที่เหมาะสมของครูจะช่วยพัฒนาทัศนคติทางบวกแก่เด็กได้

ให้การยอมรับและเห็นคุณค่าของเด็ก คำว่าการยอมรับในที่นี้หมายถึง การยอมรับ
 เด็กในฐานะที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่ามากกว่าการยอมรับพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง การยอมรับ
 ในประเด็นนี้จึงเน้นที่ตัวบุคคลมากกว่าพฤติกรรม เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมครูก็สามารถ

ปฏิเสธการยอมรับได้ แต่ก็ควรเป็นการปฏิเสธพฤติกรรมมากกว่าที่จะปฏิเสธตัวบุคคล เช่น เมื่อครูเห็นเด็กชายสมควรมาโรงเรียนสาย ครูก็ควรจะพูดว่า “ครูไม่สามารถจะทนการมาสายของเธอได้ต่อไปอีกแล้วนะ” มากกว่าที่จะพูดว่า “ครูไม่สามารถจะทนตัวเธอต่อไปได้อีกแล้วนะ” เป็นต้น

จงเน้นกิจกรรมที่จะนำเด็กไปสู่ความรู้สึกแห่งความสำเร็จ ความสำเร็จจะทำให้เด็กเห็นภาพตนเองว่าเขาเป็นคนเก่ง เป็นคนดี หรือ ขยัน ถ้าหากเด็กคนนั้นไม่เคยประสบผลสำเร็จในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูมอบหมายให้เลย ดังนั้น ครูจึงควรเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีระดับความยากซึ่งเหมาะสมกับเด็กแต่ละกลุ่มหรือแต่ละคน เพื่อให้เขาเกิดความรู้สึกว่าเขาสามารถทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ เช่นเดียวกับผู้อื่น และรู้สึกภูมิใจในผลงานของตนเอง

ส่งเสริมให้เด็กตั้งเป้าหมายและจุดมุ่งหมายในการทำสิ่งต่าง ๆ อย่างชัดเจน การตั้งเป้าหมายและจุดมุ่งหมายในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มีส่วนสัมพันธ์กับความสำเร็จที่จะได้รับ ถ้าการกำหนดเป้าหมาย หรือจุดมุ่งหมายกำกวม หรือยากเกินไป ก็ยากจะทำให้สำเร็จได้ เป้าหมายและจุดมุ่งหมายที่เหมาะสมกับตนเองย่อมทำให้เด็กสามารถพัฒนาตนให้ดีขึ้นเป็นขั้นตอน เขาจะรู้สึกถึงความก้าวหน้าที่ได้รับ และเกิดความพอใจในผลงานตนเอง ความรู้สึกนี้จะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทัศนคติในทางบวกต่อไป

พรณี (ซูทัย) เจนจิต (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2533 : 207) ได้กล่าวถึงบรรยากาศที่จะทำให้เกิดการพัฒนาทัศนคติควรจะมีลักษณะที่สรุปได้ดังนี้

บรรยากาศที่ท้าทาย เป็นการกระทำที่ท้าทายใจเพื่อจะให้บุคคลประสบผลสำเร็จในด้านการงานและเชื่อมั่นในความสามารถของบุคคล

บรรยากาศที่มีอิสระ คือให้บุคคลมีโอกาสเลือกและตัดสินใจเอง เป็นบรรยากาศแห่งการยอมรับนับถือตนเอง จะนำไปสู่ความมั่นใจในตนเอง

บรรยากาศซึ่งมีการยอมรับนับถือ ถ้าบุคคลรู้สึกตนเป็นบุคคลสำคัญ มีคุณค่าในตนเองสามารถเรียนรู้ได้ก็จะทำให้เกิดการยอมรับนับถือตนเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดความมั่นใจในตนเอง

บรรยากาศที่มีความอบอุ่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเข้าใจเป็นมิตรยอมรับและเอื้ออาทรห่วงใย

บรรยากาศแห่งการควบคุม เป็นเรื่องของการฝึกให้บุคคลมีวินัยโดยมีเหตุผลของการกระทำ ซึ่งไม่ใช่เป็นการควบคุมแบบลงโทษ

บรรยากาศแห่งความสำเร็จ โดยการพูดถึงความสำเร็จมากกว่าความล้มเหลวหรือการตำหนิติเตียนจะทำให้บุคคลเรียนรู้ว่า ตนเองมีความสามารถและจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองได้ในที่สุด

1.1.12 วิธีการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์

พรรณทิพย์ เกษะนันท์ (2516 : 67-68) ได้กล่าวถึงวิธีการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ไว้

2 วิธีคือ

วิธีเปลี่ยนแปลงระยะสั้น

การใช้ผู้นำแบบอย่างตัวจริง (Real Model) การใช้สิ่งที่มีชีวิตเป็นแบบอย่างผู้ที่มีอิทธิพลเหนือบุคคลนั้น ก็สามารถที่จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตมโนภาพของคน ๆ นั้นด้วย เช่น ผู้ที่เขาเลื่อมใสในวิชาการ บิดามารดา ครูหรือเพื่อนสนิท

แบบอย่างโดยจินตนาการ (Imagined Model) คือการที่เราสมมุติแบบอย่างที่ดีขึ้นมาเป็นลายลักษณ์อักษรหรือโดยวาจา ถ้าหากแบบอย่างโดยจินตนาการนี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น ก็สามารถมีอิทธิพลที่จะเปลี่ยนอัตมโนภาพระยะสั้นของบุคคลนั้นได้

วิธีเปลี่ยนแปลงระยะยาว

การใช้วิธีการทางจิตวิทยา เช่น จิตบำบัด (Psychotherapy) โดยการสร้างสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของบุคคลนั้น ให้เขาเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดความภาคภูมิใจและมีความเชื่อว่า เขาสามารถที่จะทำงานนั้น ๆ ให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี จะทำให้อัตมโนทัศน์ของเขาสูงขึ้น การใช้วิธีการทางจิตวิทยานี้ ผู้ใช้ต้องพิจารณาให้ถูกต้องเหมาะสมตามเหตุการณ์ เช่น นักเรียนไม่เชื่อว่าเขาจะเป็นผู้นำได้ ครูก็ต้องสร้างสถานการณ์ให้เขาได้มีโอกาสเป็นผู้นำ ให้เขาเกิดกำลังใจและความเชื่อมั่นจนทัศนคติที่ไม่ดีต่อตนเองหายไป

การใช้วิธีการให้คำปรึกษา (Counseling) เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ของมนุษย์ได้ ผู้ที่มีปัญหาต้องอาศัยผู้ให้คำปรึกษาช่วยแก้ปัญหา เช่น นักเรียนรู้สึกว่าคุณเองไม่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน ไม่ได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับกลุ่มเพื่อน ผู้ให้คำปรึกษาจะพยายามทำให้นักเรียนรู้จักตนเอง และพยายามแก้สาเหตุที่นักเรียนไม่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน ถ้าสามารถแก้ปัญหาได้ ก็จะทำให้ทัศนคติของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

1.1.13 เครื่องมือวัดอัตมโนทัศน์

1.1.13.1 พรรณทิพย์ เกษะนันท์ (2516 : 68) ได้รวบรวมเทคนิคที่ใช้วัด

ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง หรืออัตมโนทัศน์ไว้ดังนี้

แบบ Projective technique ซึ่งเป็นวิธีการที่ให้ผู้ทดลองได้แสดงออกด้วยความรู้สึกไร้สำนึก โดยเข้าตัวเองไม่รู้ตัวขัดแย้ง และบุคคลอื่น ๆ ก็อาจไม่รู้วิธีการเหล่านี้ คือ การวาดภาพเติมประโยคให้สมบูรณ์ การเล่าเรื่องจากภาพ การใช้แบบทดสอบต่าง ๆ เช่น มาตรฐานประมาณค่า Q-sort เป็นต้น

แบบ Informal technique การใช้เทคนิคแบบนี้ วัดความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง จะใช้ทั้งแบบเป็นคำพูด และไม่เป็นคำพูด

1.1.13.2 The International Encyclopaedia of Education, 1985 (สุภารัตน์, 2531 : 71)

กล่าวถึงการประเมินผลความรู้สึคนึกคิดเกี่ยวกับตนเองของบุคคลว่า อาจจะใช้การรายงานด้วยตนเองจากการสังเกตพฤติกรรมหรือจากการรายงานของผู้อื่นก็ได้ โดยจะใช้วิธีการใดนั้นขึ้นอยู่กับ อายุ สติปัญญา การศึกษา และสถานภาพทางสังคมด้วย

1.1.13.3 พรณิ (ชูทัย) เจนจิต (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2533 : 213)

กล่าวว่า เครื่องมือวัดทัศนคติมี 2 ชนิดคือ

1.1.13.3.1 การให้นักเรียนรายงานเกี่ยวกับตนเอง (self report) เป็นเครื่องมือวัดทัศนคติ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปวิธีหนึ่ง การวัดทัศนคติโดยวิธีนี้อาจทำได้ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ซึ่งการรายงานเกี่ยวกับตนเองนั้น จะมี 6 วิธีด้วยกันดังนี้

1.1.13.3.1.1 การใช้มาตราประมาณค่า (Rating scales) การให้นักเรียนรายงานเกี่ยวกับตนเองโดยวิธีนี้ อาจจะใช้แบบสอบถามหรือแบบสำรวจ ในการให้นักเรียนรายงานเกี่ยวกับตนเองอาจใช้ข้อคำถามต่าง ๆ ดังนี้

- ฉันเป็นคนเกียจคร้าน
- ฉันทำคะแนนได้ดีเสมอในการสอบ
- ฉันเป็นคนถูกยั่วให้โกรธได้ง่าย
- ฉันเป็นคนมีคุณค่า

ฯลฯ

การวัดทัศนคติแบบนี้ จะให้เด็กประเมินตนเองจากข้อคำถามต่าง ๆ โดยใช้มาตราประมาณค่า ซึ่งอาจจะเป็น 3 มาตรา หรือ 5 มาตรา แต่ส่วนใหญ่แล้วในการวัดทัศนคติจะใช้เทคนิคของลิเกิร์ต (Likert) ซึ่งมี 5 มาตรา เพราะมีความเหมาะสมมากกว่า อาจจะให้ประเมินจาก “การเห็นด้วยอย่างมาก” จนถึง “ไม่เห็นด้วยอย่างมาก” หรือประเมินจาก “ไม่เคยเลย” จนถึง “บ่อยมากที่สุด” ดังตัวอย่าง

x. ฉันรู้สึกไม่มีคุณค่า

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐
ไม่เคยเลย	นาน ๆ ครั้ง	บางที	บ่อย ๆ	บ่อยมากที่สุด

xx. ฉันเป็นคนอดทน

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐
เห็นด้วยอย่างมาก	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

1.1.13.3.1.2 แบบตรวจสอบตามรายการ (Check list) ในการรายงานเกี่ยวกับตนเอง โดยวิธีนี้ จะให้ผู้ตอบเลือกข้อความซึ่งเขาได้พิจารณาแล้วเห็นว่าตรงกับตัวเขาหรือไม่ตรงกับตัวเขาโดยตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ การวัดทัศนคติวิธีนี้ได้ข้อมูลน้อยกว่าแบบของลิเกิร์ต ดังตัวอย่าง

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
x. ฉันเป็นคนที่มีความสุข		
xx. ฉันรู้จักคนยาก		
ฯลฯ		

1.1.13.3.1.3 การใช้เทคนิคคิวซอร์ต (Q-sort) การรายงานเกี่ยวกับตนเอง โดยวิธีนี้ใช้ได้ง่าย น่าสนใจและใชุ้งใจเด็กได้ดี โดยที่เริ่มต้นให้เตรียมข้อความที่บรรยายคุณลักษณะต่าง ๆ ของบุคลิกภาพอย่างกว้าง ๆ ไม่เฉพาะเจาะจงในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งโดยเฉพาะ เช่น “ฉันเป็นคนขี้อาย” เตรียมไว้ประมาณ 100 - 150 ข้อความ โดยเขียนใส่ในบัตรให้ผู้ที่จะวัดทัศนคติแบ่งบัตรที่เขียนข้อความไว้เรียบร้อยแล้ว ออกเป็น 9 กอง โดยที่กองที่หนึ่งให้เลือกบัตรที่มีข้อความที่เขียนถึงลักษณะบุคลิกภาพที่เหมือนผู้เลือกมากที่สุด สำหรับบัตรที่มีข้อความที่แสดงลักษณะบุคลิกภาพคล้าย ๆ กับผู้เลือกให้เอาไว้กองกลาง ถ้าบัตรแผ่นใดมีข้อความที่ผู้เลือกเห็นว่าไม่ใช่บุคลิกภาพของผู้เลือก ก็ให้แยกไว้อีกกองหนึ่ง ดังนั้นการเรียงกองที่หนึ่งจนถึงกองที่เก้าจะเริ่มจากเหมือนมากที่สุดจนถึงเหมือนน้อยที่สุด เป็นการจัดลำดับความรู้สึกที่ต่อเนื่องกันให้ผู้ที่จะวัดทัศนคติเลือกบัตร โดยวิธีการนี้อ่านอย่างน้อยสองครั้ง เพื่อที่จะหาสหสัมพันธ์โดยที่ทั้งช่วงเวลาระหว่างสองครั้งให้ห่างพอถึงการเลือกครั้งแรกที่ว่าเหมือนที่สุด เลือกครั้งที่สองอาจจะเปลี่ยนแปลง

1.1.13.3.1.4 การเติมประโยคให้สมบูรณ์ ในการวัดทัศนคติโดยใช้วิธีการนี้จะให้นักเรียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองโดยการเติมประโยคให้สมบูรณ์ หรือเขียนเรียงความ ซึ่งเป็นการตอบอย่างอิสระและไม่มีโครงสร้าง เช่น

- x. ฉันเป็น
- xx. เมื่อฉันอยู่กับวัยรุ่นคนอื่น ๆ ฉัน.....
- xxx. ฉันไม่สามารถ.....

ฯลฯ

สำหรับการเขียนเรียงความจะให้เขียนเกี่ยวกับ “ตัวของฉัน” การวัดทัศนคติโดยวิธีนี้ให้อิสระมากกว่าแบบประเมินค่า ซึ่งแบบประเมินค่าเด็กจะถูกบังคับให้เลือกจากข้อความที่เตรียมไว้แล้ว

อาจทำให้เด็กตอบไม่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง แต่ถึงอย่างไรการวัดอัत्मโนทัศน์โดยวิธีนี้อาจจะพบความยากลำบากในการจัดประเภทของคำตอบ เพราะจะมีคำตอบได้หลากหลาย

1.1.13.3.1.5 การใช้เทคนิคฉายภาพจิต (Projective technique) มีนักจิตวิทยาบางคนพยายามจะใช้เทคนิคนี้วัดอัत्मโนทัศน์ที่เป็นไปอย่างไร้ตัว ทั้งนี้เพราะมีความรู้สึกรู้ว่าการวัดอัत्मโนทัศน์ โดยวิธีการของกลุ่มปรากฏการณ์นิยมยังให้ข้อมูลไม่เพียงพอ เพราะพฤติกรรมของมนุษย์นั้นมีการเรียนรู้มาก่อน อาจจะมีหลาย ๆ สิ่งที่ถูกบิดเบือนหรือถูกเก็บกดเอาไว้ แม้แต่คนที่มีการวัดอัत्मโนทัศน์ในทางบวกก็ตาม ในการวัดอัत्मโนทัศน์นักเรียนจะได้ภาพต่าง ๆ พร้อมทั้งให้พูดเกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อภาพนั้น ๆ ซึ่งนักจิตวิทยาจะตีความหมายจากการตอบของผู้รับการทดสอบอีกต่อหนึ่ง

1.1.13.3.1.6 การสัมภาษณ์ (Interviews) วิธีการนี้ส่วนใหญ่จะใช้ในการให้คำปรึกษาหรือจิตบำบัด เพื่อศึกษาเกี่ยวกับอัत्मโนทัศน์ ซึ่งโรเจอร์สผู้เป็นเจ้าของทฤษฎี “ผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง” (Client-centered) ใช้เป็นส่วนใหญ่

1.1.13.3.2 การสังเกต เท่าที่ผ่านมามีการเก็บข้อมูลโดยการสังเกต จะทำโดยไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว เพื่อป้องกันมิให้ผู้ถูกสังเกตแสดงพฤติกรรมที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง ผู้สังเกตอาจจะกำหนดหรือไม่กำหนดลักษณะที่จะสังเกตก็ได้ แต่ส่วนใหญ่มักจะกำหนดลักษณะที่จะสังเกตเพื่อความสะดวก โดยให้ผู้สังเกตประเมินจากลักษณะที่กำหนดไว้นั้น

1.1.13.3.2.1 การสังเกตที่ใช้ในการวัดอัत्मโนทัศน์ โคมบัส (Combs) เป็นผู้ที่แสดงความไม่เห็นด้วยกับการสังเกตที่ทำกันอยู่ทั่ว ๆ ไป เขาให้ข้อคิดว่า ในการนำการสังเกตมาใช้เป็นเครื่องมือวัดอัत्मโนทัศน์นั้น ควรจะได้มีเกณฑ์ให้กับผู้สังเกตในการมองหาเหตุผลของการแสดงพฤติกรรมมากกว่าการสังเกตเฉพาะพฤติกรรม ซึ่งเขาให้ข้อเสนอแนะว่า ในขณะที่สังเกตให้ผู้สังเกตพยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้สึกของผู้ถูกสังเกต ทำความเข้าใจจากแง่คิดของเขา โดยใช้คำถามที่มีลักษณะดังนี้ “คุณคิดว่าเขารู้สึกอย่างไร” “คุณจะทำอย่างไรถ้าคุณต้องทำเช่นนั้น” “คุณคิดว่าเขาจะทำอะไร?” เป็นต้น นอกจากนั้น คูร์สัน (Courson) ยังได้เสนอแนะว่า ในขณะที่สังเกตควรจะได้ถาม ผู้ถูกสังเกตเกี่ยวกับความรู้สึกโดยทั่ว ๆ ไปที่เขามีต่อตนเองโดยใช้คำถามที่มีลักษณะดังนี้ “โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว คุณมีความรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับตัวเอง รู้สึกในทางบวกหรือทางลบ คุณมีความเชื่อเกี่ยวกับตนเองว่าอย่างไร ความเชื่ออันไหนมีค่ามากที่สุด และอันไหนเปลี่ยนแปลงได้ยากที่สุด คุณมีปัญหาอะไร และอะไรคือปัญหาที่หนักที่สุด”

แนวคิดของทั้ง โคมบัส และคูร์สัน แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะให้ผู้สังเกตได้สำรวจได้มีส่วนร่วมกระตุ้นให้รับรู้อารมณ์ของผู้ถูกสังเกต เป้าหมายในการสังเกตเพื่อให้เข้าใจเหตุผลในการกระทำของผู้ถูกสังเกตอย่างแท้จริง แต่การสังเกตโดยวิธีนี้เป็นไปได้โดยยากมาก ทั้งนี้เพราะผู้สังเกตจะมีทั้งความคาดหวัง และทัศนคติโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจตคติต่อผู้ถูกสังเกต ดังนั้น ก่อนที่จะมี

การสังเกตควรจะได้ถามตัวเองเสียก่อนว่า “คุณมีความรู้สึกอย่างไรกับบุคคลที่จะสังเกต” สิ่งที่ต้องคำนึงในการสังเกต

สังเกตสภาพทั่ว ๆ ไป เช่น ส่วนสูง น้ำหนัก ท่าทาง ความสะอาดประณีต ความพิการหรือไม่พิการ เสื้อผ้าการแต่งกาย สังเกตจังหวะพูด การเคลื่อนไหว ลักษณะนิสัยการแสดงออกทางสีหน้า กิริยามารยาท

สังเกตสิ่งที่เขาหลีกเลี่ยงไม่พยายามพูดถึงและสิ่งที่เขาแสวงหา สังเกตปฏิกิริยาที่มีต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลว การยอมรับและการไม่ยอมรับ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นข้อมูลดิบที่เราจะนำมาใช้อนุมานทำความเข้าใจเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ การเตรียมตัว ก่อนจะสังเกตจะต้องมีการเตรียมตัวให้พร้อมโดยการเตรียมแบบประเมิน ซึ่งครอบคลุมคุณลักษณะต่าง ๆ ของพฤติกรรม

การอนุมานจากพฤติกรรม เมื่อได้สังเกตพฤติกรรมตลอดจนกิริยาท่าทางที่ปรากฏมาเรียบร้อยแล้ว จะต้องอนุมานพฤติกรรมจากข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้น ซึ่ง คูร์สัน ได้เสนอแนะวิธีการที่มีประโยชน์ และมีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์ โดยการใช้คำถามในขณะที่สังเกตเกี่ยวกับความรู้สึกโดยทั่ว ๆ ไป ที่ผู้ถูกสังเกตมีต่อตนเอง (ดังกล่าวนำแล้ว) คำตอบต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้อนุมานได้ถึงอัตมโนทัศน์ การอนุมานจากพฤติกรรมจะช่วยให้เข้าใจอัตมโนทัศน์ได้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมที่สังเกตได้โดยวิธีนี้จะช่วยให้เข้าใจการกระทำต่าง ๆ ได้มากกว่าการรายงานเกี่ยวกับตนเอง ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว วิธีการนี้จะใช้ตัวผู้สังเกตเป็นเสมือนเครื่องมือวัดการอนุมาน อัตมโนทัศน์โดยวิธีนี้จะอยู่บนข้อตกลงที่ว่า การแสดงพฤติกรรมเนื่องมาจากการรับรู้ ดังนั้นพฤติกรรมใดที่สังเกตได้จะทำให้ทราบถึงการรับรู้ของผู้นั้น ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรม

ความเชื่อถือได้ของการวัดอัตมโนทัศน์แบบนี้ ขึ้นอยู่กับความละเอียดอ่อน ความไว และทักษะของผู้สังเกต ซึ่งจะต้องได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี การวัดอัตมโนทัศน์โดยการอนุมานค่อนข้างที่จะเที่ยงตรงมากกว่าการรายงานเกี่ยวกับตนเอง แต่การใช้แบบรายงานเกี่ยวกับตนเองง่ายกว่าและสะดวกกว่า คนจึงนิยมใช้แบบนี้มากกว่า

จากเครื่องมือวัดอัตมโนทัศน์ดังที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เทคนิคที่ใช้ในการวัดอัตมโนทัศน์มีหลายวิธีได้แก่ วิธีการให้แสดงออกด้วยความรู้สึกไร้สำนึก การรายงานด้วยตนเอง และการสังเกต ซึ่งคนส่วนใหญ่นิยมใช้แบบรายงานเกี่ยวกับตนเอง เพราะง่ายและสะดวกกว่าเทคนิคอื่น

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

1.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

เดสรัทส์ (Desrats. 1975 : 2525-A) ได้ศึกษาผลของการใช้ตัวแบบในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มต่อการพัฒนาการทางการเรียน การปรับตัว และอัตมโนทัศน์ของเด็กวัยรุ่น ที่อยู่ในสถาบันเลี้ยงเด็ก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่น อายุระหว่าง 11-14 ปี จากสถาบันเลี้ยงเด็ก จำนวน 58 คน

แบ่งเป็นกลุ่ม 3 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 1 แบ่งเป็น 3 กลุ่ม จะได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบพัฒนาการ (The developmental Group Conseling) กลุ่มทดลองที่ 2 แบ่งเป็นกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม จะได้รับการให้คำปรึกษาแบบมีตัวแบบ (Modeling Group Conseling) มุ่งความ สนใจที่การศึกษาเฉพาะรายและทักษะสัมพันธภาพทางสังคม กลุ่มทดลองจะมีการพบปะกันสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เป็นเวลาติดต่อกัน 5 เดือน การวัดผลความสัมฤทธิ์ทางการเรียนใช้เกรดเฉลี่ย (GPA) การปรับตัวใช้ (1) School Adjustment Rating (2) Behavior Rating (3) California Test of Personality (4) Coopersmith Self Esteem Inventory Measured Self-Concept เครื่องมือทุกประเภทจะใช้วัดก่อนและหลังการทดลอง ผลการศึกษาพบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ควรจะยืดเวลาปรึกษาเป็นตลอดปีการศึกษาและควรจะมีการฝึกทักษะบางประการแก่ผู้ให้คำปรึกษา การคัดเลือกนักเรียนเข้ากลุ่ม การให้มี Self-Report จำกัดตัวแปรการทดลองให้แคบลง

บาร์นส์ (Barnes. 1978 : 5920-A) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มที่มีต่อ อัตมโนทัศน์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นชาวเม็กซิกันและชาวอเมริกันจำนวน 58 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 29 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองซึ่งได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มมีอัตมโนทัศน์ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม

ปาเปนฟัสต์, เคอทิส, เบียร์ และ เมนซ์ (สมจิตต์ ฤประสงค์. 2534 : 46 ; อ้างอิงมาจาก Papenfuss, Curtis, Beier และ Menze. 1977) ได้เสนอกิจกรรมการสอนเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่เรียกว่า "I am great" โดยให้นักเรียนชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน วิชาเอกสุขศึกษาเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม ในอัตราส่วนนักศึกษา 1 คนต่อนักเรียน 4 คน กิจกรรมการสอนใช้หลักการมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มย่อย (Small Group Interaction) การพิจารณาตนเอง (Self-Identify) การตัดสินใจ (Decision Making) ความรู้สึก (Feelings) แรงเสริมบวก (Positive Reinforcement) และความเป็นเอกลักษณ์ (Individuality) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นต่าง ๆ จำนวน 124 คน เป็นกลุ่มควบคุม 66 คน และกลุ่มทดลอง 58 คน ใช้เครื่องมือวัดทัศนคติของไฟร์เมียร์ (The Faces Attitude Inventory by Frymier) ทำการทดสอบก่อนและหลังการทดลองใช้เวลาห่างกัน 2 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ผลการศึกษาพบว่า อัตมโนทัศน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการศึกษาครั้งนี้มีประโยชน์ใน 3 ลักษณะ คือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ในทางที่ดีขึ้นนักเรียนที่ทำการสอนได้รับประสบการณ์ในห้องเรียน ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจในการเลือกศึกษา และประกอบอาชีพในอนาคต และครูประจำชั้นได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับวิธีการสอน เพื่อช่วยพัฒนาอัตมโนทัศน์แก่นักเรียนในทางที่ดีต่อไป

ซึบิลี (Zibilli. 1987 : 1355 -B) ได้ศึกษาผลกระทบของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มที่มีต่อ อัตมโนทัศน์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนผิวดำชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัย เท็กซัสเซาเทริน (Texas Southern University) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาผิวดำชั้นปีที่ 1 จำนวน 176 คน รูปแบบของวิจัยเป็นการทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง เครื่องมือที่ใช้คือแบบวัด อัตมโนทัศน์เทนเนสซี (Tennessee Self-Concept Scale-TSCS) ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (AXOVA) และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า การให้คำปรึกษา เป็นกลุ่มในระยะเวลาจำกัดเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการช่วยพัฒนาอัตรโนทัศน์ของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ที่มีแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ โปรแกรมการให้คำปรึกษามีผลต่อการเพิ่มขึ้นของระดับ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาผิวดำชั้นปีที่ 1 และมีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างอัตรโนทัศน์และ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการศึกษา

วินเคลสไตน์ (Winkelstein. 1989 : 172-176) ได้เสนอแนวคิดการจัดโปรแกรมเพื่อ ส่งเสริม อัตรโนทัศน์ในเด็กวัยเรียน และได้ศึกษาในกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 23 คน โดยพบนักเรียนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที รวม 10 สัปดาห์ โปรแกรม การส่งเสริมอัตรโนทัศน์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ 7 ข้อ มีเนื้อหา ครอบคลุมเกี่ยวกับอัตรโนทัศน์ (Self-Concept) ภาพลักษณ์ (Body Image) และความรู้สึกรู้สึกเห็นคุณค่า ในตนเอง (Self-Esteem) มีทั้งหมด 8 กิจกรรมโดยกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดเน้นให้ผู้เรียนรู้ด้วย ตนเอง มีการแบ่งกลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มได้เล็กแสดงความสามารถและแสดงความคิดเห็น ร่วมกัน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน บอกจุดดี จุดด้อยของ ตนเองตลอดจนความสามารถและทักษะต่าง ๆ ให้สมาชิกในกลุ่มได้รับรู้ ซึ่งนอกจากนักเรียนจะได้รับ ความสนุกสนานแล้ว ยังสามารถส่งเสริมอัตรโนทัศน์ได้เป็นอย่างดี

สตรอฟ (Strough. 1993 : 1448-B) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มที่มีต่อ อัตรโนทัศน์และทัศนคติที่มีต่อโรงเรียนของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้ คำปรึกษาเป็นกลุ่มมีอัตรโนทัศน์และทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนในทางบวกมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับ การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

1.2.2 งานวิจัยในประเทศ

วิฑิตา อัจฉริยะเสถียร (2522 : 37) ได้ศึกษาผลของการเข้าร่วมกลุ่มพัฒนาดนแบบมาราธอน ที่มีต่อการพัฒนาดนของนิสิตระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โคนใช้กลุ่มตัวอย่างเดียว และ วัด 3 ครั้ง คือ ก่อนการทดลอง หลังการทดลองเสร็จทันที และหลังการทดลองเสร็จ 1 เดือน ผลการศึกษาพบว่า หลังการทดลองเสร็จทันทีกลุ่มตัวอย่างมีอัตรโนทัศน์สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และเมื่อเปรียบเทียบผลหลังการทดลองเสร็จทันทีกับหลังการทดลองเสร็จ 1 เดือน ได้ผลไม่แตกต่างกัน

วรดี สิริพิทุร (2525 : 36-38) ได้ศึกษาถึงผลของการพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตรจำนวน 30 คน โดยใช้บทบาทสมมุติ ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองแสดงบทบาทสมมุติตามสถานการณ์ที่ให้จำนวน 15 สถานการณ์และมีการอภิปรายหลังจากจบการแสดงทุกครั้งผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากการทดลอง นักเรียนมีการพัฒนามโนภาพแห่งตนสูงขึ้นกว่าเดิม และมโนภาพแห่งตนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังจากการทดลองปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีมโนภาพแห่งตนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า มโนภาพแห่งตนของนักเรียนพัฒนาสูงขึ้นหลังจากการใช้บทบาทสมมุติ

พรณวิภา ถาวรประเสริฐ (2532 : 65) ได้ศึกษาผลของการใช้กลุ่มบำบัดแบบประคับประคองที่มีต่ออึดมโนทัศน์ และการติดยาเสพติดซ้ำของผู้ป่วยที่มารับการรักษาในโรงพยาบาลรัฐรักษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 8 คน กลุ่มควบคุม 12 คน ทดลองในเวลา 8 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 24 ชั่วโมง และวัดด้วยแบบวัดอึดมโนทัศน์เทนเนสส์ ผลการศึกษาพบว่า อึดมโนทัศน์เกือบทุกด้านของผู้ติดยาเสพติดสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีคะแนนอึดมโนทัศน์สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ทำการบำบัดเกือบทุกด้าน

รชมน สุขชุม (2532 : 75) ศึกษาการพัฒนาอึดมโนทัศน์ของข้าราชการระดับบริหารในกรุงเทพมหานคร โดยกระบวนการฝึกความไวต่อความรู้สึกใช้กลุ่มตัวอย่างเดียว และวัด 3 ครั้ง คือ ก่อนการทดลอง หลังการทดลองเสร็จทันที และหลังการทดลองเสร็จ 1 เดือน ผลการศึกษาพบว่าหลังการทดลองเสร็จทันทีกลุ่มตัวอย่างมีอึดมโนทัศน์สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และหลังการทดลองเสร็จ 1 เดือนพบว่าคะแนนอึดมโนทัศน์ที่สูงขึ้นนั้นลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ฐวิทย์ รัตนพลแสนย์ (2541 : 86) ได้เปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีผลต่ออึดมโนทัศน์ของพลทหารที่ติดยาเสพติด โรงพยาบาลทหารเรือกรุงเทพ โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน ผลการศึกษาพบว่า พลทหารที่ติดยาเสพติดมีอึดมโนทัศน์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังการทดลอง พลทหารที่ติดยาเสพติดที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีอึดมโนทัศน์สูงขึ้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วัลลี เทียงธรรม (2541 : 64) ได้เปรียบเทียบผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและรายบุคคลตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อสุขภาพส่วนบุคคลและอึดมโนทัศน์ทางด้านร่างกายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ๆ ละคน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและรายบุคคล

ตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมีสุขภาพส่วนบุคคลดีขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ มีอัตรานอนหลับทางด้านร่างกายดีขึ้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ด้านสังคม

1.3.1 ตนเองตามการรับรู้ของสังคม (The Other Self or Social Self) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

มีด (Ziller. 1973 : 130-131 ; Citing Mead. 1943) ได้กล่าวว่า ตนเองตามการรับรู้ของสังคม หมายถึง การที่ตนเองรับรู้ถึงทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลอื่นมีต่อตนเองจากการที่ผู้อื่นปฏิบัติต่อตน

แอสตรัง (Strang. 1957 : 71) ได้กล่าวว่า ตนเองตามการรับรู้ทางสังคม หมายถึงการที่บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองว่า คนอื่นมองตนเป็นคนเช่นไร

คูเลย์ (ปฐม ทรัพย์เจริญ. 2530 ; 94 อ้างอิงมาจาก Cooley. 1969) ได้กล่าวว่า ตนเองตามการรับรู้ของสังคม หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ว่าคุณอื่นมองตน และประเมินตนว่าเป็นคนอย่างไร

เบิร์น (รัญจวน คำวชิรพิทักษ์. 2531: 180; อ้างอิงมาจาก Burn. 1979) ได้กล่าวว่าตนเองตามการรับรู้ของสังคม หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดว่าคุณอื่นมองตนและประเมินตนอย่างไร

จากความหมายของการรับรู้ของสังคม ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า “ตน” ตามการรับรู้ของสังคม หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดว่าคุณอื่นมองตนและประเมินตนอย่างไร

1.3.1.2 อัตมโนทัศน์ด้านสังคม (Social Self - Concept)

เจมส์ (รัญจวน คำวชิรพิทักษ์. 2531 : 180 ; อ้างอิงมาจาก James. 1950) ได้กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ด้านสังคม คือ ความคิดเห็นที่บุคคลอื่นมีต่อตนเอง

ไวลี่ (รัญจวน คำวชิรพิทักษ์. 2531 : 181 ; อ้างอิงมาจาก Wylie. 1968 : 741) ได้ให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ด้านสังคมไว้ว่า เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อตนเอง ซึ่งเกิดจากการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง จากทัศนคติหรือความคิดเห็นที่คนอื่นในสังคมรับรู้ว่าคุณอื่นเป็นคนอย่างไร

ฟิตส์ (พรรณวิภา ถาวรประเสริฐ. 2532 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Fitts. ; citing Wylie. 1974 : 230-236) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเอง ซึ่งเกิดจากการพิจารณาตนเอง โดยใช้คนอื่นเป็นเกณฑ์ ในด้านที่เกี่ยวกับความสามารถ และความเชื่อมั่นในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

จากความหมายของอัตมโนทัศน์ด้านสังคม ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า อัตมโนทัศน์ด้านสังคม หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งรับรู้จากทัศนคติ หรือความคิดเห็นที่คนอื่นในสังคมมองว่าคุณอื่นเป็นคนอย่างไร ในด้านที่เกี่ยวกับความสามารถ และความเชื่อมั่นเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม

1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ด้านสังคม

1.4.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ทูสิน (Tusin. 1987 : 78) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของอัตมโนทัศน์ด้านสัมฤทธิ์ผลและอัตมโนทัศน์ด้านสังคมที่มีต่อการเลือกอาชีพครูของผู้หญิง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้หญิง ซึ่งเคยเริ่มศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1979 จำนวน 487 แห่ง โดยศึกษาคุณลักษณะเบื้องหลังด้านการเลือกอาชีพครู อัตมโนทัศน์ด้านสัมฤทธิ์ผลและอัตมโนทัศน์ด้านสังคมตั้งแต่เริ่มเรียนในวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า ครูหญิงระดับประถมศึกษา และครูหญิงระดับมัธยมศึกษาที่มีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมสูงกว่าอัตมโนทัศน์ด้านสัมฤทธิ์ผลที่มีต่อการเลือกอาชีพครูของผู้หญิง

1.4.2 งานวิจัยในประเทศ

แก้วจิต มากปาน (2540 : 70 -72) ได้เปรียบเทียบผลของการฝึกการวิเคราะห์คิดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกิจกรรมกลุ่มที่มีต่ออัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ๆ ละ 8 คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์คิดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมเพิ่มขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์คิดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

จากเอกสารและงานวิจัยที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่า อัตมโนทัศน์มีความสำคัญอย่างมากในพัฒนาการของมนุษย์ ซึ่งอัตมโนทัศน์เป็นผลที่เกิดจากการเรียนรู้ การรับรู้ของบุคคล และจากที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม ในวัยเด็กตอนปลายกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดต่อเด็กมาก อีกทั้งเป็นวัยที่กำลังเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อเข้าสู่วัยรุ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคมให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้ นักเรียนพัฒนาเป็นวัยรุ่นที่มีบุคลิกภาพดีต่อไป

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

2.1.1 ความหมายของกลุ่ม

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า มีผู้ที่ได้ให้ความหมายของคำว่า "กลุ่ม" ไว้หลายคนดังนี้
 แบต (Bass 1960 : 39) ให้ความหมายของกลุ่มว่า กลุ่มหมายถึงการรวมตัวของเอกัตบุคคล โดยที่การรวมตัวเหล่านั้นจะทำให้เกิดแรงหนุนกำลังแก่สมาชิกของกลุ่ม ในด้านที่ก่อให้เกิด

ประสิทธิภาพและเป็นที่ดึงดูดความสนใจของสมาชิกกลุ่ม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าสมาชิกที่รวมตัวกันอยู่ได้เพราะมีแรงกระตุ้น เช่น การได้รับสวัสดิการหรือการได้รับความคุ้มครองจากกลุ่ม

กัลลี (Gully. 1963 : 62) กล่าวว่า กลุ่มมีความหมายลึกซึ้งกว่าการที่บุคคลมาอยู่ร่วมกัน แต่กลุ่มจะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ มีวัตถุประสงค์ร่วมกันและวัตถุประสงค์นั้นจะต้องสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคนด้วย มีผลของการทำงาน จากความร่วมมือของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม มีการสื่อสารทางวาจาหรือมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกวิธีใดวิธีหนึ่ง

เชอร์ริฟ (Sheriff. 1969 : 27) ได้พูดถึงกลุ่มทางจิตวิทยาว่ามีลักษณะดังนี้

มีอย่างน้อย 2 คนขึ้นไปมารวมกัน

มีโครงสร้างของกลุ่มที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของสมาชิกแต่ละคน นั่นคือ สมาชิกต่างรับรู้ร่วมกันว่าใครมีบทบาท ฐานะอย่างไรในกลุ่มสังคมนั้น

กลุ่มที่รวมกันต้องมีความคงที่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง

มีกฎระเบียบสำหรับเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ ซึ่งกฎระเบียบดังกล่าวสมาชิกในกลุ่มเห็นว่าดี เหมาะสม ถูกต้อง และใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2521 : 15) ได้กล่าวว่า กลุ่มหมายถึง การรวมตัวของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อทำงานร่วมกันและให้บรรลุจุดมุ่งหมายอันเดียวกัน (Common Goal) มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สร้างบุคลิกลักษณะ สร้างพลังของความสำนึกในการเป็นสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ โดยมีจุดมุ่งหมายในเชิงนิมิต

ชาญ ัญญพิทยากุล (2522 : 133) ได้ให้ความหมายของคำว่า "กลุ่ม" คือ การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปมารวมกัน โดยมีความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ความสัมพันธ์ดังกล่าวได้แก่ การมีกิจกรรมร่วมกัน มีการพบปะสังสรรค์ หรือสัมพันธ์กิริยา หรือปฏิกริยาสัมพันธ์กัน และมีความรู้สึกทางอารมณ์ ความคิด ความเชื่อร่วมกัน

จากความหมายของกลุ่มดังกล่าวมา สรุปได้ว่า กลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปมารวมกันบุคคลในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กัน ร่วมกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาหรือมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกันของกลุ่ม โดยที่แต่ละบุคคลในกลุ่มจะมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน

2.1.2 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

กิจกรรมกลุ่มมีชื่อเรียกในภาษาอังกฤษได้หลายคำ เช่น Group work, Group Dynamics, Group Process, Group Psychology, Human Relations และมีชื่อในภาษาไทยหลายชื่อเช่น กิจกรรมกลุ่ม กลุ่มสัมพันธ์ กระบวนการกลุ่ม พลังกลุ่ม พลวัตกลุ่ม ความเคลื่อนไหวหรือการไหลตัวของกลุ่ม กลศาสตร์ของกลุ่ม เป็นต้น แต่คำที่นิยมใช้มากที่สุด คือ กิจกรรมกลุ่มและกลุ่มสัมพันธ์ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ "กิจกรรมกลุ่ม" ซึ่งมีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันหลายคน ดังนี้

สเตอร์ลิง (Strang. 1957 : 15) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มว่า กิจกรรมกลุ่มหมายถึงงานกลุ่มที่ถูกวางแผนขึ้นมาสมาชิกในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยน แบ่งปันประสบการณ์ เพื่อเร่งเร้าให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสมาชิกแต่ละคนและภายในกลุ่มทั้งหมด

บัททอน (Button. 1974 : 1 - 2) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ส่งเสริมให้บุคคลได้เติบโตและมีพัฒนาการ โดยเฉพาะทักษะด้านสังคม สมาชิกในกลุ่มจะพยายามช่วยเหลือกลุ่ม และช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม

แฮโรลด์ (จักรวาล ภูวนันท์. 2537 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Harrold. 1992 : 492 - 504) ได้กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม เป็นกระบวนการที่ทำให้ทุกคนมีโอกาสรวมกันเป็นกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหา หรือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีจุดหมายที่แน่นอน

ทองเรือน อมรัชกุล (2520 : 4-5) กล่าวว่า ปัจจุบันได้มีการนำเอาพลังกลุ่มเป็นเครื่องมือในการทำงาน และดำเนินการต่าง ๆ ในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เช่น นำไปใช้ในการศึกษาพัฒนาบุคคล การพัฒนาองค์กร การพัฒนาชุมชน การพัฒนากลุ่มทางธุรกิจ และกลุ่มทางการเมือง เป็นต้น โดยมีองค์ประกอบ และกระบวนการที่ไม่เหมือนกันพร้อมทั้งเรียกชื่อต่าง ๆ กันออกไป เช่น กลุ่มเผชิญหน้า (Incounter Group) กลุ่มฝึกอบรม (Training Group) และกลุ่มฝึกความรู้สึก (Sensitivity Group) และเพื่อหลีกเลี่ยงความสับสนในเรื่องความหมายของชื่อกลุ่ม จึงได้มีการเสนอให้ใช้คำว่า กิจกรรมกลุ่ม (Group Work) ขึ้น เพื่อให้ความหมายครอบคลุมกลุ่มต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการแนะแนวและการบริหาร

คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2521 : 16) กล่าวว่า วัฏจักรกิจกรรมกลุ่ม หมายถึงการนำเอาประสบการณ์มาวางแผน แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนรวม มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มซึ่งประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดการพัฒนาในตัวบุคคลทุกคน

สุภาวดี บุญญวงษ์ (2527 : 2) ได้กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม (Group Work) หมายถึง การร่วมกันวางแผน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ระหว่างสมาชิกต่อสมาชิกภายในกลุ่ม หรือสมาชิกต่อกลุ่ม หรือกลุ่มต่อสมาชิก ซึ่งมีผู้นำกลุ่มที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้สมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกได้พัฒนาบุคลิกภาพ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานกลุ่ม ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานกลุ่ม และกลุ่มประสบผลสำเร็จในการทำงานนั้น ๆ ด้วย

พรรณพิศ วาณิชยการ (2535 : 24) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า หมายถึง การกระทำกิจกรรมร่วมกันของบุคคลในกลุ่ม ซึ่งร่วมกันวางแผนงานตามเป้าหมายประสงค์ และจัดประสบการณ์ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ขึ้น ทั้งในตัวบุคคลและในกลุ่ม

จากความหมายของกิจกรรมกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มหมายถึง กระบวนการที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มได้ร่วมกันวางแผน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ทั้งในตัวบุคคลและในกลุ่มซึ่งประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้

2.1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

ทิสนา แคมมณี และ เขียวพา เศษะคุปต์ (2522 : 10 - 12) ได้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

ทฤษฎีสถาน (Field Theory) ของ เคิร์ต เลวิน (Kurt Lewin) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญสรุปได้ดังนี้ คือ

พฤติกรรมจะเป็นผลมาจากพลังความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม

โครงสร้างของกลุ่มเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคล ที่มีลักษณะต่างกัน

การรวมกลุ่มแต่ละกลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งเป็นทั้งการกระทำ ความรู้สึก และความคิด

องค์ประกอบต่าง ๆ ที่กล่าวไว้ในข้อ 1.3 จะก่อให้เกิดโครงสร้างของกลุ่มแต่ละครั้ง ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสมาชิกในกลุ่ม

สมาชิกในกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากันและพยายามช่วยกันทำงาน ซึ่งการที่บุคคลพยายามปรับบุคลิกภาพของตนที่มีความแตกต่างกันนี้ จะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้เกิดพลังหรือแรงผลักดันของกลุ่มที่ทำให้การทำงานเป็นไปด้วยดี

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory) ของ เบลล์ (Bales) โฮมาน (Homans) และ ไวท์ (Whyte) แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้คือ

กลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์โดยการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

ปฏิสัมพันธ์จะเป็นปฏิสัมพันธ์ทุก ๆ ด้าน คือ ด้านร่างกาย วาจา และจิตใจ

กิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำผ่านการมีปฏิสัมพันธ์นี้ จะก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกขึ้น

ทฤษฎีระบบ (System Theory) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดสำคัญ คือ

กลุ่มประกอบด้วยโครงสร้างหรือระบบ ซึ่งจะมีการแสดงบทบาท และกำหนดตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิก อันถือว่าการลงทุน (Input) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ (Output) อย่างใดอย่างหนึ่ง

การแสดงบทบาทตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิกจะกระทำได้โดยการสื่อสารระหว่างกัน และจากการเปิดเผยตัวเองในกลุ่ม (Open System)

ทฤษฎีสังคมมิติ (Sociometric Orientation) ของ โมเร โน (Morano) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญดังนี้

การกระทำและจริยธรรมหรือขอบเขตการกระทำของกลุ่มจะเกิดความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์คือ การแสดงบทบาทจำลอง หรือการใช้เครื่องมือวัดการเลือกทางสังคม

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Orientation) ของซิกมันด์ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญคือ

เมื่อบุคคลอยู่รวมกันเป็นกลุ่มจะต้องอาศัยความสนใจ ซึ่งอาจเป็นรางวัล หรือผลจากการทำงานในกลุ่ม

ในการรวมกลุ่ม บุคคลจะมีโอกาสแสดงตนอย่างเปิดเผยหรือพยายามป้องกันตนเองโดยวิธีการต่าง ๆ การใช้แนวคิดนี้วิเคราะห์กลุ่ม โดยให้บุคคลแสดงออกตามความเป็นจริง โดยใช้วิธีการบำบัดทางจิต จะช่วยให้สมาชิกในกลุ่มเกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น

ทฤษฎีจิตวิทยาทั่วไป (General Psychology) เป็นการใช้หลักจิตวิทยาต่าง ๆ เกี่ยวกับการรับรู้ การเรียนรู้ ความคิด ความเข้าใจ การให้แรงจูงใจ ฯลฯ จะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลในแง่การรวบรวมข้อมูล

2.1.4 ลักษณะของกิจกรรมกลุ่ม

แพทเทิร์น และ กิฟฟิน (ภนิดา ภูโตนนา. 2539 : 11) ได้อ้างคาร์ทไรท์และแซนเดอร์ ซึ่งเป็น ผู้กล่าวถึงลักษณะเด่น 4 ประการของกิจกรรมกลุ่ม ในฐานะเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งดังนี้

ย้ายการวิจัยโดยผ่านประสบการณ์เป็นสำคัญ (Empirical Research) หมายความว่า วิจัยสัมพันธ์ภาพของกลุ่มจะใช้ระเบียบและวิธีการวิจัยในเชิงวิทยาศาสตร์เป็นหลัก เช่น การสังเกต การทดลอง การวัดทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

สนใจในพลวัต (Dynamics) และปรากฏการณ์ซึ่งเกี่ยวข้องติดต่อซึ่งกันและกันในกลุ่ม การที่ผู้วิจัยพลวัตกลุ่มจะศึกษาถึงหลักการอันเป็นเหตุเป็นผลของกลุ่ม และใช้ความพยายามที่จะวิเคราะห์แยกแยะตัวแปรต่าง ๆ รวมทั้งพิจารณาถึงอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ดังกล่าวด้วย

เป็นศาสตร์ที่เกิดขึ้นจากการเกี่ยวพันกันหลายวิชา (Interdisciplinary) ผู้วิจัยความสัมพันธ์ของกลุ่มนี้ จำเป็นจะต้องใช้ความรู้หลายสาขาในทางสังคมศาสตร์เข้ามาช่วยทั้งนี้ก็เพราะปัญหาต่าง ๆ ทางสังคมมีเหตุมาจากหลายอย่าง

การนำเอาผลที่ได้มาประยุกต์ใช้ในสังคมจริง เพื่อต้องการให้ชีวิตจริงในกลุ่มดำเนินไปได้ จึงได้นำเอาผลจากการวิจัยมาใช้เพื่อเป็นหลักในการอ้างอิง รวมทั้งทำให้การดำเนินการภายในกลุ่มมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ทองอินทร์ วัฒนวิเศษ, ประดิษฐ์ อุปรมัย และ ประมวญ บุญยไศตระ (ภนิกา ภูโตนนา 2539 : 11) ได้เสนอลักษณะของกิจกรรมกลุ่ม ไว้ดังนี้

มีการวางระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ จะต้องรู้ว่าเป้าหมายของกลุ่มคืออะไร และกิจกรรมนั้นจะดำเนินไปสู่เป้าหมายได้โดยกระบวนการอะไร

ยอมรับความเป็นผู้นำของสมาชิกในกลุ่มคนใดคนหนึ่ง ให้ผู้นำนานำกลุ่มเข้าสู่ระบบที่วางไว้นั้น

สมาชิกทุกคนเคารพในความคิดเห็นของคนอื่น ๆ การฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นเป็นสิ่งจำเป็น เมื่อกิจกรรมสิ้นสุดจึงค่อยประมวลหรือสรุปความเห็นนั้น ๆ ให้เป็นไปในทางเดียวกัน

สมาชิกจะต้องเข้าใจในบทบาทของตน และพยายามแสดงออกไม่ว่าในทางความคิด กำลังกายให้กับกลุ่มโดยทั่วถึงกัน

สมาชิกต้องเปิดเผยตัวเอง การอำพรางความคิดหรือพฤติกรรมซ่อนเร้น จะไม่ช่วยให้ตนเองได้พัฒนาบุคลิกภาพและพฤติกรรม และจะไม่ช่วยกลุ่ม ซึ่งสุดท้ายจะไม่ช่วยให้กลุ่มสัมพันธบรรลุเป้าหมาย

สมาชิกยอมรับความแตกต่างของบุคคลว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้แน่นอน ใช้ความแตกต่างนี้ให้เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม ในแง่การสร้างเสริมมิใช่การทำลาย

การสื่อสารภายในกลุ่มให้เป็นอย่างทั่วถึง เพราะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยทำให้ปัญหาการจัดแย้งลดลงไปได้

การเรียนรู้ในจิตวิทยาของคนและกลุ่มจะเป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมกลุ่มเป็นอย่างมาก เพราะจะช่วยให้คนเข้าใจซึ่งกันและกัน และสามารถเข้าถึงกันได้ อย่างแนบเนียน

2.1.5 หลักการของกิจกรรมกลุ่ม

ทองเรียน อมรัชกุล (2520 : 16) ได้กล่าวถึงหลักการของกิจกรรมกลุ่ม โดยยึดถือเอาความหมายของกิจกรรมกลุ่ม ในแง่ที่เป็นชุดหนึ่งของเทคนิคเพื่อปรับปรุงทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์เป็นหลัก และใช้ความหมายพลวัตของกลุ่มในรูปอื่น ๆ เป็นส่วนประกอบ หลักการของกิจกรรมกลุ่มควรเป็นดังนี้

การเคารพต่อความเป็นสมาชิกของแต่ละบุคคลและช่วยให้สมาชิกได้พัฒนาอย่างเต็มที่ภายใต้กลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้โดยถือว่า สมาชิกทุกคนมีสมรรถภาพในตัวเอง และย่อมจะแสดงตัวออกมาได้ในลักษณะที่อยู่ในกลุ่ม

ประสบการณ์กลุ่มเป็นวิถีทางที่จะต้องสนองความต้องการบุคคล ในแง่การยอมรับนับถือ การหาประสบการณ์ใหม่ การเห็นพ้องด้วย และการสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้สมาชิก

สมาชิกทุกคนต้องยอมรับบทบาทอย่างใดอย่างหนึ่งที่ตนจะต้องแสดงออก ซึ่งมีผลต่อการที่จะให้กลุ่มบรรลุความมุ่งหมาย

สมาชิกทุกคนควรจะมีควมรับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมในกลุ่ม ทุกคนต้องยอมรับการเป็นหัวหน้า เมื่อกลุ่มต้องการให้เป็นเช่นนั้น ลักษณะหัวหน้ากลุ่มจะต้องดำเนินไปในการเป็นที่ปรึกษาสนับสนุนและแนะแนวให้สมาชิกในกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มอย่างเต็มที่

สมาชิกทุกคนจะต้องรับฟังผู้อื่น เปิดเผยตัวเองในกลุ่ม รู้จักยอมรับและมีความพึงพอใจต่อการที่สมาชิกมีส่วนร่วมในกลุ่ม

สมาชิกควรจะได้รับความหนักแน่นกำลังเมื่อได้มีส่วนร่วมในกลุ่มอย่างแท้จริง นอกจากนี้แล้วสมาชิกจะต้องถือว่าตนจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อได้ทำงานให้แก่กลุ่มอย่างเต็มความสามารถ

สมาชิกในกลุ่มต้องมองเห็นค่าของบุคลิภาพที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้โดยถือว่าความแตกต่างของบุคลิภาพดังกล่าวนั้น จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อความสำคัญและความมั่นคงของกลุ่ม

กิจกรรมของกลุ่มที่มีความแตกต่างกันออกไป ย่อมจะช่วยให้สมาชิกได้มีโอกาสมีส่วนร่วมตามความถนัดและความสนใจของตน ทั้งนี้จะทำให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันอย่างกว้างขวาง

สมาชิกทุกคนจะต้องเอาใจใส่และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของกลุ่ม ความสำเร็จของการแก้ปัญหาขึ้นอยู่กับความเอาใจจริงเอาใจของสมาชิกในกลุ่ม

ความมีชื่อเสียงของกลุ่มรวมทั้งเสถียรภาพทางอารมณ์ของสมาชิกในกลุ่มจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการรักษา ส่งเสริมและธำรงไว้ซึ่งชื่อเสียงและเสถียรภาพดังกล่าว

การให้ความร่วมมือของสมาชิกจะมีพลังสูงขึ้นก็ต่อเมื่อทุกคนได้ตระหนักถึงความมุ่งหมาย ทั้งในรูปที่เปิดเผย และความมุ่งหมายที่ซ่อนเร้นที่บุคคลแต่ละคนมีอยู่

พลวัตของกลุ่มย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ทางจิตวิทยาได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกิดการเรียนรู้ระหว่างสมาชิกต่อสมาชิกด้วยกัน

ปัญหาในการสื่อสารภายในกลุ่ม ถ้าไม่ได้รับการแก้ไขให้ดีพอก็ย่อมจะกลายเป็นปัญหาทางวินัย และทำให้ประสิทธิภาพของกลุ่มลดต่ำลงได้

เทคนิคการทำงานร่วมกันของกลุ่ม รวมทั้งการประเมินผลโดยกลุ่มย่อมจะเป็นหนทางที่จะทำให้กลุ่มได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.6 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

2.1.6.1 เบนเนท(ซูวิทย์ รัตนพลแสนย์. 2541 : 37; อ้างอิงมาจาก Bennett. 1963 :

5 - 9) ได้สรุปจุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของกิจกรรมกลุ่มในการแนะแนวไว้ดังนี้

2.1.6.1.1 เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ทางด้านการศึกษา อาชีพ สังคม และส่วนตัว จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ได้แก่ การปฐมนิเทศนักเรียนที่เข้าใหม่ เพื่อให้เขาได้ประโยชน์จากทางโรงเรียนมากที่สุด

การได้มีโอกาสศึกษาถึงปัญหา เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นกลุ่ม และช่วยเด็กได้รับประสบการณ์จากกลุ่ม อันจะช่วยให้พฤติกรรมของบุคคลและกลุ่ม เป็นไปในแนวทางที่สังคมยอมรับ

การศึกษากลุ่มในเรื่องปัญหาของการเจริญเติบโต เพื่อรู้จักปรับตัวให้สมกับวัยอย่างมีเหตุผล

การศึกษากลุ่มเพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อตนเองพัฒนาความสนใจ ความสามารถ บุคลิกภาพ ลักษณะเด่นของตนเอง และปรับตัวทางสังคมส่วนตัว

การศึกษากลุ่ม เพื่อหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ที่จะส่งเสริมการเรียนรู้

การศึกษากลุ่มถึงเรื่องชีวิตการทำงาน และปัญหาการปรับตัวต่ออาชีพ

ความก้าวหน้าทางด้านอาชีพ

ช่วยกลุ่มให้เรียนรู้ว่าวิธีการที่จะสร้าง โครงการ และวางแผนอาชีพ

ในระยะยาวที่เหมาะสม

ช่วยกลุ่มให้เรียนรู้ วิธีการที่จะสร้าง โครงการและวางแผนการศึกษาระยะยาว

ที่เหมาะสม

ช่วยพัฒนามาตรฐานค่านิยมของบุคคล อันจะช่วยให้เขาสามารถเลือก ประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ของชีวิต และพัฒนาปรัชญาของตนเองได้

2.1.6.1.2 กิจกรรมกลุ่ม ก่อให้เกิดผลทางการบำบอดรักษา จากการที่ได้มีโอกาส ปลดปล่อยความตึงเครียดทางอารมณ์ ได้มีความเข้าใจและได้ข้อคิดในปัญหาต่าง ๆ ของบุคคลมากขึ้น ทั้งศึกษาปัญหาของคนที่เกี่ยวข้องถึงกัน ในบรรยากาศที่อ่อนโยน ผ่อนคลาย และนำมาแก้ไขปรับปรุงบุคลิกภาพ และวิถีทางชีวิตของเรา กลุ่มเปิดโอกาสให้เราวินิจฉัยตนเองและผู้อื่น

2.1.6.1.3 ช่วยให้บุคคลถึงจุดมุ่งหมายของการแนะแนว อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพมากกว่าเป็นรายบุคคล

2.1.6.1.4 ช่วยให้การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะกลุ่มช่วยให้เข้าใจภูมิหลังและลักษณะทั่วไปของปัญหาต่าง ๆ

2.1.6.2 บัทตัน (Button. 1974 : 1 - 2) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นสิ่งที่จัดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ได้เติบโต และพัฒนา โดยเฉพาะทักษะด้านสังคม และด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้นการจัดกิจกรรมกลุ่ม จึงเป็นการสร้างโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม จะพยายามช่วยกลุ่มและบุคคลอื่นเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์

2.1.6.3 คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2521 : 13 - 14) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อการพัฒนาบุคคลและกลุ่มไว้ดังนี้

เพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองอย่างถูกต้อง การอยู่ร่วมกับสมาชิกอื่นในกลุ่ม จะมีส่วนช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ของตนเองได้ดีขึ้น

เพื่อสร้างความเข้าใจในบุคคลอื่น เพราะเมื่อสมาชิกในกลุ่ม ได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ก็ย่อมจะทำให้รู้จักกันและกันดีขึ้น

เพื่อสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนา ในด้านที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมกลุ่มในครั้งนั้น ๆ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม คือ การช่วยส่งเสริมให้บุคคลได้มีโอกาสเรียนรู้ เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ได้พัฒนาทักษะด้านสังคม ได้สร้างความเข้าใจตนเอง และผู้อื่น อันจะทำให้บุคคลได้แก้ไขปรับปรุงและพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ

2.1.7 คุณค่าของกิจกรรมกลุ่ม

โรเจอร์ส (จิรวรรณ วัฒนะจิตพงษ์. 2537 : 35; อ้างอิงมาจาก Rogers 1970 : 121 - 121) ได้กล่าวถึงผลการศึกษาของ กิบป์ (Gibb) ที่พบว่า กิจกรรมกลุ่มจะให้ผลส่งเสริมทางด้านจิตวิทยามาก กล่าวคือ จะมีการเปลี่ยนแปลงทางการรับรู้ทางด้านความรู้สึก มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนเปิดเผยความรู้สึกมีความจริงใจเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติ มีการเปลี่ยนแปลงทางความสามารถในการควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเอง มีการแสดงความสามารถที่ตรงกับความรู้สึกของตน มีแนวทางในการสร้างแรงจูงใจ หมายถึงการเข้าใจในเรื่องการเข้าใจตนเอง การรู้จักตัดสินใจด้วยตนเองมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หมายความว่า บุคคลจะยอมรับตนเองพัฒนาในเรื่องการมองเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง มีความมั่นคงยิ่งขึ้น ในด้านทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น ได้แก่ การใช้อำนาจลดน้อยลง มีการยอมรับผู้อื่นมากขึ้น ลดการสั่งสอน การควบคุมผู้อื่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น มีความรู้สึกพึงพาซึ่งกันและกัน เชื่อในความสามารถของบุคคล มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่มพร้อมกับเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

ฉลอง ภิมย์รัตน์ (2519 : 15) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่สมาชิกกลุ่มจะได้รับจากการเข้ากลุ่ม เช่น ประโยชน์ในด้านการทำงาน การบำบัดรักษา การศึกษา การบริหาร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาตนเอง โดยที่กลุ่มจะสะท้อนให้เห็นว่าตนเองเป็นอย่างไร สมาชิกแสดงออกมากออกไป

หรือยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง จะได้รับปฏิกิริยาของสมาชิกคนอื่น ๆ ทำให้เขาได้รู้ตัว และทำให้เกิดการพัฒนา ปรับปรุงตนเองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ดังนั้นการเข้ากลุ่มจะช่วยให้บุคคลได้รู้จักตนเองดีขึ้น

พนม ลิ้มอารีย์ (2529 : 16 - 17) ได้กล่าวถึงคุณค่าการเข้าสังคมกิจกรรมกลุ่มว่า

กลุ่มเป็นสนามสำหรับประลองฝีมือของบุคคล โดยบุคคลได้อาศัยกลุ่มเพื่อทดลอง หรือแสดงความสามารถ

กลุ่มเป็นที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เจตคติ ความคิดเห็น และผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม จะได้ผลจากการเข้ากลุ่มในการปรับปรุงเจตคติ นิสัยใจของตนเอง โดยมีสมาชิกเป็นกำลังใจซึ่งกัน และกัน

กลุ่มช่วยให้ผู้เข้าร่วมเกิดความรู้สึกปลอดภัย ให้ความอบอุ่น ให้กำลังใจ ให้ความรัก เป็นเครื่องบำรุงขวัญของสมาชิกด้วย ทำให้ผู้เข้าร่วมเกิดความรู้สึกว่า ตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เป็นที่รัก และได้รับการยกย่องจากกลุ่ม ช่วยให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มมีความเข้าใจตนเอง เกิดความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย เชื่อมั่นในตนเอง เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นบุคคลหนึ่งที่มีค่า และอยากทำประโยชน์ให้กับกลุ่มมากยิ่งขึ้น

กลุ่มช่วยส่งเสริมพลังทางร่างกาย เช่น การออกกำลังกายเป็นกลุ่ม หรือการฝึกหัดสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นกลุ่ม จะช่วยให้สมาชิกมีความอดทน

คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2521 : 15 - 19) ยังได้กล่าวถึงคุณค่าของกิจกรรมกลุ่มไว้ ดังนี้ คือ

คุณค่าในด้านพัฒนาการ (Developmental Values) ได้แก่ การสนองความต้องการ พื้นฐานของบุคคล การสร้างพัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคม การพัฒนาการด้านทัศนคติ ความสามารถและปกติวิสัยทางสังคม คุณค่าด้านอาชีพ ตลอดจนความเจริญงอกงามด้านความรู้สึก และทักษะ

คุณค่าในด้านการวินิจฉัย (Diagnostic Values) สำหรับผู้นำกลุ่มเมื่อมีการทำ กิจกรรมกลุ่ม จะทำให้มีโอกาที่จะสังเกตสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน ทำให้ได้รับความเข้าใจเป็นอย่างดี ในตัวผู้เรียน

คุณค่าในด้านบำบัด (Therapeutic Values) ในการรวมกลุ่มของบุคคลนั้น จะมีคุณค่า ต่อการบำบัดได้เป็นอย่างดี ใน โรงพยาบาล คลินิก จะนำวิธีการทางกลุ่มไปใช้ในการรักษาคนไข้ โดย ทำการบำบัดทางจิตวิทยากับคนไข้เป็นกลุ่ม (Group Psychotherapy) สำหรับในโรงเรียน ผู้เรียนที่มี ปัญหาคล้ายคลึงกัน อาจได้รับความช่วยเหลือ โดยการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม (Group Counseling) แต่ สำหรับผู้เรียนที่มีปัญหาเพียงเล็กน้อยจะได้รับประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น การแก้ปัญหา ทางอารมณ์ การพัฒนานิสัยของตนเอง เป็นต้น

คุณค่าต่อโรงเรียนและชุมชน (Values to the School and Community) การเข้าร่วมกลุ่ม จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสในการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่า สร้างประโยชน์ให้แก่โรงเรียนและชุมชนได้ นอกจากนั้น คมเพชร จัตรศุภกุล (2530 : 10) ยังได้กล่าว อีกว่า กิจกรรมกลุ่มนั้น มีคุณค่าต่อสมาชิกภายในกลุ่มอีกมากมาย เพราะในขณะที่ดำเนินกิจกรรมกลุ่ม นั้น สมาชิกจะได้รับการตอบสนองทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างสมดุลย์ มีโอกาสเรียนรู้เรื่อง การปฏิบัติตนในสังคม และในขณะที่เดียวกันยังได้เรียนรู้เรื่องการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ ด้วยนอกจากนั้นสมาชิกในกลุ่มยังเกิดความเจริญงอกงามทางด้านความรู้ ความสามารถบางประการ เช่น การทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ การเป็นสมาชิกที่ดี เป็นต้น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มมีคุณค่ามากมาย ทำให้สมาชิกในกลุ่มได้ค้นพบตนเอง เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความมั่นใจในตนเองเพิ่มมากขึ้น และพร้อมที่จะใช้ความรู้ ความสามารถที่ตนเองมีอยู่ มาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาคุณลักษณะบางประการที่ตนเองต้องการได้ เป็นอย่างดี

2.1.8 ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมกลุ่ม

เยาวพา เดชะคุปต์ (ทิสนา แชนมณี และเยาวพา เดชะคุปต์. 2522 : 228-231) ได้กล่าวถึง ลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้ของกิจกรรมกลุ่ม ไว้ดังนี้

ระยะการมีส่วนร่วม (Participation or Involvement Stage) การเริ่มต้นการเรียนรู้ จะเริ่มจากการที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้ เป็นประสบการณ์ที่เราใจ ไม่เฉื่อยชา นอกจากนั้นการเรียนรู้จะเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่า และ มีความหมายต่อตัวผู้เรียนมากขึ้น ถ้าผู้เขียนเข้ามามีบทบาทร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานะ ที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้จะเน้นการมี ส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน ดังนี้

การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย (Physical Involvement) ได้แก่ การที่ผู้เรียน ลงมือปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning by doing) รวมทั้งการมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้นั้นด้วย ตนเอง

การมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ (Ego or Emotional Involvement) การเรียน ที่ประสบความสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องเกิดความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติกันอย่างแท้จริง ความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่กระทำนั้นจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในกลุ่ม ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนั้นจะนำไปสู่การรับรู้แนวคิด และการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาได้เป็นอย่างดีและ ช่วยให้จำเนื้อหาได้นานอีกด้วย

การมีส่วนร่วมทางด้านปัญญาหรือสมอง (Intellectual or Mental Involvement) การมีส่วนร่วมทางด้านนี้ คือการที่ผู้เรียนเกิดการเห็นจริงหรือประจักษ์แล้ว มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้และการสร้างแนวคิดจากสิ่งที่ได้รับรู้นั้น ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อตัวผู้เรียนมากขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิด และเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

การมีส่วนร่วมทางสังคม (Social Involvement) การเรียนรู้โดยการแบ่งกลุ่มย่อยตามหลักกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์นี้ เมื่อผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มก็จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น กล่าวคือ จะเกิดปฏิสัมพันธ์ (Interaction) หรือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ ฯลฯ ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวางและเกิดผลดี

ระยะวิเคราะห์ (Analysis Stage)

เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว ระยะต่อไปเป็นระยะที่ผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตนเองได้ทำ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีความรู้อย่างกว้างขวาง และยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเรียนผลของการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองดีขึ้นด้วย

ระยะสรุปและประยุกต์หลักการ (Generalization and Application Stage)

เมื่อผู้เรียนค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะรวบรวมแนวคิดที่ตนค้นพบ และแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่นแล้วสรุปเป็นหลักการของตนเอง การเรียนรู้ที่นอกจากจะเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาในปัจจุบันแล้ว เรายังเรียนเพื่อแก้ปัญหาและเพื่อสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นในอนาคต ดังนั้นจึงเป็นที่เชื่อได้ว่า เมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และเข้าใจหลักการของเรื่องหนึ่งแล้วเขาจะสามารถนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ในอนาคตหรือประยุกต์ให้เข้ากับตนเองได้ การประยุกต์จะทำได้ใน 2 ลักษณะคือ

การประยุกต์เพื่อการปรับปรุงบุคลิกภาพหรือการพัฒนาตนเอง (Self Development) ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น

การประยุกต์เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นการประยุกต์เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในอนาคต และเพื่อใช้ในการปรับปรุงและควบคุมธรรมชาติและสังคมให้ดีขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนช่วยในการคิดค้นและประดิษฐ์สิ่งใหม่ขึ้นมา

ระยะประเมินผล (Evaluation Stage)

โดยผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และของกลุ่มจากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะติชม ร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

วีณา วโรตมะวิชญ์ (2530 : 253) กล่าวถึง ลำดับขั้นของการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมกลุ่มไว้ ดังนี้

ขั้นลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นที่สมาชิกทุกคน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

ขั้นค้นพบ เมื่อนักเรียนได้มีส่วนร่วม โดยมีการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองแล้ว เขาจะเกิดความรู้สึก และเกิดความเข้าใจตนเอง อันจะนำไปสู่การค้นพบสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง

ขั้นวิเคราะห์ เป็นขั้นที่สำคัญที่สุด เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้วิเคราะห์ถึงสิ่งที่ได้กระทำลงไป โดยครูจะตั้งคำถามว่า อะไร ทำไม และอย่างไร เพื่อผู้เรียนสามารถรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ทั้งด้านความรู้ และการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ ไว้ร่วมกันเป็นจุดเดียว

ขั้นนำไปใช้ หรือประยุกต์ใช้กับตนเองและผู้อื่น เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ก้าวหน้าไปอีกขั้นหนึ่ง คือ สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้กับตนเองและผู้อื่นได้

จากลำดับขั้นตอนของกิจกรรมกลุ่มดังกล่าว พอสรุปได้ว่า ลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่มนั้น จะประกอบไปด้วย ขั้นการมีส่วนร่วม ขั้นวิเคราะห์ ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการขั้นประเมินผล

2.1.9 กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

ทิสนา แจมมณี (2536 : 27-28) ได้กล่าวว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนรู้ และการสอนของกลุ่มสัมพันธ์ มีอยู่หลายวิธี ดังนี้

เกม (Game) เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งสามารถนำไปใช้ในการสอนได้อย่างดี โดยครูผู้สอน สร้างสถานการณ์สมมุติขึ้น ให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตัวเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาบางอย่างที่กำหนดให้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างหนึ่ง อันจะมีผลออกมาในรูปของการแพ้ การชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานไปด้วย

บทบาทสมมุติ (Role-Play) เป็นวิธีการหนึ่งที่เริ่มได้รับความนิยมในการนำมาใช้ในการสอน วิธีนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมุติ เช่นเดียวกับเกม แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมานั้น แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทนั้น และแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิด ของตนเป็นหลัก ดังนั้นวิธีการนี้จึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษา และวิเคราะห์ถึงความรู้สึก และพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง และยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้น่าสนใจ และน่าติดตามอีกด้วย

กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นวิธีการสอนอีกวิธีหนึ่งซึ่งใช้ในกรณีหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง ๆ นำมาคิดแปลง และใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียน ได้ศึกษาและวิเคราะห์และอภิปรายกัน เพื่อสร้างความเข้าใจ และฝึกฝนหาทางแก้ปัญหานั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดและพิจารณาข้อมูล ที่ตนได้รับอย่างถี่ถ้วน และการอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันรวมทั้งการนำเอากรณีต่าง ๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้ จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมาย สำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือการจำลองสถานการณ์จริงหรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนลงไปอยู่ในสถานการณ์นั้นและมีปฏิกิริยาโต้ตอบกัน วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริง ผู้เรียนอาจไม่กล้าแสดง เพราะเป็นการเสี่ยงต่อผลได้รับจนเกินไป

ละคร (Acting or Dramatization) เป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาทตามที่เขียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องพยายามแสดงให้สมบทบาทที่กำหนดไว้ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในการที่จะเข้าใจในความรู้สึก เหตุผลและพฤติกรรมของผู้อื่นและการแสดงละครร่วมกัน ยังช่วยฝึกให้รู้จักการทำงานร่วมกันอีกด้วย

กลุ่มย่อย (Small Group) วิธีการใช้กลุ่มย่อยในการสอนนี้ เป็นวิธีการที่ใช้กันมานานแล้วอาจจะเป็นเพราะเล็งเห็นแล้วว่า เป็นประโยชน์ในการเรียนของผู้เรียน กลุ่มย่อยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออก และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น การใช้กลุ่มย่อยมีหลายวิธีต่าง ๆ กันแล้วแต่ผู้จัดจะคิดได้

ส่วนเทคนิควิธีการ และสื่อต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในกลุ่มนั้น นภาพร พุ่มพฤษ (2529 : 38-39) ได้สรุปว่า มีการพัฒนาสื่อใหม่ ๆ มาใช้มากมาย เช่น เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ ภาพยนตร์ สไลด์ เทป หนังสือนิทาน หุ่นเชิดมือ บทกวี นวัตกรรม ความคิดใหม่ ๆ เป็นต้น ซึ่งจากการพัฒนาเทคนิคสื่อวิทยาการความก้าวหน้าทางจิตวิทยา และกิจกรรมแปลกใหม่เข้ามาใช้ในกิจกรรมกลุ่มนี้ จะเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมกลุ่มให้สามารถกำหนดโครงสร้างกิจกรรมให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการทำกิจกรรมกลุ่มได้

2.1.10 การเลือกสมาชิกเข้ากลุ่ม

เบอร์ริทอท และ วอลเลย์ (บุหงา วชิระศักดิ์มงคล. 2526 : 17 - 18 ; อ้างอิงมาจาก Berritot and Volley. 1977 : unpagged) ให้แนวคิดในการเลือกสมาชิกเข้ากลุ่มไว้พอสรุปประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

เพศ ในบางสถานการณ์ก็มีความจำเป็นที่จะต้องมีสมาชิกกลุ่มที่เป็นเพศเดียวกันแต่อย่างไรก็ตามกลุ่มต่าง ๆ ที่มีทั้งสองเพศก็สามารถจัดกระทำได้ และมีโอกาสที่ประสบความสำเร็จเหมือน ๆ กับกลุ่มที่เป็นเพศเดียวกัน

อายุ หรือ วุฒิภาวะ โดยส่วนใหญ่ไม่ควรจัดกลุ่มที่สมาชิกมีความแตกต่างกันในเรื่องอายุและฐานะทางสังคมอย่างมาก แต่ไม่มีแนวทางมาตรฐานที่กำหนดช่วงอายุไว้ ผู้นำกลุ่มต้องเป็นคนเลือกระดับวุฒิภาวะเพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกลุ่มของตนได้

ลักษณะของบุคลิกภาพ ไม่มีเกณฑ์กำหนดแบบของบุคลิกภาพไว้ แต่ผู้นำกลุ่มต้องพิจารณาตัดสินใจบนพื้นฐานความเกี่ยวกับการเข้ามีส่วนร่วมของบุคคล

สติปัญญา เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญาก็เพียงแค่สามารถที่จะเข้าใจเรื่องราวที่คนอื่นเขาพูดกันได้

พื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคม รายได้ของบุคคลหรือชนชั้นมักจะไม่นำมาเป็นเกณฑ์ในการจัดแบ่งกลุ่ม

เชื้อชาติ กลุ่มที่มีสมาชิกหลายเชื้อชาติมีผลทำให้สมาชิกในกลุ่มนั้นเกิดการเรียนรู้และสำรวจพฤติกรรมใหม่ ๆ ได้ดี เพราะได้พบกับสถานการณ์ที่เป็นจริงสำหรับสมาชิกส่วนใหญ่

บุคคลที่ทำผิดกฎหมาย ผู้ต้องหาหรือผู้ทำกฎหมายไม่ได้ใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกสมาชิกเข้ากลุ่ม

สภาพครอบครัว สมาชิกที่มีครอบครัวคล้ายกัน อาจจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ดี จึงใช้เป็นเกณฑ์เลือกสมาชิกเข้ากลุ่ม บางคนชอบที่จะเลือกสมาชิกเข้ากลุ่มได้อย่างหนึ่ง แต่ผู้นำกลุ่มบางคนชอบที่เลือกสมาชิก ที่มีสภาพครอบครัวแตกต่างกัน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้มองเห็นวิถีชีวิตและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน

จึงสรุปได้ว่าการเลือกสมาชิกเข้ากลุ่มต้องพิจารณาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ของกลุ่ม

2.1.11 ขนาดของกลุ่ม

ขนาดของกลุ่มได้มีผู้ให้ความคิดเห็นไว้หลายคนดังนี้

ออตตาเวย์ (Ottaway, 1966 : 7) กล่าวว่ากลุ่มควรมีขนาดเล็ก เพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่างเป็นอิสระโดยทั่วถึงกัน คือ มีขนาดอย่างมาก 12 คน หรือถ้ามากกว่าก็ไม่ควรเกิน 15 คน เพราะมีขนาดนั้นแล้วจะทำให้แบบแผนพฤติกรรมผิดไปจากเดิม ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดควรมีประมาณ 9 - 10 คน จึงจะทำให้การทำงานบังเกิดผลมากที่สุด

ซอร์ว (จักรวาล ภูวนันท์, 2537 ; อ้างอิงมาจาก Show, 1981) กล่าวว่า กลุ่มย่อยควรมีสมาชิก 10 คน เป็นอย่างมาก และมีความเห็นว่า จำนวนสมาชิกไม่ได้เป็นปัญหาสำคัญ แต่องค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ของสมาชิกและความร่วมมือในการทำงานของสมาชิกมีความสำคัญต่อการทำงานกลุ่มมากกว่า

เยวพา เดชะคุปต์ (ทิสนา แจมมณี และเยวพา เดชะคุปต์, 2522 : 134) กล่าวถึงขนาดของกลุ่มว่าควรเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ประมาณ 5-15 คน เพราะเห็นความสัมพันธ์ได้ใกล้ชิด และในด้านการเรียนรู้จะได้ผลดีกว่ากลุ่มขนาดใหญ่

จำเนียร ช่วงโชติ (2524 : 5) กล่าวว่า ในวงการการศึกษา นักจิตวิทยามักจะศึกษากลุ่มขนาดเล็ก ซึ่งมีสมาชิกไม่เกิน 15 คน เพราะทำให้สมาชิกของกลุ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และในด้านการเรียนรู้ ก็จะมีการเรียนรู้ที่ได้ผลดีกว่ากลุ่มขนาดใหญ่

คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2521 : 36) ได้กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มอาจจะเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ในการพิจารณาธรรมชาติของปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม กลุ่มที่มีขนาดแตกต่างกัน จะทำให้เห็นรูปแบบการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกันไปด้วย ในกลุ่มที่มีสมาชิกมากเกินไปจนความจำเป็น

สมาชิกจะต้องทำงานซ้ำซ้อนกัน บางคนคาดหวังว่าจะได้รับผิชอบทั้งหมดในขณะที่คนอื่นรู้สึกกับข้อใจที่ไม่มีงานทำ ไม่มีโอกาสได้ใช้ทักษะที่ตนเองมีอยู่ ขนาดของกลุ่มไม่ควรเกิน 15 คน จะใหญ่เท่าใด ย่อมขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม แหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือในกลุ่ม และระดับวุฒิภาวะของบุคคลในกลุ่ม

จากขนาดของกลุ่มดังกล่าวพบว่า ขนาดของกลุ่มควรมีสมาชิกไม่ควรเกิน 15 คน เพราะถ้าจำนวนสมาชิกมากเกินไป จะมีผลเสียต่อความใกล้ชิด ความสัมพันธ์ และความร่วมมือในการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม

2.1.12 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่ม

แพทเทอร์สัน (Patterson, 1973 : 105) กล่าวว่า การทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ควรจัดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง แต่ถ้าเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมมีน้อยอาจจัดสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ช่วงเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมงในระดับเด็กประถมศึกษาเพราะเด็กอาจเกิดความเบื่อหน่าย

ทรอทเซอร์ (ซูชัย สมศิริไกร, 2527 : 18 - 19 ; อ้างอิงมาจาก Trotzer, 1977) กล่าวถึง การกำหนดระยะเวลา และความถี่ของการเข้ากลุ่มว่าหากจัดกับสถาบันการศึกษา ต้องพิจารณาการจัดคาบเรียน ซึ่งส่วนใหญ่ในโรงเรียนจะจัดเวลา 50 นาทีในแต่ละคาบ ซึ่งจะช่วยให้เป็นตัวกำหนดว่า เวลานานเท่าใดในการเข้ากลุ่ม ส่วนจำนวนครั้งขึ้นอยู่กับเป้าหมายของกลุ่มและธรรมชาติของกลุ่ม แต่อย่างน้อยควรจะไม่น้อยกว่า 8 ครั้ง ถ้ามากกว่าก็ยิ่งดี

2.1.13 ประสิทธิภาพของกลุ่ม

กลุ่มที่มีประสิทธิภาพและสามารถดำเนินกลุ่มได้อย่างราบรื่น คือ กลุ่มที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่ม และความต้องการของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มได้สำเร็จ พนม ถิมอารีย์ (2529 : 78 - 86) ได้เสนอแนะองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของกลุ่ม ดังนี้

การยึดเหนี่ยวกันและผลผลิตของกลุ่ม (Cohensiveness and Productivity) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีต่อประสิทธิภาพของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ ฌอน (ฤทัยรัตน์ ธรเสนา, 2535 : 43; อ้างอิงมาจาก Coon, 1983) ซึ่งมีความคิดเห็นว่า การยึดเหนี่ยวในกลุ่ม ถือเป็นมิติที่สำคัญอย่างหนึ่งของกลุ่ม เป็นพื้นฐานสำคัญในการชี้ถึงความผูกพันของสมาชิกในกลุ่ม และเป็นพื้นฐานของพลังกลุ่มที่จะมีต่อสมาชิกในกลุ่ม

ขนาดของกลุ่ม (Group Size) ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมควรมีประมาณ 9-10 คน จึงจะทำให้กลุ่มมีประสิทธิภาพมากที่สุด

จุดมุ่งหมายของกลุ่ม (Group Goal) ลักษณะจุดมุ่งหมายของกลุ่มมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพของกลุ่มเป็นอย่างมาก กลุ่มที่มีประสิทธิภาพจะมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ไม่คลุมเครือ และ

เป็นที่เข้าใจตรงกันในหมู่สมาชิก ถ้าหากกลุ่มมิได้ตั้งจุดมุ่งหมายได้ให้แน่นอน สมาชิกไม่อาจทราบได้ว่า อะไรคือความต้องการของกลุ่มและเกิดความสับสนในการแสดงพฤติกรรม

ค่านิยมและปทัสถาน (Values and Norms) ค่านิยมจะเป็นสิ่งที่บุคคลต้องการหรือปรารถนา เป็นสิ่งที่บุคคลยึดถือ ความรู้สึกที่จัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมมีตั้งแต่ ความเชื่อ ความปรารถนา ความต้องการ กลุ่มที่มีประสิทธิภาพสมาชิกต้องมีค่านิยมบางประการที่คล้ายคลึงกัน ถ้าสมาชิกไม่มีความเชื่อ หรือค่านิยมที่คล้ายกันเลยกลุ่มจะรวมกันได้ไม่นาน และถึงแม้ว่ากลุ่มจะประสบความสำเร็จก็เป็นเพียงระยะสั้นเท่านั้น สำหรับปทัสถานนั้นยังมีความสำคัญมาก กลุ่มที่ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น สมาชิกทุกคนต้องยอมรับในปทัสถานของกลุ่มและยึดถือเป็นระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

ลักษณะของสมาชิก (Membership) หมายความว่าบุคลิกลักษณะของสมาชิกที่มารวมกันในแต่ละกลุ่ม เพราะบุคลิกลักษณะของสมาชิกย่อมจะมีผลต่อแบบแผนทางพฤติกรรมของกลุ่ม ตัวอย่างเช่น ลักษณะนิสัยของสมาชิกในกลุ่ม ถ้ามีลักษณะก้าวร้าว หรือเผด็จการ ย่อมจะทำให้การยึดเหนี่ยวกันของกลุ่มและความเป็นกันเองภายในกลุ่ม ลดน้อยลง เป็นต้น

ผู้นำกลุ่ม (Leadership) ผู้นำกลุ่มย่อมจะต้องมีส่วนรับผิดชอบเกี่ยวกับประสิทธิภาพของกลุ่มโดยตรง กลุ่มที่มีประสิทธิภาพย่อมจะมีผู้นำที่ดี ผู้นำที่ดีควรมีลักษณะการปกครองแบบประชาธิปไตย นอกจากนั้นผู้นำต้องแสดงความเข้มแข็ง และรู้จักใช้อำนาจให้ถูกกาลเทศะ และที่สำคัญคือต้องพยายามเป็นหลักยึดให้แก่สมาชิกกลุ่ม

การสื่อสารในกลุ่ม (Communication) หมายถึง การที่สมาชิกในกลุ่มมีการติดต่อสื่อสารกัน กลุ่มทุกกลุ่มเมื่อตั้งขึ้นมาแล้วจะมีแบบแผนการสื่อสารเกิดขึ้น สมาชิกจะมีการถ่ายทอดหรือมีการเสนอข้อคิดเห็น เพื่อให้งานกลุ่มสำเร็จลุล่วงได้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่ากลุ่มที่มีประสิทธิภาพ คือกลุ่มที่มีการยึดเหนี่ยวกันของสมาชิกของกลุ่มอยู่ในระดับสูง ซึ่งก่อให้เกิดผลผลิตสูง และเป็นผลเนื่องมาจากการที่กลุ่มมีจุดมุ่งหมาย ขนาดที่เหมาะสม ค่านิยมและปทัสถาน ลักษณะของสมาชิก ผู้นำกลุ่มตลอดจนกระทั่งการสื่อสารที่ชัดเจนภายในกลุ่ม

2.1.14 การประเมินผลกลุ่ม

โทรท์เซอร์ (ซูซัน สมิททิลไกร. 2527 : 94 - 100 ; อ้างอิงมาจาก Trozer. 1977) ได้แบ่งการประเมินผลประสิทธิภาพกลุ่มเป็น 2 ประเภทดังนี้

การประเมินกระบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่ม (Process Evaluation)

กระบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่ม หมายถึง สิ่งที่กำลังเกิดขึ้นและดำเนินไปภายในกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 3 ประการ คือ ผู้นำ สมาชิก และปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม จุดประสงค์ของการประเมินกระบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มก็เพื่อจะเพิ่มพูนความเข้าใจ

ในความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของกลุ่ม และเป็นข้อมูลช่วยให้การปรับปรุงประสิทธิภาพ การทำหน้าที่ของผู้นำกลุ่มการประเมินประเภทนี้ประกอบด้วยวิธีต่าง ๆ ดังนี้

การประเมินของสมาชิกกลุ่ม เนื่องจากสมาชิกกลุ่มเป็นผู้ได้รับประสบการณ์ โดยตรงจากการเข้ากลุ่ม ดังนั้นการให้สมาชิกกลุ่มเป็นผู้ประเมินจึงมีความจำเป็น และสำคัญ อย่างมาก สำหรับวิธีการประเมินอาจทำได้ดังนี้

บรรยายความรู้สึกและความคิดเห็นที่มีต่อประสบการณ์กลุ่ม (Self-Report)
การประเมินแบบนี้ผู้นำกลุ่มจะเปิดโอกาสให้สมาชิกบรรยายความรู้สึกนึกคิดของตนอย่างเสรี

แบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดของสมาชิก การประเมินในรูปแบบนี้ทำได้โดยการที่ผู้นำกลุ่มจะต้องสร้างแบบสำรวจขึ้นมาฉบับหนึ่ง เพื่อประเมินความรู้สึกนึกคิดของสมาชิกกลุ่ม

การประเมินของผู้เชี่ยวชาญ วิธีการนี้กระทำโดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญในการให้ คำปรึกษาเป็นกลุ่ม มาเป็นผู้สังเกตการณ์ขณะมีการประชุมกลุ่ม การสังเกตการณ์นี้ควรจะทำโดย มิให้สมาชิกรู้ตัว การประเมินของผู้เชี่ยวชาญนี้จะทำให้ผู้นำกลุ่มได้รับความรู้และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินกลุ่มต่อไป

การประเมินด้วยการฟังจากเครื่องบันทึกเสียง วิธีการนี้กระทำโดยการนำเอาเทปบันทึก เสียงการสนทนาในกลุ่มมาเปิดฟังอีกครั้ง วิธีการนี้จะทำให้รับรู้ความเคลื่อนไหวในกลุ่มได้สมบูรณ์มาก

การประเมินของผู้นำกลุ่ม การประเมินด้วยวิธีนี้ผู้นำกลุ่มจะเป็นผู้ประเมินด้วย ตนเอง โดยการสังเกตจากการเข้าร่วมพูดคุยของสมาชิกกลุ่มเนื้อหาที่พูดคุยกันในกลุ่ม และท่าที ของสมาชิกกลุ่ม

การประเมินผลของประสบการณ์กลุ่ม ผลของประสบการณ์กลุ่ม คือ สิ่งที่เกิดขึ้น ในตัวของสมาชิกกลุ่มอันเป็นผลเนื่องจากประสบการณ์ที่ได้เข้ากลุ่ม ซึ่งได้แก่ความเปลี่ยนแปลงใน ด้านความรู้สึก ความคิดและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม วิธีการในการประเมินผลสามารถจำแนกได้ เป็นวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

การประเมินของสมาชิกกลุ่ม สามารถกระทำดังนี้

การบรรยายความคิด ความรู้สึกที่มีต่อประสบการณ์กลุ่ม

การทดสอบก่อนและหลังการเข้ากลุ่ม

การสำรวจความรู้สึกนึกคิดภายหลังการเข้ากลุ่ม

การประเมินของบุคคลที่แวดล้อมสมาชิก เป็นการประเมินจากบุคคลอื่น ๆ ที่ แวดล้อมตัวสมาชิก เช่น พ่อแม่ ครู เพื่อน ๆ บุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในตัวสมาชิกได้ ลักษณะการประเมินในวิธีนี้คือ

การตอบแบบสำรวจ ซึ่งผู้นำกลุ่มได้สร้างขึ้นสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมและ ความรู้สึกนึกคิดของสมาชิกกลุ่ม

การพบปะสนทนาระหว่างผู้นำกลุ่ม และบุคคลที่ใกล้ชิดสมาชิก เช่น ผู้ปกครอง หรือครู เป็นต้น เพื่อขอรับทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวสมาชิกภายหลังการเข้ากลุ่ม

การบรรยายอย่างอิสระ รูปแบบนี้ผู้นำกลุ่มจะขอความร่วมมือจากบุคคล ที่ใกล้ชิดกับสมาชิกกลุ่มให้ช่วยเขียนข้อความ บรรยายสิ่งที่ตนสังเกตเห็นในตัวสมาชิกกลุ่มว่า มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรหรือไม่ภายหลังการเข้ากลุ่ม

การติดตามผล การติดตามผลถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการประเมินผลของ ประสบการณ์กลุ่ม เพื่อที่จะได้ทราบข้อมูลว่าสมาชิกได้นำสิ่งที่เรียนรู้จากกลุ่มไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อชีวิตของตนหรือไม่

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

2.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

แมคอินไทร์ (สุรินทร์ คล้ายราญ, 2529 :54 อ้างอิงมาจาก McIntire. 1953 : 456-459) ได้ศึกษาอิทธิพลของความไวในการรับรู้ที่มีต่อระดับความเข้าใจตนเองตามความเป็นจริงในกลุ่ม ตัวอย่างที่เป็นนิสิตบัณฑิตศึกษาจำนวน 17 คน ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการกลุ่มช่วยให้มีการ เปลี่ยนแปลงด้านการนำตนเองและการยอมรับตนเองเพิ่มขึ้นและความสามารถดังกล่าวคงอยู่แม้เวลา จะผ่านไปถึงหนึ่งปี

ควินน และ ฟูลด์ส (ฤทัยรัตน์ ธรเสนา, 2535 : 46 - 49 ; อ้างอิงมาจาก Quiana and Foulds. 1970 : 145-149) ได้ศึกษาผลของการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ต่อการรับรู้ความเข้าใจตนเองของผู้เข้ารับการ ฝึก โดยการใช้การฝึกแบบกลุ่มทันทาน ซึ่งให้ทุกคนแสดงกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงบทบาท การสื่อสารด้วยคำพูด และการอภิปรายตนเอง ใช้เวลาในการฝึก 30 ชั่วโมงติดต่อกัน ผลการศึกษา พบว่า ผู้ที่ได้รับการฝึกมีการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจตนเองในทางที่ดีขึ้น ในด้านคุณค่าตนเอง ตามความเป็นจริง ด้านความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพ การควบคุมความรู้สึกและอารมณ์ ของตนเอง

เทรปปา และฟริก (Treppa and Frike. 1972 : 166 - 468) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มี ต่อความเข้าใจในตนเอง โดยแบ่งกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการฝึกและกลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้รับการฝึกเลย กลุ่มละ 11 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจในตนเองไป ในทางที่ดีขึ้น ในด้านความสามารถในการควบคุมตนเอง คุณค่าของการมีชีวิตอยู่ การนับถือตนเอง การยอมรับตนเอง ความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ ความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ และ ความคิดเกี่ยวกับตนในอุดมคติ

ชรัม (Shrum. 1989 : 161-164) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมทัศนคติในโรงเรียนมัธยมและ นักเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ในโรงเรียนรัฐบาล โดยใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก และกิจกรรมกลุ่ม

ซึ่งเปรียบเทียบกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มผู้ใหญ่ ผลการศึกษาพบว่า อัตมโนทัศน์และทัศนคติของทั้ง 2 กลุ่มเพิ่มขึ้น

แฮนด์โลน (Handlon, 1992 : 147 - 151) ได้ศึกษาผลของรูปแบบผู้นำกลุ่มที่มีต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของสมาชิก และการรับรู้ต่อกิจกรรมกลุ่ม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 17 คน และผู้นำกลุ่มเพศหญิง จำนวน 3 คน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมมีการพัฒนาอัตมโนทัศน์ และการวิเคราะห์ตนเองดีขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อรูปแบบผู้นำในเรื่องพฤติกรรมความคิด และการเปิดเผยตนเอง นอกจากนี้ การรับรู้ต่อกิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาการวิเคราะห์ตนเองและเปิดเผยตนเองด้วย

2.2.2 งานวิจัยในประเทศ

มัทนา อังตระกูล (2524 : 24) ได้ศึกษาถึงผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองเรือวิทยา จังหวัดขอนแก่น โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน โดยที่กลุ่มทดลองได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ส่วนกลุ่มควบคุมใช้วิธีการสอนปกติ ใช้แบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนของรูบิน (Rubin's Self-Esteem Scale) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีมโนภาพแห่งตนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีมโนภาพแห่งตนสูงขึ้น

สุริน คล้ายรามัญ (2529 : 63) ได้ใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยทดลองกับนักเรียนจำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเท่า ๆ กัน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีมโนภาพสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

สมจิตต์ ภูประสงค์ (2534 : 41 - 43) ได้ศึกษาถึงการสอน โดยใช้กิจกรรมกลุ่มต่ออัตมโนทัศน์ของวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนารีนุกูล อำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 55 คน และกลุ่มควบคุม 55 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีอัตมโนทัศน์สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ฤทัยรัตน์ ธรเสนา (2535 : 110) ได้ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาอัตมโนทัศน์หลายมิติของนักศึกษาพยาบาล ที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพแตกต่างกัน ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 24 คน ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และทัศนคติต่อวิชาชีพ ไม่มีอิทธิพลร่วมกัน ต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ในมิติที่ไม่เกี่ยวกับด้านวิชาการ และในมิติทางด้านวิชาการซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่จากการศึกษาเพิ่มเติม พบว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ในมิติที่ไม่เกี่ยวข้องกับด้านวิชาการ และในมิติทางด้านวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ

คุณทลี จริยาปยุตต์เลิศ และคนอื่น ๆ (2540 : 73) ได้ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนา
 มโนภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา
 พบว่านักเรียนมีมโนภาพแห่งตนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจาก
 ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

จากการศึกษาผลงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม พบว่า
 กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาอัตมโนทัศน์ได้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำ
 กิจกรรมกลุ่มมาพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคมให้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

3.1.1 ความหมายของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

เชอร์ทเซอร์ และสโตน (Shertzer and Stone, 1968 : 448-449) สรุปว่า การให้คำปรึกษา
 เป็นกลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลมีความต้องการตรงกันที่จะปรับปรุงตนเองในด้านใดด้านหนึ่ง หรือ
 ต้องการที่จะแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งร่วมกัน มาปรึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยมีผู้ให้คำปรึกษาร่วม
 อยู่ด้วย บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาเปลี่ยนจากผู้นำเป็นศูนย์กลาง มาเป็นกลุ่มเป็นศูนย์กลาง สมาชิก
 ในกลุ่มจะมีโอกาสแสดงออกเกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเอง กล่าวที่จะเผชิญปัญหา
 ได้ใช้ความคิดในการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงตนเอง ได้รับฟังความคิดเห็น ความรู้สึกของผู้อื่น
 ทั้งได้ตระหนักว่า คนอื่นก็มีปัญหาไม่ใช่ตนเองมีปัญหาเพียงคนเดียว นอกจากนี้ยังช่วยให้สมาชิก
 รับผิดชอบตนเองมีความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาและสามารถพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็น
 บุคคลที่มีสุขภาพจิตที่ดี

มาห์เลอร์ (Mahler, 1969 : 15-16) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม หมายถึง วิธีการที่

ศึกษาค้นคว้าสิ่งที่มีความหมายต่อความเป็นบุคคล

พัฒนาความเชื่อมั่นในการรับรู้ตนเอง

การเรียนรู้และเข้าใจผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

รู้จักรวบรวมและสร้างบูรณาการให้ในด้านความรู้สึกและความคิดของบุคคล

ทำให้เกิดความมีประสิทธิภาพในการเข้าสังคม

ตรวจสอบค่านิยมที่บุคคลมีอยู่ รวมทั้งพยายามที่จะพัฒนาค่านิยมใหม่

สร้างบรรยากาศที่ให้ความปลอดภัยในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความรู้สึก และ

ควบคุมความรู้

การเรียนรู้และรับผิดชอบเกี่ยวกับความประพฤติของตนเอง

ศึกษาความสัมพันธ์ที่มีต่อบุคคลอื่น

วัชร ฐะคำ (2523 : 52) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม คือ การที่ผู้ให้คำปรึกษาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษารั้งละมากกว่า 1 คน ด้วยจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกับการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล คือ จุดมุ่งหมายที่จะช่วยคน ดังต่อไปนี้

ให้สำรวจและประเมินตนเองเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองมากที่สุด

ให้สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองและนำตนเองได้ สามารถเจริญและดำรงชีวิตที่รับผิดชอบต่อตนเองและสังคมได้

ให้สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 180) ได้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มว่าเป็นกระบวนการของกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาหรือความต้องการคล้าย ๆ กัน มาปรึกษาหารือร่วมกัน โดยมีผู้ให้คำปรึกษาซึ่งมีความรู้สามารถและประสบการณ์ทางการให้คำปรึกษาร่วมให้ความช่วยเหลือหรือร่วมให้คำปรึกษา

คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2530 : 180) ได้กล่าวถึงความหมายของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มว่ามีลักษณะที่ควรเข้าใจอยู่ 3 ประการคือ

การใช้กลุ่มเพื่อแก้ปัญหา การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มนั้น สมาชิกทุกคนมีปัญหา นำปัญหามาอภิปราย และมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันด้วย ความเห็นอกเห็นใจกัน

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มมุ่งช่วยเหลือสมาชิกที่มีปัญหาต่าง ๆ เช่น การปรับตัวกับเพื่อนเพศตรงข้าม การเรียน การทำกิจกรรม เป็นต้น ความจริงแล้วการให้คำปรึกษาโดยทั่วไปก็เป็นการแก้ไขปัญหาลงมืออยู่แล้ว และไม่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาโรคประสาท โรคจิต เพราะถือว่าไม่อยู่ในขอบเขตของการให้ความช่วยเหลือได้โดยผู้ให้คำปรึกษา แต่ควรจะเป็นหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญ

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มมุ่งจะช่วยเหลือสมาชิกที่มีสภาพจิตใจปกติ ในที่นี้หมายความว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มนั้นจะไม่ครอบคลุมถึงผู้ที่มีความผิดปกติทางด้านจิตใจ (Mental Disorder) ถ้าหากสมาชิกคนใดก็ตามมีความผิดปกติเกิดขึ้น ก็ไม่ควรนำมาเป็นสมาชิกในกลุ่มที่จะแก้ปัญหาร่วมกัน เพราะอาจจะมีผลรับรู้ มีความคิดทั้งหลายผิดปกติไป การสื่อสารในกลุ่มก็จะมีปัญหาเนื่องจากพูดหรืออภิปรายแล้ว สมาชิกไม่สามารถเข้าใจร่วมกันได้

วัชร ทรัพย์มี (2533 : 104) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเป็นกระบวนการที่บุคคลที่มีความต้องการตรงกัน ประสงค์จะปรับปรุงตนเองในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือต้องการจะแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งร่วมกันมาปรึกษาหารือซึ่งกันและกันเป็นกลุ่ม โดยมีผู้ให้คำปรึกษาร่วมอยู่ด้วย สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะมีโอกาสได้แสดงความคิด ความรู้สึก เป็นการได้ระบายความรู้สึกขัดแย้งในใจ ได้สำรวจตนเอง ได้ฝึกการยอมรับตนเอง กล่าวที่จะเผชิญปัญหา และได้ใช้ความคิดในการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงตนเอง กับทั้งได้รับความรู้และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและได้ตระหนักว่า ผู้อื่นก็มีความรู้สึกขัดแย้งหรือความคิดเห็นเช่นเดียวกับตน ไม่ใช่เขาคนเดียวเท่านั้นที่มีปัญหา และอย่างน้อยมี

ผู้ให้คำปรึกษาให้การยอมรับและเข้าใจเขา และอีกประการหนึ่ง การให้คำปรึกษานี้จะเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนได้เสนอแนะความคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้เขารู้สึกภาคภูมิใจในตนเองว่าสามารถให้ข้อคิดอันเป็นประโยชน์แก่กลุ่มได้

ลิขิต กาญจนารักษ์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2533 : 555) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเป็นกระบวนการที่มีหลักพื้นฐานในการพัฒนาตนเอง การเปิดเผยตนเองทั้งทางอารมณ์และความรู้สึกให้กล้าแสดงความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง เคารพในอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นซึ่งจะช่วยให้บุคคลนั้นเข้าใจตนเอง มีบรรยากาศของการยอมรับ รับฟังซึ่งกันและกัน สมาชิกในกลุ่ม มีโอกาสแสดงออกเกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดเห็นของแต่ละคน เป็นการได้ระบายความรู้สึก ขัดแย้งในจิตใจ ได้สำรวจตนเอง ได้ฝึกการยอมรับตนเอง กล้าที่จะเผชิญปัญหาและได้ใช้ความคิดในการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงตนเอง กับทั้งได้รับฟังความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้อื่น และได้ตระหนักว่าผู้อื่นก็มีความรู้สึกขัดแย้งหรือมีความคิดเห็นขัดแย้งเช่นเดียวกับตน ไม่ใช่เขาคนเดียวที่มีปัญหาและอย่างน้อยก็มีผู้ใหญ่ซึ่งหมายถึง ผู้ให้บริการปรึกษาที่ร่วมอยู่ด้วยเข้าใจเขา

กาญจนา ไชยพันธุ์ (2537 : 14) ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มว่า คือ การให้ คำปรึกษาแก่บุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยไม่เกิน 12 คน โดยผู้ให้บริการมีลักษณะของปัญหาคคล้ายคลึงกัน และต้องการปรับปรุงตนเอง โดยผู้ให้คำปรึกษาจะคอยเอื้ออำนวยให้ผู้รับบริการได้มีโอกาสสำรวจตนเอง แสดงความรู้สึก ความคิดเห็น กล้าเผชิญความจริง รับฟังความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้อื่น ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่น จริงใจ มีการยอมรับ มีความไว้วางใจ และเข้าใจซึ่งกันและกัน

จากความหมายของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่ผู้ให้คำปรึกษาจัดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษาที่มีปัญหาหรือความต้องการคล้าย ๆ กัน และมีความต้องการที่จะปรับปรุงตนเองในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ภายใต้บรรยากาศแห่งการยอมรับ อบอุ่นและเป็นกันเอง โดยผู้ให้คำปรึกษาจะคอยเอื้ออำนวยให้ผู้สมาชิกได้มีโอกาสสำรวจตนเอง แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อกัน โดยสมาชิกต่างก็ช่วยกันแปลความหมายและช่วยกันอธิบายให้ทุกคนกระจ่างขึ้นในความรู้สึกที่ซ่อนเร้นอยู่ให้กำลังใจและส่งเสริมความคิด ทักษะคิดของกันและกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่ม สมาชิกจะเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองต่อไป

3.1.2 จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

เคลแมน (Kelman. 1963 : 399-432) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ดังนี้

ทำให้บุคคลไม่รู้สึกโดดเดี่ยว

ทำให้บุคคลรู้จักตนเองและยอมรับตนเอง

ช่วยให้ผู้คลุ้รู้จักปรับตัวและพัฒนาตนเอง
 ทำให้เป็นตัวของตัวเองและกล้าแสดงความรู้สึกที่แท้จริง
 ทำให้เกิดความรับผิดชอบในตนเอง และแก้ปัญหาของตนเอง
 เป็นการฝึกทักษะในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น
 ช่วยให้ผู้คลุ้เปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรม
 นำทักษะและแนวคิดที่ได้จากกลุ่มไปปรับปรุงตนเองในชีวิตประจำวัน

โอลเซน (Ohlsen. 1970 : 31-33) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้
 บุคคลได้รู้จักแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงขึ้น ประสิทธิภาพที่ได้
 จากกลุ่มจะทำให้สมาชิกของกลุ่มเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ทั้งทางอารมณ์และ
 สังคม โดยเน้นจุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มไว้ 5 ประการ คือ

เพื่อเปิด โอกาสให้สมาชิกในกลุ่ม ได้ระบายความรู้สึกต่าง ๆ ภายในจิตใจออกมา
 การพูดคุยกันในกลุ่มกับผู้ที่มีปัญหาล้ายคลึงกันจะทำให้บุคคลรู้สึกสบายใจที่จะพูด เพราะมีความรู้สึก
 ในลักษณะเดียวกัน

เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกเกิดการยอมรับนับถือตนเอง

เพื่อส่งเสริมสมาชิกที่มีปัญหา กล้าเผชิญปัญหาของตนเองและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

เพื่อช่วยให้สมาชิกที่มีปัญหา ได้ปรับปรุงทักษะในการยอมรับตนเอง แก้ไขปัญหา
 ด้านการขัดแย้งในตนเอง และความขัดแย้งที่ตนมีกับผู้อื่น

เพื่อช่วยให้สมาชิกมีความเข้มแข็ง สามารถป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นอีก และ
 สามารถรักษาสภาพจิตใจของตน ให้เป็นสุขคงทนเหมือนกับการอยู่ในกลุ่มได้ต่อไป

คอเรีย (Corey. 1984 : 7) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ดังนี้

เพื่อเรียนรู้ในการให้ความไว้วางใจต่อตนเองและผู้อื่น

เพื่อให้รู้จักตนเองได้ดีขึ้นและพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง

เพื่อทราบถึงความต้องการและปัญหาของสมาชิกอื่น ๆ ที่คล้ายกัน

เพื่อเพิ่มพูนการยอมรับตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง การเคารพตนเองในการที่จะ
 พัฒนาการรู้จักตนเองในแง่มุมใหม่ ๆ

เพื่อค้นหาทางเลือกต่าง ๆ ที่จะจัดการกับปัญหา เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองและ
 การแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการนำตนเอง ความเป็นตัวของตัวเอง และ
 ความรับผิดชอบที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

เพื่อเพิ่มความตระหนักรู้ในการเลือกของตนเอง และสามารถเลือกได้อย่างฉลาด

เพื่อวางแผนอย่างเฉพาะเจาะจงที่จะลงมือปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

บางอย่างให้เหมาะสมและกำหนดข้อตกลงกับตนเองที่จะดำเนินการตามแผนนั้น ๆ

ให้บรรลุวัตถุประสงค์

เพื่อเรียนรู้ทักษะในการเข้าสังคมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เพื่อพัฒนาความไวในการรับรู้ต่อความต้องการและความรู้สึกของผู้อื่นมากขึ้น

เพื่อเรียนรู้ที่จะเผชิญหน้ากับผู้อื่นด้วยความเอาใจใส่ ความสนใจ ความบริสุทธิ์ใจและความตรงไปตรงมา

เพื่อหลีกเลี่ยงจากการกระทำตามความคาดหวังของผู้อื่น และเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตอยู่โดยการปฏิบัติตามความหวังของตนเองมากยิ่งขึ้น

เพื่อสร้างความชัดเจนในค่านิยมของตนเอง และสามารถตัดสินใจได้ว่าค่านิยมนั้น ๆ เหมาะสมกับตนเองอย่างไร

กิบสัน และ มิทเชล (Gibson and Mitchell. 1986 : 29-30) กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มนั้นครอบคลุมถึงการพัฒนาป้องกัน และรักษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ในด้านการพัฒนา การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มจะเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้รับการกระตุ้นส่งเสริม และมีแรงจูงใจที่จะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สมาชิกต้องการมากที่สุด นั่นคือสมาชิกจะได้รับแรงใจจากกลุ่มให้กระทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถซึ่งแสดงออกถึงความสำเร็จอย่างสูงสุดของตนเอง

ในด้านการป้องกันให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาดำเนินชีวิตและทำหน้าที่ในสังคมให้ผ่านปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยดี โดยป้องกันปัญหาความผิดปกติทางบุคลิกภาพที่อาจเกิดขึ้นได้ ถ้าหากบุคคลไม่สามารถแก้ปัญหาของตนเองได้

ในด้านการรักษา การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มให้การรักษาแก่บุคคลที่มีพฤติกรรมที่เป็นการทำลายตนเอง (Self-Defeating Behavior) ซึ่งอาจเป็นซ้ำ ๆ และเป็นมากขึ้นได้ หากไม่ได้รับความช่วยเหลือ การให้คำปรึกษาจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษากลับคืนเป็นปกติได้อย่างรวดเร็วและคงเหลือความผิดปกติทางอารมณ์น้อยกว่า

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 180) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ดังนี้

เพื่อช่วยให้สมาชิกของกลุ่มแต่ละคน รู้จักและเข้าใจตนเอง

เพื่อช่วยให้สมาชิกของกลุ่มแต่ละคน พัฒนาการยอมรับตนเองและรู้ดีกว่าตนเอง

มีคุณค่า

เพื่อช่วยให้สมาชิกของกลุ่มแต่ละคน พัฒนาวิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้งานตามขั้นพัฒนาการของตนเป็นไปอย่างเหมาะสม

เพื่อช่วยให้สมาชิกของกลุ่มแต่ละคน พัฒนาแนวทางการแก้ปัญหาของตนเองและสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาที่ประสบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อช่วยให้สมาชิกของกลุ่มแต่ละคน พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการ ในความรู้สึกของบุคคลอื่น ตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองในการมีปฏิสัมพันธ์ กับบุคคลอื่น และเรียนรู้ที่จะปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกภายในกลุ่ม

เพื่อส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกให้มีความรักใคร่ปรองดอง

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่าการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็น การช่วยให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเอง เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง ได้ระบายความรู้สึกที่ขัดแย้ง กับตนเองและความรู้สึกที่ขัดแย้งกับผู้อื่น มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น มีความรับผิดชอบในปัญหา ที่เกิดขึ้น เรียนรู้ที่จะนำประสบการณ์ที่ได้รับจากกลุ่มไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา ตนเองสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.3 ปรัชญาการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

ปรัชญาการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเพื่อช่วยเหลือบุคคล มีดังนี้ (วราภรณ์ ลิ้มสุวัฒน์. 2522 : 7)

การเปิดเผยตนเอง (Self-Disclosure) จุดประสงค์ที่สำคัญก็เพื่อจะสร้างสายใย แห่งการเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การเปิดเผยตนเองควรจะได้รับการพัฒนาให้ถึงจุดที่ว่า สมาชิกสามารถจะแบ่งปันถึงสภาพอารมณ์และความคิดที่จะเกิดขึ้นขณะนั้น ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในขณะที่ สิ่งเหล่านั้นต้องไปโยงกับสมาชิกอื่นในกลุ่ม จุลรวมที่สำคัญที่สุดคือที่นี้และเดี๋ยวนี้ อดีตจะมาเกี่ยวข้องก็เพียงแค่ในโอกาสที่มาสัมพันธ์กับพฤติกรรม ความรู้สึกและความคิดในปัจจุบัน เท่านั้น

ความซื่อสัตย์ (Honesty) สมาชิกแต่ละคนจะต้องมีความซื่อสัตย์ต่อการกระทำของ เขา ความคิด ความรู้สึก และการกระทำที่มีผลต่อพฤติกรรมของเขา เขาจะพิจารณาถึงสิ่งที่เหมาะสม ในชีวิตและวิถีชีวิตที่เขาพึงประสงค์ ผู้ให้คำปรึกษาควรจะให้โอกาสแก่สมาชิกทุกคนในกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิถีชีวิตของเขา

ความรับผิดชอบ (Responsibility) สมาชิกทุกคนจะต้องมีความรับผิดชอบต่อ พฤติกรรมของตนเองและกลุ่ม

การเลือก (Choice) สมาชิกควรจะมีลักษณะการเลือกส่วนตัวและพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ

การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) การให้ข้อมูลย้อนกลับของสมาชิกและ การประเมินพฤติกรรมของตนเอง จะช่วยให้เกิดความเข้าใจพฤติกรรมตนเองและผู้อื่น

การตัดสินใจ (Decision) การตัดสินใจส่วนตัวก่อให้เกิดช่องทางในการตัดสินใจ ของกลุ่ม การตัดสินใจเป็นกลุ่มต้องอาศัยความร่วมมือของสมาชิกทุกคน

3.1.4 หลักพื้นฐานในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

หลักพื้นฐานการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มนั้น เคมป์ (วิญญู พุทศรี. 2523 : 10-11; อ้างอิงมาจาก Kemp. 1970) ได้กล่าวสรุปไว้ดังนี้

บุคคลทุกคนมีสิทธิในความรู้สึกรู้สึกของตนเอง รู้สึกอย่างที่คุณเองรู้สึก ผู้ให้คำปรึกษาจะสนับสนุนให้สมาชิกแสดงความรู้สึกของตนเองออกมา และให้แต่ละคนเคารพในอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นด้วย

แต่ละคนจะต้องตัดสินใจว่าจะพัฒนาอะไรเกี่ยวกับตนเองด้วยตนเอง

แต่ละคนมุ่งแก้ปัญหาให้ตนเอง ไม่ใช่มุ่งแก้ปัญหาให้คนอื่น

ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสถานการณ์เป็นจุดสำคัญยิ่งกว่าสถานการณ์

การเปิดเผยช่วยให้การปรึกษามีประสิทธิภาพ ถ้าไม่มีการป้องกันตนเองก็พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ในบรรยากาศที่มีความไว้วางใจ มีความหวังดี มีความเข้าใจและเปิดเผยตนเองมากเกินไป ก็จะแสดงให้เห็นถึงการช่วยตนเองไม่ได้

บุคคลจะต้องมีความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งจะทำให้พึ่งพาอาศัยคนอื่นน้อยลง

การลงมือกระทำเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งจะมีได้ในบรรยากาศของการยอมรับ และความเข้าใจ

ในการเผชิญปัญหา แก้ปัญหา มีวิธีเลือกหลายวิธี ผู้ให้คำปรึกษาจะช่วยให้สมาชิกเห็นหนทางจากทางเลือกต่าง ๆ

สมาชิกจะต้องมีคำมั่นสัญญากับตนเอง ในการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ดังนั้นการให้การเสริมแรงถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องคำนึงถึง

สมาชิกลำดับที่เรียนรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ประสบการณ์ในกลุ่มจึงเป็นสิ่งสำคัญ

การที่คุณรู้จักตนเองอย่างลึกซึ้งและยอมรับตนเอง ทำให้มีการป้องกันตนเองน้อยลง ทนได้กับคำวิจารณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตน

บุคคลจะเข้าใจตนเองได้ดีขึ้น มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสามารถควบคุมตนเองได้มากขึ้น

วัชร ฐะคำ (2523 : 118-120) กล่าวว่า หลักการของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม มีดังนี้

ผู้รับคำปรึกษาทุกคนที่เข้ากลุ่มมีปัญหาชนิดเดียวกัน บางครั้งปัญหาอาจต่างกันแต่มีสาเหตุเดียวกัน หรือมีลักษณะและสภาพปัญหาล้ายคลึงกันแต่แตกต่างกันที่สาเหตุและสภาพจิตใจของเจ้าของปัญหา

ปัญหาที่ปรึกษาควรจะเป็นปัญหาที่ปรากฏจริงต่อผู้รับคำปรึกษา ซึ่งจะทำให้มีความหมายสำคัญต่อผู้รับคำปรึกษา การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มจะประสบผลสำเร็จต่อเมื่อทุกคนมองเห็นปัญหานั้นว่าเป็นปัญหาของตนจริง ๆ

ผู้ให้คำปรึกษาจะทำหน้าที่เป็นวิทยากรเป็นผู้ฟัง คอยให้ความกระจ่าง คอยผลักดันให้กลุ่มคิด และคอยสังเกตความเคลื่อนไหวของกลุ่มตลอดเวลา พร้อมทั้งจะแทรกตนเองเข้าร่วมเมื่อจำเป็น

การมีบรรยากาศที่ยอมรับซึ่งกันและกัน จะทำให้สมาชิกกล้าพูดและกล้าเปิดเผยตนเองมากขึ้น

การโต้ตอบและช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มเป็นสิ่งจำเป็นเพราะบุคคลจะเกิดการมองที่ต่างไปจากมุมที่เคยมองอยู่ และทำให้ประเพณีปฏิบัติต่างออกไปด้วย

การสำรวจโอกาสและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ สำหรับตน จะทำให้สามารถตัดสินใจพิจารณาอะไรได้ฉลาดขึ้น ยอมรับความรับผิดชอบและริเริ่มวิถีการดำเนินชีวิตใหม่

จากหลักพื้นฐานในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม สมาชิกทุกคนที่เข้ากลุ่มควรมีปัญหาเดียวกัน และปัญหาที่นำมาปรึกษาจะต้องเป็นปัญหาที่ปรากฏขึ้นจริงต่อผู้รับคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะทำหน้าที่เอื้ออำนวยให้การให้คำปรึกษาลุล่วงไปด้วยดี ภายใต้บรรยากาศแห่งการยอมรับ อบอุ่นไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยที่สมาชิกทุกคนตระหนักในสิทธิการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดที่แท้จริง เปิดเผยรับผิดชอบต่อพฤติกรรม การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาของตนเองด้วยตนเอง มิใช่มุ่งแก้ปัญหาให้คนอื่นตลอดจนสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้จากกลุ่มไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

3.1.5 พลังในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

การดำเนินการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องรู้และเข้าใจที่จะนำพลังต่าง ๆ มาใช้ซึ่งพลังที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้ คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2530 : 97) กล่าวไว้ดังนี้

ข้อผูกพัน (Commitment) บุคคลที่จะได้รับประโยชน์จากการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มจะต้องรับรู้และยอมรับว่า มีความต้องการที่จะรับคำปรึกษาและพูดถึงปัญหาทั้งหลายของตน จะแก้ไขแลกเปลี่ยนพฤติกรรมเมื่อรับคำปรึกษาจากกลุ่มแล้ว

ความรับผิดชอบ (Responsibility) สมาชิกที่มีปัญหาจะต้องพยายามเพิ่มความรับผิดชอบสำหรับตนเองเพื่อแก้ไขปัญหากลุ่ม

การยอมรับ (Acceptance) เมื่อสมาชิกได้รับการยอมรับตนเองจะเป็นผลให้แต่ละบุคคลเกิดความเคารพนับถือตนเอง และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเขาด้วย

ความดึงดูดใจ (Attractiveness) จะทำให้การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มมีอิทธิพลต่อสมาชิกในกลุ่มเพิ่มขึ้น

ความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Belonging) สมาชิกทุกคนจะต้องมีความรู้สึกอย่างรุนแรงต่อความรู้สึกเป็นเจ้าของกลุ่ม ซึ่งจะทำให้เป็นผลดีต่อการช่วยเหลือกลุ่ม

ความปลอดภัย (Security) เมื่อสมาชิกมีความรู้สึกปลอดภัยอย่างมีเหตุผล ในขณะที่อยู่ในกลุ่ม เขาจะมีความเป็นตัวของตัวเอง มีการอภิปรายปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเขา มีการยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่แสดงต่อตัวเขา และสามารถแสดงความรู้สึกของตนเองต่อบุคคลอื่น

ความเครียด (Tension) การมีความเครียดและความไม่พึงพอใจอยู่ในระดับพอเหมาะจะเป็นแรงจูงใจที่จะเปลี่ยนพฤติกรรม แต่ถ้าเครียดมากเกินไป จะทำให้บุคคลไม่ได้ใช้ความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างสำเร็จ

ปทัสถานของกลุ่ม (Group Norm) สมาชิกย่อมต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือและไม่ต้องการจะให้บุคคลอื่นมองข้ามไป ในแง่ของบุคคลที่แตกต่างไปจากสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มที่รับคำปรึกษามาด้วยกัน

3.1.6 ขั้นตอนของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

โอลเซน (กาญจนา อิมสำราญรัชต์, 2535 : 18-20 ; อ้างอิงมาจาก Ohlsen 1977 : 10-19) ได้นำแนวคิดและทฤษฎีของโรเจอร์ส มาใช้ในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม โดยมีขั้นตอนการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มดังนี้

การสร้างสัมพันธภาพ เริ่มตั้งแต่มีการพบปะกันเป็นครั้งแรก แสดงให้สมาชิกรู้ว่าผู้ให้คำปรึกษาคือใคร และทำอะไรบ้างเพื่อช่วยเหลือสมาชิก ให้ความสนใจแสดงความห่วงใยร่วมทุกข์ด้วยกัน แต่จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวทั้งหมดของสมาชิก

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มในครั้งแรกจะเป็นลักษณะการสัมภาษณ์ ผู้ให้คำปรึกษาจะอธิบายกระบวนการของกลุ่มและบทบาทของตน และจะต้องสนับสนุนให้สมาชิกมีการอภิปรายถึงปัญหา เนื่องจากครั้งแรกเขายังขาดความไว้วางใจและสงสัยเกี่ยวกับความเป็นไปได้ที่จะได้รับความช่วยเหลือ ผู้ให้คำปรึกษาดำรงค้นหาสิ่งที่สมาชิกกำลังเผชิญอยู่ สะท้อนความรู้สึกและกระตุ้นให้กำลังใจให้สามารถอธิบายในปัญหาของตน สมาชิกจะเริ่มรู้ในการพูดอย่างเปิดเผย และมีวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่แน่นอน

การค้นหาความรู้สึกของสมาชิก ค้นหาความรู้สึกของสมาชิกและมีความรู้สึกร่วมกับเขา อย่างที่เขารู้สึกหรือมองว่าเขาไม่สบายใจอย่างไรและเขาอยากจะทำอย่างไรกับความไม่สบายใจนี้ แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาเพื่อสื่อความหมาย นอกจากนี้ความพยายามในการตรวจค้นหาความรู้สึกที่แท้จริงของสมาชิก เป็นการแสดงออกถึงความห่วงใย ความต้องการช่วยเหลือให้สมาชิกรับผิดชอบต่อความเจริญงอกงามของตน

การสะท้อนความรู้สึกของสมาชิก การช่วยเหลือ ใช้วิธีการสะท้อนกลับ ข้อแตกต่าง
2 ประการที่แยกการแปลความหมายและการสะท้อนกลับในบทบาทของผู้ให้คำปรึกษา

มีบทบาทในการกระตุ้นให้สมาชิกพึ่งตนเอง

มีบทบาทความรับผิดชอบต่อสมาชิก

อภิปรายความรู้สึกละให้สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยปล่อยให้สมาชิกพูดถึงสิ่งที่ตนไม่สบายใจจนสบายใจแล้ว ก็จะเกิดความพร้อมในการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมแล้วผู้ให้คำปรึกษาอาจจะนำข้อมูลของสมาชิกมาใช้เพื่อให้เขาสามารถดำเนินตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เขาอาจจะค้นพบพฤติกรรมใหม่ ๆ และแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ขณะที่เขาพูดถึงปัญหา ของเขาเหล่านี้ เขาก็จะได้รับความสำเร็จจากประสบการณ์ในการทดลองพฤติกรรมใหม่ และได้คลายความเครียดลงจากการ ได้พูดคุยอย่างเปิดเผย

การอภิปรายวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ผู้ให้คำปรึกษาควรช่วยเหลือสมาชิกในการอธิบายวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่แน่ชัด ทบทวนสิ่งที่พูดและวิธีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และความหวังที่จะมีวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจงและชัดเจนสำหรับตน ผู้ให้คำปรึกษาค้นหาว่าวิธีที่สมาชิกเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และเรียนรู้พฤติกรรมใหม่อย่างไร ช่วยให้ผู้มีวัตถุประสงค์ที่คลุมเครือและกว้างชัดเจนขึ้น

การช่วยสมาชิกกำหนดเกณฑ์การประเมินความเจริญงอกงามของตน และนำเกณฑ์เหล่านี้มาประเมินความงอกงามของตน การค้นหาหนทางที่ชัดเจนย่อมเป็นการกระตุ้นให้เกิดความเจริญงอกงาม และเป็นแรงเสริมพฤติกรรมใหม่ ๆ

การช่วยสมาชิกระบุวัตถุประสงค์ย่อย เพื่อเพิ่มความรู้สึกรับรู้ในพฤติกรรม ใหม่ ๆ ที่พึงประสงค์และสามารถทำได้เป็นขั้น ๆ ตามลำดับ

การฝึกสมาชิกให้เป็นผู้ช่วยเหลือผู้อื่นและเป็นสมาชิกที่ดี โดยอธิบายเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม กระบวนการ เพื่อสมาชิกเข้าใจในสิ่งที่เขาคาดหวังจากตนก่อนเข้ากลุ่ม และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดีในบทบาทสมาชิกและบทบาทผู้ช่วยเหลือกลุ่ม

การฝึกทักษะที่จำเป็นในการเข้าใจบุคลิกลักษณะของตน เพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมใหม่ ที่พึงประสงค์แก่สมาชิก โดยการใช้บทบาทสมมุติ การบรรยายสถานการณ์บทบาท

การสอนสมาชิกให้รู้จักสื่อวัตถุประสงค์ของตนให้บุคคลสำคัญอื่น ๆ ได้ทราบและสื่อลักษณะของแรงเสริมสร้างพฤติกรรมใหม่ ๆ ที่พึงประสงค์ และรักษาพฤติกรรมเหล่านี้ให้คงอยู่ต่อไป

การรับรู้ความเข้าใจของกันและกัน โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ ส่วนที่ประสบความล้มเหลวก็ยอมรับและสามารถวิเคราะห์ต้นเหตุของความล้มเหลวและทดลองหาวิธีอื่นต่อไป

การยุติการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม เป็นการยุติความสัมพันธ์ชั่วคราวในกลุ่ม สามารถประเมินคุณค่าของความสัมพันธ์นั้น ระบุสิ่งที่ยังสื่อสัมพันธ์ไม่เสร็จสิ้น และวางแผนติดตามต่อไป ในกรณีที่สมาชิกไม่อยากยุติ ผู้ให้คำปรึกษาควรสะท้อนความรู้สึกละนั้นเพื่อให้เขายอมรับสิ่งที่เขาต้องทำเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพที่ดีกับญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมงานหรือสร้างความสัมพันธ์ใหม่ที่มี

ความหมายมากขึ้น ก่อนจบการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งสุดท้ายควรกระตุ้นสมาชิก วัตถุประสงค์ที่ยังไม่สำเร็จและต้องทำเพิ่ม ต้องการความช่วยเหลือจากใคร เพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มพลังที่จะเผชิญหน้ากันเป็นคู่ๆ เพื่อรับฟังใน 2 ประเด็น

สิ่งที่แต่ละคนชอบกันและกัน

ให้แต่ละฝ่ายให้ข้อสังเกตกันและกันในส่วนที่อยากให้อีกฝ่ายเปลี่ยนแปลง เพื่อความเจริญก้าวหน้า

มีการติดตามผลและการเสริมกำลังเพื่อความเจริญงอกงามต่อไป

ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม คือผู้ที่ตั้งใจเรียนรู้พฤติกรรมใหม่เปิดเผย นำไปไว้วางใจ สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับแก่คนอื่นอย่างเปิดเผย

มาห์เลอร์ (สุวรรณ ทองบัวงาม, 2533 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Mahler, 1969 : 65-67)

สรุปขั้นตอนของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มไว้ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นการก่อตั้งกลุ่ม (The Involvement Stage) เป็นขั้นตอนของการชี้แจงวัตถุประสงค์ สร้างความคุ้นเคย การสร้างสัมพันธภาพ ตลอดจนการเริ่มต้นอภิปรายถึงความรู้สึกและพฤติกรรม มาห์เลอร์ ให้ข้อสังเกตว่าไม่สามารถจะบอกได้ว่า วิธีใดดีที่สุดสำหรับการเริ่มดำเนินการของกลุ่ม หรือการให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในกลุ่ม เรื่องนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถและประสบการณ์ของผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะเฉพาะตัวบางกลุ่มใช้เวลาเพียงเล็กน้อย แต่บางกลุ่มต้องใช้เวลามาก โดยมากในระยะก่อตั้งกลุ่มนี้สมาชิกในกลุ่มมักมีความรู้สึกที่ผู้ให้คำปรึกษาไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและมีแนวโน้มจะติดตามหรือทำตามที่ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ เวลาสำหรับให้สมาชิกในกลุ่มคุ้นเคยและไว้วางใจกันแตกต่างกันไป เพราะบางกลุ่มสมาชิกได้เคยรู้จักกันมาก่อนแล้ว ในระยะเริ่มแรกสมาชิกอาจไม่แน่ใจที่จะเปิดเผยเรื่องราวของเขาค่อยๆ สัมพันธภาพยังอยู่ในขั้นผิวเผิน ต้องอาศัยเวลาที่จะพัฒนาความไว้วางใจในหมู่สมาชิก ผู้ให้คำปรึกษาไม่สามารถใช้วิธีบังคับหรือเร่งเวลาได้ต้องขึ้นอยู่กับพัฒนาการของกลุ่มเอง ขั้นการก่อตั้งนี้อาจต้องใช้การให้คำปรึกษาหลายครั้งด้วยกัน

ขั้นการเปลี่ยนลักษณะของกลุ่ม (The Transition Stage) ในขั้นนี้ไม่สามารถแบ่งแยกจากขั้นการก่อตั้งกลุ่มได้โดยเด็ดขาด ขั้นนี้เป็นการเปลี่ยนจากกลุ่มสังคมธรรมดาเป็นกลุ่มที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการช่วยเหลือ ในขั้นนี้สมาชิกในกลุ่มจะตระหนักว่า จุดมุ่งหมายของกลุ่มคือการพัฒนาสถานการณ์ที่จะก่อให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่การพูดคุยกันแบบกลุ่มสังคมธรรมดา ในขั้นสมาชิกในกลุ่มอาจเกิดการต่อต้านและวิตกกังวลได้ ผู้ให้คำปรึกษาต้องชี้แจงให้สมาชิกเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มว่าแตกต่างจากกลุ่มสังคมทั่วไปอย่างไร จึงจะทำให้สมาชิกแต่ละคนกล้าที่จะอภิปรายปัญหาส่วนตัวของตนอย่างเปิดเผย ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกทุกคนในกลุ่ม ดังนั้นขั้นนี้จะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อสมาชิกในกลุ่มเต็มใจที่จะเปิดเผยเรื่องราวของตนเองในกลุ่ม

ขั้นการดำเนินงาน (The Working Stage) ในขั้นนี้สมาชิกจะมีความเห็นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทุกคนเต็มใจที่จะร่วมกันอภิปราย แต่อาจเกิดจุดบกพร่องขึ้นได้ ถ้าสมาชิกเห็นว่าการอภิปรายไปสู่ปัญหาทั่วไป หรือปัญหายานนอกแทนการพูดถึงปัญหาส่วนตัว ในขั้นนี้สมาชิกทุกคนควรสนใจอารมณ์และความรู้สึกของบุคคลมากกว่าการเน้นเนื้อหาของปัญหา สมาชิกอาจช่วยแก้ไขปัญหาในกลุ่ม แต่ไม่จำเป็นที่กลุ่มจะต้องเน้นที่การแก้ปัญหาโดยเฉพาะ จุดมุ่งหมายสำคัญของขั้นนี้ คือ ให้สมาชิกได้เข้าใจปัญหาของตนเองอย่างแจ่มชัดและได้เรียนรู้วิธีที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาด้วยตนเองจากกลุ่ม เพื่อจะได้หาวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมต่อไป ในขั้นนี้สมาชิกจะได้มีโอกาสสำรวจตนเองและได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หน้าที่หลักของผู้ให้คำปรึกษา คือ เป็นผู้สรุปและอำนวยความสะดวกให้กลุ่มดำเนินไปตามเป้าหมาย

ขั้นยุติการให้คำปรึกษา (The Ending Stage) การยุติการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิกในกลุ่มจะพิจารณากันเอง การยุติสัมพันธภาพอันใกล้ชิดนี้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก สมาชิกบางคนอาจต้องการให้กลุ่มดำเนินต่อไป ซึ่ง มาห์เลอร์ (Mahler, N.d.) ให้ข้อสังเกตว่าจากประสบการณ์ที่สมาชิกได้รับจากกลุ่ม สมาชิกได้เรียนรู้วิธีการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลต่าง ๆ ที่ผ่านมาในช่วงชีวิตของเขาด้วย

ทองเรียน อมรัชกุล (2520 : 113-120) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มไว้ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นริเริ่มการให้คำปรึกษา (The Involvement Stage) ในขั้นนี้สมาชิกที่เข้ากลุ่มยังไม่กล้าเปิดเผย เพราะยังไม่ไว้วางใจในกลุ่ม ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องชี้แจงวัตถุประสงค์และสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดขึ้นในกลุ่ม ซึ่งจะต้องใช้เวลาแก่สมาชิกพอสมควร ในขั้นนี้อาจจะต้องใช้การให้คำปรึกษาหลายครั้งด้วยกัน

ขั้นหัวเลี้ยวหัวต่อ (The Transition Stage) ในขั้นนี้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นบ้าง สมาชิกเริ่มรู้สึกไว้วางใจกันแต่ก็ยังคงมีความตึงเครียด วิตกกังวล และเกิดการต่อต้าน ผู้ให้คำปรึกษาต้องพยายามชี้แจงให้สมาชิกได้กล้าที่จะอภิปรายปัญหาของตนเองอย่างเปิดเผย

ขั้นปฏิบัติการ (The Working Stage) ในขั้นนี้สมาชิกในกลุ่มจะมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เต็มใจเปิดเผยเรื่องราวของตนเอง อภิปรายปัญหาตามความเป็นจริงร่วมกันแก้ไขปัญหาลงมือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ขั้นยุติการให้คำปรึกษา (The Ending Stage) เมื่อสมาชิกเข้าใจปัญหาอย่างชัดเจนเป็นตัวของตัวเอง รู้จักวิธีแก้ปัญหาและนำความคิดและประสบการณ์ไปใช้ในชีวิต

ทองเรียน อมรัชกุล (2520 : 106) กล่าวว่า ปัญหาที่พบในขั้นยุติการให้คำปรึกษา คือ สมาชิกในกลุ่มเกิดความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง และมักไม่ยอมแยกจากกลุ่มเพราะสมาชิกได้ใช้เป็นที่ระบายความรู้สึกในแง่ ความเกลียด ความโกรธ ความไม่แน่ใจและอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มจะต้องมี

การสิ้นสุดลงในเวลาใดเวลาหนึ่ง และสมาชิกควรเป็นตัวของตัวเองพอที่จะแยกออกจากกลุ่มได้ และไม่รู้ลึกคิดหวังที่ยังแก้ปัญหาไม่ได้ ถ้าสมาชิกกลายเป็นบุคคลที่พึ่งผู้อื่นมากเกินไป การให้คำปรึกษา กลุ่มก็ไม่ได้ประโยชน์เท่าที่ควร

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 184-186) กล่าวว่า ขั้นตอนการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มนั้น ผู้ให้คำปรึกษาควรจะดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ชี้แจงวัตถุประสงค์และบรรยากาศของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง โดยกล่าวสั้น ๆ ทั้งนี้เพราะว่าสมาชิกจะทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษามาแล้วตั้งแต่การคัดเลือกสมาชิกเข้ากลุ่ม

ขั้นที่ 2 หากจำนวนสมาชิกของกลุ่ม มีประมาณ 5-6 คน ผู้ให้คำปรึกษาขอให้สมาชิกแนะนำตัวเพื่อให้รู้จักกันดีขึ้น แม้ว่าบางคนจะรู้จักกันมาแล้วก็ตาม หากจำนวนสมาชิกมีมากเกินไป 10 คน ผู้ให้คำปรึกษาแบ่งสมาชิกของกลุ่มเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ 3 คน ให้สมาชิกของกลุ่มย่อยแนะนำตนเองและทำความรู้จักกันภายหลังนั้นจึงประชุมรวมกลุ่มย่อยทั้งหมด แล้วให้สมาชิกในกลุ่มย่อยเปลี่ยนกันแนะนำเพื่อนสมาชิกในกลุ่มย่อยให้สมาชิกทั้งหมดทราบ

ขั้นที่ 3 แจ้งให้กลุ่มทราบระยะเวลาในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม เช่น 45 นาที

ขั้นที่ 4 ชี้แจงขอบเขตและอิสรเสรีภาพที่สมาชิกแต่ละคนพึงมีในระหว่างการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และการเคารพและรักษาความลับของเรื่องราวของเพื่อนสมาชิกและกลุ่ม

ขั้นที่ 5 ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการปรากฏตัวของผู้ให้คำปรึกษา โดยชี้แจงให้ทราบว่าผู้ให้คำปรึกษามาอยู่ ณ ที่นี้ ก็เพื่อจะให้ความช่วยเหลือสมาชิก มิได้ประสงค์จะมาบอกมาสั่งให้สมาชิกทำตามหรือปฏิบัติตาม แต่ต้องการให้สมาชิกพิจารณาหาหนทางเพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หากสมาชิกต้องการความช่วยเหลือประการใด ผู้ให้คำปรึกษา ก็จะพยายามให้ความช่วยเหลือ แต่ต้องมีให้กระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นใด หรือทำลายทรัพย์สินของบุคคลอื่นหรือของโรงเรียน และหากจะเปรียบเทียบกับร้านขายของตามร้านขายของผู้ให้คำปรึกษาก็เปรียบเสมือนคนขายของในร้านที่คอยบริการให้ความช่วยเหลือตามที่ผู้ซื้อประสงค์ และจนกว่าผู้ซื้อจะพอใจ สำหรับสมาชิกนั้นก็เปรียบเสมือนผู้ซื้อของจะมองไปรอบ ๆ เพื่อหาของที่ต้องการ อาจจะถามคนขายของเป็นบางครั้ง จนในที่สุดสมาชิกสามารถซื้อของได้ตามที่ต้องการ การให้บริการก็ยุติลง

ขั้นที่ 6 อธิบายข้อควรระวังระหว่างการปรึกษาร่วมกับเพื่อนสมาชิก เช่น

เราจะต้องทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกันและกัน สมาชิกแต่ละคนจะต้องให้ความช่วยเหลือเพื่อนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในการแก้ปัญหาของเพื่อนและของตนเอง

ในการจะให้ความช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกนั้น เราจะต้องมีความซื่อสัตย์ และมีความจริงใจ เราจะต้องไม่เสแสร้งหรือแกล้งทำ

เราจะต้องพยายามตั้งใจฟังและตระหนักในความรู้สึกของคนอื่น ๆ ว่าเราเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น ๆ นั้นเพียงใด พยายามเอาใจเขามาใส่ใจเรา พยายามคิด และควรจะพูด ควรจะกล่าวเพื่อให้สมาชิกเหล่านั้นได้ทราบถึงความคิด ความรู้สึก และความจริงใจของเขาในเรื่อง หรือความรู้สึกนั้น ๆ

เราควรจะพูดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้จบเสียก่อน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เพื่อนสมาชิกแสดงความคิดเห็นให้ถ้วนทั่วทุกคน ก่อนที่เราจะนำเรื่องอื่น ๆ มาถกเถียงหรือวิเคราะห์พิจารณาต่อไป

เราทุกคนควรจะพูด ไม่ควรกลัว ไม่ต้องประหม่า ถึงแม้ว่าเราจะไม่ค่อยแน่ใจมากนักก็ตาม แต่ควรจะพูดด้วยความจริงใจ และไม่ทำลายน้ำใจเพื่อนสมาชิก

เราจะไม่ต้องกลัวว่า สิ่งที่เราพูดนั้นจะขัดแย้งหรือสอดคล้องกับความคิด ความรู้สึก ความต้องการของเพื่อนสมาชิก เราต้องมีวิจรรย์ญาณของตัวเองจะต้องไม่มีใครมาบังคับเราให้คิดให้เหมือนเพื่อน ๆ ขอให้เราคิดด้วยตนเอง พยายามใช้ความสามารถของตัวเองให้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาหรือเรื่องราวใด ๆ พร้อมทั้งสามารถที่จะรับฟังบุคคลอื่น

หากเรามีความไว้วางใจเพื่อนสมาชิกของเราแล้ว จะช่วยให้เราสามารถเข้ากับเพื่อน ๆ สมาชิกได้อย่างดียิ่ง แต่หากว่าเราทำตัวเป็นตัวตลก ไม่มีความจริงใจต่อเพื่อนและเพื่อนสมาชิกเขาทราบหรือจับได้ ความไว้นี้เชื่อใจที่เราจะได้รับจากเพื่อนสมาชิกก็จะลดน้อยลงในที่สุด

ขั้นที่ 7 เปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มปรึกษาหารือหรือพิจารณาหาทางแก้ปัญหา หรือความต้องการที่เป็นปัญหาของกลุ่ม หรือปัญหาของเพื่อนสมาชิก โดยใช้เวลาประมาณ 45 นาที

ขั้นที่ 8 ขั้นยุติการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

ภายหลังที่กลุ่มได้ดำเนินมาประมาณ 40 นาที ควรยุติการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ดังนั้น ประมาณ 5 นาที ก่อนจะถึงเวลาที่กำหนดที่จะยุติการให้คำปรึกษา เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มได้เตรียมจิตใจที่จะยุติการอภิปรายหรือการปรึกษา สมาชิกของกลุ่มหรือผู้ให้คำปรึกษาคควรสรุปเนื้อหาของการอภิปรายในช่วงเวลาที่ผ่านมา ทั้งนี้เพราะว่า การสรุปเนื้อหาหรือข้อความต่าง ๆ จะช่วยให้กลุ่มเข้าใจสิ่งที่เขาได้อภิปรายหรือหาวิถีทางช่วยเหลือกันได้ดีขึ้น การจบหรือยุตินี้จะช่วยให้กลุ่มหรือสมาชิกแต่ละคนทราบแนวทางออกที่จะนำไปคิด หรือหาหนทางจัดการและปฏิบัติต่อไป ในบางครั้ง ผู้ให้คำปรึกษาอาจจะให้การบ้านซึ่งเป็นข้อเสนอแนะหรือเป็นการแนะนำให้ไปพบกับบุคคลอื่น ๆ ที่สามารถให้ความช่วยเหลือต่อไป ภายหลังการสรุปเนื้อหาหรือข้อความการอภิปรายนั้น ๆ แล้ว ผู้ให้คำปรึกษาอาจกล่าวถึงเวลาที่จะจัดให้มีการปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งต่อไป อย่างไรก็ตาม ผู้ให้คำปรึกษาหรือผู้นำกลุ่มจะต้องรักษาเวลาเพื่อว่าในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งต่อไป สมาชิกของกลุ่มจะได้ตระหนักว่าควรจะอภิปรายหรือปรึกษากันให้เข้าสู่เรื่องหรือปัญหาที่สำคัญ ๆ เพื่อมิให้เวลาผ่านไปโดยไร้ประโยชน์

ภายหลังที่เลิกให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และเมื่อสมาชิกของกลุ่มกลับไปแล้ว ผู้ให้คำปรึกษาควรจะบันทึกและเก็บใส่แฟ้มประวัติหรือระเบียบวาระของสมาชิก เพื่อนำมาพิจารณาเสนอแนะบุคลากรที่เกี่ยวข้องต่อไป เพื่อจะได้ช่วยพัฒนาเด็กแต่ละคนให้เจริญก้าวหน้าอย่างเหมาะสม

จากขั้นตอนการให้ปรึกษาเป็นกลุ่มดังกล่าว สรุปได้ว่าการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มจะต้องดำเนินการไปตามขั้นตอนโดยลำดับ ขั้นตอนเหล่านี้ถือว่าเป็นพัฒนาการของกลุ่มที่จะดำเนินไปตามธรรมชาติของกลุ่ม โดยเริ่มการให้คำปรึกษา ขั้นการเปลี่ยนแปลง ขั้นปฏิบัติการและขั้นยุติการให้คำปรึกษา ซึ่งเป็นขั้นที่สมาชิกทุกคนพอใจและสามารถแก้ปัญหาของตนได้ การยุติกลุ่มจะขึ้นอยู่กับความพอใจของสมาชิกในกลุ่ม

3.1.7 การจัดกลุ่มเพื่อรับคำปรึกษา

3.1.7.1 การเลือกสมาชิกเข้ากลุ่ม

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 182-183) กล่าวว่า การคัดเลือกสมาชิกเข้ากลุ่มควรพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

ปัญหาและความต้องการ ควรจะเลือกสมาชิกที่มีปัญหาหรือความต้องการเหมือน ๆ กัน หรือคล้ายคลึงกัน และการคัดเลือกสมาชิกเพื่อเข้ากลุ่ม ควรจะให้เป็นไปตามความประสงค์ของเด็กมากกว่าความประสงค์ของครูหรือผู้ให้คำปรึกษา มิฉะนั้น จะทำให้เด็กขาดแรงจูงใจที่จะร่วมแสดงความคิดเห็น หรือแสดงออก หรือรับผิชอบ หรือให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับกลุ่ม

เพศ เพศเป็นองค์ประกอบที่ควรจะนำมาพิจารณาในการคัดเลือกสมาชิก ข้อถกเถียงที่ว่า กลุ่มควรมีทั้งเพศหญิงและชาย หรือเฉพาะเพศชาย หรือเฉพาะเพศหญิง ยังคงเป็นปัญหา ทั้งนี้เพราะว่ายังไม่มีการศึกษากันอย่างลึกซึ้ง ดิงค์เมเยอร์ และคาลเวลล์ (Dinkmeyer and Caldwell) เสนอแนะว่า การจัดกลุ่มเฉพาะเพศใดเพศหนึ่งนั้น เหมาะอย่างยิ่งสำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 แต่กลุ่มผสมที่มีทั้งเพศชายและหญิงนั้นควรจัดสำหรับระดับอนุบาล อย่างไรก็ตามหากจะจัดกลุ่มในระดับประถมศึกษาที่มีทั้งเพศชายและหญิงไว้ในกลุ่มเดียวกัน อาจจะจัด โดยจัดเด็กชายที่มีอายุมากกว่าเด็กหญิงเล็กน้อยไว้ในกลุ่มเดียวกัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กประกอบด้วย

วัตถุประสงค์ของการเป็นสมาชิกกลุ่ม ควรจะชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเป็นสมาชิกของกลุ่มให้เด็กทราบ เพื่อเด็กจะได้พิจารณาว่า ทำไมเขาต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่ม หากเขาเป็นสมาชิกแล้วเขาจะให้ความช่วยเหลือกลุ่มได้อย่างไรบ้างหรือเขาคาดหวังอะไรจากการเป็นสมาชิก

การคัดเลือกสมาชิก โดยใช้สังคมมิติ เนื่องจากปัญหาที่สำคัญของเด็กประถมวัยคือการมีสัมพันธภาพทางสังคมกับเพื่อน ๆ และบุคคลอื่น เด็กในวัยนี้ส่วนมากต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่มและการยอมรับจากเพื่อนในวัยเดียวกัน สังคมมิติจะช่วยให้ผู้ให้คำปรึกษาสามารถให้ความช่วยเหลือเด็กที่ไม่ได้รับความสนใจจากเพื่อน หรือเด็กที่อยู่นอกกลุ่มได้ ดังนั้น การใช้สังคมมิติ

จึงเหมาะสมในการคัดเลือกสมาชิกของกลุ่ม แต่ทั้งนี้ก็จะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษา กลุ่มในตอนนั้น ๆ

การมารับบริการด้วยตนเอง ปรากฏการณ์ประการหนึ่งที่นับได้ว่าเป็นคุณลักษณะของเด็กในระดับประถมศึกษา คือ การมารับบริการด้วยตนเองและนอกจากจะมารับบริการด้วยตนเองแล้วยังพาเพื่อน ๆ มาด้วย พฤติการณ์เช่นนี้ จะพบว่าเกิดบ่อยครั้ง หากเด็กที่มารับบริการด้วยตนเอง และ หรือพาเพื่อนมาด้วยนี้มีความคุ้นเคยหรือรู้จักผู้ให้คำปรึกษา เด็กไม่เกิดความรู้สึกว่า การมาพบผู้ให้คำปรึกษา เป็นสัญลักษณ์ของความอ่อนแอ ซึ่งจะพบความรู้สึกดังกล่าวกับเด็กวัยรุ่น

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530 : 100-101) กล่าวว่าในการดำเนินการจัดกลุ่มเพื่อเข้ารับคำปรึกษานั้น ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีความเข้าใจที่จะเลือกสมาชิกในกลุ่มให้เหมาะสม เพราะจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้การให้คำปรึกษาได้รับความสำเร็จในกลุ่มให้เหมาะสม และได้เสนอแนวทางในการเลือกสมาชิกเข้ากลุ่มไว้ 4 ประการ ดังนี้

สมาชิกที่จะมารับคำปรึกษาจากกลุ่มเป็นผู้มีปัญหาคล้ายคลึงกัน เพื่อจะได้อธิบายในประเด็นเดียวกัน และ โดยธรรมชาติแล้วคนที่มีความคล้ายคลึงกันมักจะพูดกันอย่างเข้าใจ ตลอดจนสามารถเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาของตนซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นได้

สมาชิกที่จะมารับคำปรึกษาเป็นกลุ่ม ควรจะเป็นผู้ที่มีความเต็มใจที่จะช่วยร่วมมือในการแก้ไขปัญหากัน ถ้าเป็นไปได้ก็อาจจะต้องใช้วิธีการให้นักเรียนอาสาสมัคร (Volunteers) โดยที่ไม่มี การบังคับเลยว่าจะต้องเข้ากลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหากัน ในบางครั้งบุคคลที่มองโลกในแง่ร้ายเมื่อเริ่มต้นเข้ากลุ่มอาจจะมีปัญหา แต่ถ้ากลุ่มดำเนินไปด้วยดีก็จะทำให้เขาเปลี่ยนทัศนคติไปได้และจะเริ่มร่วมมือกับกลุ่มเป็นอย่างดี

การจัดกลุ่มจะต้องมีลักษณะสมาชิกที่แตกต่างกันบ้าง ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของกลุ่ม เช่น มีทั้งเพศชาย เพศหญิง การที่สมาชิกแต่ละคนมีความแตกต่างกัน จะมีความเห็นหลาย ๆ อย่าง ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ ช่วยแก้ไขปัญหาก็ได้หลายลักษณะ แต่อย่างไรก็ดีอาจจะมีข้อยกเว้นได้บางกรณี เช่น ถ้าจำเป็นจะต้องให้คำปรึกษาเฉพาะสมาชิกเพศชายก็สามารถจัดกลุ่มสำหรับเพศชายโดยเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตามไม่ควรให้สมาชิกมีความแตกต่างกันมากจนเกินไป จะทำให้เกิดปัญหาได้

การเลือกสมาชิกเข้ากลุ่มนั้นต้องพิจารณาว่า บุคคลแต่ละคนมีความต้องการรับคำปรึกษาอย่างแท้จริงหรือไม่ และเขาจะให้ประโยชน์อะไรกับกลุ่มได้บ้าง เพราะกลุ่มประเภทนี้เป็นกลุ่มที่จะต้องช่วยเหลือกัน แก้ไขปัญหาบางอย่าง ถ้าสมาชิกไม่มีความปรารถนาจะเข้ารับคำปรึกษาหรือไม่มีความจำเป็นแล้ว เขาจะไม่ได้รับประโยชน์อะไรจากกลุ่ม ทำให้เขาเสียเวลาและเกิดความเบื่อหน่าย

เชอรัทเซอร์ และสโตน (Shertzer and Stone, 1968 : 457-461) กล่าวว่า บุคคลที่ไม่เหมาะสม ที่จะเข้ากลุ่ม มีลักษณะดังนี้

ก้าวร้าวมาก

เหนียวอายมากเกินไป

มีปัญหาการปรับตัวมาก ไม่เหมาะสมกับกลุ่มของคนปกติ

ไม่ควรจัดคนที่เป็ญาติหรือเพื่อนสนิทไว้ในกลุ่มเดียวกัน เพราะต่างรู้ปัญหาของ อีกฝ่ายหนึ่งอยู่แล้ว ทำให้ไม่ได้ความรู้สึกที่แท้จริงของการเปิดเผยตนเองต่อหน้าผู้อื่น

ส่วน โอลเซน (Ohlsen, 1977 : 39-42) กล่าวถึงการเลือกสมาชิกเข้ากลุ่มว่าสมาชิก ที่เหมาะสมที่สุดที่จะเข้ารับคำปรึกษาเป็นกลุ่มนั้น ควรเป็นผู้ที่อาสาสมัครและมีแรงจูงใจใน การเข้ากลุ่ม และ ขณะที่ผู้ให้คำปรึกษาสัมภาษณ์สมาชิกครั้งแรกจะต้องชี้แจงจุดมุ่งหมายและลักษณะ ของกลุ่มตลอดจนกระบวนการที่สมาชิกจะต้องทำในการจัดสมาชิกโดยให้มีความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneous) นั้นจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

อายุ ผู้ให้คำปรึกษาส่วนมาจะเลือกนักเรียนตามระดับชั้นเรียน ระดับวุฒิภาวะและ อายุตามปฏิทิน

ความสามารถทางสติปัญญา ไม่ควรมีความแตกต่างกันมาก เพื่อจะได้ไม่มีปัญหา ในการสื่อความหมาย

เพศ จะจัดเพศชาย-หญิง แยกกันหรือรวมกลุ่มกันนั้น ขึ้นอยู่กับวัยและปัญหาบาง ปัญหาอาจเหมาะสมกับกลุ่มที่มีทั้งสองเพศ แต่บางปัญหาอาจจะเหมาะสมกับกลุ่มที่แยกเพศกัน

มีปัญหาธรรมชาติคล้ายคลึงกัน ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกรู้สึกว่าเขาเป็นเจ้าของปัญหาและ สามารถเข้าใจปัญหาได้ดี ได้รวมอภิปราย และช่วยให้แต่ละคนเลือกวิธีการแก้ปัญหาของตน

3.1.7.2 ขนาดของกลุ่ม

ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสม เมเยอร์ และ เบเคอร์ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2529 : 182 ; อ้างอิง มาจาก Mayer and Baker, 1967) เสนอว่า จากประสบการณ์ในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแก่เด็ก ประถมวัย จำนวนสมาชิกที่เหมาะสมที่สุดอยู่ระหว่าง 5-6 คน แต่อย่างต่ำ ควรจะเป็น 3-5 คน และอย่างสูง ประมาณ 10-12 คน ทั้งนี้จะต้องพิจารณาลักษณะปัญหา ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและองค์ประกอบ อื่น ๆ เช่น อายุ เพศ สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ประกอบด้วย

มาห์เลอร์ (Mahler, 1969 : 54-55) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมควรมีจำนวนสมาชิก ของกลุ่มไม่ควรน้อยกว่า 7 คน และไม่ควรเกิน 10 คน กลุ่มที่มีสมาชิกมากเกินไป สมาชิกจะไม่สนใจ เท่าที่ควร โอกาสที่สมาชิกจะหลบหนีจากกลุ่มมีมาก และผู้ให้คำปรึกษาจะลำบากในการชักจูงให้ สมาชิกแต่ละคนสนใจกลุ่ม แต่ถ้าสมาชิกกลุ่มขนาดเล็ก สมาชิกจะมีโอกาสสื่อความหมายซึ่งกัน และกันอย่างเต็มที่

กาซดา (Gezda. 1967 : 131) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มสำหรับเด็กอายุ 9-13 ปี คือ 5-7 คน
 คมเพชร จัตรสุภกุล (2530 : 102) กล่าวถึง จำนวนสมาชิกของกลุ่มที่เหมาะสมนั้นมีความคิดเห็นแตกต่างกันไป แต่อย่างไรก็ตามไม่มีการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าจำนวนสูงสุดควรจะเป็นกี่คน จากรายงานการศึกษาโดยทั่วไปพบว่า จำนวนสมาชิกจะอยู่ระหว่าง 6-15 คน ถึงแม้ว่าบางคนจะคิดว่าจำนวนที่ดีที่สุด คือ 6 คน บางคนคิดว่า 8 คน แต่อย่างไรก็ตามไม่มีใครกำหนดจำนวนเกิน 15 คน ถ้าหากจะมีใครก็ตามที่กำหนดจำนวนสมาชิกในกลุ่มเกิน 20 คนขึ้นไป กลุ่มประเภนี้จะเป็นกลุ่มทำงานอย่างอื่นได้สำเร็จ แต่ไม่ได้หมายความว่า จะทำให้การให้คำปรึกษาได้ดี

วัชร ทรัพย์มี (2533 : 105) กล่าวว่าสมาชิกของกลุ่มควรมีประมาณ 6-10 คน เพราะมีสมาชิกกลุ่มมากเกินไปจะทำให้ผู้รับบริการแต่ละคนไม่มีโอกาสสำรวจปัญหาของตนเองอย่างเพียงพอ และผู้ให้บริการปรึกษาไม่สามารถสังเกตพฤติกรรมและให้ความช่วยเหลือสมาชิกแต่ละคนได้อย่างทั่วถึง

3.1.7.3 ชนิดของกลุ่ม

ราว (Rao. 1981 : 77) มีความเห็นว่าชนิดของกลุ่มควรเป็นกลุ่มปิด คือไม่มีการรับสมาชิกใหม่อีกในระหว่างให้คำปรึกษา แม้จะมีสมาชิกลาออกไปแล้วก็ตาม เพราะการจัดเป็นกลุ่มเปิดจะทำให้สมาชิกมีปัญหาในเรื่องความไว้วางใจและความสนิทสนม

3.1.7.4 เวลาและจำนวนครั้งในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

โอลเซนและกาซดา (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 : 190 ; อ้างอิงมาจาก Ohlsen and Gazda. 1965a) กล่าวว่า ช่วงเวลา 45 นาที เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มสำหรับเด็กในระดับประถมศึกษา และการพบปะประชุมกลุ่มดังกล่าวนี้ควรจัดสัปดาห์ละ 3 ครั้ง มากกว่าสัปดาห์ละ 2 ครั้ง

เชอร์ทเซอร์และสโตน (Shertzer and Stone, 1968 : 457-461) ได้กล่าวว่า เด็กระดับประถมศึกษาควรใช้เวลาที่กลุ่มมาพบกันแต่ละครั้งประมาณ 30-45 นาที ควรพบกันสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง และควรพบกันเป็นเวลารวมทั้งสิ้นอย่างน้อย 10 ครั้ง

วัชร ทรัพย์มี (2522 :182) ได้เสนอว่า โดยปกติควรจะให้มีการให้คำปรึกษาสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง สำหรับช่วงเวลาการให้คำปรึกษาแต่ละครั้งนั้น ถ้าเป็นเด็กประถมศึกษา ไม่ควรใช้ช่วงระยะเวลาเกิน 1 ชั่วโมง เพราะเด็กจะเกิดความเบื่อหน่ายได้

ปราณี รามสูตร (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2533 : 245) ได้กล่าวว่าในการให้บริการปรึกษาแบบกลุ่มแก่เด็กประถมศึกษา ควรใช้เวลาแต่ละครั้งไม่เกิน 45 นาที ถ้าใช้เวลามากไปเด็กมักเบื่อ ไม่ให้ความร่วมมือ ออกนอกเรื่องเบนความสนใจไปสู่สิ่งอื่น ทำให้การให้บริการปรึกษาไม่ได้ผล และอาจทำให้เด็กไม่ยอมเข้ากลุ่มในครั้งต่อไปด้วย

3.1.7.5 สถานที่เหมาะสมสำหรับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

โอลเซน (Ohlsen, 1977 : 42-43) กล่าวว่า สถานที่ให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ควรเป็นห้องที่มีลักษณะเป็นสัดส่วน ปราศจากสิ่งรบกวนและมีขนาดเหมาะสมกับสมาชิก เก้าอี้ที่นั่งควรจะมีลักษณะนั่งได้สบายและจัดเป็นลักษณะวงกลมเพื่อให้สมาชิกได้มองเห็นกันอย่างทั่วถึง พื้นห้องควรสะอาด และพร้อมที่จะให้สมาชิกนั่งกับพื้นได้ ถ้าหากสมาชิกต้องการเปลี่ยนแปลงอิริยาบถบ้าง

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภณ (ม.ป.ป. : 235) ได้กล่าวว่า ห้องที่เหมาะสมสำหรับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ควรเป็นห้องที่เล็กกระทัดรัด เหมาะกับจำนวนสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกรู้สึกอิสระ และมิให้มีสิ่งภายนอกรบกวน หรือป้องกันมิให้สมาชิกหันไปสนใจกับสิ่งภายนอก สมาชิกในกลุ่มจะรู้สึกสบายใจเมื่อได้นั่งเป็นวงกลมล้อมรอบโต๊ะหรือมีโต๊ะตรงกลางวงมากกว่าที่จะนั่งเป็นวงกลมเฉย ๆ ห้องสำหรับการให้คำปรึกษาในบางแห่งจะติดตั้งเครื่องบันทึกเสียงไว้ด้วย

จากการจัดกลุ่มเพื่อรับคำปรึกษาตามที่กล่าวมา สรุปได้ว่า สมาชิกที่เลือกเข้ากลุ่มควรเป็น ผู้ที่มีปัญหาคล้ายคลึงกัน และมีความเต็มใจที่จะแก้ไขปัญหามีความสามารถทางสติปัญญาไม่แตกต่างกันมากนัก และจะแยกเพศหรือรวมกลุ่มขึ้นอยู่กับวัยและปัญหา จำนวนสมาชิกที่เหมาะสมคือ 8-10 คน ชนิดของกลุ่มควรเป็นกลุ่มปิด เวลาในการให้คำปรึกษาแก่เด็กประถมศึกษาควรจัดสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ครั้งละประมาณ 45 นาที ถึง 1 ชั่วโมง สถานที่ควรเป็นห้องที่มีลักษณะเป็นสัดส่วน ปราศจากสิ่งรบกวนและมีขนาดเหมาะสมกับจำนวนสมาชิก

3.1.8 บทบาทของผู้นำกลุ่ม

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มจะดำเนินไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จนั้น ผู้นำกลุ่มต้องพยายามให้สมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์กัน โดยผู้นำกลุ่มหรือผู้ให้คำปรึกษาจะเป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายในกลุ่ม ซึ่งบทบาทของผู้นำกลุ่มหรือผู้ให้คำปรึกษานั้น อารมณ์ มหาคำ (2525 : 28-35) ได้สรุปจากความคิดของนักจิตวิทยาหลายคนไว้ดังนี้

การเริ่มต้น ผู้นำจะต้องเตรียมวิธีการต่าง ๆ สำหรับกลุ่มเพื่อให้กลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กัน เช่น ผู้นำอาจนำคำถามปลายเปิด สำหรับผู้มีประสบการณ์น้อยอาจเริ่มต้นในการให้คำปรึกษาด้วยการแนะนำตัวซึ่งกันและกัน และถามกลุ่มให้กลุ่มพิจารณาข้อมูลที่สมาชิกแต่ละคนเสนอเพื่อฝึกให้สมาชิกได้พัฒนาความรู้สึกรับผิดชอบต่อกลุ่ม

การกำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบทั่วไปเกี่ยวกับพฤติกรรมและบทบาทหน้าที่ซึ่งเป็น บทบาทหน้าที่ของแต่ละคนและของผู้นำด้วย

มีความสามารถและทักษะ เข้าใจสิ่งที่สมาชิกและเข้าใจความรู้สึกของสมาชิกให้ การยอมรับและให้กำลังใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างสัมพันธภาพ

สร้างบรรยากาศในกลุ่ม ให้สมาชิกรู้สึกปลอดภัย มีความไว้วางใจกันให้ความเคารพ ความคิดเห็นของกันและกัน อดทนต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลให้สมาชิกรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญ และเป็นเจ้าของกลุ่ม

ช่วยตั้งเป้าหมายให้สมาชิก สมาชิกจะตั้งเป้าหมายของตนเองเมื่อเขาเห็นประโยชน์ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม คือ ช่วยให้สมาชิกเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น ให้เขาเปลี่ยนแปลงความรู้สึกทัศนคติต่าง ๆ และพฤติกรรมที่จำเป็น

ย้ำถึงความคิดต่อเนื่องและสรุปบทบทวนเหตุการณ์สำคัญในการให้คำปรึกษาที่ผ่านมา ก่อนที่จะทำครั้งใหม่ เพื่อทำให้เกิดประสบการณ์ครั้งเดียวกัน

ให้ข้อมูลย้อนกลับ การสะท้อนความรู้สึกทั้งคำพูดและการแสดงออกรวมทั้ง การแปลความหมายและการกระทำความกระจ่าง ซึ่งผู้นำต้องกระตุ้นให้สมาชิกคนอื่นๆ ให้กระทำ ด้วยเพื่อให้สมาชิกได้ตรวจสอบพิจารณาสิ่งที่เขาพูด ซึ่งให้ เห็นว่ามีความขัดแย้งหรือสอดคล้องกัน อย่างไร ซึ่งช่วยให้สมาชิกรู้จักตนเองดีขึ้น

การลดความตึงเครียด ผ่อนคลายความขัดแย้ง ความกลัว ความวิตกกังวลที่เกิดขึ้น ภายในกลุ่ม และรับผิดชอบในการกำจัดพฤติกรรมบางอย่างที่จะเป็นอันตรายกับสมาชิก ผู้นำจะต้อง เข้าไปสอดแทรกขัดขวางในบางกรณี เช่น สมาชิกพูดแทนกัน ขัดแย้ง ไม่ลงรอยกัน พูดควงวนสับสน หรือกล่าวโทษคนอื่นหรือสถานการณ์อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องหรือแยกกลุ่มคุยกันโดยไม่สนใจกลุ่ม

ให้ข้อมูลเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควร ผู้นำกลุ่มควรแสดงความรู้สึกส่วนตัว ประสบการณ์ ค่านิยมของตนเอง เมื่อเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิก นอกจากนี้ผู้นำควรเป็น แบบอย่างสาธิตให้สมาชิกดูเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสม หรือวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้แก้ปัญหาของ สมาชิกได้

ผู้นำต้องคอยสังเกตและประเมินพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคน รวมทั้งการมี ปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้างในกลุ่ม อาจทำได้โดยการถาม เช่น มีอะไรเกิดขึ้น ขณะนี้

วัชร ทรัพย์มี (2533 : 81) เสนอว่าการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อ ผู้ให้คำปรึกษามีความสนใจในการใช้กลวิธีและทักษะในการให้บริการเป็นกลุ่มดังนี้

การฟังและการสังเกตพฤติกรรม ผู้ให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มจะต้องมีความเข้าใจ ผู้รับบริการแต่ละคนอย่างถ่องแท้ โดยสังเกตจากปฏิกิริยา และการสื่อสารภายในกลุ่ม เป็นต้นว่า ความไม่สอดคล้องกันระหว่างท่าทาง สีหน้า น้ำเสียงกับสิ่งที่ผู้รับบริการพูด ผู้ให้คำปรึกษาที่ไวต่อ ความรู้สึกของผู้อื่นจะเข้าใจถึงความรู้สึกของผู้รับบริการ ซึ่งบางทีก่อนที่ผู้รับบริการจะตระหนักถึง ความรู้สึกของตนเองด้วยซ้ำ การฟังให้เข้าใจและสามารถตอบสนองได้อย่างเหมาะสม

สร้างความไว้วางใจและความศรัทธาแก่ผู้รับบริการ ตลอดจนทำให้ผู้รับบริการเชื่อว่าผู้ให้คำปรึกษา
ยอมรับเขา

ผู้ให้คำปรึกษามองตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง เป็นการแสดงว่าผู้ให้คำปรึกษา
ต้องการที่จะเข้าใจความรู้สึกของผู้รับบริการอย่าง ถูกต้อง โดยถามกลับไปยังผู้รับบริการว่า
ที่ตนเข้าใจนั้นถูกต้องหรือไม่

การเข้าใจข้อมูลป้อนกลับ เนื่องจากการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้
บุคคลเข้าใจสัมพันธภาพ ระหว่างกัน และมีทักษะทางสังคมดีขึ้น ฉะนั้นผู้ให้คำปรึกษาควรให้ข้อมูล
ป้อนกลับแก่สมาชิก ซึ่งควรเป็นลักษณะบรรยายพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจงมากกว่าเป็นลักษณะ
การประเมิน

การเชื่อมโยงสื่อสาร ผู้ให้คำปรึกษาต้องมีทักษะในการเชื่อมโยงสื่อสารภายในกลุ่ม
โดยเชื่อมโยงเรื่องที่พูดกันหรือประเด็นต่าง ๆ

การถามนำไปสู่ประเด็น เป็นการช่วยให้ผู้รับบริการเพ่งจุดสนใจสู่ประเด็นต่าง ๆ
และที่มาของความรู้สึก

การพูดแบบเผชิญหน้ากัน ผู้ให้คำปรึกษาต้องสังเกตความเป็นไปภายในกลุ่มและ
วิจารณ์ให้กลุ่มฟัง จะช่วยให้สมาชิกได้ประเมินกระบวนการภายในกลุ่ม

การสรุป ผู้ให้คำปรึกษาฟังและสังเกตการ ได้ตอบสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม และสรุป
เพื่อนำไปสู่ความสัมพันธ์ในขั้นลึกซึ้งขึ้น หรือกลุ่มอภิปรายกันจนจบประเด็นแล้วผู้ให้คำปรึกษาอาจ
จะสรุป แต่ละประเด็นนั้น หรือเมื่อเกิดความขัดแย้งกันในการคิดเห็นผู้ให้คำปรึกษาจะสรุปประเด็น
ที่ขัดแย้งกันนั้นต่อไป

ไคเออร์ และเวียน (กนกรัตน์ พงษ์สมุทร. 2537 : 23-24 ; อ้างอิงมาจาก Dyer and Vriend.
1975 : 175) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของผู้นำกลุ่มให้คำปรึกษาไว้ดังนี้ คือ

ผู้นำควรบ่งชี้ (Identifying) เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด การกระทำและเนื้อหาสาระ
ที่สมาชิกแต่ละคนได้อภิปรายแล้วสะท้อนกลับ (Reflecting) ให้เจ้าตัวเข้าใจ ถ้ายังไม่เข้าใจ
ผู้นำจะทำความเข้าใจ (Clarifying) ให้เจ้าตัวและสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มเข้าใจตรงกัน

ผู้นำควรสรุปและทบทวนส่วนสำคัญ (Summarizing and Reviewing Important
Material) เพื่อให้เจ้าของปัญหาและสมาชิกคนอื่น ๆ เข้าใจเรื่องราวโดยตลอดและทราบความก้าวหน้า ของ
กลุ่ม การสรุปและการทบทวนจะกระทำเป็นระยะ ๆ และกระทำในตอนสุดท้ายที่จะยุติการอภิปราย
ปัญหาของสมาชิกคนใดคนหนึ่งด้วย

ผู้นำควรตีความหมาย (Interpretation) พฤติกรรมต่าง ๆ ที่สมาชิกแสดงออกทั้งเป็น
คำพูด และ ไม่ใช่คำพูด แต่ต้องระมัดระวังเพราะถ้าสมาชิกยังมีจิตใจไม่พร้อมที่จะรับฟัง อาจทำให้เขา
เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยได้

ผู้นำควรให้ข้อมูลแก่กลุ่ม (Information Giving) ที่คิดว่าเป็นประโยชน์และให้ข้อมูลเมื่อสังเกตว่ากลุ่มรับรู้ข้อเท็จจริงบางอย่างคลาดเคลื่อน

ผู้นำควรริเริ่มให้มีการดำเนินงาน (Initiating) ซึ่งกระทำได้ตลอดกระบวนการอภิปรายกลุ่ม เช่น อาจริเริ่มเพื่อให้มีการพูดเมื่อกลุ่มเงียบ ริเริ่มให้กลุ่มร่วมกันกำหนดเป้าหมายให้สมาชิกบางคนแสดงความคิดเห็น และให้กลุ่มอภิปรายปัญหาของสมาชิกคนหนึ่งคนใดในกลุ่ม

ผู้นำควรกระตุ้น สนับสนุน และให้ความมั่นใจแก่สมาชิก (Encouraging Supporting and Reassurance) โดยกระตุ้นให้สมาชิกพูดถึงปัญหาของเขาสนับสนุนให้กำลังใจเพื่อให้เขาเกิดความมั่นใจที่จะอภิปรายปัญหาของเขาต่อไป

ผู้นำควรมีวิธีขัดขวางกลุ่มอย่างเหมาะสม (Intervention) พฤติกรรมของกลุ่มที่ควรจะขัดขวาง คือ

เมื่อสมาชิกพูดแทนกัน ผู้นำจะขัดขวางเพื่อให้เข้าตัวพูดเอง

เมื่อมีการพูดเน้นถึงบุคคลภายนอกกลุ่ม สถานการณ์ภายนอกกลุ่ม หรือเหตุการณ์ในอดีตมากเกินไป

เมื่อสมาชิกพูดเกริ่นเชิงออกตัวเพื่อเรียกร้องความเห็นใจจากกลุ่ม

เมื่อสมาชิกในกลุ่มเงียบ หรือสมาชิกคนหนึ่งคนใดไม่ยอมพูด โดยอ้างว่าการพูดของเขาจะมีผลกระทบกระเทือนต่อคนอื่น

เมื่อสมาชิกแสดงออกว่าไม่รับผิดชอบที่จะช่วยตนเองปิดปัญหา เช่น บอกว่า "ไม่เป็นไรหรอกจะดีเอง"

ผู้นำควรช่วยให้สมาชิกได้ตั้งเป้าหมาย (Goal Setting) ทุกครั้งที่จะมีการอภิปรายปัญหาของสมาชิกคนต่อ ๆ ไป ผู้นำจะช่วยให้สมาชิกที่เป็นเจ้าของปัญหาได้ตั้งเป้าหมายในการพัฒนาปรับปรุงตนเองให้เรียบร้อยก่อน ซึ่งการตั้งเป้าหมายนี้จะมีการระบุว่าจะเริ่มปรับปรุงตนเองเมื่อไร ที่ไหน และกระทำอย่างไร

ผู้นำควรช่วยให้มีการยุติ การอภิปรายกลุ่มอย่างเหมาะสม (Facilitating Closure) โดยยุติทั้งเมื่อจบการอภิปรายปัญหาของสมาชิกคนหนึ่งคนที่เห็นและแน่ใจว่าเขามีเป้าหมายและยุติการอภิปรายด้วยในแต่ละครั้ง ซึ่งผู้นำจะสรุปผลของการประชุมให้สมาชิกทราบและจะมีการนัดพบกันในครั้งต่อไป

จากบทบาทของผู้นำกลุ่มดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้นำกลุ่มต้องพยายามทำให้สมาชิกในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กันด้วยบรรยากาศที่รู้สึกอบอุ่น มีความไว้วางใจกัน ทำให้สมาชิกรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญ เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ผู้นำกลุ่มมีความสามารถและทักษะในการฟัง การสังเกต การให้ข้อมูลย้อนกลับ การตั้งเป้าหมาย การเชื่อมโยงสื่อสารภายในกลุ่ม การสรุป เพื่อให้สมาชิกรู้จักและเข้าใจตนเอง ตั้งเป้าหมายในการพัฒนาปรับปรุงตนเองได้

3.1.9 บทบาทของสมาชิก

โธรีซ์ โพธิ์แก้ว (2523 : 9-10) กล่าวถึงบทบาทของสมาชิกกลุ่มที่จะทำให้การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีประสิทธิภาพ ดังนี้

การไม่พูดเรื่องนอกกลุ่ม สมาชิกควรพูดถึงเฉพาะบุคคลที่อยู่ในกลุ่ม สิ่งที่พูดในกลุ่มจะเก็บไว้เป็นความลับ ไม่นำไปพูดนอกกลุ่ม

การฟัง สมาชิกจะได้รับการกระตุ้นให้สนใจฟังสมาชิกอื่นพูดทั้งเนื้อหา และความรู้สึก ถ้ามีความยากลำบากในการฟัง ควรจะรีบบอกผู้พูด ไม่ควรจะปล่อยให้ผ่านไป

การวิพากษ์วิจารณ์ สมาชิกควรจะพูดถึงสิ่งที่สามารถจะเปลี่ยนแปลงได้ ที่นี้ เดียวนี้ อย่างไร และจะเปลี่ยนอะไร ไม่ใช่คำถามว่าทำไม เพราะจะทำให้ผู้ตอบคิดหาเหตุผลแก้ตัวเข้าข้างตัวเอง

การใช้สติปัญญาคิดด้วยเหตุผล สมาชิกจะได้รับการกระตุ้นให้แสดงออกถึงการร่วมแบ่งปันความคิดและความรู้สึก ซึ่งเป็นส่วนตัว การอภิปรายที่ผลัดเปลี่ยนกันไปถึงเรื่องราวต่าง ๆ ของสังคม จะเคลื่อนเข้าสู่ความสนใจ เรื่องราวเฉพาะของบุคคล

การตั้งคำถาม การถามจะเป็นการช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มได้ดี เพราะคำถามจะเป็นการชี้แนะและให้แนวคิดที่ดี แต่ผู้ถามพึงระมัดระวังการเลือกใช้คำพูดในการถาม ไม่จำเป็นต้องขึ้นต้นด้วยประโยคคำถามเสมอไป แต่เป็นการถามเชิงเสนอแนะอย่างสุภาพ เช่น แทนที่จะถามว่า "คุณไม่คิดหรือว่าเราควรจะ....." แต่ควรถามว่า "ผมคิดว่าเราควรจะ....."

การเจาะระดับความรู้สึก (Labeling) การเจาะระดับความรู้สึกจะมีประโยชน์ต่อสมาชิกว่า เขาคือใคร และรู้สึกอย่างไรอย่างแท้จริง

เนลสัน (เพียร์ พูลเจริญ. 2524 : 19 ; อ้างอิงมาจาก Nelson 1973 : 80-81) ได้สรุปบทบาทของสมาชิกในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มไว้ดังต่อไปนี้

ควรเป็นผู้ฟังที่ดี โดยแสดงออกให้ผู้พูดเห็นว่าสนใจและตั้งใจฟังโดยตลอดขณะฟัง ให้พยายามจับความหมายให้ถูกต้อง และควรให้ความสนใจกับน้ำเสียง สีหน้า ท่าทางของผู้พูดด้วย เพื่อจะได้เข้าใจความรู้สึกของผู้พูด สมาชิกไม่ควรเตรียมตัวโต้ตอบในขณะที่ฟัง เพราะจะทำให้ไม่มีสมาธิในการฟัง

ส่งเสริมให้สมาชิกคนอื่น ๆ ได้พูด ได้แสดงออก ทุกสิ่งทุกอย่างที่สมาชิกแสดงออกในกลุ่มจะ ไม่มีการตัดสินใจว่าถูกหรือผิด ดีหรือไม่คืออย่างไร แต่จะเน้นว่าการแสดงออกนั้นมีอะไรเป็นสาเหตุ ตัวเองพอใจหรือไม่ ถ้าไม่พอใจกลุ่มจะช่วยให้ออกคิดในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงต่อไป

สมาชิกควรให้ความสนใจเมื่อกลุ่มอภิปรายปัญหาของผู้ใด เพื่อจะได้ร่วมกัน ช่วยให้ผู้นั้นเกิดความเข้าใจตัวเอง เข้าใจปัญหาและพบแนวทางในการแก้ไขปัญหา

ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับความรู้สึกของบุคคลในกลุ่มเพราะบุคคล
มักจะ ไม่เข้าใจตนเองจนกว่าจะได้อภิปรายความรู้สึกของตนเองที่มีต่อปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น
ควรให้ข้อคิดเห็นแก่ผู้ที่กำลังวางแผนปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงตัวเอง
ควรกล่าวอย่างยืนยันให้ผู้ที่มีความขัดแย้งในตัวเองได้เข้าใจตัวเองดีขึ้น
ควรให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อให้บุคคลได้ทราบถึงส่วนดีและ
ส่วนบกพร่องของตนเอง ถ้าเป็นการให้ข้อมูลที่บกพร่อง ควรพิจารณาก่อนว่า ส่วนบกพร่องนั้น
เขาสามารถปรับปรุงแก้ไขได้ในปัจจุบัน และพิจารณาต่อไปด้วยว่า เขามีจิตใจที่จะรับฟังข้อบกพร่อง
ของเขาเองหรือยัง สำหรับวิธีการในการให้ข้อมูลนั้น ควรใช้การสื่อสารที่ช่วยให้ได้เข้าใจตรงกันทั้ง
ผู้ให้ข้อมูลและผู้รับข้อมูล

ควรรักษาความลับของสมาชิกในกลุ่ม สิ่งใดก็ตามที่ได้อภิปรายกันในกลุ่ม
ให้สมาชิกทุกคนถือเป็นความลับ ไม่สมควรนำไปพูดนอกกลุ่ม (วราภรณ์ ลิ้มสุวพันธ์. 2522 : 7)

จากบทบาทของสมาชิกดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สมาชิกควรพูดเฉพาะเรื่องของบุคคลใน
กลุ่มและเก็บเป็นความลับ ตั้งใจฟังผู้อื่นพูด ร่วมแสดงความคิดเห็นและความรู้สึก ควรถามในลักษณะ
ขอคำอธิบายเพิ่มเติม หรือขอความคิดเห็น หรือเสนอแนะ ควรวิพากษ์วิจารณ์ถึงสิ่งที่เปลี่ยนแปลง
ได้เท่านั้น

3.1.10 คุณค่าของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

แกซดา (Gazda 1967 : 306 - 310) ได้รวบรวมประโยชน์และคุณค่าของการให้คำปรึกษา
เป็นกลุ่มไว้ว่า

สมาชิกในกลุ่มได้พบว่า คนอื่น ๆ ก็มีปัญหาเช่นเดียวกับเขาเหมือนกัน
การยอมรับ การสนับสนุนจากสมาชิกภายในกลุ่มจะกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่ม
ยอมรับที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาของเขา
กลุ่มเป็นตัวแทนของสังคมจริงๆ เป็นสิ่งที่ซึ่งสมาชิกทุกคนมีโอกาสที่จะแสดงและ
ทดลองพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
สมาชิกสามารถแสดงพฤติกรรมและความรู้สึกของตน ตลอดจนเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมของตนได้จากการที่ตระหนักถึงความปลอดภัย ความไว้วางใจสมาชิกอื่นภายในกลุ่ม
สมาชิกเรียนรู้ที่จะมีการให้และรับความช่วยเหลือตามบทบาทของตนภายในกลุ่ม
สมาชิกมีโอกาสที่จะเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาของสมาชิกคนอื่นด้วยการสังเกต
การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มมักจะทำให้สมาชิกในกลุ่มต้องการที่จะได้รับ
การช่วยเหลือเป็นรายบุคคล
บรรยากาศแห่งความเป็นกลุ่ม ทำให้สมาชิกรู้สึกเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน ทำให้
นำไปสู่การเปิดเผยปัญหาทางครอบครัว

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มได้ผลมากสำหรับวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่แสวงหาเอกลักษณ์ของตนเองและต้องการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

การที่นักจิตวิทยาการศึกษา ได้พบปะกับสมาชิกหลายคนในเวลาเดียวกันช่วยประหยัดเวลา และเปิดโอกาสให้นักจิตวิทยาการศึกษาใช้เวลาสำหรับบุคคลอื่น ๆ ได้ทั่วถึงยิ่งขึ้น

กาซดา คันแคน และเมดโซว์ (Gazda, G.M., J.A. Duncan and M.E. Medsows. 1967 : 78) ได้กล่าวถึงคุณค่าและลักษณะเฉพาะของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ดังต่อไปนี้

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเป็นการจำลองสถานการณ์ในชีวิตจริงหรือสังคมเพื่อนเล็ก ๆ โดยสมาชิกจะสามารถทดสอบการฝึกทักษะที่ได้รับ โดยได้รับข้อมูลย้อนกลับ พร้อมทั้งกำลังใจ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความวิตกกังวล ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญงอกงามส่วนบุคคล และส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ประหยัดในทางด้านเศรษฐกิจและในด้านการใช้เวลาของผู้ให้คำปรึกษา การประสานงานกลุ่มจะทำให้เกิดประสิทธิภาพโดยใช้แรงผลักดันจากสมาชิกกลุ่ม สามารถช่วยเหลือบุคคลในด้านต่าง ๆ ได้ครอบคลุมกว่าการให้คำปรึกษารายบุคคล เช่น ในด้านการปกป้องตนเอง จี้อาย ไม่เป็นตัวของตัวเอง และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในโรงเรียน

ผู้รับคำปรึกษาสามารถมีบทบาทในการเป็นผู้ช่วยให้คำปรึกษาได้

เป็นแนวทางใช้สำหรับฝึกหัดผู้ให้คำปรึกษา

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มสามารถใช้เป็นวิธีในการช่วยเหลือ ผู้รับคำปรึกษาภายหลังที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลแล้ว

พรหม ชูทัย (2521 : 11) สรุปคุณค่าของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ไว้ว่า

สามารถให้คำปรึกษาได้หลายคนในเวลาเดียวกัน

เป็นการประหยัดเวลาของผู้ให้คำปรึกษา

ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

ช่วยให้นักเรียนสามารถสำรวจตนเอง เข้าใจความรู้สึก ความคิดของตนเองและเกิดการยอมรับตัวเองและแก้ปัญหาของตนเองได้

เน้นที่อารมณ์และความรู้สึกของสมาชิก ทำให้สมาชิกพัฒนาตนเองได้

บรรยากาศของกลุ่มจะสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งเป็นประโยชน์ต่อกันและกัน ช่วยให้ทุกคนได้เรียนรู้ตนเองอย่างปลอดภัย

ยอมรับและมีความเข้าใจผู้อื่นเป็นอย่างดี

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 192-193) กล่าวถึงคุณค่าของการให้คำปรึกษากลุ่ม จะช่วยให้ ผู้รับคำปรึกษา

เกิดความรู้สึกว่า ตนเป็นสมาชิกของกลุ่มและเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มนี้ การยอมรับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง เพราะการยอมรับจะสัมพันธ์กับการเคารพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล การยอมรับจะช่วยพัฒนาความรู้สึกของการอยู่ร่วมกันหรืออยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ทำให้ไม่เกิดความรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยว และเปิดโอกาสให้มวลสมาชิกได้ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และรู้จักที่จะให้มากกว่าที่จะรับด้วยความจริงใจและเต็มใจ

เห็นความสำคัญของสัมพันธภาพของการช่วยเหลือ ดังนั้นเมื่อสมาชิกอยู่ในกลุ่ม สมาชิกเกิดการเรียนรู้ที่จะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อีกทั้งได้เรียนรู้เกี่ยวกับเจตคติ ความรู้สึก และจุดมุ่งหมายในการกระทำหรือการแสดงออกทั้งของตนและเพื่อนสมาชิก เรียนรู้ที่จะเสนอแนะ หรือแสดงความคิดเห็น ทั้งเพื่อพัฒนาเพื่อนสมาชิกและตนเองให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม

เรียนรู้ที่จะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนสมาชิกในกลุ่มและกับบุคคลอื่น เรียนรู้ที่จะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย การแสดงออกต่าง ๆ ตลอดทั้งการพูดและกิริยาท่าทาง ผลของปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม จะช่วยให้สมาชิกของกลุ่มพัฒนาและปรับปรุงตนเองได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

ผู้ให้คำปรึกษา จะมีโอกาสได้สังเกตพฤติกรรม การแสดงออก และปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม ได้ประเมินผลการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มในครั้งนั้น ๆ ว่าประสบความสำเร็จหรือมีข้อบกพร่อง หรือก่อให้เกิดปัญหาประการใด ได้ทราบข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไขในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ฯลฯ ทำให้ผู้ให้คำปรึกษาพยายามศึกษาหาวิธีการจะให้ความช่วยเหลือหรือพัฒนาเด็กที่ต้องการหรือควรจะได้รับความช่วยเหลือ เช่น ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลต่อไป หรือพยายามศึกษาหาวิธีต่าง ๆ ที่จะพัฒนากลุ่มและบริการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เจียรนีย์ ทรงชัยกุล (2529 : 418-419) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ดังนี้

ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจใหม่ว่า ไม่เพียงแต่ตนผู้เดียวเท่านั้นที่ประสบปัญหา ผู้อื่นก็ประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกันด้วย ความรู้สึกโดดเดี่ยว ความละอาย และความรู้สึกแปลกประหลาดจะลดลง ความยอมรับในตนเอง และความเข้าใจตนเองจะเพิ่มขึ้น

ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดการยอมรับ และนับถือตนเองมากขึ้น เพราะการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการช่วยแก้ไขปัญหของสมาชิกผู้อื่น ดังนั้นสมาชิกแต่ละคนจะมีความรู้สึกว่า ตนเองมีความสามารถ มีคุณค่า และมีความสำคัญ เพราะเขาเป็นทั้งผู้ให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกคนอื่น และในขณะเดียวกัน เขาก็เป็นผู้ได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิกในกลุ่มด้วย

ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้รับประสบการณ์ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกผู้มีโอกาสฝึกการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เป็นอิสระ และสมาชิกทุกคนต่างก็มีความจริงใจที่จะช่วยเหลือสนับสนุนให้เขาบรรลุเป้าหมาย

ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหามาในหลาย ๆ แง่มุม จากสมาชิกของกลุ่มซึ่งอาจจะเคยประสบปัญหาชนิดเดียวกันมาแล้ว ซึ่งจะช่วยให้เขามีประสบการณ์ที่กว้างขวางขึ้นในการเผชิญปัญหา และสามารถตัดสินใจเลือกทางแก้ไขได้ถูกต้องและรอบคอบขึ้น

ช่วยแบ่งเบาภารกิจของผู้ปกครอง ครู คุรุฝ่ายปกครอง และผู้บริหาร เพราะสมาชิกในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม มีความรู้สึกยอมรับในความคิดเห็น และคำแนะนำของเพื่อนวัยเดียวกับตน ที่เผชิญปัญหาล้ำกับตนมากกว่าที่จะยอมเชื่อผู้ใหญ่ หรือผู้ใหญ่ที่ชอบแสดงอำนาจหรือไม่ให้สิทธิและอิสระแก่เขา มาช่วยเหลือเขา

ผู้ให้คำปรึกษาสามารถให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษาได้ครั้งละหลายคนในเวลาเดียวกัน เป็นการประหยัดเวลา บุคลากร และงบประมาณ

วัชร ทรัพย์มี (2533 : 192) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มไว้ดังนี้

ช่วยประหยัดเวลาของผู้ให้คำปรึกษา เพราะสามารถให้บริการได้ครั้งละมากกว่า

1 คน

ด้านจิตวิทยากลุ่ม เป็นการจำลองที่คล้ายคลึงสภาพความเป็นจริง ที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ (Self - Concept) เพราะการปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้คำปรึกษารวมทั้งสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่มทำให้สมาชิกแต่ละคนให้ข้อมูลย้อนกลับจากกลุ่มเกี่ยวกับตนเอง เกิดการรับรู้ว่าคุณค่าตนเองอย่างไร และปฏิสัมพันธ์เชิงจิตวิทยา เน้นความไว้วางใจ การยอมรับ และเคารพในสิทธิของกันและกัน ช่วยให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มกล้าเปิดเผยตนเอง และในขณะเดียวกันก็เรียนรู้ที่จะรับฟังผู้อื่น ซึ่งมีทรรศนะและค่านิยมแตกต่างจากตน การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม จึงเหมาะสมต่อการเรียนรู้บทบาทและการปรับตัวทางสังคม ช่วยให้เกิดการเรียนรู้บทบาทและการปรับตัวทางสังคม ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เนื่องจากเกิดการเรียนรู้ใหม่ที่เหมาะสมจากกลุ่ม

ด้านสังคม การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันแบบร่วมมือกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน และตระหนักว่าผู้ที่อยู่ร่วมกันในสังคม ต่างก็มีปัญหาที่ต้องปรับตัวเช่นกัน

จากการศึกษาคุณค่าของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเป็นกระบวนการที่สามารถให้คำปรึกษาได้หลายคนในเวลาเดียวกัน เป็นการประหยัดเวลาของผู้ให้คำปรึกษา ทำให้สมาชิกในกลุ่มยอมรับที่จะเผชิญหน้ากับปัญหา

เนื่องจากคนอื่น ๆ ก็มีปัญหามากมายของกลุ่มสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเหมาะสมต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ด้านสังคม เพราะการปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้คำปรึกษา รวมทั้งสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่ม ทำให้สมาชิกแต่ละคนให้ข้อมูลย้อนกลับจากกลุ่มเกี่ยวกับตนเอง

3.2 ทฤษฎีการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ซึ่งผู้ริเริ่มการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง (Client Centered) คือ คาร์ล อาร์ โรเจอร์ส (Carl R. Rogers) ทฤษฎีการให้คำปรึกษาของโรเจอร์สมีชื่อเรียกหลายชื่อด้วยกันเช่น Client - Centered Counseling, Non-Directive Technique, Self Theory Counseling, Rogerian Counseling ซึ่งทั้งหมดคือทฤษฎีเดียวกัน และปัจจุบันเรียกทฤษฎีการให้คำปรึกษานี้ว่า การให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง (Person-Centered counseling)

การให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง จะเน้นที่ผู้รับคำปรึกษาเป็นสำคัญ ผู้ที่ให้คำปรึกษาเป็นเพียงผู้รับฟังปัญหา และช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามองเห็นปัญหาของตน โดยเชื่อว่ามนุษย์มีความสามารถแก้ปัญหของตนได้ โดยที่โรเจอร์ส (Rogers, 1982 : 36) เน้นว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้รับคำปรึกษาได้รับการช่วยเหลือให้รู้จักช่วยตนเอง

3.2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ตามแนวคิดของโรเจอร์ส

โรเจอร์ส เชื่อว่ามนุษย์มีธรรมชาติที่ดี มีแรงจูงใจไปในด้านบวก มีเหตุผลได้รับการจัดเกลา และสามารถเลือกทางชีวิตของตนเองได้ ถ้ามีอิสระเพียงพอ และในสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยมนุษย์จะพัฒนาได้เต็มศักยภาพไปในทิศทางที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล ไปสู่การรู้จักตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization) (อาภา จันทรสกุล, 2531 : 71) ลักษณะที่สำคัญของมนุษย์ตามแนวคิดของโรเจอร์ส มีดังนี้ (วัชร ทรัพย์มี, 2533 : 39 - 40)

มนุษย์มีความสามารถและคุณค่า ผู้ให้คำปรึกษาสนับสนุนให้ผู้รับคำปรึกษาเป็นตัวของตัวเอง ตัดสินใจด้วยตนเอง ฟังตนเองได้

มนุษย์มีแนวโน้มที่จะพัฒนาตนเอง กระบวนการในการให้คำปรึกษา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการจัดสภาพการณ์ที่เหมาะสม ให้ผู้รับคำปรึกษาได้พัฒนาความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ ฉะนั้นทฤษฎีนี้จึงเน้นเรื่องการจัดสภาพการณ์ต่าง ๆ

โดยพื้นฐานแล้วมนุษย์เป็นคนดีน่าเชื่อถือ แต่การที่คนทำสิ่งไม่เหมาะสม เช่น คดโกง เห็นแก่ตัว โหดร้ายนั้น เนื่องมาจากความไม่สอดคล้องกันระหว่างความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองกับสภาพความเป็นจริง ซึ่งทำให้บุคคลนั้นใช้กลวิธีป้องกันจิตใจตนเอง (Defense Mechanism) ต่าง ๆ ซึ่งโรเจอร์สเชื่อว่า ถ้าผู้ให้คำปรึกษาสามารถช่วยให้ผู้รับคำปรึกษา

ลดการใช้กลวิธีป้องกันจิตใจตนเองลง จะทำให้เขาเปิดรับประสบการณ์เพิ่มขึ้น พิจารณาตนเองใหม่ และก็จะสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นคนดีและน่าเชื่อถือได้ต่อไป

มนุษย์จะมีการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และสิ่งแวดล้อมตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ดังนั้น การที่จะเข้าใจถึงบุคคลต้องพยายามเข้าใจว่า เขารับรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างไร กรอบแห่งการรับรู้ของเขาเป็นอย่างไร ผู้ให้คำปรึกษาต้องเข้าใจความรู้สึกนึกคิด ทักษะ และค่านิยม ของผู้รับคำปรึกษา ไม่ใช่ใช้ความคิดเห็นของผู้ให้คำปรึกษาเองตัดสิน

มนุษย์ต้องการความรัก ความเอาใจใส่ และการยอมรับจากผู้อื่น ผู้ให้คำปรึกษาจึงมีทัศนคติที่ดี และยอมรับผู้รับคำปรึกษาโดยปราศจากเงื่อนไข

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า โรเจอร์ส มองว่ามนุษย์โดยพื้นฐานแล้วเป็นคนดี มีความสามารถ ต้องการการยอมรับจากผู้อื่น และสามารถที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง พัฒนาตนเองไปในทางที่ดีได้ ถ้ามีสภาพการณ์ที่เหมาะสม

3.2.2 หลักการสำคัญของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง มีหลักการสำคัญ พอสรุปได้ดังนี้ (วัชร ทรัพย์มี. 2533 : 40 - 42)

การพัฒนาความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง ทฤษฎีนี้เชื่อว่าแกนสำคัญของบุคลิกภาพคือ อัตมโนทัศน์ หรือความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง (Self Concept) ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลสังเกต ปฏิกริยาที่ผู้อื่นมีต่อตนเอง และเกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับ อันจะก่อให้เกิดการรับรู้ว่าเป็นคนดีหรือไม่ มีความสามารถมากน้อยเพียงใด ซึ่งนับได้ว่ามีผลต่อความประสบความสำเร็จและความล้มเหลวในชีวิตของบุคคล

สาเหตุแห่งปัญหาหรือความทุกข์ เกิดจากอารมณ์และความรู้สึกของบุคคลอันเนื่องมาจากความไม่สอดคล้อง (Incongruence) ระหว่างความรู้สึกที่มีต่อตนเองกับสิ่งที่ตนประสบจึงทำให้บุคคลรู้สึกกว่าตนได้รับการคุกคาม (Threat) ทางด้านจิตใจ ก่อให้เกิดความกังวลใจ ว่าตนไม่ได้มีคุณค่าเท่าที่คาดคิดไว้

บุคคลที่ปรับตัวได้ดี คือ บุคคลที่ไม่บิดเบือนประสบการณ์ ยอมรับความจริง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเปลี่ยนแปลงได้ สิ่งที่ทำให้คำปรึกษาจะต้องตระหนักคือ ช่องว่างระหว่างประสบการณ์กับความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง

การที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษา ไม่รู้สึกว่าถูกคุกคาม และเลี่ยงการใช้กลวิธีป้องกันจิตใจ คือผู้ให้คำปรึกษาจะต้องสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับคำปรึกษา เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาไม่เคร่งเครียด คลายความรู้สึกถูกคุกคามด้านจิตใจ ถ้าพิจารณาตนเองและสภาพการณ์ต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ต่อความเป็นจริง เปิดรับประสบการณ์ต่าง ๆ โดยผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีความจริงใจ ยอมรับผู้รับคำปรึกษาโดยปราศจากเงื่อนไข มีเมตตาพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา และ

ให้คำปรึกษาโดยปราศจากเงื่อนไข ผู้รับคำปรึกษาและผู้ให้คำปรึกษาจะต้องพยายามเข้าใจ
ผู้รับคำปรึกษาทั้งเนื้อหา และสีหน้าท่าทางที่ผู้รับคำปรึกษาแสดงออก

ผู้ที่เหมาะจะรับการให้คำปรึกษาแบบยิคนบุคคลเป็นศูนย์กลางควรมีลักษณะ ดังนี้ คือ

มีความเครียดทางอารมณ์

มีโอกาสดพบผู้ให้คำปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ

สามารถระบายความรู้สึกขัดแย้งด้านจิตใจหรือคับข้องใจ ด้วยคำพูด และ

สีหน้าท่าทาง

มีระดับสติปัญญาไม่ต่ำกว่าปานกลาง สามารถที่จะใช้ความคิด

ในการแก้ปัญหาหรือการปรับตัว

3.2.3 จุดมุ่งหมายในการให้คำปรึกษาแบบยิคนบุคคลเป็นศูนย์กลาง

จุดมุ่งหมายในการให้คำปรึกษาแบบยิคนบุคคลเป็นศูนย์กลาง มีดังนี้(วัชร ทรัพย์มี, 2533 : 43)

เพื่อให้ผู้รับบริการมีความรู้สึกรู้สึกดีต่อตนเองที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้น

ลดการบิดเบือนหรือเก็บกดประสบการณ์ของตน สามารถประเมินตนเองให้ตรงต่อความเป็นจริง

เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเปิดรับประสบการณ์ในหลายแง่มุม

เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษามีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น

เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาารู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเพิ่มขึ้นและพยายามพัฒนาตนเอง

เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถปฏิบัติการกิจในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งด้านส่วนตัว การเรียนและการทำงาน

เพื่อให้ผู้รับบริการเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ (well-functioning person) ซึ่ง

ประกอบไปด้วยลักษณะต่อไปนี้คือ

ยอมรับความจริง

เปิดรับประสบการณ์โดยพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวางในหลายแง่มุม

พยายามพัฒนาตนเอง

เชื่อมั่นใจการตัดสินใจของตน

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาแบบยิคนบุคคลเป็นศูนย์กลางเพื่อ

ให้ผู้รับคำปรึกษาได้มีความรู้สึกรู้สึกดีต่อตนเองอย่างตรงต่อข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้น ให้เขามีความเป็นตัว
ของตัวเอง สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และปรับตัวได้ดี

3.2.4 ข้อตกลงเบื้องต้นของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยิคนบุคคลเป็นศูนย์กลาง

ข้อตกลงเบื้องต้นของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยิคนบุคคลเป็นศูนย์กลาง มีดังนี้

(คมเพชร ฉัตรสุณกุล, 2530 : 4)

บุคคลอยู่ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาโดยมีตนเองเป็นศูนย์กลาง โดยส่วนตัวนี้ครอบคลุมประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งไม่จำเป็นต้องไปในระดับจิตสำนึก และโลกส่วนตัวนั้นเจ้าตัวเท่านั้นจึงจะรู้ว่าคืออะไร

มนุษย์จะตอบสนองสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่เคยรับรู้มาก่อน และมีประสบการณ์มา ดังนั้น บุคคลจะถือว่าสิ่งแวดล้อมที่ตนเองรับรู้คือความจริงของเขา

บุคคลจะตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่เป็นส่วนรวม

บุคคลมีแนวโน้มที่จะพยายามเข้าใจตนเองรักษาไว้ซึ่งประสบการณ์ต่าง ๆ และส่งเสริมให้เกิดความสมบูรณ์ในด้านประสบการณ์ ซึ่งจะช่วยให้ดูแลตนเองได้สร้างแบบแผนให้แก่ตนเองได้และมีเสรีภาพแห่งตน ทั้งนี้ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของบุคคลอื่นๆ

การแสดงพฤติกรรมของบุคคลเป็นความพยายามโดยมีจุดมุ่งหมาย ที่จะแสดงความต้องการของตนเองเท่าที่รับรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา

อารมณ์จะมีความเกี่ยวข้องและมีส่วนในการเอื้ออำนวยให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างมีจุดหมาย

การเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลได้ดีที่สุด คือการเข้าใจความรู้สึกที่อยู่ภายในตัวบุคคล

เมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม จะทำให้พัฒนาโครงสร้างแห่งตนขึ้นมา พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาจะสอดคล้องกับความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง การที่บุคคลปรับตัวไม่ได้ นั่น เป็นเพราะไม่ยอมรับความรู้สึกที่สำคัญของตนเองและประสบการณ์ภายใน

3.2.5 ลักษณะของการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2525 : 93 - 94) กล่าวถึงลักษณะของสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษา ย่อมประกอบด้วยสภาพเงื่อนไข 6 ประการ ในบรรยากาศของการให้คำปรึกษา คือ มีบุคคล 2 คน ซึ่งมีความสัมพันธ์อันดีและมีความผูกพันกันทางจิตใจ บุคคลแรก ได้แก่ ผู้รับคำปรึกษา ซึ่งเป็นผู้ท้อแท้สิ้นหวังมีความวิตกกังวลและเต็มไปด้วยความทุกข์

บุคคลอีกคนหนึ่ง เป็นบุคคลที่พร้อมจะสร้างและเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ (Rapport) ผู้ให้คำปรึกษา จะต้องแสดงออกในทางบวกต่อผู้รับคำปรึกษา อย่างไม่มีเงื่อนไข ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเข้าใจ (Understanding) และการยอมรับ (Acceptance) ทั้งในเรื่องราวและความเป็นบุคคลของผู้รับคำปรึกษา พร้อมทั้งเชื่อมโยงประสบการณ์เหล่านี้เพื่อสะท้อนให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจในตนเองให้ดีขึ้น

การสื่อความหมาย ทั้งภาษาพูด (Verbal Communication) และภาษาท่าทาง (Non-Verbal Communication) ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีสายสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ตลอดจนมองโลกในแง่ดีโดยไม่มีเงื่อนไขของผู้ให้คำปรึกษา จะเป็นแนวทางที่ดีไปสู่การให้คำปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

คมเพชร ฉัตรสุภากุล (2530 : 91-93) ได้สรุปลักษณะที่สำคัญของการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ดังนี้คือ

คุณภาพของสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษา เป็นสิ่งสำคัญสูงสุดเพราะสัมพันธภาพเป็นหัวใจของการให้คำปรึกษา และความสำเร็จตลอดจนความก้าวหน้าของการให้คำปรึกษานั้น ย่อมขึ้นอยู่กับระดับของสัมพันธภาพด้วย

ภายในสัมพันธภาพระหว่างการให้คำปรึกษานั้น จะมีองค์ประกอบของความเป็นอัตนัย กล่าวคือ ในการให้คำปรึกษานั้น ผู้รับคำปรึกษาจะมีเสรีภาพในการแสดงออกแห่งความรู้สึกของตนเอง จะมีการนำในการพูดคุยน้อยมาก

โครงสร้างของทฤษฎีจะเปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษามีอิสรภาพ มีการสำรวจและการทดลอง ทฤษฎีการยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่ระบบที่ไม่มีข้อพิสูจน์ ซึ่งมีความต้องการสิ่งที่มีความเป็นจริงจากผู้รับคำปรึกษา

ลักษณะทางด้านอารมณ์ ในแง่ของสัมพันธภาพนั้น มีความสำคัญมากกว่าด้านสติปัญญา ถ้าหากผู้ให้คำปรึกษาสามารถเกี่ยวข้องกับความรู้สึกของผู้มีปัญหา และช่วยให้ผู้มีปัญหาสามารถเข้าใจอารมณ์ของตนเองได้ สิ่งที่ดีตามมาคือ สามารถใช้สติปัญญาในการพิจารณาปัญหาได้ ความรู้สึกของผู้มีปัญหาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง และในขณะเดียวกันความรู้สึกของผู้ให้คำปรึกษาก็มีความสำคัญเท่า ๆ กัน

การให้คำแนะนำ การแปลความหมาย การวินิจฉัยจะไม่ใช่ในการให้คำปรึกษา ระบบนี้เป็นเสรีภาพทางความคิด การรอดพ้นจากการบังคับ และความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล

สัมพันธภาพ หมายถึง ความอบอุ่น การยอมรับและการมองโลกในแง่ดี แต่จะไม่รวมการแนะนำ การให้ข้อสนเทศ หรือการแนะนำ การให้คำปรึกษาและเหมือนการให้บริการของการศึกษา ทางกายภาพหรือทางด้านสังคม

3.2.6 ขั้นตอนในการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

โรเจอร์สได้เสนอขั้นตอนในการให้คำปรึกษาไว้ 12 ประการ ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวควรจะดำเนินไปอย่างครบครัน แต่ลำดับขั้นอาจสลับกันได้ ดังนี้ (อาภา จันทรสกุล, 2535 : 86 - 87)

มีบุคคลมาขอรับคำปรึกษา

ผู้มาขอรับคำปรึกษาได้รับการชี้แจงให้เข้าถึงสภาพการณ์ในการให้คำปรึกษา

ผู้ให้คำปรึกษานับสนุนให้ผู้รับคำปรึกษา ระบายความรู้สึกออกมาอย่างอิสระ โดยเฉพาะความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่เขาเผชิญอยู่

ผู้ให้คำปรึกษายอมรับเอาใจใส่และเข้าใจความรู้สึกทางด้านลบของผู้มารับคำปรึกษา เมื่อผู้รับคำปรึกษาได้ระบายความรู้สึกด้านลบออกมาจนหมดแล้วแรงขับของความ รู้สึกด้านบวกจะตามมา ซึ่งเป็นสัญญาณของการปรับตัวที่ดี

ผู้ให้คำปรึกษายอมรับเอาใจใส่และเข้าใจความรู้สึกด้านบวกของผู้รับคำปรึกษาเช่นเดียวกับที่เคยยอมรับและเข้าใจความรู้สึกด้านลบ

การหยั่งเห็น (Insight) การเข้าใจตนเอง และการยอมรับตนเองเป็นส่วนสำคัญต่อไป ของกระบวนการทั้งหมด

ประสมประสานไปกับขั้นตอนการหยั่งเห็น คือ กระบวนการทำให้เกิดความกระจ่าง (Clarification) เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจตนเอง เข้าใจตนเองทำให้สามารถตัดสินใจเลือกได้

พฤติกรรมทางด้านบวก เริ่มปรากฏเป็นขั้นตอนที่มีนัยสำคัญ ที่ทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลง

การหยั่งเห็นพัฒนาต่อไปอย่างลึกซึ้ง ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเองได้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากขึ้น เนื่องจากผู้มารับคำปรึกษาเผชิญและพิจารณาการกระทำของตนเองมากขึ้น

ผู้รับคำปรึกษามีพฤติกรรมทางด้านบวกเพิ่มมากขึ้น กลัวการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ น้อยลง มีความเชื่อมั่นที่จะนำตนเองเพิ่มมากขึ้น

ผู้รับคำปรึกษามีความรู้สึกต้องการความช่วยเหลือลดน้อยลง ผู้ให้คำปรึกษารับรู้ ความต้องการของผู้รับคำปรึกษา และสัมพันธ์ภาพในการให้คำปรึกษาสิ้นสุดลงในที่สุด

ในทำนองเดียวกัน แพทเทอร์สัน (Patterson, 1973 : 418 - 419) ได้แบ่งกระบวนการของการให้คำปรึกษาแบบยิคนุคเคลเป็นศูนย์กลางออกเป็น 7 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นระยะที่ผู้รับคำปรึกษาไม่เต็มที่จะพูดเรื่องเกี่ยวกับตนเอง แต่จะสื่อสารกับผู้ให้คำปรึกษาเฉพาะเรื่องทั่วไปก่อน ไม่มีการรับรู้ความรู้สึก หรือปัญหาของตนเอง ยังไม่มีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง

ระยะที่ 2 เริ่มเข้าสู่ระยะที่ผู้รับคำปรึกษาอยู่ในสภาพที่จะเปลี่ยนแปลงโดยการพูดถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่ยังไม่ใช่เรื่องราวตนเอง ความรู้สึกบางอย่างเริ่มแสดงออกมา แต่ยังไม่ยอมรับว่าเป็นความรู้สึก หรือปัญหาของตนเอง ระยะนี้ผู้รับคำปรึกษาเริ่มสนใจที่จะสื่อสารกับผู้ให้คำปรึกษา

ระยะที่ 3 ผู้รับคำปรึกษาเริ่มแสดงออกอย่างอิสระที่เกี่ยวกับความรู้สึกของตนเอง และจะเกี่ยวเนื่องกับสภาพการณ์ของตนเองด้วย จะเล่าความรู้สึกและประสบการณ์ในอดีตซึ่งมักเป็นด้านลบ มีการยอมรับตนเองน้อย ยังไม่สามารถแยกแยะความรู้สึกได้ชัดเจนนัก แต่เริ่มมีการรับรู้ถึงความขัดแย้งของประสบการณ์

ระยะที่ 4 การยอมรับและความรู้สึกเข้าใจของผู้ให้คำปรึกษา ที่แสดงออกในระยะที่ 3 จะทำให้ผู้รับคำปรึกษา ระบายความรู้สึกและประสบการณ์ในปัจจุบันอย่างเข้มข้นขึ้น แต่จะมีความรู้สึกไม่แน่ใจ กลัว สิ่งที่จะแสดงออกอยู่บ้าง ระยะนี้เริ่มแยกแยะความรู้สึกของตนเองได้มากขึ้น ยอมรับความรู้สึกของตนเองและเริ่มรับผิดชอบปัญหาของตนเอง

ระยะที่ 5 ผู้รับคำปรึกษาจะแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ออกมาอย่างเสรีแต่ยังสงสัยและกลัวอยู่ และแม้ว่าจะกลัวและขาดความชัดเจนเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเอง ผู้รับคำปรึกษาที่สามารถแยกแยะยอมรับความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองได้มากขึ้น รับรู้ประสบการณ์ในปัจจุบันได้ดีขึ้น เหนือปัญหาของตนเองด้วยความรับผิดชอบ ระยะนี้เป็นระยะที่ผู้รับคำปรึกษาเริ่มเป็นตัวของตัวเอง แยกแยะความรู้สึกและประสบการณ์ได้

ระยะที่ 6 ความรู้สึก และประสบการณ์ต่าง ๆ จะได้รับการยอมรับอย่างเต็มที่โดยไม่มี การปฏิเสธ หรือต่อต้าน ภาวะของความไม่สอดคล้องระหว่างความคิดเกี่ยวกับตนเองเปลี่ยนมาเป็นการแสดงออกอย่างสอดคล้องกัน การแสดงออกทุกอย่างเป็นไปตามธรรมชาติ ระยะนี้สำคัญมาก เพราะแสดงว่าความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษาจะไม่กลับสู่ภาวะเดิมอีก

ระยะที่ 7 ผู้รับคำปรึกษาจะเป็นตัวของตัวเองที่พร้อมที่จะพัฒนาตนเองโดยสามารถรับรู้ความรู้สึกใหม่ ๆ ประสบการณ์ใหม่ ๆ ได้อย่างรวดเร็ว รู้จักตนเอง และรับรู้ประสบการณ์ที่เป็นจริง สามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.7 เทคนิคในการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

เทคนิคเบื้องต้นที่ใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ การรับฟังอย่างมีประสิทธิภาพ การยอมรับในเรื่องราวและความเป็นบุคคลของผู้รับคำปรึกษาโดยไม่มีเงื่อนไข ซึ่งเกี่ยวข้องถึงทัศนคติ และบุคลิกภาพของผู้ให้คำปรึกษาเป็นสำคัญ คุณสมบัติของผู้ให้คำปรึกษาในทฤษฎีนี้ควรเป็นผู้มีความจริงใจ บุคลิกท่าทางที่อบอุ่น เทคนิคสำคัญที่ใช้ ได้แก่ การสะท้อนความรู้สึก (Reflection of Feeling) การทำให้เกิดความเข้าใจที่กระจ่างชัด (Clarification) และเน้นหนักถึงความเข้าใจโดยพื้นฐานกับเหตุการณ์ปัจจุบัน (Being Here) ผู้ให้คำปรึกษาใช้การสนับสนุน (Support) เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจตนเอง (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. 2525 : 96)

คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2530 : 101 - 102) ได้กล่าวถึงเทคนิคในการให้คำปรึกษาดังนี้

การเริ่มต้นให้คำปรึกษา (Opening The Interview) ในการเริ่มต้นสนทนา

ผู้รับคำปรึกษาอาจจะอยู่ในภาวะของความตึงเครียด ผู้ให้คำปรึกษาจึงควรเป็นผู้ช่วยปรับสถานการณ์ให้ดีขึ้น โดยคำนึงถึงหลักของการปฏิบัติหน้าที่ต่อบุคคลอื่นที่มาพบ ดังนั้นอาจจะเริ่มโดยการถามในลักษณะที่ทำให้ผู้มาพบรู้สึกว่าได้ได้รับความอบอุ่นใจและเต็มไปด้วยความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือ

การสร้างสายสัมพันธ์ (Establishing Rapport) เมื่อเริ่มต้นสนทนาได้แล้วสิ่งที่ตามมา ก็คือ การสร้างสายสัมพันธ์เพราะองค์ประกอบนี้ จะช่วยให้การสัมภาษณ์ดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายอย่าง ประสบความสำเร็จ การสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่นนั้น โดยหลักทั่วไป เราควรจะทราบภูมิหลัง เกี่ยวกับตัวผู้รับคำปรึกษาบ้าง เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ต่อไป เช่น ถ้าทราบว่า ผู้รับคำปรึกษามีความสามารถในด้านใด ก็อาจจะเริ่มพูดถึงเรื่องนั้นได้ทันทีที่จะช่วยให้เขาสามารถพูด ได้มากขึ้นอย่างมั่นใจและช่วยให้สภาพจิตใจเขามีความสุขพร้อมที่จะพูดคุย ในทางตรงข้าม ถ้าหาก เริ่มพูดคุยในสิ่งที่ไม่แน่ใจว่าดีหรือไม่ผลอาจจะออกมาไม่ดีนัก

การตั้งคำถาม (Questioning) ในการให้คำปรึกษานั้นผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีข้อมูล เกี่ยวกับผู้รับคำปรึกษามากพอ เพื่อให้เข้าใจได้ถูกต้อง แต่ก็เกินไปไม่ได้ที่จะได้รับข้อมูล ทั้งหมด พร้อมกัน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการถามคำถามบ้าง เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพิ่มขึ้น อย่างไร ก็ตามในการตั้งคำถาม ควรจะเป็นคำถามปลายเปิด (Opened End) เพื่อให้ผู้ถูกถามได้ตอบ โดยให้ข้อมูลมากๆ และยังเป็นการระบายความรู้สึกที่คับข้องใจต่อปัญหาหรือสิ่งที่กำลังพูดถึงด้วย จึงเป็นประโยชน์ต่อการให้คำปรึกษา

การแนะ (Suggestion) ในบางกรณีผู้ให้คำปรึกษาอาจจะพบว่า ผู้รับคำปรึกษามี ความวุ่นวายต่อปัญหาหรือสิ่งต่าง ๆ และไม่สามารถจะโต้ตอบได้จึงอาจจะต้องมีการแนะนำบ้างเพื่อ ให้เกิดความรู้สึกหรือพอมองเห็นช่องทางที่จะปฏิบัติตามต่อไป ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาจึงต้องเป็นคนมีความรู้ และมีข้อมูลในสิ่งต่าง ๆ มากพอ แต่อย่างไรก็ตามการแนะนำนี้จะทำให้เกิดผลเสียต่อ จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษา เพราะถ้ากระทำมากเกินไปจะทำให้ไม่สามารถ “นำตนเอง” ได้

การตีความหมาย (Interpretation) ในการให้คำปรึกษาเป็นการสื่อสารทางด้านคำพูด ซึ่งจะต้องมีความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา บางครั้งผู้ให้คำปรึกษาไม่ สามารถจะเข้าใจในถ้อยคำของผู้รับคำปรึกษาหรือมีความสงสัย ไม่ควรจะใช้วิธีการเดาเหตุการณ์ เพราะอาจจะผิดจากความเป็นจริง ซึ่งจะมีผลต่อการดำเนินการให้คำปรึกษา สิ่งที่ผู้ให้คำปรึกษาควรจะทำคือการตีความหมายของถ้อยคำเหล่านั้น เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาได้ยอมรับว่าเป็นจริงหรือไม่ ถ้าหาก ไม่เป็นจริงก็จะมีการอธิบายกันอีกในประเด็นที่เกิดความสงสัย จนกระทั่งมีความเข้าใจตรงกัน

การทำความเข้าใจ (Clarifying) หลังจากมีการสนทนากันเป็นเวลาพอสมควร อาจจะพบว่า สิ่งที่มีปัญหาถกเถียงถึงนั้นมีความไม่ชัดเจน และรู้สึกคลุมเครือเป็นอย่างมาก ทั้งนี้อาจจะ เป็นเพราะว่าเขาเองก็ยังไม่มีความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นเลยทำให้มีการป้องกันตนเอง (Defense) มากขึ้น เพื่อให้การให้คำปรึกษาได้ผลดี ควรจะมีการทำความเข้าใจกับประเด็นที่เป็นปัญหา เพื่อหาข้อสรุปอันจะทำให้มองเห็นวิธีการแก้ไขปัญหาคือ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องระมัดระวังเรื่อง การสรุปเนื้อหาที่พูดถึง เพราะเป็นสาระที่สำคัญยิ่งต่อการใช้เทคนิคนี้

การสะท้อนความรู้สึก (Reflection of Feeling) บางครั้งการสนทนาอาจจะเป็นการระบายความรู้สึกดังเครียดของผู้มีปัญหา แทนที่จะพูดถึงปัญหาที่เกิดขึ้น โดยที่การให้คำปรึกษามักจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับด้านอารมณ์ของผู้มีปัญหา ผู้ให้คำปรึกษาจึงควรจะมีการสะท้อนความรู้สึกของผู้มีปัญหา โดยการหยิบยกเอาคำพูดของเขามาคิดแปลงใหม่เพื่อเน้นเรื่องความรู้สึกมากกว่าสาระของ คำพูด ทั้งนี้เพื่อให้เขาพิจารณาว่าเขามีความรู้สึกเช่นนี้จริงหรือไม่ กลวิธีนี้จะช่วยให้ผู้มีปัญหาได้เข้าถึงความรู้สึกของเขาต่อปัญหาหรือเรื่องราวนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องและลึกซึ้ง นอกจากนี้การสะท้อนความรู้สึกยังช่วยให้ผู้มีปัญหา ได้ระบายความรู้สึกที่ฝังใจกับปัญหาออกมาด้วย

การแสดงความเห็นชอบ (Approval) ในบางครั้งผู้ให้คำปรึกษามีความกังวลใจ ไม่สามารถจะตัดสินใจได้หรือไม่กล้าตัดสินใจ ทั้ง ๆ ที่ได้พิจารณาปัญหาแล้วเป็นอย่างดี ผู้ให้คำปรึกษาต้องพยายามรับฟังปัญหา และพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาที่เขาเสนอขึ้นมา ถ้าหากเห็นด้วยก็ควรจะส่งเสริมให้เกิดกำลังใจในการที่จะนำวิธีนั้นไปแก้ปัญหาต่อไป การแสดงออกถึงความเห็นชอบ จะรวมทั้งคำพูด น้ำเสียง และท่าทางด้วยแต่อย่างไรก็ตาม วิธีนี้อาจจะเกิดอันตรายได้ ถ้าไม่มีความละเอียดถี่ถ้วนพอ การเห็นชอบในสิ่งที่ไม่เหมาะสม จะทำให้ผู้มีปัญหาไม่สามารถแก้ไขปัญหาคได้ และอาจจะสร้างปัญหาใหม่ต่อไปได้จึงควรใช้ในขอบเขตจำกัด

การเงียบและการฟัง (Silence and Listening) กลวิธีส่งเสริมให้ผู้รับคำปรึกษาได้พูดหรือเล่า รวมทั้งแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ออกมาอย่างเสรีถ้าผู้ให้คำปรึกษาจัดจังหวะอาจจะทำให้ความรู้สึกที่อยากเล่านั้นหมดไป นอกจากการเงียบแล้วผู้ให้คำปรึกษาจะต้องพยายามฟังอย่างตั้งใจที่สุดที่จะเข้าใจในเรื่องที่พูดถึง ประโยชน์ของการเงียบอีกประการหนึ่งคือ เปิดโอกาสให้ผู้ให้คำปรึกษาได้ใคร่ครวญถึงการโต้ตอบหรือการแก้ไขปัญห โดยไม่รีบร้อนจนเกินความจำเป็น ผู้รับคำปรึกษาอาจหยุดสนทนาในบางครั้ง ผู้ให้คำปรึกษาไม่ควรตกใจและหาวิธีการทำลายความเงียบโดยการชวนคุยต่อไป สิ่งที่เราควรกระทำคือการกล่าวถึงสิ่งที่เขาพูดไปแล้ว ก็จะช่วยให้ดำเนินกรให้คำปรึกษาต่อไปได้

3.2.8 คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

ผู้ให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ควรมีคุณลักษณะดังนี้ (อารยา จิยะจันทร์ 2535 : 19 ; อ้างอิงมาจาก Patterson. 1966 : 421 - 422)

การยอมรับ ผู้ให้คำ ปรึกษาจะต้องยอมรับว่า ผู้รับคำปรึกษาเป็นบุคคลหนึ่ง ซึ่งมีความขัดแย้งและไม่มั่นคง ผู้ให้คำปรึกษาต้องรู้จักเด่นจุดอ่อนของเขา ยอมรับว่าเขาเป็นบุคคลที่มีค่ามีค่าทำให้ความเป็นมิตรกับเขาไม่มีการประเมิน หรือตัดสินการกระทำของเขา ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ซึ่งการยอมรับนี้ คือ การที่ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องแสดงให้เห็นว่ายอมรับผู้รับคำปรึกษาโดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น

มีความสอดคล้องกันของความรู้สึกและการกระทำ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกันของความรู้สึก และการแสดงออก ทั้งทางคำพูดและการกระทำ ในการสร้างสัมพันธภาพเพื่อให้คำปรึกษา และมีความสม่ำเสมอ จะต้องรู้จักตนเอง และจะต้องยอมรับความรู้สึกของตนเองได้ก่อน และมีความตั้งใจจริงที่จะแสดงออกถึงความรู้สึก และทัศนคติของตนได้อย่างเหมาะสมและเป็นการแสดงออกด้วยความจริงใจ

มีความเข้าใจ ความเข้าใจของผู้ให้คำปรึกษา จะต้องปรากฏในลักษณะของความสามารถร่วมรู้ความรู้สึกและเข้าใจโลกส่วนตัวของผู้รับคำปรึกษาอย่างถูกต้อง ความเข้าใจในลักษณะนี้ จะช่วยให้รับคำปรึกษาสามารถสำรวจและเข้าใจความรู้สึกของตนเองได้อย่างอิสระ และลึกซึ้ง เพื่อจะพัฒนาตนเองได้

ความสามารถสื่อสารลักษณะที่สำคัญของตนเองสู่ผู้รับคำปรึกษา การยอมรับความสอดคล้องระหว่างความรู้สึกกับการแสดงออก และความเข้าใจผู้รับคำปรึกษา จึงควรแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งการแสดงออกอาจทำได้หลาย ๆ ทาง ทั้งการใช้คำพูดและท่าทาง

การสร้างสัมพันธภาพ ถ้าผู้ให้คำปรึกษาสามารถสื่อสารคุณลักษณะส่วนตัวต่อผู้รับคำปรึกษาได้แล้ว สัมพันธภาพในการให้คำปรึกษาจะพัฒนาขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกปลอดภัยมั่นใจ และรู้สึกเป็นอิสระจากภาวะคุกคามต่าง ๆ รู้สึกว่าได้รับการสนับสนุนให้แสดงออก ทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกว่าได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการแสดงออกของผู้ให้คำปรึกษา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางสร้างสรรค์ขึ้น

ฮอบส์ (อาภา จันทรสกุล, 2535 : 93 - 94 ; citing Hobbs, 1955) กล่าวว่าคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาแบบยิदनุคคเป็นศูนย์กลางควรมีคุณลักษณะ ดังนี้ คือ

ทำความเข้าใจกับสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาสื่อ ทั้งเนื้อหาและความรู้สึกแล้วสื่อความเข้าใจต่าง ๆ ที่รับรู้กลับไปยังผู้รับคำปรึกษา

แปลความหมายสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาพูด โดยเรียบเรียงสรุปในรูปแบบใหม่แล้วสะท้อนกลับ ไป เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจ และเข้าใจความรู้สึกของตนเอง

แสดงการยอมรับในสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาพูด และแสดงออกให้ผู้รับคำปรึกษาทราบว่าผู้ให้คำปรึกษาเข้าใจในตัวเขา

ในสถานะที่เหมาะสมชี้แจงให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับธรรมชาติของสัมพันธในการให้คำปรึกษา ความคาดหวังต่อการให้คำปรึกษา และขอบเขตของสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษา กับผู้รับคำปรึกษา

ช่วยให้ผู้มารับคำปรึกษาเกิดความมั่นใจในความสามารถของตนที่จะแก้ไขปัญหา โดยให้กำลังใจ และแสดงการยอมรับทั้งด้วยคำพูด (Verbal Expression) และด้วยสีหน้าท่าทาง ตลอดจนจนแววตา (Non-Verbal Expression)

ให้ข้อมูล และตอบคำถามในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิธีการให้คำปรึกษาแต่ควรเว้นการให้ข้อมูล หรือตอบคำถามที่แสดงให้เห็นถึงการพึ่งพา และไม่กล้าตัดสินใจของผู้รับคำปรึกษา

มีส่วนร่วมในขบวนการให้คำปรึกษาอย่างแท้จริง วัตถุประสงค์การรับรู้ความคิดขัดแย้งบ้าง โดยการสะท้อนกลับ เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาทราบว่า ผู้ให้คำปรึกษาเข้าใจเรื่องราว และความรู้สึกที่เขาแสดงออกมา

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น ผู้ให้คำปรึกษาแบบยิ่บุคคลเป็นศูนย์กลางควรมีคุณลักษณะยอมรับ สามารถร่วมรู้ความรู้สึก และเข้าใจผู้รับคำปรึกษา มีความสอดคล้องกันของความรู้สึกและการกระทำ อีกทั้งมีความสามารถสื่อสารคุณลักษณะส่วนตัวต่อผู้รับคำปรึกษา และสร้างสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษา

3.2.9 บทบาทและหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาแบบยิ่บุคคลเป็นศูนย์กลาง

คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2530 : 75) กล่าวว่าผู้ให้คำปรึกษาแบบยิ่บุคคลเป็นศูนย์กลางมีหน้าที่สำคัญ 3 ประการ คือ

ความเห็นอกเห็นใจอย่างถูกต้อง (Accurate Empathy) หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของผู้ให้คำปรึกษาคือ เข้าใจผู้รับคำปรึกษาคืออะไร รู้สึกอย่างไร และเกิดประสบการณ์อะไรในสิ่งที่เขารับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของเขา รับรู้การตัดสินใจ ยอมรับว่าการตัดสินใจเป็นของผู้มีปัญญา และสื่อสารให้ผู้รับคำปรึกษารู้ว่าเข้าใจผู้รับคำปรึกษา

การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข (Unconditional Positive Regard) หน้าที่อีกประการหนึ่งของผู้ให้คำปรึกษาคือการเอาใจใส่ต่อผู้รับคำปรึกษา ซึ่ง โรเจอร์ส เรียกว่า การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข นั่นคือยอมรับผู้รับคำปรึกษาในลักษณะที่เป็นตัวของเขาเองให้คุณค่าต่อผู้รับคำปรึกษา ในฐานะบุคคลหนึ่งโดยไม่สนใจว่าเขาจะมีรูปร่าง หรือมีพฤติกรรมแสดงออกอย่างไร การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไขขึ้นอยู่กับความเข้าใจอย่างถูกต้อง ความพยายามเข้าใจผู้รับคำปรึกษาโดยไม่ตัดสินพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา เป็นสิ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ให้คำปรึกษากำลังมีการยอมรับผู้รับคำปรึกษาอย่างไม่มีเงื่อนไข

การที่ผู้ให้คำปรึกษามีความรู้สึกจริงใจ และมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองอย่างถูกต้อง สอดคล้องกับประสบการณ์แห่งตน (Congruence) การจะปฏิบัติหน้าที่ประการที่สามนี้ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเป็นบุคคลที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างสมบูรณ์ (Fully-functioning Persons) ผลที่ตามมาคือทำให้เขาสามารถได้ตอบ และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับคำปรึกษาในฐานะที่เป็นบุคคลหนึ่ง ยอมรับความรู้สึก ความคิด ตลอดจนทัศนคติของผู้รับคำปรึกษาในขณะนั้น ไม่ใช่สิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในจิตใจ แต่เน้นสิ่งที่ปรากฏต่อผู้ให้คำปรึกษา

อาภา จันทรสกุล (2535 : 92 - 93) กล่าวว่าผู้ให้คำปรึกษาแบบยิ่บุคคลเป็นศูนย์กลางมีบทบาทไม่เป็นทั้งนิ่งเฉย (Passive) หรือตามสบาย (Laissez-Faire) เพราะการนิ่งเฉยอาจทำให้

ผู้รับคำปรึกษารู้สึกว่าผู้ให้คำปรึกษาไม่สนใจเขา ส่วนผู้ให้คำปรึกษาที่มีบทบาทตามสบายอาจทำให้เขาเกิดความรู้สึกว่าเขาไม่มีความสำคัญ ไม่มีคุณค่า บทบาทที่เหมาะสมของผู้ให้คำปรึกษาคือ พยายามเข้าใจผู้มารับคำปรึกษา รับรู้ความรู้สึกที่เขาสื่อออกมา พยายามเข้าถึงโลกทัศน์คติต่อตนเองและโลกภายนอกอย่างไร ผู้ให้คำปรึกษาใช้ตัวเองเป็นเครื่องมือสื่อสารทั้งวาจาและท่าทางให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจถึงความเห็นใจ (Empathic Understanding) ที่เขามีต่อผู้รับคำปรึกษา ไม่ใช่บรรทัดฐานและสภาพของตนไปประเมินผู้อื่น ยอมรับและเห็นคุณค่าผู้รับคำปรึกษาในฐานะมนุษย์ผู้หนึ่งที่มีความคิด ความรู้สึก และสภาพความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันออกไป

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาแบบยิคนุคกลางเป็นศูนย์กลางเน้นเรื่องสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษาระหว่างผู้ให้คำปรึกษาที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้รับคำปรึกษา โดยผู้รับคำปรึกษามีอิสระที่จะระบายความไม่สบายใจออกมา และสามารถพิจารณาทำความเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง และเปลี่ยนแปลงตนเองในทางที่ดีขึ้น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยคุณลักษณะสำคัญบางประการของผู้ให้คำปรึกษา คือ การยอมรับโดยไม่มีเงื่อนไข การเข้าใจผู้รับคำปรึกษาอย่างถูกต้องสามารถสร้างสัมพันธภาพ และสื่อสารกับผู้รับคำปรึกษา อีกทั้งมีความสอดคล้องกันระหว่างความรู้สึก และการกระทำ และร่วมความรู้สึกในปัญหาของผู้รับคำปรึกษา

3.2.10 ผลที่ได้รับจากการให้คำปรึกษาแบบยิคนุคกลางเป็นศูนย์กลาง

โรเจอร์ส (Rogers. 1951 : 185 - 187) กล่าวว่าผลจากการให้คำปรึกษาแบบยิคนุคกลางเป็นศูนย์กลางช่วยทำให้ผู้รับคำปรึกษาที่มีความสมเหตุสมผลมากขึ้นยอมรับประสบการณ์ได้ดีขึ้น การป้องกันตนเอง (Defensiveness) ลดน้อยลง ทำให้การปรับตัวดีขึ้นช่วยทำให้ผู้รับคำปรึกษามองเห็นสิ่งต่าง ๆ อย่างมีจุดหมายและเป็นจริงตามสภาพสรุปได้ดังนี้

1. ผู้รับคำปรึกษาจะมีความสมเหตุสมผลขึ้นสามารถเปิดเผยถึงประสบการณ์มากขึ้น
2. ผู้รับคำปรึกษายอมรับความจริงต่อโลกภายนอกและพอใจที่จะแก้ปัญหามากขึ้น

3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

3.3.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

แคปแลน (Caplan. 1957 : 124 - 128) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มกับนักเรียนชายในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีประวัติเกี่ยวกับการต่อต้านกฎของโรงเรียนและต่อต้านสังคม 10 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังการให้คำปรึกษาความสอดคล้องระหว่างตนจริงกับตนในอุดมคติของนักเรียนเพิ่มขึ้น คือนักเรียนรู้จักตนเองและยอมรับตนเองเพิ่มขึ้นและมีปัญหาทางสังคมน้อยลง

อาร์บัคเคอร์ และ บอย (Arbuckle and Boy. 1961 : 136 - 139) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแก่นักเรียนจำนวน 12 คน ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตนในอุดมคติ (Ideal Self) และตนที่เป็นจริง (Real Self) นั้น สูงขึ้นกว่าเดิม

ในการให้คำปรึกษาครั้งหลังเมื่อเทียบกับครั้งแรก และจากการประเมินค่าของครูต่อกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าทั้ง 2 กลุ่ม มีพัฒนาการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

แซมมวเลวิช (Samulewicz. 1973 : 2645-A) ที่ได้ศึกษาผลการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มที่ฝึกผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง และศึกษาอบรมความสามารถในการวิเคราะห์ วิจัยอัตมโนทัศน์ และปรับพฤติกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีปัญหาการปรับตัว กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 42 คน มีช่วงอายุ 85-115 แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม สมาชิกในกลุ่มพบกันสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ติดต่อกัน 5 สัปดาห์ กลุ่มทดลองที่ 1 เน้นถึงการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึก กลุ่มทดลองที่ 2 เน้นถึงการวิเคราะห์วิจารณ์โดยใช้ความคิด ผู้ให้คำปรึกษาจะช่วยให้สมาชิกพัฒนาวิธีแก้ปัญหาเมื่อประสบกับสภาพการณ์นั้น ซึ่งผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำให้นักเรียนมีความรู้จักรักและเข้าใจตนเองมากขึ้น และสามารถแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกได้ถูกต้อง มีการปรับตัวได้ดีกว่าก่อนการทดลอง

โฮวาร์ด และซิมเฟอร์ (สุปรียา อิศรางกูร ณ อยุธยา. 2523 : 17; อ้างอิงมาจาก Howard and Zimpfer. n.d.) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มกับเด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มช่วยพัฒนาให้มีการเรียนรู้ในเรื่องอารมณ์ ความรู้สึก (Affective Learning) ช่วยเพิ่มพูนการปรับตัวทางสังคม (Sociometric Status) เปลี่ยนทัศนคติต่อโรงเรียน (Attitude toward Schools) และเพิ่มทักษะในการอ่าน (Reading Performance) แต่สำหรับด้านคะแนน (Grade) ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

คาร์ตี้ (Carty 1983 : 205-210) ได้ใช้การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเพื่อพัฒนารูปแบบของกลุ่มสำหรับวัยรุ่นหนุ่มสาวของศูนย์เยาวชนชาลอม (The House of Shalom Youth Center) เพื่อเสริมสร้างสุขภาพจิตแก่เยาวชน เป้าหมายของโปรแกรมกลุ่มที่จัดขึ้นคือ

ช่วยให้แต่ละคนพัฒนาความรู้สึกของตัวเอง (Self - Awareness) และอัตมโนทัศน์ทางบวก

พัฒนาความรู้ และความไวด้านความรู้สึกต่อบุคคลอื่น

เพื่อเพิ่มทักษะในการสื่อสาร

ช่วยเหลือ และพัฒนาด้านนิยม

กลุ่มที่จัดนั้นจะพบกันตอนเย็นครั้งละ 3 ชั่วโมง ใช้แบบอัตมโนทัศน์เทนเนสซี (The Tennessee Self Concept Scale) ดำเนินการทดสอบก่อนและหลังจากนั้น 6 เดือน ผลการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงด้านอัตมโนทัศน์ภายในกลุ่มเกิดขึ้น

3.3.2 งานวิจัยในประเทศ

จินตนา เพียรพิจิตร (2524 : 85 - 87) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาเป็นกลุ่ม (แบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง) ที่มีต่อการพัฒนามโนภาพแห่งตน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยม

ศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตวิทยาลัทธิครูพระนคร ปีการศึกษา 2523 ที่ได้คะแนนจากแบบทดสอบ มโนภาพแห่งตนต่ำ จำนวน 16 คน สุ่มเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน ชาย 4 คน หญิง 4 คน เท่ากับกลุ่ม ควบคุม กลุ่มทดลองเข้าร่วมกลุ่มรวม 12 ครั้ง ๆ ละ 2 ชั่วโมงผลการศึกษาพบว่า หลังจากการ ให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม นักเรียนมีมโนภาพแห่งตนแตกต่างจากเดิมและแตกต่างจาก นักเรียนที่ไม่ได้รับคำปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มาลินี อยู่โพธิ์ (2525 : 108 - 110) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม (แบบยืดหยุ่น ความเป็นศูนย์กลาง) ต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคมด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอินทาราม ปีการศึกษา 2525 ให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม สัปดาห์ ละ 2 ครั้ง รวม 9 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที ผลการศึกษาพบว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มสามารถ ช่วยนักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนให้สูงขึ้นอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุทิพร ปุกเกตุ (2529 : 57) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม (แบบยืดหยุ่น ความเป็นศูนย์กลาง) ที่มีต่อการลดอารมณ์เศร้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางกรวย นนทบุรี ปีการศึกษา 2529 จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มนักเรียนมีอารมณ์เศร้าลดลง

ศิริรัตน์ ภู่อกลเจริญศักดิ์ (2531 : 70 - 72) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ตามทฤษฎีของโรเจอร์ส ที่มีต่อทัศนคติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน พิบูลประชาสรรค์ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2530 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 16 คน สุ่มจากนักเรียน ที่มีคะแนนทัศนคติในการเรียนต่ำ แยกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลอง จำนวน 8 คน และกลุ่มควบคุม 8 คน กลุ่มทดลองได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีของโรเจอร์ส 12 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง ติดต่อกันเป็นเวลา 6 สัปดาห์ กลุ่มควบคุมได้รับข้อสนเทศเรื่องทัศนคติในการเรียน 11 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมงติดต่อกันเป็นเวลา 5½ สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีทัศนคติในการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีทัศนคติ ในการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุวรรณ ทองบัวงาม (2533 : 93) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎี ของโรเจอร์สเพื่อลดความวิตกกังวลด้านการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนปากน้ำวิทยาคม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับคำปรึกษา เป็นกลุ่มมีความวิตกกังวลด้านการเปลี่ยนแปลงของร่างกายลดลงกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

กาญจนา อิ่มสำราญรัชต์ (2535 : 123) ได้ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของเยาวชนกระทำผิดกฎหมาย กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนชายกระทำผิดกฎหมายที่สถานฝึกและอบรมบ้านกรุณา อายุระหว่าง 15 - 18 ปี โดยมีคะแนนจากแบบวัดอัตมโนทัศน์

เทนเนสซี ที่อยู่ในระดับเท่ากับหรือต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนอัตมโนทัศน์โดยส่วนรวม และสมัครใจเข้าร่วมการทดลองจำนวน 16 คน สุ่มเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ๆ ละ 8 คน เข้าร่วมกลุ่มสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ½ ชั่วโมง จำนวน 10 ครั้ง รวม 15 ชั่วโมง ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนกระทำผิดกฎหมายที่ร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม มีคะแนนอัตมโนทัศน์เพิ่มขึ้นกว่าก่อนได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล และมีคะแนนอัตมโนทัศน์สูงกว่ากลุ่มที่ยังไม่ได้เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มด้วย

ยุวดี ดวงจินดา (2536 : 58) ได้ศึกษา การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม (แบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง) และการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ที่มีต่อการปรับตัวด้านสัมพันธภาพในครอบครัวของผู้สูงอายุ ในศูนย์บริการสาธารณสุขที่ 24 กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มและผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีการปรับตัวด้านสัมพันธภาพในครอบครัวดีขึ้นไม่แตกต่างกัน

สุวรรณดี จิตวิริยะยิ่งยง (2540 : 65) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิกษัตริย์ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มพบว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ สามารถช่วยลบลบปัญหาและพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างได้ผล เช่น อัตมโนทัศน์ มโนภาพแห่งตน ทักษะคิด ความวิตกกังวล ความวิตกกังวลด้านการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย พัฒนาการปรับตัวทางสังคม ดังนั้นผู้วิจัยคาดว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบยึดบุคคล เป็นศูนย์กลาง น่าจะเป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคมให้กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีวิสุทธิธาราม อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2543 ที่มีคะแนนอัตรานวัตกรรมด้านสังคม ตั้งแต่ เปอร์เซนต์ไทล์ที่ 25 ลงมาจำนวน 48 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีวิสุทธิธาราม อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2543 ที่มีคะแนนอัตรานวัตกรรมด้านสังคม ตั้งแต่เปอร์เซนต์ไทล์ที่ 25 ลงมา และสอบถามความสมัครใจของนักเรียนในการเข้าร่วมการทดลอง หลังจากนั้นจึงสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรมาจำนวน 24 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้ง เป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่มและกลุ่มควบคุม 1 กลุ่มๆ ละ 8 คน โดยมีลำดับขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 184 คน ตอบแบบสอบถามอัตรานวัตกรรมด้านสังคม แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เรียงคะแนนจากสูงสุดลงมาถึงต่ำสุด แล้วเลือกนักเรียนที่ได้คะแนนตั้งแต่เซนต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 48 คน แล้วสอบถามความสมัครใจของนักเรียนในการเข้าร่วมการทดลอง หลังจากนั้นจึงสุ่มอย่างง่ายได้นักเรียนมาจำนวน 24 คน

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่มๆ ละ 8 คน โดยกลุ่มทดลองที่ 1 จะได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 2 จะได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มีดังนี้

1. แบบสอบถามอัตรานวัตกรรมด้านสังคม
2. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
3. โปรแกรมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถามอัตมโนทัศน์ด้านสังคม

1.1 ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎี หลักการ นิยาม เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแบบสอบถามต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถามอัตมโนทัศน์ด้านสังคมที่สร้างขึ้น แบบสอบถามอัตมโนทัศน์ที่ศึกษาได้แก่

- The Piers - Harris Self Concept Scale ของปีแอร์และแฮร์ริส (Piers and Harris, 1964)

- แบบสอบถามอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของแก้วจิต มากปาน (แก้วจิต มากปาน, 2540 : 90-93) ซึ่งได้แนวคิดมาจากแบบสอบถามอัตมโนทัศน์เทนเนสซี (The Tennessee Self Concept Scale) ของฟิตส์ (Fitts, 1965)

- แบบสอบถามอัตมโนทัศน์หลายมิติของเสกสิทธิ์ แสนทวีสุข (เสกสิทธิ์ แสนทวีสุข, 2539 : 114-115) ซึ่งสร้างขึ้นตามแนวของแบบสอบถาม Self-Description Questionnaire (SDQII) ของมาร์ช (Marsh 1990 : 1-2)

1.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามอัตมโนทัศน์ด้านสังคมให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะจากเอกสารที่เกี่ยวข้องจากข้อ 1.1

1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจำนวน 40 ข้อ ไปตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน คือ ศ.ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ รศ.ดร.คมเพชร ฉัตรสุกกุล และผศ.ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะตามที่ผู้วิจัยกำหนด แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปทดลองใช้

1.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 40 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนจำการบุญ พิษณุโลก ปีการศึกษา 2543 จำนวน 100 คน ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาตรวจให้คะแนนเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% โดยนำคะแนนที่ตรวจสอบแล้วมาจัดเรียงลำดับ จากสูงสูดมายังต่ำสุด แล้วแยกนักเรียนออกเป็น 25% ที่ได้คะแนนสูง และ 25% ที่ได้คะแนนต่ำ นำค่าเฉลี่ยรายข้อทั้งสองกลุ่มมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้สูตร t-test แล้วเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าที (t) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แบบสอบถามจำนวน 39 ข้อ

1.5 นำแบบสอบถามที่หาค่าอำนาจจำแนกแล้ว มาคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .92

ลักษณะของแบบสอบถามอัตมโนทัศน์ด้านสังคม

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า มี 5 ระดับ คือ จริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงปานกลาง จริงเพียงเล็กน้อย และไม่จริงเลย ประกอบด้วยประโยคข้อความ 39 ข้อความที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเองในด้านสังคม ซึ่งประกอบด้วยจำนวนข้อความ ดังนี้

1. การรู้จัก เข้าใจตนเองและเพื่อนจำนวน 9 ข้อ เป็นข้อความทางบวก 5 ข้อ และข้อความทางลบ 4 ข้อ
2. การได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน จำนวน 11 ข้อ เป็นข้อความทางบวก 6 ข้อ และข้อความทางลบ 5 ข้อ
3. การให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม จำนวน 9 ข้อ เป็นข้อความทางบวก 4 ข้อ และข้อความทางลบ 5 ข้อ
4. การสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน จำนวน 10 ข้อ เป็นข้อความทางบวก 5 ข้อ และข้อความทางลบ 5 ข้อ

ตัวอย่างแบบสอบถามอัตมโนทัศน์ด้านสังคม

แบบสอบถามอัตมโนทัศน์ด้านสังคม

ชื่อ..... ชั้น ป.6/.....

คำแนะนำ

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามความคิด ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเองด้านสังคม กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบ ที่นักเรียนคิดว่าตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด เพียงข้อละคำตอบเดียวเท่านั้น คำตอบของนักเรียนแต่ละข้อจะไม่มีข้อใดผิดหรือถูก เพราะนักเรียนแต่ละคน ย่อมมีความคิด ความรู้สึกที่มีต่อตนเองแตกต่างกันไป คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บไว้เป็นความลับที่สุด และนำมาเพื่อใช้ในการวิจัยเท่านั้น ฉะนั้นขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ขอให้นักเรียนทำทุกข้อ ในข้อหนึ่ง ๆ จะมีช่องให้เลือกตอบ ดังนี้

เลือกตอบ จริงที่สุด	หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด
เลือกตอบ ส่วนใหญ่จริง	หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านเป็นส่วนใหญ่
เลือกตอบ จริงปานกลาง	หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านมากเพียงบางส่วน
เลือกตอบ จริงเพียงเล็กน้อย	หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านเพียงเล็กน้อย
เลือกตอบ ไม่จริงเลย	หมายถึง เมื่อข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของท่านเลย

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงปานกลาง	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
x	ฉันพอใจในตัวเอง					
xx	ฉันพยายามที่จะเข้าใจความคิดของเพื่อน					
xxx	เพื่อนๆ ไม่ค่อยชอบฉัน					
xxxx	ฉันคิดว่า ฉันแสดงความคิดเห็นในกลุ่มเพื่อนได้ดี					

การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความทางบวก ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้	4	คะแนน
จริงปานกลาง	ให้	3	คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้	2	คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้	1	คะแนน

ข้อความทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้	2	คะแนน
จริงปานกลาง	ให้	3	คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้	4	คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้	5	คะแนน

การคิดคะแนน

นำคำตอบที่ได้จากผู้ตอบใส่ในแบบฟอร์มการคิดคะแนนของแบบสอบถามอัตมโนทัศน์ด้านสังคม แล้วรวมคะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงหมายถึง ผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมในทางที่ดีหรือในทางบวก ผู้ที่ตอบได้คะแนนต่ำ หมายถึงผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมในทางที่ไม่ดีหรือทางลบ

2. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มและการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับ ความมุ่งหมายของการวิจัย

2.2 สร้างโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

2.3 นำโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มที่สร้างขึ้น ไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมจำนวน 3 คนตรวจสอบในเรื่องความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะ เนื้อหา กิจกรรม และวิธีดำเนินการ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.4 นำโปรแกรมที่ปรับปรุงแล้วในข้อ 2.3 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนจำการบุญ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 คน เพื่อดูความเหมาะสม และหาข้อบกพร่องในด้านเนื้อหาของกิจกรรม วิธีดำเนินการ อุปกรณ์ และเวลาที่ใช้

2.5 นำโปรแกรมที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุง เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

2.6 นำโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มในข้อ 2.5 ไปใช้กับกลุ่มทดลองที่ 1 โดยดำเนินการทดลองตั้งแต่วันที่ 27 พฤศจิกายน 2543 ถึง วันที่ 3 มกราคม 2544 จำนวน 14 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที เวลา 11.40 น. - 12.30 น. (ดูรายละเอียดในหน้า 183)

3. โปรแกรมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

3.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยและโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยี่บุคคลเป็นศูนย์กลางและการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคม เพื่อ นำมาเป็นแนวทางการกำหนดขั้นตอนการสร้างโปรแกรมให้เหมาะสมกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

3.2 สร้างโปรแกรมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยี่บุคคลเป็นศูนย์กลางให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

3.3 นำโปรแกรมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยี่บุคคลเป็นศูนย์กลางที่สร้างขึ้น ไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม 3 คนตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.4 นำโปรแกรมที่ปรับปรุงแล้วในข้อ 3.3 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนจำการบุญ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน เพื่อดูความเหมาะสมและหาข้อบกพร่องในด้านเนื้อหาของกิจกรรม วิธีดำเนินการ และเวลาที่ใช้ในการทดลอง

3.5 นำโปรแกรมที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

3.6 นำโปรแกรมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยืดหยุ่นคลเป็นศูนย์กลาง ไปใช้กับกลุ่มทดลองที่ 2 โดยดำเนินการทดลองตั้งแต่วันที่ 27 พฤศจิกายน 2543 ถึงวันที่ 3 มกราคม 2544 จำนวน 14 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที เวลา 14.30 น. - 15.20 น.
(ดูรายละเอียดในหน้า 242)

การดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 165)

ตาราง 2 แสดงแบบแผนการทดลอง

การกำหนดเข้ากลุ่ม	ก่อนการทดลอง	Treatment	หลังการทดลอง
$R_{(E1)}$	T_{1E1}	X_1	T_{2E1}
$R_{(E2)}$	T_{1E2}	X_2	T_{2E2}
$R_{(C)}$	T_{1C}	-	T_{2C}

ความหมายของสัญลักษณ์

$R_{(E1)}$	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างที่ถูกสุ่มเป็นกลุ่มทดลองที่ 1
$R_{(E2)}$	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างที่ถูกสุ่มเป็นกลุ่มทดลองที่ 2
$R_{(C)}$	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างที่ถูกสุ่มเป็นกลุ่มควบคุม
T_{1E1}	หมายถึง	การสอบก่อนการทดลองในกลุ่มทดลองที่ 1
T_{1E2}	หมายถึง	การสอบก่อนการทดลองในกลุ่มทดลองที่ 2
T_{1C}	หมายถึง	การสอบก่อนการทดลองในกลุ่มควบคุม
X_1	หมายถึง	การทดลองโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

X_2	หมายถึง	การทดลองโดยใช้การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
T_{2E1}	หมายถึง	การสอบหลังการทดลองในกลุ่มทดลองที่ 1
T_{2E2}	หมายถึง	การสอบหลังการทดลองในกลุ่มทดลองที่ 2
T_{2C}	หมายถึง	การสอบหลังการทดลองในกลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ตอบแบบสอบถามอัตมโนทัศน์ด้านสังคมแล้ว เก็บไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง
2. ขั้นตอนการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองดังนี้
 - 2.1 กลุ่มทดลองที่ 1 ผู้วิจัยใช้กิจกรรมกลุ่ม ตามโปรแกรมเพื่อพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคม ตั้งแต่วันที่ 27 พฤศจิกายน 2543 ถึงวันที่ 3 มกราคม 2544 จำนวน 14 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที เวลา 11.40 น. - 12.30 น.
 - 2.2 กลุ่มทดลองที่ 2 ผู้วิจัยใช้การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ตามโปรแกรมเพื่อพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคม ตั้งแต่วันที่ 27 พฤศจิกายน 2543 ถึงวันที่ 3 มกราคม 2544 จำนวน 14 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที เวลา 14.30 น. - 15.20 น.
3. ขั้นตอนหลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุดการทดลองในการใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม กับกลุ่มทดลองที่ 1 และการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มกับกลุ่มทดลองที่ 2 แล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามอัตมโนทัศน์ด้านสังคมฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง เพื่อใช้เป็นคะแนนหลังการทดลอง
4. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 และข้อ 3 ไปวิเคราะห์สมมติฐานทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
3. เปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนในกลุ่มควบคุม ก่อน และ หลังการทดลอง
4. เปรียบเทียบความแตกต่างของอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง
5. เปรียบเทียบความแตกต่างของอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ - 3 ชนิด

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science : SPSS/PC+) และมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)

1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามอัตโนมัตินักศึกษาด้านสังคม โดยใช้ t-test

เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ หากกลุ่ม สูง-ต่ำ (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.

2536 : 185)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม
	$\bar{X}_H$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	S_H^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มสูง
	S_L^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มต่ำ
	n_H	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
	n_L	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอัตโนมัตินักศึกษาด้านสังคมโดยหาค่า

สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

(ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 171)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ
	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

3.1 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน เกี่ยวกับการเปรียบเทียบอัตราโนทัศน์ด้านสังคม ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ที่ได้รับการให้คำปรึกษา เป็นกลุ่ม และกลุ่มควบคุม โดยใช้การทดสอบที (t-test Dependent) (เกษม สาทรายทิพย์. 2540 : 166-167)

3.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความแปรปรวนของอัตราโนทัศน์ด้านสังคม ก่อนการทดลอง ของกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรม กลุ่ม ที่ได้รับการให้คำปรึกษา เป็นกลุ่ม และ กลุ่มควบคุม และหลังการทดลองของทั้ง 3 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-way ANOVA) (เกษม สาทรายทิพย์. 2540 : 213)

3.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' Method) (เกษม สาทรายทิพย์. 2540 : 240)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง และแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการค้นคว้า ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของอัตรโนทัศน์ด้านสังคม
S.D	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของอัตรโนทัศน์ด้านสังคม
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการทดสอบที่ (t – test Dependent)
F	แทน	ค่าสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน
d.f	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยอัตรโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และของกลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลของการทดสอบก่อนและหลังการทดลองมาเปรียบเทียบและทดสอบความแตกต่างโดย t – test แบบ Dependent มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การเปรียบเทียบอัตรโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

1.2 การเปรียบเทียบอัตรโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

1.3 การเปรียบเทียบอัตรโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียน ก่อนการทดลองของกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มที่ให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และกลุ่มควบคุม กับหลังการทดลองของทั้ง 3 กลุ่ม เช่นเดียวกัน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบอัตรานวัตกรรมด้านสังคม ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง

2.2 การเปรียบเทียบอัตรานวัตกรรมด้านสังคม ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

ดังแสดงในตาราง 3, 4, 5, 6, 7 และ 8 ตามลำดับ

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยอัฒโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และของกลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยได้นำข้อมูลของการทดสอบก่อนและหลังการทดลองมาเปรียบเทียบและทดสอบความแตกต่างโดย t - test แบบ Dependent มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การเปรียบเทียบอัฒโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบอัฒโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มทดลองที่ 1	N	X	S.D	t
ก่อนการทดลอง	8	112.88	4.67	4.94**
หลังการทดลอง		137.25	14.06	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 3 ปรากฏว่าก่อนการทดลองนักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยอัฒโนทัศน์ด้านสังคม 112.88 คะแนน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.67 หลังการทดลองนักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยอัฒโนทัศน์ด้านสังคม 137.25 คะแนน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14.06 จากการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองได้ค่า $t = 4.94^{**}$ แสดงว่าอัฒโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทำให้นักเรียนมีอัฒโนทัศน์ด้านสังคมสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

1.2 การเปรียบเทียบอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

กลุ่มทดลองที่ 2	N	$\bar{X}$	S.D	t
ก่อนการทดลอง	8	114.38	7.60	5.88**
หลังการทดลอง		132.38	7.48	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 ปรากฏว่า ก่อนการทดลองนักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยอัตรานวัตกรรมด้านสังคม 114.38 คะแนน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.60 หลังการทดลองนักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยอัตรานวัตกรรมด้านสังคม 132.38 คะแนน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.48 จากการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง ค่า $t = 5.88^{**}$ แสดงว่าอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียนหลังการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มสูงกว่าก่อนการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มทำให้นักเรียนมีอัตรานวัตกรรมด้านสังคมสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

1.3 การเปรียบเทียบอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียนในกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียนในกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มควบคุม	N	$\bar{X}$	S.D	t
ก่อนการทดลอง	8	115.75	1.75	1.12
หลังการทดลอง		117.75	4.30	

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 ปรากฏว่า ก่อนการทดลองนักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยอัตรานวัตกรรมด้านสังคม 115.75 คะแนน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.75 หลังการทดลองนักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยอัตรานวัตกรรมด้านสังคม 117.75 คะแนน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.30 จากการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองได้ค่า $t = 1.12$ แสดงว่าอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียนในกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า นักเรียนในกลุ่มควบคุมมีอัตรานวัตกรรมด้านสังคมไม่แตกต่างจากเดิม ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยอัฒโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน

ก่อนการทดลองของกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และกลุ่มควบคุม กับหลังการทดลองของ ทั้ง 3 กลุ่ม เช่นเดียวกัน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One – Way ANOVA)

2.1 การเปรียบเทียบอัฒโนทัศน์ด้านสังคม ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบอัฒโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง

Source	df	Sum of Squares	Mean Squares	F Ratio	F Prob.
Between Groups	2	33.08	16.54	.60	.56
Within Groups	21	578.25	27.54		
Total	23	611.33			

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 ปรากฏว่า จากการเปรียบเทียบอัฒโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม คือ นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มและนักเรียนในกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองได้ค่า $F = 0.60$ แสดงว่า อัฒโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม ก่อนการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่านักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม คือ นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุมมีอัฒโนทัศน์ด้านสังคมเหมือนกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4

2.2 การเปรียบเทียบทัศนคติด้านสังคม ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 7 และตาราง 8

ตาราง 7 เปรียบเทียบทัศนคติด้านสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

Source	df	Sum of Squares	Mean Squares	F Ratio	F Prob.
Between Groups	2	1647.75	823.88	9.08**	.00
Within Groups	21	1904.88	90.71		
Total	23	3552.63			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 ปรากฏว่า จากการเปรียบเทียบทัศนคติด้านสังคมของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม คือ นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม หลังการทดลองได้ค่า $F = 9.08^{**}$ แสดงว่า ทัศนคติด้านสังคมของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม หลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่าทัศนคติด้านสังคมของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่มหลังการทดลองจะต้องมีคู่ใดคู่หนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งคู่แตกต่างกัน จึงต้องทำการทดสอบรายคู่เพื่อหาความแตกต่างตามวิธีของเชฟเฟ (Scheff 's Method)

ตาราง 8 ผลการทดสอบรายคู่อัตโนมัติในด้านสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

$\bar{X}$		Group 3	Group 2	Group 1
		117.75	132.38	137.25
117.75	Group 3			
132.38	Group 2	*		
137.25	Group 1	*		

ผลการวิเคราะห์ตาราง 8 ปรากฏว่า จากการทดสอบรายคู่อัตโนมัติในด้านสังคมของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม คือนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันมากกว่า 1 คู่ หมายความว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และนักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มมีอัตตมโนทัศน์ด้านสังคมสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
3. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติด้านสังคมของนักเรียนในกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง
4. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติด้านสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง
5. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติด้านสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีทัศนคติด้านสังคมสูงขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. นักเรียนมีทัศนคติด้านสังคมสูงขึ้น หลังจากได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
3. นักเรียนในกลุ่มควบคุม มีทัศนคติด้านสังคมก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน
4. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม มีทัศนคติด้านสังคมก่อนการทดลองแตกต่างกัน
5. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม มีทัศนคติด้านสังคมหลังการทดลองแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีวิสุทธิธาราม จังหวัดพิษณุโลก ที่มีคะแนนทัศนคติด้านสังคมตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 48 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีวิสุทธิธาราม จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2543 ที่มีคะแนนอัตรานวัตกรรมด้านสังคมตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา และสอบถามความสนใจในการเข้าร่วมการทดลอง หลังจากนั้นจึงสุ่มอย่างง่ายจากประชากรมาจำนวน 24 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม 1 กลุ่ม ที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสอบถามอัตรานวัตกรรมด้านสังคม
2. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
3. โปรแกรมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นตอนการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามอัตรานวัตกรรมด้านสังคมแล้วเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง
2. ขั้นตอนการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองดังนี้
 - 2.1 กลุ่มทดลองที่ 1 ผู้วิจัยใช้กิจกรรมกลุ่มตามโปรแกรมเพื่อพัฒนาอัตรานวัตกรรมด้านสังคม ตั้งแต่วันที่ 27 พฤศจิกายน 2543 ถึงวันที่ 3 มกราคม 2544 จำนวน 14 ครั้งๆ ละ 50 นาที เวลา 11.40 - 12.30 น. (ดูรายละเอียดในหน้า 183)
 - 2.2 กลุ่มทดลองที่ 2 ผู้วิจัยใช้การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางตามโปรแกรมเพื่อพัฒนาอัตรานวัตกรรมด้านสังคม ตั้งแต่วันที่ 27 พฤศจิกายน 2543 ถึงวันที่ 3 มกราคม 2544 จำนวน 14 ครั้งๆ ละ 50 นาที เวลา 14.30 - 15.20 น. (ดูรายละเอียดในหน้า 242)
3. ขั้นตอนหลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุดการทดลองในการใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มกับกลุ่มทดลองที่ 1 และการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มกับกลุ่มทดลองที่ 2 แล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามอัตรานวัตกรรมด้านสังคมฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง
4. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 และข้อ 3 ไปวิเคราะห์สมมติฐานทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระกัน (t – test Dependent)
2. เปรียบเทียบอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม โดยใช้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระกัน (t – test Dependent)
3. เปรียบเทียบอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียนในกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระกัน (t – test Dependent)
4. เปรียบเทียบความแตกต่างของอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน และทำการทดสอบรายคู่เพื่อหาความแตกต่างตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe 's Method)
5. เปรียบเทียบความแตกต่างของอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน และทำการทดสอบรายคู่เพื่อหาความแตกต่างตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe 's Method)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีอัตรานวัตกรรมด้านสังคมสูงขึ้น หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนมีอัตรานวัตกรรมด้านสังคมสูงขึ้น หลังจากได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนในกลุ่มควบคุมมีอัตรานวัตกรรมด้านสังคม ก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
4. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม มีอัตรานวัตกรรมด้านสังคมก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
5. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุมมีอัตรานวัตกรรมด้านสังคม หลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และทำการทดสอบรายคู่พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และนักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มมีอัตรานวัตกรรมด้านสังคมสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มที่มีต่ออัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดศรีวิสุทธิธรรม อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ปรากฏผลดังนี้

1. นักเรียนมีอัตรานวัตกรรมด้านสังคมสูงขึ้นหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 แสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถพัฒนาอัตรานวัตกรรมด้านสังคมได้ ทั้งนี้เพราะว่ากิจกรรมกลุ่มเป็นกระบวนการสร้างและส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิด ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองว่า ตนรู้จักเข้าใจตนเองและเพื่อน ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม และสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน ซึ่งการที่บุคคลมีโอกาสร่วมกิจกรรมพร้อมกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ อัตรานวัตกรรมด้านสังคมจากกลุ่มได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้มีการพัฒนาอัตรานวัตกรรมด้านสังคมสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ คมเพชร จัตรสุภกุล (2521 : 14) ที่กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นการนำประสบการณ์มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยรวมมีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มด้วยวิธีการดังกล่าว ประสบการณ์ที่ได้จากกลุ่ม จะทำให้เกิดพัฒนาการในตัวบุคคลแต่ละคน และยังสอดคล้องกับแนวความคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2522 : 7) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์ที่ได้จากการเข้ากลุ่มจะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมกระทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการวิเคราะห์ ความรู้สึก ความต้องการ ตลอดจนพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาบุคลิกภาพของตนได้เป็นอย่างดี สำหรับการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ สมจิตต์ ฤประสงค์ (2534 : 41-43) ที่ได้ศึกษาถึงการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มต่ออัตรานวัตกรรมของวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนารีนุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มมีอัตรานวัตกรรมสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ แก้วจิต มากปาน (2540 : 70-72) ที่ได้เปรียบเทียบผลของการฝึกวิเคราะห์หาคัดต่อสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลกับกิจกรรมกลุ่มที่มีต่ออัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีอัตรานวัตกรรมด้านสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาครั้งนี้ และผลจากการศึกษาที่สอดคล้องกันดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียนให้สูงขึ้นได้

2. นักเรียนมีอัตรานวัตกรรมด้านสังคมสูงขึ้นหลังจากได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 แสดงให้เห็นว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถพัฒนาอัตรานวัตกรรมด้านสังคมได้ ทั้งนี้เพราะการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม เป็นกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนที่มีอัตรานวัตกรรมด้านสังคมต่ำ โดยนักเรียนที่เป็นสมาชิกในกลุ่ม ได้สำรวจตนเองและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และระบายความคิด ความรู้สึกที่มีต่อตนเองด้านสังคมออกมาอย่างเสรี แล้วให้นักเรียนในกลุ่มพิจารณาหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน และนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกลุ่มไปเป็นแนวทางในการพัฒนาอัตรานวัตกรรมด้านสังคม

ในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยในฐานะของผู้ให้คำปรึกษากับนักเรียนในกลุ่ม เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้สึกอบอุ่น คั่นเคย ไว้วางใจกัน อีกทั้งในการดำเนินการให้คำปรึกษานั้น ผู้ให้คำปรึกษามีความจริงใจ มีการยอมรับผู้รับคำปรึกษา โดยปราศจากเงื่อนไข และมีความเข้าใจในตัวนักเรียนในกลุ่ม ตลอดจนรักษาความลับของนักเรียนในกลุ่ม ทำให้นักเรียนในกลุ่มมีความรู้สึกว่าคุณเป็นที่ยอมรับ มีความมั่นใจที่จะเปิดเผยตนเองมากขึ้น เป็นผลให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจตนเองดีขึ้น และในที่สุดก็สามารถเห็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงตนเอง และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วัชร ทรัพย์มี (2522 : 80) ที่ได้กล่าวถึงการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มว่า เป็นกระบวนการที่กลุ่มมีความคิดที่จะปรับปรุงตนเองในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมาปรึกษาหารือซึ่งกันและกันเป็นกลุ่ม โดยมีผู้ให้คำปรึกษารวมอยู่ด้วย สมาชิกในกลุ่มจะมีโอกาสได้แสดงออกเกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดของแต่ละคน เป็นการระบายความรู้สึกขัดแย้งในจิตใจ ได้สำรวจตนเอง ได้ฝึกการยอมรับตนเองกล้าที่จะเผชิญปัญหาและได้ใช้ความคิดในการแก้ปัญหา หรือปรับปรุงตนเองกับทั้งได้ฟังความรู้สึก และความคิดเห็นของผู้อื่น นอกจากนี้ วัชร ทรัพย์มี (2533 : 173-178) ยังได้กล่าวถึงการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มว่า มุ่งเปลี่ยนพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคนเกี่ยวกับความรู้สึก ทักษะคติ อารมณ์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของสมาชิก โดยมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในกลุ่มให้เกิดบรรยากาศที่จะให้สมาชิกได้ระบายความรู้สึก ทักษะคติของตนเองด้วยความสมัครใจ ซึ่งจะทำให้เกิด ความภาคภูมิใจว่าตนเองสามารถให้ข้อคิดอันเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของโฮลเซน (Ohlsen, 1977 : 34) ที่กล่าวถึงผลที่เกิดจากการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มว่า กลุ่มช่วยให้สมาชิกแต่ละคนเรียนรู้ที่จะเป็นของตนเอง มีการยอมรับตนเองมากขึ้น ช่วยให้เกิดพัฒนาการ มีการปฏิบัติและมีการรักษาไว้ซึ่งทักษะในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นเป็นอย่างดี และวัชร ทรัพย์มี (2533 : 54-55) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางได้ช่วยให้สมาชิกมีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้น มีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เห็นถึงความสามารถและคุณค่าในตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีกำลังใจต่อชีวิตใหม่และพร้อมที่จะเลือกดำเนินการกับชีวิตตนเอง

นอกจากนี้ ผลการศึกษาครั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สตรอฟ (Strough. 1993 : 1448) ที่ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มที่มีต่ออัตมโนทัศน์ และทัศนคติที่มีต่อโรงเรียนของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มมีอัตมโนทัศน์ และทัศนคติที่มีต่อ โรงเรียนในทางบวกมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ กาญจนา อิมสำราญรัตน์ (2535 : 123) ที่ได้ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของเยาวชนกระทำผิดกฎหมาย ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนกระทำผิดกฎหมายที่ร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มมีอัตมโนทัศน์เพิ่มขึ้นกว่าก่อนได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาครั้งนี้ และผลจากการศึกษาที่สอดคล้องกันดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนให้สูงขึ้นได้

3. นักเรียนในกลุ่มควบคุมมีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 แสดงให้เห็นว่าการที่นักเรียนอยู่ในสภาพธรรมชาติที่ไม่ได้รับการทดลองใด ๆ เลย ทำให้นักเรียนมีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะการสร้างอัตมโนทัศน์ด้านสังคมนั้นจะต้องได้รับการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็น องค์ประกอบที่มีอิทธิพลทางสังคมเพื่อตรวจสอบ และยึดถือเป็นประสบการณ์ที่ถูกต้อง สอดคล้องกับสภาพทางสังคมที่นักเรียนได้ดำรงตนอยู่ จริงอยู่ที่อัตมโนทัศน์ของแต่ละบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับพันธุกรรมอยู่ด้วย เพราะพันธุกรรมจะเป็นสิ่งกำหนดอัตมโนทัศน์ของมนุษย์โดยตรง แต่เราจะละเลยสิ่งแวดล้อม และกระบวนการเรียนรู้เสียมิได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ พรหมทิพย์ เมกะนันท์ (2516 : 65) ที่ได้กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ของมนุษย์นั้นพัฒนามาจากพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกิดขึ้นด้วยกระบวนการเรียนรู้ ถึงแม้พันธุกรรมจะเป็นสิ่งตายตัวของมนุษย์ แต่แต่ละคนก็ตาม แต่สิ่งแวดล้อมนั้นเปลี่ยนแปลงได้ ฉะนั้นอัตมโนทัศน์ของมนุษย์จึงเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อมทั้งในทางดีขึ้น และด้อยลงได้ ดังนั้นนักเรียนในกลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้รับกระบวนการเรียนรู้เรื่องอัตมโนทัศน์ด้านสังคม จึงไม่ได้มีพัฒนาการของอัตมโนทัศน์ด้านสังคมสูงขึ้นกว่าเดิม

4. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุมมีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับตนเอง ด้วยกระบวนการของการเรียนรู้ เพื่อการสรุป สร้าง และตั้งสมประสบการณ์ ย่อมจะมีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมค่อนข้างต่ำ เพราะอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของมนุษย์นอกจากจะถูกกำหนดด้วยพันธุกรรม แล่งตนแล้ว ก็ยังจะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ ภายนอกอีก โดยเฉพาะสภาพแวดล้อม กับกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงอยู่ โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมปัจจุบันที่

เปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต (Dynamic) การสร้างอัตมโนทัศน์ด้านสังคมจึงต้องปรับปรุงเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวด้วยเช่นกัน และสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาเพื่อสร้างอัตมโนทัศน์ด้านสังคมดังกล่าว ได้แก่ การเรียนรู้ตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ อัมไพ ศิริพัฒน์ (2515 : 98) ที่ได้กล่าวว่า นักทฤษฎีเรื่องตนเองเชื่อว่าอัตมโนทัศน์เกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ จากการสังเกตตนในภาวะ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ และจากปฏิกิริยาของผู้อื่นที่มีต่อตนเองด้วย อัตมโนทัศน์นี้พัฒนาไปได้เรื่อย ๆ ไม่มีขอบเขตและเวลาจำกัด ดังนั้นเมื่อนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุมทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งมีระดับอัตมโนทัศน์ด้านสังคมต่ำ ยังไม่ได้รับการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคมด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเลย จึงแสดงอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของตนออกมาตามประสบการณ์และความเชื่อมั่นเดิม ๆ ของตนที่ได้รับมา

5. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มควบคุม มีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5 แสดงให้เห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และการให้คำปรึกษากลุ่มสามารถพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนให้สูงขึ้นได้โดยอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้คือ นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มกับ นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม มีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมสูงขึ้นมากกว่า นักเรียนในกลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นนักเรียนที่ไม่ได้รับการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคมโดยการใช้กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเลย เป็นเพราะว่าการสร้างและพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคมนั้น จะต้องอาศัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่าง ๆ อาทิเช่น ประสบการณ์ในแต่ละช่วงของชีวิต อิทธิพลทางวัฒนธรรม ความสำเร็จและความล้มเหลว การยอมรับทางสังคม สภาพของการใช้ชีวิตของครอบครัว อิทธิพลจากครู อิทธิพลจากครอบครัว เหล่านี้เป็นต้น เมื่อนักเรียนเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้โดยมีครูเป็นผู้จัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้นักเรียน ครูจึงเป็นผู้มีอิทธิพลที่จะโน้มน้าวนักเรียนให้มีพัฒนาการเป็นไปตามที่ครูต้องการได้ ซึ่งการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคมให้กับนักเรียน ครูจึงต้องปรับปรุงตนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพจิตใจ รู้ซึ่งถึงพัฒนาการด้านความรู้สึกลึกซึ้งทางสังคมของเด็ก เพื่อจะได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเรื่องนั้น ๆ ได้ ซึ่งการเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ด้านสังคมอาจยึดแนวทางการพัฒนาของ ประสาท อิศรปริดา (2538 : 94) ที่ให้แนวทางพอสังเขปว่า ครูจะต้องให้นักเรียนมีโอกาสร่วมกิจกรรมในชั้นให้มาก เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตน สร้างค่านิยมการยอมรับซึ่งกันและกัน ยึดมั่นในความเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนสนับสนุนการเรียนการสอนจะต้องเน้นกิจกรรมที่ชักนำนักเรียนให้ประสบกับความสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพราะนักเรียนจะมีความรู้สึกที่ดี มีความประทับใจ และมีความเชื่อมั่นในตนเองเมื่อได้

ทำกิจกรรมจนประสบผลสำเร็จ นอกจากนั้นแล้วครูจะต้องส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนได้
ตั้งเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายในการทำสิ่งต่าง ๆ อย่างชัดเจน โดยยึดพื้นฐานของความรู้ ความสามารถ
และปัจจัยเกื้อหนุนของตนเป็นข้อมูลเพื่อการตั้งเป้าหมายและกำหนดจุดมุ่งหมาย จะเห็นได้ว่า
บทบาทของครูที่จะต้องปรับปรุงตนไปสู่การเป็นผู้พัฒนาอัตรโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนนั้นเป็น
บทบาทที่ครูทุก ๆ คน ควรมีอยู่ประจำตนเอง และนำมาใช้ให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่าง
บุคคลของนักเรียน เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของนักเรียน เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของ
สังคมปัจจุบัน ดังนั้นนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และนักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็น
กลุ่มจึงมีพัฒนาการอัตรโนทัศน์ด้านสังคมสูงขึ้นมากกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการพัฒนา
อัตรโนทัศน์ด้านสังคมด้วยกระบวนการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผู้ที่จะนำวิธีการกิจกรรมกลุ่ม และการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มไปใช้ในการพัฒนา
อัตรโนทัศน์ด้านสังคมควรที่จะได้ศึกษา และทำความเข้าใจเกี่ยวกับอัตรโนทัศน์ด้านสังคม ตลอดจน
หลักการและวิธีการในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ดังนี้

1.1 ผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และผู้ที่จะทำหน้าที่เป็น
ผู้ให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มควรเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาทางด้านจิตวิทยา ตลอดจนทั้งควรได้รับการฝึกฝน
ทางด้านทักษะ มีประสบการณ์ในการเป็นผู้นำทั้งสองวิธี รวมทั้งต้องมีความตั้งใจที่จะให้
ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีปัญหา และมีความจริงใจที่จะให้กับสมาชิกทุกคนด้วย

1.2 สถานที่ที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มนั้นควรมี
ความเป็นสัดส่วนปราศจากสิ่งรบกวน และมีบรรยากาศที่ดีเพื่อเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของสมาชิก
เพื่อให้สมาชิกสามารถแสดงพฤติกรรม และเปิดเผยความรู้สึกได้อย่างอิสระ

1.3 ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความกระตือรือร้น
ในการเข้ากลุ่ม เป็นกันเองและตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มากกว่านักเรียนที่ได้เข้าร่วม
การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมกลุ่มผู้วิจัยใช้เกมเป็นส่วนมาก สมาชิกเกิด
การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และ
สติปัญญา ซึ่งนำไปสู่การรับรู้แนวคิดและเรียนรู้ได้อย่างอิสระ ไม่เคร่งเครียด ซึ่งเหมาะสมกับนักเรียน
ในวัยนี้ที่จะชอบความสนุกสนาน และความเป็นอิสระ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

- 2.1 ควรมีการติดตามระยะยาวหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองไปแล้ว เช่น 3 เดือน 6 เดือน เพื่อพิจารณาว่า อัจฉริยะในด้านสังคมที่พัฒนาขึ้นนั้นยังคงอยู่หรือมีการเปลี่ยนแปลง
- 2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มที่มีต่ออัจฉริยะในด้านสังคมของนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ
- 2.3 ในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มควรมีการทำกิจกรรมสร้างความคุ้นเคยก่อนให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มมากกว่า 1 ครั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้เกิดความคุ้นเคยและไว้วางใจซึ่งกันและกันให้มากขึ้น
- 2.4 ควรได้มีการวิจัยโดยใช้เทคนิคอื่นเพื่อพัฒนาอัจฉริยะในด้านสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เช่น ชุดแนะแนว การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกรัตน์ พงษ์สมุทร. การศึกษาเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มกับการใช้สถานการณ์จำลองที่มีการต่อการปรับตัวกับเพื่อนต่างประเทศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพรตพิทยพยัต กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- กาญจนา ไชยพันธุ์. “การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเพื่อให้ผู้ป่วยดูแลตนเอง”, วารสารแนะแนว. 29 (ตุลาคม - พฤศจิกายน 2537) : 35 - 39.
- กาญจนา อิ่มสำราญรัชต์. ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของเยาวชนกระทำผิดกฎหมาย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535. อัดสำเนา.
- กฤษณ์ จิรยาปยุตต์เลิศ และคนอื่น ๆ. การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2540.
- เกษม สาทิตย์ทิพย์. สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2540.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. Self Esteem พลังแห่งความเชื่อมั่น. กรุงเทพฯ : ทีพีพรินท์, 2540.
- แก้วจิต มากปาน. การเปรียบเทียบผลของการฝึกการวิเคราะห์คิดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกิจกรรมกลุ่มที่มีต่ออัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. “ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544).” สมุดปกขาว. หน้า 1, 2539.
- คมเพชร ฉัตรสุกกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.
- _____. ทฤษฎีการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- จิรวรรณ วัฒนะจิตพงษ์. เปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและสถานการณ์จำลองที่มีต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.

- จักรวาล ภูวนันท์. ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียน
สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- จินตนา เพียรพิจิตร. การพัฒนามโนภาพแห่งตนโดยการปรีกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม.
 ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
 อัดสำเนา.
- เจียรนัย ทรงชัยกุล. เอกสารการสอนชุด วิชาการแนะแนว ในระดับมัธยมศึกษา หน่วยที่ 1-7.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529.
- จำเนียร ช่างโชติ. “TA” การฝึกวิเคราะห์โครงสร้างทางบุคลิกภาพและการติดต่อสื่อสารระหว่าง
บุคคล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524.
- ฉลอง ภิรมย์รัตน์. กระบวนการกลุ่ม : คู่มือประกอบการเรียนวิชาศึกษา 325 หลักสูตรการฝึกครู.
 สุรินทร์ : วิทยาลัยครูสุรินทร์, 2519.
- ช. ชนบท (นามแฝง). “กิจกรรมกลุ่มกับการสอนในชั้นประถมศึกษา,” ครูปริทัศน์. 6(9) : 54-55 ;
 กันยายน 2524.
- ชาญ ัญญพิทยากุล. กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2522.
- ชูชัย สมิตธิไกร. การปรีกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2527.
 _____, “การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาอัธมโนทัศน์ของเยาวชน,” วารสารแนะแนว. 21(108) :
 55-74 ; ธันวาคม 2529 - มกราคม 2530.
- ชูวิทย์ รัตนพลแสนย์. การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรีกษาแบบกลุ่มกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
ที่มีต่ออัธมโนทัศน์ของพลทหารที่ติดยาเสพติด โรงพยาบาลทหารเรือกรุงเทพ.
 ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541.
 อัดสำเนา.
- ทองเรียน อมรัชกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก,
 2520.
- ทิตนา แหมมณี. ช่วยครูฝึกประชาธิปไตยให้แก่เด็ก. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ทิตนา แหมมณี และเยาวพา เดชะคุปต์. กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและการปฏิบัติ เล่ม 1. กรุงเทพฯ :
 บุรพาศิลป์การพิมพ์, 2522.
- ทิตนา แหมมณี และเยาวพา เดชะคุปต์. “การสอนเพื่อเสริมสร้างอัธมโนทัศน์ตามแบบมนุษยนิยม :
 นวกรรมการศึกษาระดับประถมศึกษา,” วารสารครูศาสตร์. 12 : 12 - 19 ; ตุลาคม -
 ธันวาคม 2526.

- นพวรรณ สมานสุขุมาล. ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการยอมรับตนเองของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- นภาพร พุ่มพุกภัย. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระนารายณ์ลพบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- นิตยา เชียงทอง. ผลของการทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการยอมรับตนเองของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพมงคลรังษี จังหวัดกาญจนบุรี. ปรินิพนธ์
 กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- บุหงา วชิระศักดิ์มงคล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. พิษณุโลก : แผนกเอกสารและการพิมพ์,
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2526.
- ปฐม ทรัพย์เจริญ. การควบคุมทางสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง, 2530.
- ประสาธ อิศรปริดา. สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา, มหาสารคาม : นำอักษรการพิมพ์, 2538.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. การแนะแนวและการให้คำปรึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ :
 บัณฑิตการพิมพ์, 2529.
- ผ่องศรี อิมสอน. การสร้างเสริมมโนภาพแห่งตนโดยการอ่านหนังสือของเด็กวัยรุ่นหญิง.
 ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
 อัดสำเนา.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : พิทักษ์อักษร, 2525.
 _____. การแนะแนวและให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : พิทักษ์อักษร, ม.ป.ป.
- พนม ลิมอารีย์. กลุ่มสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม : ปริดาออฟเซตการพิมพ์, 2529.
- พรรณี ชูทัย. “การให้คำปรึกษากลุ่ม,” เอกสารประกอบการสอนวิชาการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ :
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2521.
- พรรณทิพย์ ภาคนันท์. การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของวัยรุ่น. วารสารครุศาสตร์
 3(5) : 64-67 ; สิงหาคม - กันยายน 2516.
 _____. “อัตมโนทัศน์,” ประมวลบทความทางวิชาการ. กรุงเทพฯ : หน่วยงานนิเทศก์
 กรมฝึกหัดครู, 2517.
- พรรณพิศ วาณิชยการ. “การทำงานแบบกลุ่ม,” สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับเฉลิมพระเกียรติ.
 กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.

พรรณวิภา ถาวรประเสริฐ. ผลของการใช้กลุ่มบำบัดและประทับประคองที่มีต่ออัคมโนทัศน์และ
การคิดยาเสพติดซ้ำ ของผู้ป่วยที่มารับการรักษาในโรงพยาบาลจิตเวช. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ :

✓ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2540.

เพียว พูลเจริญ. การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มกับรายบุคคลที่มีต่อการปรับตัว

✓ ของนักเรียนพยาบาล โรงพยาบาลรามารับดี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

ภินดา ภูโตนนา. ผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต่อการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
2539. อัดสำเนา.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. จิตวิทยาและสังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อ
การแนะแนว. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.

มันทนา อึ้งตระกูล. การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามโนภาพแห่งตน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 4 โรงเรียนหนองเรือวิทยา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

มาลินี อยู่โพธิ์. การทดลองการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคมด้วย
สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

มาลี เพ็ชรชะ. การวิเคราะห์องค์ประกอบมโนภาพแห่งตน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.
✓ วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538.
อัดสำเนา.

มาลี วงษ์แก้ว. ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน
ชั้นประถมปีที่ 6 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

บุวดี ดวงจินดา. การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มี
ต่อการปรับตัวด้านสัมพันธ์ภาพในครอบครัวของผู้สูงอายุ ในศูนย์บริการสาธารณสุขที่ 24
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.

- เยาวพา เดชะคุปต์. ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517. อัดสำเนา.
- รชมน สุขชุม. การพัฒนาอัตรานวัตกรรมของข้าราชการครูระดับบริหารในกรุงเทพมหานครโดย
กระบวนการ Sensitivity. ปรินูญานิพนธ์ วท.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2532.
อัดสำเนา.
- รัฐจวน คำวชิรพิทักษ์. “การรับรู้และอัตรานวัตกรรมกับการจัดและประเมินผลการศึกษา,” จิตวิทยาและ
สังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการวัดและประเมินผลการศึกษา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531.
- รัฐกมล บรรหาร. การเปรียบเทียบอัตรานวัตกรรมระหว่างวัยรุ่นชายที่มีความก้าวร้าวกับวัยรุ่นชายปกติ
ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกัน ตามการรับรู้ของตนเอง. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535. อัดสำเนา.
- รัตนา ไกรสีหนาท. การศึกษาเปรียบเทียบอัตรานวัตกรรม สุขภาพจิต และความพึงพอใจในงานของ
พยาบาลวิชาชีพ กับพยาบาลเทคนิค. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- ฤทัยรัตน์ ธรเสนา. การพัฒนาอัตรานวัตกรรมหลายมิติ ของนักศึกษาพยาบาลที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพ
แตกต่างกันโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
ไไทยวัฒนาพานิช, 2536.
- วรดี สิริพิฑูร. การพัฒนามโนภาพแห่งตนโดยใช้บทบาทสมมุติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- วราภรณ์ ลิ้มสุวรรณ. ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการปรับตัวด้านสังคมของกลุ่มนักเรียน
ที่ถูกเพื่อนชิงชัง ซึ่งได้รับการฝึกการรับรู้กับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.
- วัชร ทรัพย์มี. การแนะแนวในโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไไทยวัฒนาพานิช, 2531.
- _____. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ไไทยวัฒนาพานิช, 2522.
- _____. ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2533.
- วัชร รุจะคำ. จิตวิทยาการแนะแนวและให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฝึกหัดครู,
2523.

- วัลลี เทียงธรรม. การเปรียบเทียบผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและรายบุคคลตามทฤษฎีพฤติกรรม
นิยมที่มีต่อสุขภาพส่วนบุคคล และอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคมน กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ
: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541. อัดสำเนา.
- วิญญู พูลศรี. ผลของการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาเป็นกลุ่มต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ความวิตกกังวลในการเรียน นิสัย และทัศนคติทางการเรียน ของนักเรียนระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิทยาลัยครูเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2523. อัดสำเนา.
- วิฑิตา อังกรริยะเสถียร. กลุ่มพัฒนาตนแบบมารารอนกับการพัฒนาตน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ
: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.
- วีณา วโรตมะวิชัย. กลวิธีการเรียนและการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา. เชียงใหม่ : ภาควิชา
ประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2530.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ประกายพริ้ง, 2530.
- ศิริบุรณ์ ศรีทานันท์. อัตมโนทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัด
อุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527. อัดสำเนา.
- ศิริรัตน์ ภู่อกลเจริญศักดิ์. ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีของโรเจอร์สที่มีต่อทัศนคติ
ในการเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพิบูลย์ประชาสรรค์ กรุงเทพมหานคร.
ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
อัดสำเนา.
- ศุภวดี บุญญวงษ์. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. สงขลา : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2527.
- สมจิตต์ ลูประสงค์. ผลการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มต่ออัตมโนทัศน์ของวัยรุ่น. ปรินญานิพนธ์ วท.ม.
ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2534. อัดสำเนา.
- สมศรี ฉัตรวัฒนา. การสร้างแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- สุภาพร สงวนวงษ์. ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลัง อัตมโนทัศน์ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
การพัฒนาตนเอง กับความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาล
สังกัดกระทรวงกลาโหม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
อัดสำเนา.
- สุทิพร ปุกเกตุ. ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการลดอารมณ์เศร้าของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

- สุนันท์ บุญอ่ำ. ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่ออัคมโนทัศน์ทาง
ด้านร่างกายและการลดน้ำหนักของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีอยุธยา
กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- สุปรียา อิศรางกูร ณ อยุธยา. การเปรียบเทียบผลการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มในเรื่อง
ความเข้าใจตนเองระหว่างแบบที่ผู้นำกลุ่มกำหนดแนวทางกับแบบที่สมาชิกกำหนด
แนวทาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.
- สุชา จันทร์เอมและสุรางค์ จันทน์เอม. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา, 2520.
- สุริน คล้ายรามัญ. การพัฒนามโนภาพแห่งตนโดยการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
อัดสำเนา.
- สุวรรณ ทองบัวงาม. ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีของโรเจอร์สเพื่อลดความวิตกกังวล
ด้านการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของนักเรียนหญิงชั้นปีที่ 1 โรงเรียนปากน้ำวิทยาคม
กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- สุวรรณดี จิตวิริยะยิ่งยง. การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อ
ความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิกษัตริย์ จังหวัด
สมุทรปราการ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.
- เสกสิทธิ์ แสนทวีสุข. การศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตน
หลายมิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.
- โสรัจ โพร้แก้ว. “การปรึกษาเชิงจิตวิทยา,” เอกสารประกอบการสอนวิชาการปรึกษาเชิงจิตวิทยา.
กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- อนงค์ นิยมธรรม. การเปรียบเทียบอัคมโนทัศน์ของวัยรุ่นชายรักร่วมเพศกับวัยรุ่นชายรักต่างเพศ
ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2531. อัดสำเนา.
- อภิชาติ ประสารศรี. ผลของการบำบัดด้วยหนังสือที่มีต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 2. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2534. อัดสำเนา.

อาภรณ์ มหาคำ. ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการปรับพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก.

ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.

อัคราณา.

อาภา จันทรสกุล. ทฤษฎีและวิธีการให้คำปรึกษาในโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2535.

อารี พันธุ์ณี. รักถูก...ถูกรัก. กรุงเทพฯ : ราชดำริ, 2522.

อารยา จิยะจันทร์. ผลของการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางที่มีต่ออารมณ์เศร้าของผู้

ผู้สูงอายุในคลินิกผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 24 บางเขน กรุงเทพมหานคร.

ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.

อัคราณา.

อุบลรัตน์ เฟื่องสถิตย์. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529.

อำไพ ศรีพัฒน์. "ความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง," วารสารครุศาสตร์. 2(5-6) : 91-103 ;

สิงหาคม-กันยายน 2515.

Adler, Alfred. "The Mainenance of Self In Don C. Pinkmeyer," Child Development : The Emerging Self : 186 ; 1967.

Arbuckle, D.S. and A.V. Boy. "Client-Centered Therapy in Counseling Students with Behavior Problem," Journal of Counseling Psychology. 8 : 136-139 ; November, 1961.

Barnes, Walters Leona. "The Effect of Group Counseling on the Self-Concept and Achievement of Primary Grade Mexican-American Pupils," Dissertation Abstracts International. 38 : 5920-A ; April, 1978.

Bass Bernard M. Leadership Psychology and Organizational behavior. New York : Harper and Row, 1960.

Bennett, Margaret E. Guidance and Counseling in Group. 2nd ed. New York : McGraw-HillBook, 1963.

Bloom Benjamin S. "Affective outcomes of School Learning," Phi Delta Kappa : 194; November, 1977.

Button, Leslic. Development Group work with Adolescent. London : University of London Press, Ltd., 1974.

Caplan, S.W. "The Effects of Group Counseling on Junior High School Boys Concept of Themselves in School," Journal of Counseling Psychology. 4 : 124-128; February, 1957.

- Combs, A. and Snygg, D. Individual Behavior A Perceptual Approach to Behavior. New York : Harper Brothers, 1959.
- Coopersmith, S. "A Method for Determining Types of Self-Esteem," Journal of Education Psychology. 50:87-92; 1959.
- Corey, Gerald F. Theory and Practice of Group Counseling. 2nd ed Monterey : Brook / Cole, 1984.
- Crandall, V.T. and Vssula Belluji. "Some Relationship of Interpersonal and Interpersonal Conceptualization to Personal Social Adjustment," Journal of Personality. 23 : 224;1954.
- Dembo, M.H. Applying Educational Psychology in the Classroom. New York : Longman, 1991.
- Desrats, Richard George. "The Effects of Developmental and Modeling Group Counseling on Adolescent in Child Carp Institution," Dissertation Abstracts International. 36(15) : 2625-A, November, 1975.
- Fanimare, Flora. "Reading and Self-Concept." Journal of Reading 11 : 447-451 ; March, 1968.
- Fitts, William H. Maunal For the Tennessee Self Concept Scale. Nashville, Tennessee : Counselor Recordings and Tests, 1965.
- Gazda, G.N. Innovation to Group Psychotherapy. Boston : Houghton Mifflin, 1967.
- Gazda, G.M.,J.A. Duncan and M.E. Medsows. "Group Counseling and Group Procedure-Reported of a Survey." Counselor Education and Supervision. 6(1) : 305-310 ; 1967.
- Gibson, R. and M.H. Mitchell. Introduction to Counseling and Guidance, 2nd ed. New York : Macmillan Publishing Company, 1986.
- Grune, Peter W. Self-Esteem in Children with Spectial Educational Need. Worcester : Billing and Sons, 1988.
- Gully. Halbert E. Discussion. Conference and Group Process. New York : Holt Rinehart and Winston, 1963.
- Hurlock, Elizabeth B. Child Psychology. Tikyo : McGraw-Hill Book, 1978.
- Hurlock, Elizabeth B. Personality Development. New York : McGraw-Hill Book, 1974.
- Handlon, Thomas Scott. "The Effect of Group-Leadership Style on Member Self-Esteem and Perception of Group Dynamics," Dissertation Abstracts International 52(2) : 3890-A, September, 1992.
- Jersild, Authur T. The Psychology of Adolescent. New York : McMillan, 1963.
- Kelman, H.C. "The Role of the Group in the Induction of Therapeutic Change Internation," Journal of Group Psychotherapy. 13 : 399-432 ; 1963.

- Kendler, H.H. Basic Psychology. New York : Appleton Century Crofts, 1968.
- Lazarus, Richard B. Personality and Adjustment. Englewood Cliffs. New Jersey : Prentice-Hall, 1963.
- Lindzey, Gardner and Hall, Calvin. Theories of Personality : Primary Source and Research. New York : John Wiley and sons, 1965.
- Lovell, R.B. Adult Learning. New York : Redwood Born, 1980.
- Loveless, Kelly Counow. The Effect of A Structured Group Counseling Intervention on The Self – Concept of Gifted Black Adolescents. Mississippi : Mississippi State University, 1994.
- Mahler Clarence. A Group Counseling in The Schools. Boston : Houghton Mifflin, 1969.
- Marsh, H.W. Self – Description Questionnaire – II : Manual and Research Monograph. San Antonio, Tx : The Psychological Corporation, 1990 (c).
- McCandless, Boyd R. Children and Adolescents Behavior and Development. New York : Holt, 1967.
- Ohlsen, Merle M. Group Counseling. 2nd ed. New York : Holt Rinehart and Winsten, Inc., 1977.
- Ottaway, A.K.C. Learning Through Group Experiences. London : Routledge and Kegan Paul, 1966.
- Patterson, C.H. Theories of Counseling and Psychotherapy. 2nd ed. Boston : Houghton Mifflin, 1973.
- Perkey, William N. Self-Concept and School Achievement. New York : Prentice Hall, 1970.
- Piers, Ellen V., and Harris, Dale B. "Age and other Correlates of Self-Concept in children," Journal of Educational Psychology. 55(2) : 91-95; April, 1964.
- Rao, Narayana S. Counseling Psychology. New Delhi : Tata McGraw-Hill, 1981.
- Rogers, Carl R. Client-Centered Therapy. Boston : Houghton Mifflin, 1951.
- _____. "Toward Becoming a Fully Functioning Person," in A.W. Combs (Editor) Perceiving Behaving Becoming. Washington : Association for Supervision and Curriculum Development, 1962.
- Rutledge, Pearl Black. "Effect of Short Term Multiple Treatment Group Counseling on Social Interaction Perceptions of Isolate Rejectees in Fifth and Sixth Grade," Dissertation Abstracts International. 36(6) : 1315A; September, 1975.
- Samulewicz, Edward. "The Effects of Critical Thinking and Group Counseling Upon Behavior Problem Students," Dissertation Abstracts International. 36(5) : 2645A; November, 1973.

- Shavelson, R.J., Hubner, J.J. and Standton, G. "Self-Concept : Validation of Construct Interpretations," Review of Education Research 46 : 407-441; 1976.
- Shertzer, Bruce and Shelley C. Stone. Fundamentals of Counseling. New York : Houghton Mifflin, 1968.
- Shrum, Linda C. "A Comparative Study of the Effects of a Positive Attitude Program on High School and Adult Education Student Populations in a Public School District," Dissertation Abstracts International 27(5) : 17-A; December, 1989.
- Strough, Brian Scott. "Assessment of A Counseling Intervention with At – Risk Students : Effects on Self – Concept and Attitude Toward School," 1448 ; 1993.
- Strang, Ruth. Adolescent Views Himself. New York : McGraw-Hill Book Company, 1957.
- _____. Groups Work in Education. New York : Harper and Bothers Publishers, 1958.
- Stuart, G.W. and Sundeen, S.J. Principle and Practice of Psychiatric Nursing. Saint Louis : C.V. Mosby, 1983.
- Treppa, Jerry A. and Lawrence Frike. "Effect of Maraton Groups Experience," Journal of Counseling Psychology. 19(5) : 466-467 ; 1972.
- Trotzer, J.P. The Counselor and the Group : Intergrating Theory, Training and Practice. Monterey, California : Brook/Cole Publishing Company, 1977.
- X Tusin, Linda Frantsen. "The Relationship of Academic and Social Self-Concepts with Woman's Choice of Teaching as a career : a Longitudinal Model," Dissertation Abstracts international 48(9) : 2256; March, 1988.
- Winkelstein, M.L. "Fostering positive self-concept in the school - age child," Pediatric Nursing. 15(3) : 229 - 233; March, 1989.
- Ziller, Robert C. The Social Self. New York : University of Florida, 1973.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

1. แบบสอบถามอัตมโนทัศน์ด้านสังคม
2. ตาราง 9 แสดงจำนวนข้อความของแบบสอบถามอัตมโนทัศน์ด้านสังคม
3. ตาราง 10 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอัตมโนทัศน์ด้านสังคม
4. ตาราง 11 แสดงคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
5. ตาราง 12 แสดงคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
6. ตาราง 13 แสดงคะแนนอัตมโนทัศน์ของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง
7. ตาราง 14 แสดงผลต่างของคะแนนอัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง
8. ตาราง 15 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัตมโนทัศน์ด้านสังคมโดยรวมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง
9. ตาราง 16 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัตมโนทัศน์ด้านสังคม : รู้จัก เข้าใจตนเองและเพื่อน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง
10. ตาราง 17 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัตมโนทัศน์ด้านสังคม : ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง
11. ตาราง 18 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัตมโนทัศน์ด้านสังคม : ให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง
12. ตาราง 19 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัตมโนทัศน์ด้านสังคม : สื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

แบบสอบถามอัตโนทัศน์ด้านสังคม

ชื่อ.....ชั้น ป.6/.....

คำแนะนำ

แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามความคิด ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเองด้านสังคม กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบ ที่นักเรียนคิดว่าตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด เพียงข้อละคำตอบเดียวเท่านั้น คำตอบของนักเรียนแต่ละข้อจะไม่มีข้อใดผิดหรือถูก เพราะนักเรียนแต่ละคนย่อมมีความคิด ความรู้สึก ที่มีต่อตนเองแตกต่างกันไป คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บไว้เป็นความลับที่สุด และนำมาเพื่อใช้ในการวิจัยเท่านั้น ฉะนั้นขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ขอให้นักเรียนทำทุกข้อ ในข้อหนึ่ง ๆ จะมีช่องให้เลือกตอบ ดังนี้

เลือกตอบ	จริงที่สุด	หมายถึง	เมื่อข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด
เลือกตอบ	ส่วนใหญ่จริง	หมายถึง	เมื่อข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านเป็นส่วนใหญ่
เลือกตอบ	จริงปานกลาง	หมายถึง	เมื่อข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านมากเพียงบางส่วน
เลือกตอบ	จริงเพียงเล็กน้อย	หมายถึง	เมื่อข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านเพียงเล็กน้อย
เลือกตอบ	ไม่จริงเลย	หมายถึง	เมื่อข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของท่านเลย

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงปานกลาง	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
0	ฉันเป็นคนดีสุภาพ	✓				

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงปานกลาง	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
1	ฉันพอใจในตัวเอง					
2	ฉันพยายามที่จะเข้าใจความคิดของเพื่อน					
3	เพื่อน ๆ ไม่ค่อยชอบฉัน					
4	ฉันคิดว่าฉันแสดงความคิดเห็นในกลุ่มเพื่อนได้ดี					
5	ฉันรู้สึกสบายใจที่พูดคุยกับเพื่อนรู้เรื่อง					
6	ฉันคิดว่าทุก ๆ คนควรจะช่วยเหลือตนเองไม่จำเป็นที่จะต้องพึ่งพาคนอื่น					
7	เพื่อนเข้าใจในพฤติกรรมที่ฉันแสดงออก					
8	ฉันรู้สึกว่าการสื่อความหมายของฉันมักทำให้เพื่อนไม่เข้าใจ					
9	เพื่อน ๆ พยายามในการทำงานร่วมกับฉัน					
10	ฉันชอบตัวเอง					
11	ฉันไม่ค่อยเข้าใจความคิดของเพื่อน ๆ					
12	เวลาทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ เพื่อน ๆ ไม่ค่อยรับฟังความคิดเห็นของฉัน					
13	ฉันพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ					
14	เพื่อน ๆ มักจะนึกถึงฉันเป็นคนสุดท้ายเมื่อเขาต้องการความช่วยเหลือ					
15	ฉันสามารถอธิบายให้เพื่อนเข้าใจในสิ่งที่ฉันต้องการ					

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงปานกลาง	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
16	เพื่อน ๆ มักจะพูดลับหลังฉันว่าฉันเป็นคนไม่ค่อยมีน้ำใจ					
17	ฉันไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน					
18	ฉันเป็นคนที่มีความกล้า					
19	เพื่อน ๆ วิจารณ์ฉัน					
20	ฉันรู้สึกว่ายากลำบากมากที่จะพูดให้เพื่อน ๆ เข้าใจ					
21	ฉันรู้สึกว่าตนเองไม่ค่อยมีเพื่อน					
22	เพื่อน ๆ ชอบความคิดเห็นของฉัน					
23	ฉันมั่นใจว่าตนเองให้ความช่วยเหลือเพื่อน ได้เสมอ					
24	ฉันรู้สึกว่าเพื่อน ๆ ไม่เข้าใจในสิ่งที่ฉันพยายามอธิบาย					
25	ฉันเข้ากับเพื่อน ๆ ได้ง่าย					
26	ฉันรู้สึกว่าฉันไม่สามารถสื่อความหมายให้เพื่อนเข้าใจได้					
27	ฉันรู้สึกไม่มีความสุขเวลาอยู่ในกลุ่มเพื่อน					
28	ฉันมองเห็นจุดเด่นของตัวเอง					
29	ฉันให้ความช่วยเหลือเพื่อนเท่าที่ฉันสามารถจะทำได้					
30	ฉันน่าจะสื่อความหมายกับเพื่อนได้ดีกว่านี้					
31	ฉันไม่รู้อะไรจะทำเมื่อเห็นเพื่อนขอร้องให้ช่วยเหลือ					

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงปานกลาง	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
32	เวลาเพื่อน ๆ ไม่สบายใจ เพื่อน ๆ ชอบมาปรึกษาพูดคุยกับฉัน					
33	เพื่อน ๆ พูดถึงความดีของฉัน					
34	ฉันรู้สึกว่าคุณไม่ค่อยเข้าใจความรู้สึกของฉัน					
35	เมื่อฉันอธิบายเรื่องใด ๆ ก็ตาม เพื่อนจะเข้าใจอย่างรวดเร็ว					
36	ฉันยังไม่ค่อยรู้จักตนเองดีพอ					
37	ฉันรู้สึกว่าเพื่อน ๆ เข้าใจในสิ่งที่ฉันพูด					
38	เพื่อน ๆ มักบ่นว่าฉันไม่ค่อยให้ความร่วมมือ					
39	ฉันมักมีความขุ่นใจบ่อย ๆ					

ตาราง 9 แสดงจำนวนข้อความของแบบสอบถามทัศนคติโน้ตชนด้านสังคม

ทัศนคติชนด้านสังคม	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
การรู้จัก เข้าใจตนเอง และเพื่อน รวม 9 ข้อ	1, 2, 10, 18, 28 จำนวน 5 ข้อ	11, 34, 36, 39 จำนวน 4 ข้อ
การได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน รวม 11 ข้อ	4, 9, 19, 22, 25, 33 จำนวน 6 ข้อ	3, 12, 17, 21, 27 จำนวน 5 ข้อ
การให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม รวม 9 ข้อ	13, 23, 29, 32 จำนวน 4 ข้อ	6, 14, 16, 31, 38 จำนวน 5 ข้อ
การสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ ตรงกัน รวม 10 ข้อ	5, 7, 15, 35, 37 จำนวน 5 ข้อ	8, 20, 24, 26, 30 จำนวน 5 ข้อ

ตาราง 10 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอัตนัย โน้ตสนั้ด้านสังคม

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t
	X	S.D	X	S.D			X	S.D	X	S.D	
1	4.40	.71	3.76	.93	2.75**	21	4.80	.65	3.48	1.36	4.39**
2	3.88	1.01	3.32	.85	2.11*	22	3.56	.87	2.36	1.04	4.44**
3	4.40	.65	3.24	1.05	4.85**	23	4.64	.64	3.40	1.12	4.82**
4	3.92	.81	2.84	1.07	4.02**	24	4.08	.76	2.64	1.08	5.47**
5	4.84	.47	4.08	1.19	2.97**	25	4.52	.59	3.48	1.19	3.91**
6	3.20	1.50	2.36	1.11	2.25*	26	4.56	.77	3.16	.94	5.75**
7	3.96	.68	3.28	.89	3.04**	27	4.40	1.19	3.40	1.19	2.97**
8	3.84	1.03	2.80	.91	3.78**	28	4.60	.71	2.96	1.27	5.63**
9	4.24	.66	3.00	.96	5.32**	29	4.76	.52	4.36	.86	1.99*
10	4.92	.28	3.96	1.14	4.11**	30	2.92	1.29	2.08	1.15	2.43*
11	4.08	1.00	3.36	.86	2.73**	31	4.08	1.08	3.32	1.25	2.30*
12	4.40	.96	2.92	1.12	5.04**	32	4.32	.80	2.84	1.25	4.99**
13	4.72	.54	3.96	.98	3.40**	33	3.60	.65	2.40	.96	5.20**
14	4.56	.65	2.84	1.28	5.99*	34	4.12	1.05	2.96	1.24	3.56**
15	4.28	.68	3.48	1.19	2.91*	35	3.48	.77	2.20	1.00	5.07**
16	4.32	.69	3.16	1.18	4.25*	36	4.36	1.22	3.20	1.38	3.14**
17	4.88	.33	3.68	1.07	5.36**	37	4.36	.70	2.96	.74	6.90**
18	4.08	.86	3.20	1.04	3.26**	38	4.56	.58	3.24	1.23	4.84**
19	4.28	.61	2.84	.85	6.86**	39	3.80	1.26	2.28	1.06	4.62**
20	3.92	1.47	3.00	1.19	2.43*						

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .92

ตาราง 11 แสดงคะแนนทัศนคติส่วนตัวด้านสังคมของกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการเข้าร่วม
กิจกรรมกลุ่ม

คนที่	คะแนนทัศนคติส่วนตัวด้านสังคม		ผลต่างของ คะแนนทัศนคติ ด้านสังคม
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	
1	108	126	18
2	111	160	49
3	117	140	23
4	113	123	10
5	105	129	24
6	115	130	15
7	119	133	14
8	115	157	42

ตาราง 12 แสดงคะแนนทัศนคติในด้านสังคมของกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

คนที่	คะแนนทัศนคติในด้านสังคม		ผลต่างของ คะแนนทัศนคติ ด้านสังคม
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	
1	120	132	12
2	119	131	12
3	119	136	17
4	97	128	31
5	116	148	32
6	115	132	17
7	118	130	12
8	111	122	10

ตาราง 13 แสดงคะแนนอัตโนมัติสนั้ด้านสังคมของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	คะแนนอัตโนมัติสนั้ด้านสังคม		ผลต่างของ คะแนนอัตโนมัติสนั้ ด้านสังคม
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	
1	118	111	7
2	118	119	1
3	115	114	1
4	116	120	4
5	114	125	11
6	113	115	2
7	116	119	3
8	116	119	3

ตาราง 14 แสดงผลต่างของคะแนนอัตโนมัติสนด้านสังคมของนักเรียนกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2
และ กลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

	กลุ่มทดลองที่ 1		ค่า ความ แตก ต่าง	กลุ่มทดลองที่ 2		ค่า ความ แตก ต่าง	กลุ่มควบคุม		ค่า ความ แตก ต่าง
	ก่อน การ ทดลอง	หลัง การ ทดลอง		ก่อน การ ทดลอง	หลัง การ ทดลอง		ก่อน การ ทดลอง	หลัง การ ทดลอง	
1	108	126	18	120	132	12	118	111	7
2	111	160	49	119	131	12	118	119	1
3	117	140	23	119	136	17	115	114	1
4	113	123	10	97	128	31	116	120	4
5	105	129	24	116	148	32	114	125	11
6	115	130	15	115	132	17	113	115	2
7	119	133	14	118	130	12	116	119	3
8	115	157	42	111	122	10	116	119	3

ตาราง 15 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัตมโนทัศน์ด้านสังคม
(โดยรวมทั้ง 4 ด้านย่อย) ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม
ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
กลุ่มทดลองที่ 1	112.88	4.67	137.25	14.06
กลุ่มทดลองที่ 2	114.38	7.60	132.38	7.48
กลุ่มควบคุม	115.75	1.75	117.75	4.30

ตาราง 16 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัตมโนทัศน์ด้านสังคม
: รู้จัก เข้าใจตนเองและเพื่อน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม
ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
กลุ่มทดลองที่ 1	27.25	2.05	34.13	3.44
กลุ่มทดลองที่ 2	27.50	3.16	30.75	1.98
กลุ่มควบคุม	29.13	2.53	28.75	2.12

ตาราง 17 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัตมโนทัศน์ด้านสังคม

: ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
กลุ่มทดลองที่ 1	31.13	3.27	38.13	4.36
กลุ่มทดลองที่ 2	31.63	3.38	36.88	4.73
กลุ่มควบคุม	30.50	3.38	31.88	2.17

ตาราง 18 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัตมโนทัศน์ด้านสังคม
: ให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2
และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
กลุ่มทดลองที่ 1	25.50	2.00	30.88	3.83
กลุ่มทดลองที่ 2	26.75	3.20	32.00	3.38
กลุ่มควบคุม	27.63	2.07	27.25	3.62

ตาราง 19 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัศวินทัศนด้านสังคม

: สื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
กลุ่มทดลองที่ 1	29.00	2.39	34.13	4.26
กลุ่มทดลองที่ 2	28.50	4.38	32.75	2.49
กลุ่มควบคุม	28.50	2.00	29.88	2.80

ภาคผนวก ข.

1. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
2. โปรแกรมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
สำหรับกลุ่มทดลองที่ 1

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1.	ปฐมนิเทศ และสร้าง ความสัมพันธ์	เกม “ทำ ความรู้จัก กัน”	1. เพื่อสร้างบรรยากาศ ให้เกิดความรู้สึก คุ้นเคย อบอุ่น เป็นกันเอง ในกลุ่ม สมาชิกและไว้วาง ใจผู้วิจัย 2. เพื่อให้นักเรียนรู้สึก เป็นส่วนหนึ่งของ กลุ่ม เกิดความ พร้อมที่จะเรียนรู้ เกี่ยวกับตนเองและ ผู้อื่น จากการเข้า ร่วมกิจกรรมกลุ่ม 3. เพื่อให้นักเรียน ทราบถึงวัตถุประสงค์ กฎ ระเบียบทั่วไปใน การเข้าร่วมกิจกรรม กลุ่ม บทบาทหน้าที่ ในการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่ม วัน เวลา จำนวนครั้ง และสถานที่ใช้ ใน การเข้าร่วมกิจกรรม กลุ่ม 4. เพื่อให้นักเรียนได้ รู้จักและเข้าใจเกี่ยว กับความหมายและ	1. ผู้วิจัยแสดงภาพวาดของ ตนเองให้นักเรียนดู พร้อม ทั้งแนะนำตัวให้ทราบ 2. ผู้วิจัยใช้กิจกรรมเกมทาย “ใครเอ่ย” ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 2.1 นักเรียนนั่งเก้าอี้ล้อม เป็นวงกลม 2.2 ผู้วิจัยนำสนทนาเกี่ยว กับลักษณะเด่นของ บุคคลว่าแต่ละบุคคล ย่อมมีลักษณะเด่น เฉพาะของตนเองที่ไม่ เหมือนใคร ซึ่งลักษณะ เด่นนี้จะสามารถใช้ เป็นที่สังเกตและบอก ได้ว่าใครเป็นใคร ลักษณะเด่นเช่น ผอม สูง อ้วน ใสแฉ่ง ผิว คล้ำ เป็นต้น 2.3 ผู้วิจัยแจกกระดาษและ ดินสอให้นักเรียนวาด ภาพของตนเอง โดย พยายามดึงลักษณะเด่น ที่ตนเองมีอยู่ ใส่ไว้ใน ภาพให้ได้ (10 นาที) 2.4 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมภาพ วาดของนักเรียน แล้ว ร่วมกับนักเรียนทายว่า

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			ความสำคัญของ อัตมโนทัศน์ด้าน สังคม	ภาพวาดแต่ละภาพนั้น เป็นใคร โดยสังเกต จากลักษณะเด่นของแต่ละ คนประกอบ 2.5 นักเรียนได้รับภาพของ ตนเองกลับคืนพร้อม ทั้งแนะนำตัวเองโดย พยายามแนะนำให้ เพื่อนได้รู้จักตนเองให้ มากที่สุด และให้บอก ความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับ รูปร่างของตน 3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกัน สรุปข้อคิดที่ได้จาก กิจกรรมนี้ และผู้วิจัยกล่าว สรุปเพิ่มเติม 4. ผู้วิจัยแจกเอกสารและ ชี้แจงวัตถุประสงค์ กฎระเบียบทั่วไปในการ เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม บทบาทของนักเรียนและ ผู้วิจัยวัน เวลา จำนวนครั้ง สถานที่ใช้ในการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่ม อธิบายความ หมายและความสำคัญของ อัตมโนทัศน์ด้านสังคม 5. เปิดโอกาสให้นักเรียน ซักถามจนเข้าใจ 6. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการทำ

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
2.	อัฒโนทัศน์ ด้านสังคม: รู้จักตนเอง และเพื่อน	หน้าต่าง หัวใจ ใจ แฮรี่	1. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักสำรวจตนเองเรียนรู้ลักษณะของตนเองและเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการเปิดเผยตนเองต่อผู้อื่น ซึ่งจะทำให้ นักเรียนรู้จักซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น 3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการรู้จักตนเองและเพื่อน 4. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ที่จะนำเสนอประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติ เพื่อให้รู้จักตนเองและเพื่อน	กิจกรรมครั้งต่อไป โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มตั้งแต่ครั้งที่ 2-13 ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการเช่นเดียวกัน แต่ต่างกันเฉพาะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งจะใช้กิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของหัวข้อในแต่ละครั้งดังนี้ 1. ขั้นการมีส่วนร่วมให้ นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการทำกิจกรรมในฐานะสมาชิกของกลุ่ม โดยผู้วิจัยคอยแนะนำและสร้างบรรยากาศ 2. ขั้นวิเคราะห์ นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์และสรุปจากกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ และอภิปรายร่วมกัน เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้กว้างขวางรวมทั้งเพื่อให้ นักเรียนรู้จักตนเองดีขึ้น 3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มมาสรุปเป็นหลักการของ
3.	อัฒโนทัศน์ ด้านสังคม: รู้จักเข้าใจตนเอง และเพื่อน	เกม “ต่าง จิตต่างใจ”	1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ว่าคนเรามีความแตกต่างในด้านความรู้สึกนึกคิด	3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มมาสรุปเป็นหลักการของ

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
4.	อัตมโนทัศน์ ด้านสังคม: รู้จัก เข้าใจ ตนเองและ เพื่อน	สถาน การณ์ จำลอง “เข้าใจ ตน”	2. เพื่อให้นักเรียนรู้จัก และเข้าใจธรรมชาติ ของมนุษย์ทั้งใน เรื่องการมองการคิด การตัดสินใจของ บุคคลในแง่บวก ต่าง ๆ 3. เพื่อให้นักเรียนเห็น ความสำคัญของการ รู้จักเข้าใจตนเองและ เพื่อน	ตนเองและสามารถนำหลัก การนั้นมาใช้ให้เหมาะสม กับตนเอง 4. ขึ้นประเมินผล นักเรียน ร่วมกันประเมินผลการ เรียนรู้ของตนเองจากกลุ่ม โดยการร่วมกันแลกเปลี่ยน ข้อคิดเห็นและให้ข้อเสนอ แนะร่วมกันและผู้วิจัย ประเมินผลการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มโดยการ สังเกตจากการร่วมมือใน การปฏิบัติกิจกรรม
5.	อัตมโนทัศน์ ด้านสังคม: ได้รับการยอมรับ จากกลุ่ม เพื่อน	“กระรอก เข้าโพรง”	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จัก เข้าใจ ความรู้สึก ของตนเองและ เพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนเห็น ความสำคัญของการ รู้จักเข้าใจตนเอง และเพื่อน	5. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลาและ สถานที่ในการทำกิจกรรม ครั้งต่อไป
6.	อัตมโนทัศน์ ด้านสังคม:	พลังคำพูด	1. เพื่อให้นักเรียนมี ความรู้สึกที่ดี	

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน		เกี่ยวกับตนเองว่า คนได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม 2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญในการแสดงออกทางวาจา 3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการยอมรับผู้อื่นและการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน	
7.	อัตมโนทัศน์ด้านสังคม: ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน	เกม “รวมกันเป็นหนึ่ง”	1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่าตนได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักในความสำคัญและเห็นคุณค่าในกันและกัน 3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการยอมรับผู้อื่นและการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน	

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
8.	อัคมโนทัศน์ ด้านสังคม: ให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้ อย่างเหมาะสม	เกม “หาสมบัติ”	1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่าตนช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม ทำให้รู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง 2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม 3. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นในสังคม 4. เพื่อให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น	
9.	อัคมโนทัศน์ ด้านสังคม: ให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้ อย่างเหมาะสม	เกม “สื่ เหลี่ยม สัมพันธ์”	1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม 2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นในสังคม	

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
10.	อัครมนโพนัสน์ ด้านสังคม: สื่อความ หมายกับ เพื่อนให้เข้า ใจได้ตรงกัน	เกม “การ สื่อสาร โดยการใช ภาษาทกษ”	3. เพื่อให้นักเรียนเกิด ความมั่นใจในการ สร้างสัมพันธ์ภาพ กับผู้อื่น 1. เพื่อให้นักเรียนเห็น ความสำคัญของการ สื่อความหมายกับ เพื่อนให้เข้าใจได้ ตรงกัน โดยใช้ ภาษาทกษ 2. เพื่อให้นักเรียนมี ความรู้สึกที่ดีเกี่ยว กับตนเองว่าตนสื่อ ความหมายกับ เพื่อนให้เข้าใจได้ ตรงกัน 3. เพื่อให้นักเรียนได้ เรียนรู้เกี่ยวกับการ สร้างสัมพันธ์ภาพ กับผู้อื่นในสังคม	
11.	อัครมนโพนัสน์ ด้านสังคม: สื่อความ หมายกับ เพื่อนให้เข้า ใจได้ตรงกัน	เกม “วาด ภาพตาม คำบอก”	1. เพื่อให้นักเรียนเห็น ความสำคัญของการ สื่อความหมายกับ เพื่อนให้เข้าใจได้ ตรงกัน โดยการใช คำพูด 2. เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของทักษะ การฟังที่มีต่อการ	

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
12.	อัตมโนทัศน์ ด้านสังคม: สื่อความ หมายกับ เพื่อนให้เข้าใจ ได้ตรงกัน	เกม “ภาพ ถ้วย ไอศกรีม”	สื่อความหมายกับ เพื่อนให้เข้าใจได้ ตรงกัน 3. เพื่อให้นักเรียนได้ เรียนรู้เกี่ยวกับการ สร้างสัมพันธภาพ กับผู้อื่นในสังคม 1. เพื่อให้แนวความคิด เกี่ยวกับการโต้ตอบ และการบอกเล่าว่า มีผลอย่างไรในการ สื่อความหมายกับ เพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนเกิด ความรู้สึที่ดีเกี่ยว กับตนเองว่า ตนสื่อ ความหมายกับ เพื่อนให้เข้าใจได้ ตรงกัน 3. เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของทักษะ การฟัง ที่มีต่อการ สื่อความหมายกับ เพื่อนให้เข้าใจได้ ตรงกัน 4. เพื่อให้นักเรียนเห็น ความสำคัญของการ สื่อความหมายกับ เพื่อนให้เข้าใจได้	

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
13.	อัตรานวัตกรรมด้านสังคม	การอภิปรายกลุ่ม	ตรงกัน โดยใช้คำพูด 5. เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นในสังคม 1. เพื่อให้ นักเรียนได้ทราบถึงผลของกิจกรรมทั้งหมดที่มีต่ออัตรานวัตกรรมด้านสังคม	
14.	ปัจจัยนิเทศ	แสดงความรู้สึกและอารมณ์	1. เพื่อให้ นักเรียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม 2. เพื่อให้ นักเรียนร่วมกันสรุปผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและนำเสนอประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มไปพัฒนา อัตรานวัตกรรมด้านสังคมของตนเองให้ดีขึ้น	1. ผู้วิจัยและนักเรียนนั่งเป็นครึ่งวงกลม 2. ผู้วิจัยให้ นักเรียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม 3. ผู้วิจัยให้ นักเรียนร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้และการนำเสนอประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มไปใช้ในการพัฒนาอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของตนเอง 4. ผู้วิจัยสรุปผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียน

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			3. เพื่อให้นักเรียนได้ประเมินตนเองถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับระยะก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม 4. เพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนเกิดความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อเพื่อนสมาชิกในกลุ่มและประทับใจในการเข้ากลุ่มมองเห็นคุณค่าของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม 5. เพื่อยุติการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	5. ผู้วิจัยให้นักเรียนประเมินตนเองถึงการเปลี่ยนแปลงของอัตมโนทัศน์ด้านสังคมที่เกิดขึ้นภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเปรียบเทียบกับระยะก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม 6. ผู้วิจัยเปิดเพลงและนำกระดาษรูปหัวใจแจกให้นักเรียนทุกคนเพื่อให้เขียนบรรยายความรู้สึกที่ประทับใจและร้อยเชือกส่งต่อให้เพื่อนคนถัดไปจนครบทุกคน 7. ผู้วิจัยกล่าวขอใจนักเรียนและกล่าวปิดโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

หมายเหตุ การทดลองแต่ละครั้งใช้เวลา 50 นาที

รายละเอียดโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
สำหรับกลุ่มทดลองที่ 1

<u>ครั้งที่</u>	1
<u>หัวข้อ</u>	ปฐมนิเทศและสร้างความสัมพันธ์
<u>กิจกรรม</u>	เกม “ทำความรู้จักกัน”
<u>เวลา</u>	50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างบรรยากาศให้เกิดความรู้สึกรู้สึกคุ้นเคย อบอุ่น เป็นกันเอง ในกลุ่มสมาชิกและไว้วางใจผู้วิจัย
2. เพื่อให้นักเรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เกิดความพร้อมที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ กฎระเบียบทั่วไปในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม บทบาทของนักเรียนและผู้วิจัย วันเวลา จำนวนครั้งและสถานที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
4. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของอัตมโนทัศน์ด้านสังคม

อุปกรณ์

1. ภาพวาดรูปผู้วิจัย 1 ภาพ
2. กระดาษวาดรูป 8 แผ่น
3. ดินสอ 8 แท่ง
4. เอกสารเนื้อหาประกอบการบรรยาย 8 แผ่น

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแสดงภาพวาดของตนเองให้นักเรียนดูพร้อมทั้งแนะนำตัวให้ทราบ
2. ผู้วิจัยใช้กิจกรรมเกมทาย “ใครเอ่ย” ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้
 - 2.1 นักเรียนนั่งเก้าอี้ล้อมเป็นครึ่งวงกลม
 - 2.2 ผู้วิจัยนำสนทนาเกี่ยวกับลักษณะเด่นของบุคคลว่าแต่ละบุคคลย่อมมีลักษณะเด่นเฉพาะของตนเองที่ไม่เหมือนใคร ซึ่งลักษณะเด่นนี้จะสามารถใช้เป็นที่สังเกตและบอกได้ว่าใครเป็นใคร ลักษณะเด่น เช่น ผอม สูง อ้วน ใสแฉ่ง ผิวคล้ำ เป็นต้น
 - 2.3 ผู้วิจัยแจกกระดาษและดินสอให้นักเรียนวาดภาพของตนเอง โดยพยายามดึงลักษณะเด่นที่ตนเองมีอยู่ใส่ไว้ในภาพให้ได้ (10 นาที)

- 2.4 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมภาพวาดของนักเรียนแล้วร่วมกับนักเรียนทายว่า ภาพวาดแต่ละภาพนั้นเป็นใคร โดยสังเกตจากลักษณะเด่นของแต่ละคนประกอบ
- 2.5 นักเรียนได้รับภาพของตนเองกลับคืนพร้อมทั้งแนะนำตัวเองโดยพยายามแนะนำให้เพื่อนได้รู้จักตนเองให้มากที่สุด และให้บอกความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับรูปร่างของตนเอง
3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปว่า บุคคลย่อมมีความแตกต่างกันในด้านความรู้สึกนึกคิด เช่นเดียวกับที่แต่ละคนมีลักษณะภายนอกที่แตกต่างกันดังเช่นลักษณะเด่นซึ่งไม่เหมือนกันของแต่ละบุคคล
4. ผู้วิจัยแจกเอกสารและชี้แจงวัตถุประสงค์ กฎ ระเบียบทั่วไปในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม บทบาทของนักเรียนและผู้วิจัย วัน เวลา จำนวนครั้ง สถานที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรม กลุ่ม อธิบายความหมายและความสำคัญของอัตมโนทัศน์ด้านสังคม
5. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามจนเข้าใจ
6. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือ ความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน
3. จากการซักถามปัญหาและข้อข้องใจ

เนื้อหาประกอบการบรรยาย

วัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

1. เพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองอย่างถูกต้อง
2. เพื่อสร้างความเข้าใจในบุคคลอื่น
3. เพื่อให้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข
4. เพื่อให้บุคคลต่าง ๆ ได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขตนเอง ตลอดจนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และความคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่น

กฎระเบียบทั่วไปของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

1. นักเรียนต้องเก็บเรื่องราว การกระทำ การแสดงความรู้สึกต่างๆ ของนักเรียนภายในกลุ่ม ไว้เป็นความลับ
2. นักเรียนต้องมีความจริงใจในการพูด การแสดงออก การกระทำต่าง ๆ และร่วมมือช่วยเหลือกัน
3. ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน
4. พูดถึงตนเองและเพื่อนในทางที่ดี

บทบาทของผู้วิจัย

1. ผู้วิจัยเป็นผู้เตรียมวิธีการต่าง ๆ สำหรับกลุ่มเพื่อให้กลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กัน เกิดการเรียนรู้ และรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของบุคคล
2. ผู้วิจัยเสนอแนะค่านิยมใหม่ ๆ ให้นักเรียนเข้าร่วมตัดสินใจโดยผู้วิจัยจะไม่ใช้อิทธิพล ในการตัดสินใจของนักเรียน
3. ผู้วิจัยเป็นผู้ประสานการสื่อสารภายในกลุ่มให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

บทบาทของนักเรียน

1. นักเรียนต้องอยู่ร่วมในกิจกรรมตลอดเวลา
2. นักเรียนต้องยอมรับว่าตนเองและสมาชิกคนอื่น ๆ อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน
3. นักเรียนต้องตระหนักและยอมรับสภาพความแตกต่างของเพื่อนในกลุ่ม
4. นักเรียนพร้อมที่จะช่วยเหลือกันอย่างเต็มที่

ตารางการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่	วัน	วัน – เดือน – ปี
1	จันทร์	27 พฤศจิกายน 2543
2	อังคาร	28 พฤศจิกายน 2543
3	ศุกร์	1 ธันวาคม 2543
4	จันทร์	4 ธันวาคม 2543
5	พุธ	6 ธันวาคม 2543
6	อังคาร	12 ธันวาคม 2543
7	พุธ	13 ธันวาคม 2543
8	จันทร์	18 ธันวาคม 2543
9	อังคาร	19 ธันวาคม 2543
10	ศุกร์	22 ธันวาคม 2543
11	จันทร์	25 ธันวาคม 2543
12	พุธ	27 ธันวาคม 2543
13	พฤหัสบดี	28 ธันวาคม 2543
14	พุธ	3 มกราคม 2544

สถานที่ร่วมกิจกรรม ห้องเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 เวลา 11.40 น. - 12.30 น.

ความหมายของอัตมโนทัศน์ด้านสังคม

การที่เราพูดคุยหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นทำให้เรามีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น เช่น นักเรียนรู้สึกว่าเพื่อนๆ ชอบนักเรียนยอมรับนักเรียนเข้ากลุ่มหรือบางคนอาจจะรู้สึกว่าเพื่อน ๆ ไม่ชอบตน ความรู้สึกนึกคิดเหล่านี้เป็น “อัตมโนทัศน์ด้านสังคม”

ความสำคัญของอัตมโนทัศน์

การที่นักเรียนมองตนเองในด้านดี เช่น มองว่าตนเองเรียนเก่ง, เพื่อน ๆ ชอบเรา, เราเป็นคนกล้าแสดงออก นักเรียนจะมีพฤติกรรมไปในทางที่ดี แต่ถ้านักเรียนมองตนเองในด้านไม่ดี เช่น มองว่าไม่มีใครรักตน รู้สึกว่าตนเรียนไม่เก่ง ก็มีแนวโน้มว่านักเรียนจะมีพฤติกรรมอยู่โดดเดี่ยว ไม่มีเพื่อน ไม่ตั้งใจเรียน ซึ่งนักเรียนควรจะสร้างความรู้สึกนึกคิดที่ดีเกี่ยวกับตนเองให้ มาก ๆ เพื่อให้นักเรียนจะได้มีพฤติกรรมและบุคลิกที่ดีอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ครั้งที่	2
หัวข้อ	อัตมโนทัศน์ด้านสังคม: รู้จักตนเองและเพื่อน
กิจกรรม	หน้าต่างหัวใจโจแฮรี
เวลา	50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักสำรวจตนเอง เรียนรู้ลักษณะของตนและเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการเปิดเผยตนเองต่อผู้อื่นซึ่งจะทำให้นักเรียนรู้จักซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น
3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการรู้จักตนเองและเพื่อน
4. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ที่จะนำเอาประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติเพื่อให้รู้จักตนเองและเพื่อน

อุปกรณ์

1. แผนภาพหน้าต่างหัวใจของโจแฮรี ขนาด 15 นิ้ว X 22 นิ้ว จำนวน 1 แผ่น
2. กระดาษขาว (A4) จำนวน 16 แผ่น
3. ปากกา 8 ด้าม

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและอธิบายถึงกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้
 - 1.2 ผู้วิจัยแจกกระดาษให้นักเรียนคนละ 2 แผ่น โดยแผ่นแรกให้นักเรียนเขียนชื่อของตนเองแล้วสำรวจว่า ตนเองเป็นคนอย่างไร สิ่งที่คุณเองควรปรับปรุง โดยบันทึกใส่ในกระดาษให้มากที่สุด ดังตัวอย่างเช่น ฉันเป็นคนเรียนไม่เก่ง ฉันควรตั้งใจเรียน หนังสือให้มากกว่านี้เป็นต้น
 - 1.3 ให้นักเรียนส่งกระดาษแผ่นที่ 2 ที่มีชื่อของตนให้เพื่อนทุกคนเขียนความรู้สึกที่มีต่อเจ้าของชื่อคนละ 2 ข้อ ว่าเป็นคนอย่างไร
 - 1.4 ผู้วิจัยรวบรวมกระดาษของนักเรียน และอ่านให้กลุ่มฟังโดยไม่เปิดเผยชื่อผู้เขียน และแจกคืนให้เจ้าของชื่อ
 - 1.5 ให้นักเรียนแต่ละคนพิจารณาเปรียบเทียบสิ่งที่ตนรับรู้และเพื่อนรับรู้เกี่ยวกับคนว่าตรงกันหรือไม่

2. ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงลักษณะการรับรู้ทั้ง 4 ลักษณะเปรียบเทียบสิ่งที่ตนและผู้อื่นรับรู้ตรงกัน สิ่งที่ตนและผู้อื่นรับรู้ไม่ตรงกัน สิ่งที่ตนไม่เคยรู้จัก ไม่เคยรู้ตัวว่าเป็น และสิ่งที่ตนรู้แต่ผู้อื่นไม่รู้ โดยผู้วิจัยเชื่อมโยงการรับรู้ไปสู่แผนภาพหน้าต่างหัวใจของโจแฮรี

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

- 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันโดยผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
- 3.2 นักเรียนรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกันและจากการสรุปของกลุ่ม

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นถึงการทำกิจกรรม
- 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน ในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

- สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
- สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

แผนภาพหน้าต่างหัวใจของ โจแฮรี

	ตนเองรู้	ตนเองไม่รู้
ผู้อื่นรู้	เปิดเผย	จุดบอด
ผู้อื่นไม่รู้	ความลับ (เรื่องส่วนตัว)	ลึกลับ (ไม่รู้)

แผนภาพหน้าต่าง 4 ช่อง แสดงพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดังต่อไปนี้

ช่องที่ 1 คือ พฤติกรรมเปิดเผย ซึ่งตนเองและผู้อื่นรู้ ถ้าทั้ง 2 ฝ่ายเปิดเผยกันมาก
ความเป็นกันเองก็จะมาก

ช่องที่ 2 คือ จุบอด ซึ่งตนเองไม่รู้แต่ผู้อื่นรู้ ถ้าตนเองมีจุบอดมากจะทำให้ผู้อื่น
ไม่ยากคบด้วย

ช่องที่ 3 คือ ความลับ ซึ่งตนเองรู้แต่ผู้อื่นไม่รู้ ถ้ามีมากเกินไปผู้อื่นก็จะไม่ยาก
คบหาด้วย

ช่องที่ 4 คือ ลึกลับ ซึ่งตนเองและผู้อื่นไม่รู้ทำให้ทั้ง 2 ฝ่ายไม่ลำบากใจในการคบกัน

แนวทางสรุป เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนี้คือ

1. จากแผนภาพหน้าต่างหัวใจของใจเสรีทำให้ทราบว่าบุคคลมีพฤติกรรม 4 แบบ คือ
เปิดเผย จุบอด ความลับ และลึกลับ คนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีต้องมีพฤติกรรม
ส่วนเปิดเผยมาก
2. ในการคบหาสมาคมกับใครก็ตามเราควรเป็นคนเปิดเผย จริงใจ เพราะจะทำให้ง่าย
ต่อการวางตน ทั้งเราและผู้ที่เราคบด้วย และยังทำให้ได้มิตรแท้ หากทำงานร่วมกัน
เป็นกลุ่มก็จะทำให้กลุ่มมีความสุข
3. การซ่อนเร้นตัวเองมาก ๆ จะทำให้กลายเป็นคนลึกลับ คนทั่วไปไม่ยากคบเพราะ
เหนื่อยต่อมาดหรือการซ่อนเร้น
4. การเปิดเผยแก่กันจะมีผลต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วย กล่าวคือ ทำให้เกิด
การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกิดความร่วมมือในการทำงานอย่างแท้จริง การทำงาน
เป็นกลุ่มก็จะมีประสิทธิภาพ ในที่สุดความสุขในการทำงานก็จะเกิดขึ้น
ผู้ที่คบหาก็น่าคบหาอันโน้นหันด้านสังคมก็จะสูงขึ้นด้วย

สรุปผลกิจกรรมกลุ่ม ครั้งที่ 2 หน้าต่างหัวใจโจแฮรี

นักเรียนได้เขียนการสำรวจตนเองและเพื่อนแต่ละคนในกลุ่มว่าเป็นคนอย่างไร หลังจากเขียนเสร็จได้นำข้อความทั้ง 2 อย่างมาเปรียบเทียบพบว่า สิ่งที่เพื่อนในกลุ่มบอกมาบางอย่างตนเองรู้ตรงกัน บางอย่างตนเองไม่รู้ตรงกัน และมีที่ตนเองไม่รู้แต่เพื่อนรู้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่ควรแก้ไข มีบางอย่างตนเองรู้คนเดียวเพื่อนไม่รู้ ซึ่งเป็นเรื่องส่วนตัว

นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น และสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม โดยผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิต จากแผนภาพหน้าต่างหัวใจโจแฮรี ทำให้ทราบว่าบุคคลมีพฤติกรรม 4 แบบ คือ 1. แบบเปิดเผยโดยตนเองและผู้อื่นรู้ตรงกัน 2. แบบจุกบอด ตนเองไม่รู้แต่ผู้อื่นรู้ ซึ่งถ้ามีจุกบอดมากทำให้ผู้อื่นไม่อยากคบ 3. แบบความลับ ซึ่งตนเองรู้แต่ผู้อื่นไม่รู้ ถ้ามีมากเกินไปผู้อื่นก็จะไม่อยากคบ 4. แบบลึกลับ ซึ่งตนเองและผู้อื่นไม่รู้ ทั้ง 2 ฝ่ายไม่ลำบากใจในการคบกันในการคบหาผู้อื่น เราควรเปิดเผย จริงใจ จะทำให้ง่ายต่อการวางตัวและได้มิตรแท้ หากทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจะทำให้กลุ่มมีความสุข บางครั้งอาจมีความลับบ้าง แต่ไม่ควรทำตัวเป็นคนลึกลับจนผู้อื่นเบื่อต่อการชวนเล่น การเปิดเผยต่อกันทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกิดความร่วมมือในการทำงาน ซึ่งส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และเกิดความสุขในระหว่างทำงาน ทำให้ผู้ที่จะคบหาจะมีมากขึ้น

การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้ นักเรียนให้ความร่วมมือและมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมดี แสดงความคิดเห็นได้ดีพอสมควร ซึ่งเป็นไปตามวัยและตามความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล สรุปประเด็นสำคัญได้ดีพอสมควร

หมายเหตุ ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ

<u>ครั้งที่</u>	3
<u>หัวข้อ</u>	อัตมโนทัศน์ด้านสังคม: รู้จัก เข้าใจตนเองและเพื่อน
<u>กิจกรรม</u>	เกม “ต่างจิตต่างใจ”
<u>เวลา</u>	50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ว่าคนเรามีความแตกต่างในด้านความรู้สึกนึกคิด
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ทั้งในเรื่องการมอง การคิด และการตัดสินใจของบุคคลในแง่มุมต่างๆ
3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการรู้จัก เข้าใจตนเองและเพื่อน

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและอธิบายถึงกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้
 - 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนหลับตา แล้วคิดตามจินตนาการตามนิทานโดยผู้วิจัยเล่าว่า มีชายคนหนึ่งเดินเข้าไปในป่า ขณะที่กำลังเดินอยู่ได้เจอสัตว์ 1 ชนิด ถ้าเราอยากเป็นสัตว์ในป่า นักเรียนคิดว่าตนเองอยากเป็นสัตว์อะไร
2. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนยกมือขึ้นตอบทีละคนพร้อมทั้งบอกเหตุผลที่ชอบเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่าง / ความเหมือนของความชอบสัตว์แต่ละชนิด และสรุปความแตกต่าง

ความเหมือนของเหตุผลแต่ละคนที่ชอบสัตว์นั้น ๆ
3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ
 - 3.1 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นต่างๆ ดังนี้
 - บางคนชอบสัตว์ชนิดเดียวกัน แต่เหตุผลที่ชอบต่างกัน
 - บางคนชอบสัตว์ต่างชนิดกัน แต่เหตุผลที่ชอบเหมือนกัน
 - บางคนชอบสัตว์ต่างชนิดกัน และเหตุผลที่ชอบต่างกัน
 - 3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้ และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันโดยผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
 - 3.3 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปรายร่วมกันและจากการสรุปของกลุ่ม

4. ขั้นประเมินผล

4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นถึงการทำกิจกรรม

4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน ในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

แนวทางสรุป

1. คนเราเห็นสิ่งเดียวกันหรือได้ยินเรื่องเรื่องเดียวกัน บางครั้งจะเกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกัน สิ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างกันนี้มีหลายประการ เช่น
 - 1.1 การรับรู้ต่างกัน มีผลทำให้มีความชอบที่แตกต่างกันซึ่งส่งผลต่อการมอง การคิด และการตัดสินใจของคน
 - 1.2 การได้รับประสบการณ์ต่างกัน คนเราเคยมีประสบการณ์กับสิ่งนั้น ๆ ไม่เหมือนกันเช่น บางคนเคยเลี้ยงสุนัขจึงเลือกสุนัขเป็นสัตว์ที่ชอบ บางคนเคยถูกสุนัขกัดทำให้กลัวสุนัข จึงไม่เลือกสุนัข
 - 1.3 ค่านิยมต่างกัน เช่น บางคนยึดถือความซื่อสัตย์สุจริต บางคนก็ยึดถือเงินทองเป็นหลัก ค่านิยมของคนจะเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิม ความเชื่อ ความรู้ การอบรมที่ได้รับ สภาพแวดล้อมต่างๆ สรุปได้ว่า คนเรานั้น มีความแตกต่างกันด้วยเหตุดังกล่าว
2. ผู้วิจัยถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประยุกต์ความคิดที่ได้รับไปใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ การที่คนเรามีความคิดเห็นแตกต่างกัน เพราะ มีพื้นฐานในด้านข้างต้นแตกต่างกัน เมื่อเราสามารถแยกแยะสาเหตุเหล่านี้ได้ก็จะส่งผลให้ การร่วมกันทำงานกับผู้อื่น ตลอดจนการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมของเราเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ

โดยธรรมชาติคนเราย่อมต้องมีความแตกต่างกัน ซึ่งการที่เราเข้าใจและตระหนักถึงความแตกต่างนี้ จะช่วยเราได้หลายทางเช่น

 - ไม่เกิดโมโห โกรธผู้อื่นที่เขาคิดเห็นไม่เหมือนเรา
 - ยินดีว่าคนเราแตกต่างกัน เพราะความแตกต่างทำให้โลกสดชื่นและน่าตื่นเต้น
 - เมื่อเกิดปัญหาให้หาต้นเหตุของปัญหาว່ปัญหที่เกิดขึ้นนั้นมันเนื่องมาจากอะไรแล้วค่อย ๆ หาทางประนีประนอมกัน
 - ควรรับฟังผู้อื่น เพราะผู้อื่นเขาก็มีเหตุผล
 - ควรพิจารณา ความเห็นของผู้อื่น บางทีเราอาจจะได้พบคำตอบอื่นด้วย
 - ถึงแม้เราจะแตกต่างกัน แต่เราก็ทำงานร่วมกันได้ ถ้าเรามีหลักเกณฑ์และระเบียบที่ดี

สรุปผลกิจกรรมกลุ่ม ครั้งที่ 3 เกมต่างจิตต่างใจ

นักเรียนได้จินตนาการสัตว์ที่แต่ละคนชอบและบอกเหตุผลที่ชอบ

นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม โดยผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิต การที่นักเรียนชอบสัตว์ไม่เหมือนกัน หรือชอบสัตว์เหมือนกันแต่เหตุผลที่ชอบไม่เหมือนกันนั้นไม่มีใครผิด คนเรานั้นมีการเห็นและได้ยินในเหตุการณ์เดียวกันแล้วมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความคิด การรับรู้เหตุการณ์และการอบรมจากสภาพแวดล้อม เช่น การรับประทานอาหาร การแปร่งฟัน ซึ่งในความแตกต่างกันเราสามารถนำมาปรึกษากันให้เห็นข้อเด่น ข้อค้อยจากการมองของแต่ละคน และนำเอาข้อเด่น ข้อค้อยมาพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น เมื่อเรายอมรับถึงความแตกต่างกันก็จะทำให้เราไม่โกรธคนง่าย รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น พิจารณาความเห็นของ ผู้อื่น ซึ่งบางครั้งอาจได้พบคำตอบอื่นด้วย นำเอาข้อเด่น ข้อค้อยของความเห็นแต่ละคนมาเปรียบเทียบ และพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น โดยทำอย่างมีหลักเกณฑ์และระเบียบที่ดีสำหรับความแตกต่างที่ห่างกันมาก ๆ ก็ยินดีรับฟัง และให้ความร่วมมือในสิ่งที่เราสามารถกระทำได้ บางครั้งความแตกต่างก็ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและความตื่นเต้นได้

การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้ นักเรียนให้ความร่วมมือและมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมดี แสดงความคิดเห็นและสรุปประเด็นสำคัญได้ดีพอสมควร

ครั้งที่	4
หัวข้อ	อัฒโนทัศน์ด้านสังคม : รู้จักเข้าใจตนเองและเพื่อน
กิจกรรม	สถานการณ์จำลอง “เข้าใจคน”
เวลา	50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถรู้จัก เข้าใจ ความรู้สึกของตนเองและเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการรู้จัก เข้าใจตนเองและเพื่อน

อุปกรณ์

1. เอกสารกำหนดบทบาทสถานการณ์จำลองเรื่อง “เข้าใจคน” จำนวน 8 ชุด
2. หัวข้ออภิปราย 2 ชุด

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและอธิบายถึงกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้
 - 1.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท (ดังแสดงในสถานการณ์จำลอง หน้า 193)
 - 1.3 ผู้วิจัยแจกเอกสารกำหนดบทบาทให้กับนักเรียนที่ได้รับเลือก แล้วให้นักเรียนอ่าน และเตรียมตัวแสดงตามบทบาทที่ตนได้รับ 15 นาที
 - 1.4 เมื่อนักเรียนทุกคนพร้อม จึงเริ่มแสดงทีละคนตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้
2. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน ร่วมกันอภิปรายในหัวข้อซึ่งผู้วิจัยแจกให้

ต่อไปนี้

- 2.1 ทีมสีแดงต้องพ่ายแพ้การแข่งขันวอลเลย์บอลครั้งแรกเป็นเพราะเหตุใด
- 2.2 ความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละคนมีผลต่อการแพ้ชนะของทีมหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 2.3 การเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนร่วมทีมมีผลต่อการแพ้ชนะของทีมหรือไม่ เพราะเหตุใด
3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ
 - 3.1 ผู้วิจัยให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มมารายงานสรุปผลการอภิปราย
 - 3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดงในสถานการณ์จำลองและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

3.3 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปราย ร่วมกันและจากการสรุปของกลุ่ม

3.4 นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับความสำคัญของการรู้จัก เข้าใจความรู้สึกของตนเองและเพื่อน และสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

4. ขั้นประเมินผล

4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นถึงการทำกิจกรรม

4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน ในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลอง
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

แนวทางสรุป

1. นักเรียนทุกคนต้องรู้จักตนเองรู้ระดับความสามารถของตนเองให้ได้
2. เพื่อนร่วมทีมจะต้องเข้าใจซึ่งกันและกัน ประสานงานในทีมอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ในการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้านสังคมนั้น นักเรียนต้องทำความรู้จักและเข้าใจตนเองเสียก่อน เพราะหากนักเรียนยังไม่เข้าใจตนเองแล้วย่อมยากที่จะเข้าใจผู้อื่นได้ ซึ่งส่งผลให้การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นอาจจะไม่ราบรื่นเท่าที่ควร ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมทำให้อัตมโนทัศน์ด้านสังคมของตนลดต่ำลงได้ ซึ่งในทางตรงกันข้ามถ้านักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเองและเพื่อนดีแล้ว ก็จะทำให้รู้จักหาแนวทางในการปรับปรุงตนเพื่อสร้างสัมพันธที่ดีกับเพื่อนได้ทำให้ตนมีอัตมโนทัศน์ด้านสังคมสูงทั้งยังส่งผลให้ประสบผลสำเร็จอีกด้วย

สถานการณ์จำลอง เรื่อง “เข้าใจตน”

ฉากที่ 1 รีมสนามวอลเลย์บอล

บรรยาย ภายหลังจากเสร็จสิ้นการแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอลผลการแข่งขันปรากฏว่าทีมวอลเลย์บอล “สีแดง” พ่ายแพ้การแข่งขันนักกีฬาต่างก็เสียใจต่อความพ่ายแพ้ครั้งนี้เป็นอย่างมาก

โค้ช “ไม่ต้องเสียใจหรอกกีฬาย่อมมีแพ้ชนะ ยังมีโอกาสหน้าที่เราจะแก้มือได้อีกนะ”

นิกร “แก้มือตอนไหนล่ะครับโค้ช”

โค้ช “ตอนแข่งกีฬากลุ่มโรงเรียนไงล่ะ ครั้งนี้แค่กีฬาเท่านั้นเองยังมีเวลาแก้ไขอีกนาน”

มงคล “โค้ชครับพอจะบอกได้ไหมครับว่าทำไมจึงแพ้”

กัปตัน “สาเหตุที่แพ้เพราะว่าเราไม่ชนะใจเพื่อน”

จอร์ “โอ้ อย่าพูดกววนตอนนี้กำลังอารมณ์ไม่ดีอยู่”

โค้ช “อยากรู้ไหมล่ะทำไมพวกเธอจึงแพ้”

เดช “ครับ พวกเราทุกคนอยากรู้จะได้นำไปปรับปรุงทีมครับ”

โค้ช “ความจริงแล้ว พวกเธอมีฝีมือไม่ได้ด้อยกว่าทีมสีเขียวเลย”

อนุชา “หรือครับโค้ช”

โค้ช “แต่พวกเธอยังไม่รู้จักตนเองและเพื่อนร่วมทีมอย่างดีพอนั่นเอง”

นิกร “พวกเรารู้จักกันดีนี่ครับโค้ช”

โค้ช “ไม่ใช่อย่างนั้น โค้ชหมายความว่าพวกเธอยังไม่รู้เลยว่าเธอมีความสามารถเฉพาะตัวด้านใด เพื่อนเก่งอย่างไร นิกรเธอคิดว่าเธอเก่งที่สุดตรงไหน”

นิกร “ผมว่าผมเซ่ทถูกเก่งไข่มุขครับโค้ช”

โค้ช “เธออาจจะเก่งแต่ความแน่นอนเธอสู้จอร์ไม่ได้”

นิกร “หรือครับ”

โค้ช “เอาอย่างนี้โค้ชจะบอกให้ฟังนะ จอร์กับกัปตันเซ่ทถูกได้ดีพอกันครูจึงให้เป็นคนคอยตั้งลูกให้ ส่วน เดชเป็นคนตบเพราะเดชรูปร่างสูงและกระโดดได้สูง ส่วนนิกรรับลูกอันเดอร์และเปิดบอลให้เพื่อนเล่นได้ดี อนุชาเล่นบอลลักษณะเดียวกับนิกร ตัวตบของเราอีกตัวคือมงคล ทุกคนต่างก็มีจุดเด่นที่น่ามาร่วมกันจะดีมาก แต่พวกเธอต่างก็ไม่นำจุดเด่นของตัวเองออกมาใช้และนอกจากนั้นแล้วพวกเธอต่างก็ไม่ไว้ใจเพื่อนร่วมทีมกลัวว่าเพื่อนจะเล่นเสียอีก นี่แหละ เหตุผลของความพ่ายแพ้ละ”

มงคล “จริงด้วยครับโค้ช”

โค้ช “พวกเธอไม่เข้าใจตนเองอ่านตัวเองไม่ออกแถมยังอ่านเพื่อนไม่ออกอีกด้วย”

นิกร “ครับพวกเราจะปรับปรุงตนเองตามคำแนะนำของโค้ช”

ฉากที่ 2 ริมสนามวอลเลย์บอล

บรรยาย เมื่อทุกคนในทีมต่างรู้จุดเด่นของตนเองและของเพื่อนแล้วทุกคนต่างก็พยายามฝึกซ้อม
ประสานความสามารถร่วมกันภายในทีมอย่างลงตัว วันหนึ่งหลังจากซ้อมเสร็จแล้วพวกเขา
ก็นั่งคุยกัน

อนุชา “ตอนนี้ทีมเราก็ซ้อมกันอย่างหนักนะเพื่อน”

ขจร “แล้วเหนื่อยไหมล่ะเพื่อน”

อนุชา “ก็เอาการดีเหมือนกัน แต่เพื่อชัยชนะเราต้องพยายาม”

นิกร “จริงเพื่อชัยชนะ ของโรงเรียนเรา”

มงคล “เราต้องชนะให้ได้”

โค้ช “ตอนนี้พวกเราที่ชนะแล้วไง พวกเธอชนะใจของตัวเองไงล่ะเธอต่างรู้จักตัวเองและเข้าใจ
ในตัวเพื่อนอย่างดี”

เดช “จริงครับโค้ช รู้จักจนหมดไส้หมดพุงเลย”

นิกร “รู้จักขนาดนั้นเชียวนะหรือ”

เดช “แน่นอน”

ฉากที่ 3 ริมสนามวอลเลย์บอล

บรรยาย ภายหลังจากจบการแข่งขันวอลเลย์บอลคู่ชิงชนะเลิศระดับกลุ่ม โรงเรียนแล้วแต่ละทีมก็
แยกย้ายกันกลับ โรงเรียนของตนเองส่วนทีมของนิกรและเพื่อน ๆ ยังนั่งอยู่ริมสนาม
วอลเลย์บอล

นิกร “ผมดีใจจังเลยครับ โค้ชที่ทีมของเราได้ครองถ้วยชนะเลิศวอลเลย์บอลปีนี้”

ขจร “ผมก็ด้วยครับ”

เพื่อน ๆ ในทีมต่างก็ตะโกนด้วยความดีใจ “พวกเราชนะแล้ว เราทำสำเร็จแล้ว”

บรรยาย ทุกคนต่างก็แสดงความยินดีจับไม้จับมือแสดงความยินดีแก่กันและกันกำพลเดินเข้าไปหา
โค้ช

กำพล “พวกเราชนะได้เพราะ โค้ชเก่งแท้ ๆ เลยครับ”

โค้ช “พวกเราชนะไม่ใช่เพราะ โค้ชหรอก เพราะความยอดเยี่ยมในการประสานในทีมบวกกับฝีมือ
ของแต่ละคนต่างหาก”

นิกร “แต่หากไม่มีโค้ชช่วยแก้เกมพวกเราก็คงไม่ชนะหรอกครับ”

โค้ช “โอเค โอเค โค้ชขอบอกอีกครั้งนะครับว่าถ้าพวกเธอต้องการชนะอีกและต้องการชนะตลอด
ไปพวกเธอต้องเข้าใจตนเองและเข้าใจเพื่อนร่วมพลังเป็นหนึ่งใจเดียวกัน สามัคคีกันในทีม
แล้วพวกเธอจะชนะอย่างไม่มีวันแพ้แน่นอน”

ทุกคนในทีม “ขอบคุณครับโค้ช ๆ ๆ”

สรุปผลกิจกรรมกลุ่ม ครั้งที่ 4 สถานการณ์จำลอง “เข้าใจตน”

นักเรียนได้แสดงบทบาทในสถานการณ์จำลอง เรื่อง เข้าใจตน แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็น และสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดงในสถานการณ์จำลอง โดยผู้วิจัยสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมเพิ่มเติม และการนำไปปรับใช้ในชีวิตได้ดังนี้

นักเรียนทุกคนควรต้องทำความรู้จักและเข้าใจตนเองให้ได้เสียก่อน และควรพยายามทำความเข้าใจกับเพื่อน เพื่อจะได้ปรับตัวให้เข้ากันได้ นักเรียนจะได้มีความคิด ความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมสูงขึ้น การที่เรารู้ถึงความสามารถของตนเองและเพื่อน มีผลต่อการทำงานร่วมกัน รู้เรา รู้เขา รู้จักไว้วางใจเพื่อนในการทำงานกลุ่มเพื่อให้งานที่เหมาะสมกับความสามารถของเขา และการรับฟังความคิดเห็นของผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์มาก่อนจะทำให้ นักเรียนรู้จักตนเองและเพื่อนในกลุ่มชัดเจนยิ่งขึ้น

การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้ ช่วงระหว่างแบ่งกลุ่ม นักเรียนบางคนพยายามจะอยู่กับคนหรือกลุ่มที่ตนเองคิดว่ากล้าแสดงออก มีนักเรียนหลายคนที่สะกิดคำอ่านไม่ถูกในระหว่างเล่น สถานการณ์จำลอง จึงต้องถามเพื่อน ๆ

ครั้งที่	5
หัวข้อ	อัฒโนทัศน์ด้านสังคม: ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
กิจกรรม	เกม “กระรอกเข้าโพรง”
เวลา	50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เข้าใจถึงความรู้สึกเมื่อไม่ได้รับการยอมรับ และได้รับการยอมรับ
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการยอมรับผู้อื่น และการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

อุปกรณ์

1. เทปเพลง 1 ตลับ
2. เครื่องเล่นเทป 1 เครื่อง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและอธิบายถึงกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้
 - 1.2 ผู้วิจัยอธิบายเกม “กระรอกเข้าโพรง” ดังนี้
 “วันนี้เราจะมาเล่นเกมกระรอกเข้าโพรงกัน นักเรียนจะเลือกเป็นกระรอกหรือโพรงก็ได้ แต่ถ้าเป็นโพรงต้องเป็นนักเรียน 2 คน ชูมือเกาะกันจึงจะเป็นโพรง 1 โพรง เมื่อคุณครูเปิดเพลงให้นักเรียนเดินไปรอบ ๆ วง เมื่อครูปิดเพลงแล้วตั้งเช่น กระรอก 3 โพรง ให้นักเรียนจับกลุ่มกัน 5 คน โดย 2 คนทำเป็นโพรง อีก 3 คนเป็นกระรอกอยู่ในโพรง” ถ้าใครไม่มีกลุ่มครบตามที่สั่งให้ออกมายืนต่างหาก แต่ครั้งใดที่สมาชิกในกลุ่มไม่พอก็สามารถชวนเพื่อนที่ยืนอยู่ที่นี่ไปเล่นได้”
 - 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนซักถามจนเข้าใจเกมแล้วจึงเริ่มเล่น
 - 1.4 ผู้วิจัยเปิดและปิดเพลงก่อนใช้คำสั่งทุกครั้ง คำสั่งในการเล่นได้แก่

กระรอก 3 โพรง 1	(นักเรียนถูกคัดออก 3 คน)
กระรอก 4 โพรง 2	(เรียกเข้ากลุ่มหมด)
กระรอก 2 โพรง 2	(นักเรียนถูกคัดออก 2 คน)
กระรอก 2 โพรง 1	(นักเรียนถูกคัดออกอีก 2 คน)
กระรอก 1 โพรง 1	(นักเรียนถูกคัดออกอีก 1 คน)
กระรอก 4 โพรง 2	(เรียกเข้ากลุ่มหมด)
กระรอก 3 โพรง 1	(นักเรียนถูกคัดออก 3 คน)
กระรอก 6 โพรง 1	(เรียกเข้ากลุ่มหมด)

2. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 ความรู้สึกของนักเรียนเมื่อถูกคัดออกจากกลุ่ม

2.2 ความรู้สึกของนักเรียนเมื่อเพื่อนเรียกเข้าร่วมกลุ่มด้วย

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้และการนำไปประยุกต์ใช้ใน
ชีวิตประจำวัน โดยผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

3.2 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปรายร่วมกันและจากการสรุปของกลุ่ม

4. ขั้นประเมินผล

4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นถึงการทำกิจกรรม

4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน ในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

แนวทางสรุป ร่วมกันสรุปความรู้สึกจากการได้/ไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

1. คนเราถึงแม้จะมีความแตกต่างกัน แต่ก็มีความต้องการเหมือนกันคือ ต้องการได้รับความสนใจและต้องการการยอมรับจากผู้อื่นจะเห็นได้ว่า บุคคลที่ได้รับการยอมรับจะมีความรู้สึกเป็นสุข ต่างจากบุคคลที่ไม่ได้รับการยอมรับ จะรู้สึกกังวล หงุดหงิด ฯลฯ
2. เราสามารถนำแนวความคิดนี้ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้โดยการปฏิบัติตัวดังต่อไปนี้
 - ให้ความสนใจต่อบุคคลอื่นโดยประพฤติตนเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี
 - ให้กำลังใจส่งเสริมคนอื่นเมื่อมีโอกาส
 - แสดงความนิยมชมชอบคนอื่นตามกาลเทศะที่เหมาะสม
 - พยายามสำรวจตัวเองอยู่เสมอ ไม่เผลอแสดงการไม่ยอมรับผู้อื่นโดยไม่ตั้งใจ

ซึ่งถ้านักเรียนปฏิบัติเช่นนี้แล้วผู้อื่นก็จะปฏิบัติตอบต่อเราเช่นที่เราปฏิบัติซึ่งจะส่งผลให้เรามี อุดมโนทัศน์ด้านสังคมสูงขึ้นได้

สรุปผลกิจกรรมกลุ่ม ครั้งที่ 5 เกม “กระรอกเข้าโพรง”

ภายหลังการเล่นเกม “กระรอกเข้าโพรง” นักเรียนพูดถึงความรู้สึกที่ถูกคัดออกจากกลุ่มว่า
อยากเล่นต่อ และเสียใจนิดหน่อย และความรู้สึกเมื่อเพื่อนเรียกเข้ากลุ่มว่า รู้สึกดีใจ

นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น และสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม โดยผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตว่าสมาชิกในกลุ่มถึงแม้จะมีความแตกต่างกัน แต่ทุกคนมีสิ่งหนึ่งที่เหมือนกันคือ
ต้องการได้รับความสนใจและการยอมรับจากผู้อื่น ซึ่งการที่เราจะได้รับการยอมรับจากผู้อื่น
เราจะต้องให้ผู้อื่นก่อนด้วยความจริงใจโดยการ

- ให้ความสนใจผู้อื่นโดยเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี
- ให้กำลังใจ ส่งเสริมผู้อื่นเมื่อมีโอกา
- ชมเชยความดีของผู้อื่นตามกาลเทศะ
- พยายามควบคุมอารมณ์ตนเองอยู่เสมอ ไม่แสดงอาการไม่ยอมรับผู้อื่นโดยไม่ตั้งใจ
- พยายามไม่พูดถึงที่ไม่ดีของผู้อื่น

ซึ่งเมื่อเราทำเช่นนี้แล้ว คนอื่นก็จะปฏิบัติตอบต่อเราเช่นกัน

การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้ ขณะที่เล่นเกม นักเรียนเดินตามกันเป็นกลุ่มย่อยๆ
ระหว่างเดินเมื่อเพลงจบ ต่างแย่งกันโดยไม่รู้ว่าใครจะเป็นโพรง ใครจะเป็นกระรอก ลักครู่จึงนึกได้
ว่าจะเป็นโพรงจึงเกาะกัน บรรยากาศเป็นไปอย่างสนุกสนาน

<u>ครั้งที่</u>	6
<u>หัวข้อ</u>	อัตมโนทัศน์ด้านสังคม: การได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
<u>กิจกรรม</u>	พลังคำพูด
<u>เวลา</u>	50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่าตนได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญในการแสดงออกทางวาจา
3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการยอมรับผู้อื่น และการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

อุปกรณ์

1. สลากชื่อนักเรียน 1 คน/1 ชิ้น รวมจำนวน 8 ชิ้น
2. ตารางความดีของเพื่อน (ดังแสดงในหน้า 178)
3. ปากกาเคมี 1 แท่ง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและอธิบายถึงกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้
 - 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นรูปวงกลม จับสลากชื่อนักเรียนมา 1 คนแล้วให้นั่งกลางวง
 - 1.3 ให้เพื่อนทุกคนพูดถึงความดีของเพื่อนที่นั่งอยู่กลางวงมาคนละ 1 ข้อ โดยพูดเรียงลำดับจากซ้ายไปขวา จนครบทุกคน (ขณะที่เพื่อนพูดถึงความดีของนักเรียนที่อยู่ กลางวง ผู้วิจัยเขียนความดีนั้นบนตารางความดีของเพื่อนเพื่อนนักเรียนที่ได้รับคำชมจะได้จำได้และผู้วิจัยไว้พูดสรุปในตอนท้าย)
 - 1.4 ให้นักเรียนที่นั่งอยู่กลางวงเลือกเพื่อนในกลุ่มมา 1 คนเพื่อนั่งแทนที่ตนแล้วให้เพื่อนทุกคนพูดถึงความดีของเพื่อน ทำเช่นนี้จนครบทุกคน
2. ขั้นวิเคราะห์
 - 2.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน
 - 2.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายถึงข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้
3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ
 - 3.1 ผู้วิจัยให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มมารายงานสรุปผลการอภิปราย

3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้ และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

3.3 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปราย ร่วมกันและจากการสรุปของกลุ่ม

4. ขึ้นประเมินผล

4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นถึงการทำกิจกรรม

4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน ในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

แนวทางสรุป

1. สรุปจากตารางว่าความดีของเพื่อนซึ่งเป็นที่ยอมรับของเพื่อนได้แก่.....
ดังนั้นเราจึงควรมีพฤติกรรมเหล่านั้นเพื่อให้ผู้อื่นยอมรับเรา
2. พลังคำพูดที่ดีทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกที่ดีต่อผู้พูดเพราะฉะนั้นเราควรพูด ในสิ่งที่ดีในเชิงสร้างสรรค์มากกว่าพูดในเชิงคำหยาบ ถ้าต้องการตักเตือนเพื่อนควรพูดถึงความดีของเพื่อนก่อน เพื่อให้เขามีความรู้สึกที่ดีต่อเราจะทำให้เขายอมรับฟังความคิดเห็นของเรา มากกว่าการพูดคำหยาบเพียงอย่างเดียว
3. โดยธรรมชาติในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น ถ้าเราต้องการให้ใครทำอะไรกับเรา เราควรทำเช่นนั้นก่อน ถ้าเราต้องการให้ผู้อื่นยอมรับเรา เราก็ต้องยอมรับผู้อื่นก่อนด้วยความจริงใจ ซึ่งเมื่อคนอื่นยอมรับเราแล้ว เราก็จะมีทัศนคติที่ดีด้านสังคมสูงขึ้น

ตารางความคิดของเพื่อน

นักเรียนที่แสดง ความคิดเห็น	ความคิดของเพื่อน							
	ค.ช. ก	ค.ช. ข	ค.ช. ค	ค.ช. ง	ค.ช. จ	ค.ญ. ฉ	ค.ญ. ช	ค.ญ. ซ
ค.ช. ก								
ค.ช. ข								
ค.ช. ค								
ค.ช. ง								
ค.ช. จ								
ค.ญ. ฉ								
ค.ญ. ช								
ค.ญ. ซ								

สรุปผลกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 6 พลังคำพูด

นักเรียนได้พูดถึงความคิดของเพื่อนแต่ละคนภายในกลุ่ม นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้สึกดีใจ ปลื้มใจเมื่อเพื่อนพูดถึงความคิดของตน และร่วมกันแสดงความคิดเห็น แล้วสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม โดยผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเพื่อไปปรับใช้ในชีวิตว่า ความคิดที่เราปฏิบัติต่อผู้อื่น โดยผู้อื่นได้เห็น หลายคนเกิดการยอมรับในความคิดของเราขึ้นนั้น ๆ เพราะเราได้หมั่นทำบ่อย ๆ และสม่ำเสมอ ถ้าเราทำความคิดหลายอย่าง ทำอย่างต่อเนื่องและจริงใจก็จะได้รับการยอมรับจากกลุ่ม โดยเราต้องยอมรับผู้อื่นด้วยความจริงใจก่อน เราควรพูดถึงเพื่อนในทางที่ดีมากกว่าพูดในเชิงตำหนิ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกที่ดีต่อผู้พูด

การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้ นักเรียนพูดถึงความคิดของเพื่อนในบรรยากาศที่เป็นกันเอง และมีการกระตุ้นเพื่อนในกลุ่มบางคนที่ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นให้กล้าพูดแสดงความรู้สึกของตนเอง

- 2.2 ในครั้งสุดท้ายที่นักเรียนมารวมกลุ่มกัน ผู้วิจัยจะสอบถามและให้นักเรียนอธิบายว่า “ทำไมจึงจับกลุ่มกัน เพราะเหตุผลใด” หากมีนักเรียนบางคนที่ไม่ยอมรวมกลุ่ม ผู้วิจัยจะต้องถามเหตุผลว่า “เป็นเพราะเหตุใดถึงไม่รวมกลุ่ม”
- 2.3 ให้นักเรียนทุกคนร่วมกันอภิปรายถึงข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้ โดย ผู้วิจัยนำการอภิปรายด้านการซักถามต่าง ๆ เช่น
 - นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร ขณะที่เข้าร่วมกลุ่มกับเพื่อน
 - นักเรียนมีความรู้สึกต่อตนเองอย่างไรเมื่อได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ
 - 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้ และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
 - 3.2 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปราย ร่วมกันและจากการสรุปของกลุ่ม
4. ขั้นประเมินผล
 - 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นถึงการทำกิจกรรม
 - 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือ ความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

แนวทางสรุป

1. คนทุกคนมีคุณค่าในสถานการณ์ที่แตกต่างกันให้มองแง่ดีของคนทุกคน
2. เมื่อนักเรียนเห็นความสำคัญของการยอมรับผู้อื่นและการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนแล้วนำไปปฏิบัติให้เหมาะสมจะส่งผลทำให้คนมีอัธยาศัยไมตรีด้านสังคมสูงขึ้น ซึ่งการที่คนเราจะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้คือนักเรียนควรยึดหลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลดังต่อไปนี้
 - รู้จักตัวเอง ปรับปรุงตัวเองให้เป็นคนดี และศึกษาผู้อื่นให้เข้าใจ
 - ยอมรับในธรรมชาติของบุคคลว่าบุคคลมีความแตกต่างกัน มีทั้งส่วนดีและส่วนที่ไม่ดี
 - เราควรยอมรับซึ่งกันและกัน สามารถให้อภัยกันได้ และพยายามเข้าใจกันให้ได้
 - ยึดถือกติกาของสังคม
 - ยอมรับในศักดิ์ศรีและให้เกียรติแก่ผู้อื่น
 - พยายามใช้วิธีเอาชนะใจคน ด้วยวิธีการง่าย ๆ คือ เข้าใจบุคคล รู้จักใจเขา เอาใจเขามาใส่ใจเรา พยายามทำให้เขาพอใจ และควรให้สิ่งที่เขาต้องการ
 - มีความจริงใจต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

- มีบุคลิกภาพและการแสดงออกที่ดี อันแสดงถึงความเป็นมิตรกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- รู้จักกาลเทศะทำอะไรให้เหมาะสมแก่เวลา สถานที่ และบุคคล
- เมื่อสนทนากับบุคคลอื่น ควรรู้จักถามเพื่อให้เกิดความร่วมมือ
- พูดแต่น้อย แต่ฟังให้มาก
- ทำท่าทางในการพูดและฟังคือหันหน้าไปยังคู่สนทนา มองหน้าผู้ฟังด้วยความสนใจ
- อื่น

สรุปผลกิจกรรมกลุ่ม ครั้งที่ 7 เกม “รวมกันเป็นหนึ่ง”

ในช่วงจับคู่บัตรคำ นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นว่าบัตรคำที่ตนเองถือมีคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับบัตรคำที่เพื่อนในกลุ่มถือ และส่วนใหญ่รู้สึกดีใจที่เพื่อนยอมรับเข้ากลุ่ม

นักเรียนได้ร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม โดยมีผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิต โดยให้รู้ว่าคนเราทุกคนมีคุณค่า อยู่ที่เรานำคุณค่าในตัวเรามาใช้หรือไม่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน การที่เราเห็นความสำคัญของการยอมรับผู้อื่นและการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนแล้วนำไปปฏิบัติให้เหมาะสม จะส่งผลให้ตนเองมีความคิด ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ด้านสังคมสูงขึ้นได้ ดังนั้นจึงควรฝึกสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นโดย

- ทำความรู้จักตัวเอง ปรับปรุงตนเองให้เป็นคนดี และศึกษาผู้อื่นให้เข้าใจ
- ยอมรับในธรรมชาติว่า คนเรานั้นย่อมมีส่วนดี ส่วนเสีย เราควรยอมรับซึ่งกันและกัน สามารถให้อภัยกันได้ และพยายามเข้าใจกันให้ได้
- ยึดถือคติของสังคม
- มีท่าทางการแสดงออกถึงความเป็นมิตรกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- ทำท่าทางในการพูดและฟังคือ หันหน้าไปยังคู่สนทนา และมองหน้าผู้ฟังด้วยความสนใจ ควรรู้จักถามเพื่อให้เกิดความร่วมมือ แล้วพูดแต่น้อย ฟังให้มาก
- รู้จักกาลเทศะ ทำอะไรให้เหมาะสมแก่เวลา สถานที่ และบุคคล
- พยายามใช้วิธีเอาชนะใจคนด้วยวิธีง่าย ๆ คือ เข้าใจบุคคล เอาใจเขามาใส่ใจเรา
- ยอมรับในศักดิ์ศรี และให้เกียรติผู้อื่น

การเข้าร่วมกลุ่มในครั้งนี้ นักเรียนให้ความร่วมมือและมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมดี แสดงความคิดเห็นและสรุปประเด็นสำคัญได้ดีพอสมควร

<u>ครั้งที่</u>	8
<u>หัวข้อ</u>	อัมมโนทัศน์ด้านสังคม: ให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม
<u>กิจกรรม</u>	เกม “หาสมบัติ”
<u>เวลา</u>	50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่า ตนให้ความช่วยเหลือเพื่อน ได้อย่างเหมาะสมในขณะที่ทำกิจกรรม ทำให้รู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือเพื่อน ได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อให้นักเรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นในสังคม
4. เพื่อให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น

อุปกรณ์

1. สิ่งของต่าง ๆ ได้แก่ โบว์ติดผม กำไล สร้อยพลาสติก ปากกา กระดาษเบงก์ร้อย 4 ใบ กระดาษเบงก์ห้าร้อย 4 ใบ แก้วพลาสติก 4 ใบ โฟมใส่ข้าว 4 ใบ
2. ลูกโป่ง 20 ใบ และมีไว้สำรองอีก 5 ใบ
3. ผ้าปิดตา 4 ผืน
4. สก๊อตเทป (ใช้ติดลูกโป่งกับพื้น)

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและอธิบายถึงกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้
 - 1.2 ผู้วิจัยอธิบายเกม “หาสมบัติ” ดังนี้
“วันนี้เราจะมาเล่นเกมหาสมบัติกัน โดยให้นักเรียนจับคู่กัน คนที่ 1 ถูกปิดตา คนที่ 2 มีหน้าที่บอกทาง มีสมบัติอยู่หลายอย่างในถังที่มีดและมีกับระเบิดวางอยู่ ผู้หาสมบัติต้องระวังไม่ให้เหยียบกับระเบิดได้ ถ้าเหยียบกับระเบิดแล้วให้มาเริ่มต้นเดินหาสมบัติใหม่ เมื่อเดินเก็บสมบัติได้ครบ 5 อย่าง แล้วจึงเปิดผ้าปิดตาได้ และนำสมบัติมาให้ ผู้วิจัย”
 - 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนซักถามจนเข้าใจเกมแล้วจึงให้นักเรียนเริ่มจับคู่กันได้แล้วแจกผ้าปิดตาให้คู่ละ 1 ผืน
 - 1.4 ให้นักเรียนนำผ้าปิดตาของตัวเอง แล้วให้ผู้ถูกปิดตาหมุนรอบตัวเอง 2 รอบ
 - 1.5 ผู้วิจัยวางสิ่งของตามจุดต่าง ๆ (ดังแสดงในหน้า ส่วนลูกโป่งได้วางไว้ตามจุดต่าง ๆ ก่อนที่นักเรียนจะมาเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแล้ว)
 - 1.6 ให้นักเรียนเริ่มเล่นเกมได้

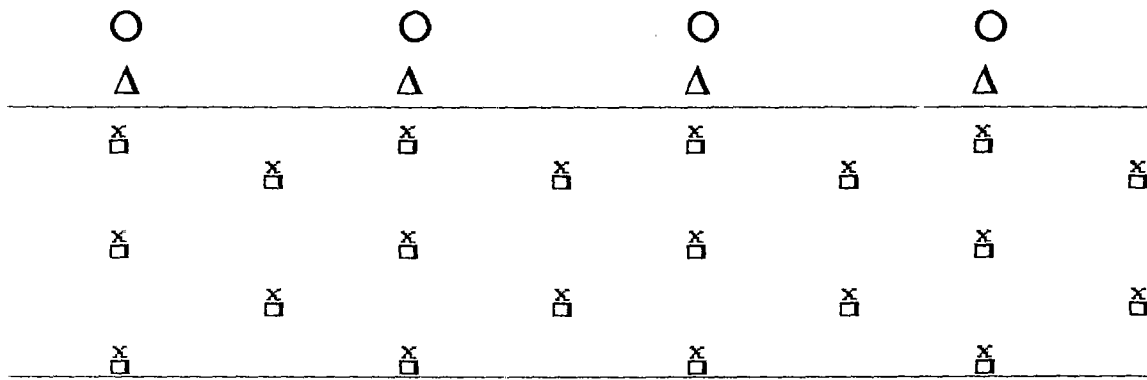
- 1.7 เมื่อนักเรียนเก็บสมบัติได้ครบ 5 ชิ้น แล้วนำมาให้ผู้วิจัย ผู้วิจัยให้นักเรียนสลับหน้าที่กับคู่ของตนแล้วเริ่มเล่นเกมเหมือนครั้งแรก
2. **ขั้นวิเคราะห์**
 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายหัวข้อต่อไปนี้
 - ความรู้สึกเมื่อหาสมบัติได้ครบ 5 อย่าง โดยไม่เหยียบกับระเบิดเลย
 - ความรู้สึกขณะที่บอกทางเพื่อน และความรู้สึกเมื่อเพื่อนหาสมบัติได้ครบ โดยไม่เหยียบกับระเบิดเลย
 - ให้นักเรียนร่วมกันคิดถึงกิจกรรมที่ตนเองช่วยเพื่อนแล้วเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและวิเคราะห์ร่วมกันถึงความรู้สึก
 - ประโยชน์ของการให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม
3. **ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ**
 - 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
 - 3.2 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปราย ร่วมกันและจากการสรุปของกลุ่ม
4. **ขั้นประเมินผล**
 - 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นถึงการทำกิจกรรม
 - 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน ในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

แนวทางสรุป

1. การคิดถึงกิจกรรมที่ตนเองช่วยเพื่อนอย่างเหมาะสมและการได้ปฏิบัติจริงโดยการช่วยเหลือเพื่อนไม่ให้เหยียบกับระเบิดได้ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่าตนให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม ทำให้รู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง
2. เราสามารถนำแนวความคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้โดยการปฏิบัติดังนี้
 - ควรช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ
 - ควรช่วยเหลือเพื่อนในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ เช่น ช่วยอธิบายเลขให้เพื่อนเข้าใจไม่ควรให้เพื่อนลอกการบ้าน โดยที่เขาไม่เข้าใจ
 - การชี้แนะเพื่อนเมื่อเพื่อนประพฤติตัวไม่เหมาะสม นักเรียนควรพูดถึงความดีของเพื่อนก่อนแล้วจึงค่อยแนะนำเป็นส่วนตัว เพื่อนักเรียนและเพื่อนจะได้มีความรู้สึกที่ดีต่อกันซึ่งมีผลต่ออัธยาศัยน์ด้านสังคม

= นักเรียนที่ถูกปิดตา

= นักเรียนที่มีหน้าที่บอกทางให้เพื่อน

= สิ่งของ

= ถูกโป่ง

สรุปผลกิจกรรมกลุ่ม ครั้งที่ 8 เกม “หาสมบัติ”

ในช่วงเล่นเกมตอนแรก นักเรียนที่บอกทางเพื่อนมีความรู้สึกกังวลเล็กน้อย แต่ดีใจที่เพื่อนเชื่อคำพูดที่นักเรียนบอก นักเรียนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม โดยผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิต นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองว่าสามารถช่วยเหลือเพื่อนได้โดยการใช้คำพูดและการกระทำของตนเอง ซึ่งทำให้เห็นคุณค่าของตนเอง และนำแนวความคิดมาปฏิบัติได้โดย

- ช่วยเหลือเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ
- ควรช่วยเหลือเพื่อนในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ
- ควรชี้แนะเมื่อเพื่อนประพฤติตัวไม่เหมาะสม โดยที่นักเรียนพูดถึงความดีของเพื่อนก่อน เพื่อให้เขาเกิดความรู้สึกที่ดีและยอมรับความคิดเห็นของเรา โดยเรื่องบางเรื่องควรพูดเป็นส่วนตัว เพื่อนักเรียนและเพื่อนจะได้มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน ซึ่งมีผลต่อความคิดความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองด้านสังคม

การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้มีบรรยากาศเป็นกันเอง และสนุกสนาน

ครั้งที่	9
หัวข้อ	อ้อมโนทัศน์ด้านสังคม : ให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม
กิจกรรม	เกม “สื้เหลี่ยมสั้มพันั้”
เวลา	50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม
2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นในสังคม
3. เพื่อให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น

อุปกรณ์

1. สลากแบ่งกลุ่มจำนวน 6 ใบ โดยมีคำว่า “นก” จำนวน 3 ใบ “หมู” จำนวน 3 ใบ
2. โต๊ะที่สามารถนั่งได้ 3 คน 2 ชุด
3. ชองบรรจุชิ้นส่วนรูปสื้เหลี่ยมจัตุรัส 2 ชุด (= 6ชอง)
4. แบบสังเกตสำหรับผู้สังเกตการณ์

การจัดกลุ่ม ตั้งโต๊ะให้ห่างกันพอสมควร เพื่อไม่ให้แต่ละกลุ่มมองเห็นการเล่นของผู้อื่น

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและอธิบายถึงกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้
 - 1.2 ผู้วิจัยขออาสาสมัครเพื่อเป็นผู้สังเกตการณ์ 2 คน แล้วให้นักเรียนที่เหลือเป็นผู้เล่นเกมสื้เหลี่ยมสั้มพันั้ โดยจับสลากคนละ 1 ใบเพื่อแบ่งกลุ่ม เมื่อเปิดอ่านแล้วให้ออกเสียงร้องของสัตว์ชนิดนั้นเพื่อหาสมาชิกกลุ่มเดียวกัน
 - 1.3 เมื่อได้สมาชิกครบ 3 คนแล้ว ให้แต่ละกลุ่มนั่งตามกลุ่มที่กำหนดไว้ และฟังกติกาในการทำกิจกรรมให้เข้าใจ ถ้ายังไม่เข้าใจให้ซักถามจนเข้าใจก่อนเล่นเกม
 - 1.4 ผู้วิจัยชี้แจงการทำกิจกรรมดังนี้
 - 1.4.1 ผู้เล่นทุกคนจะได้รับแจกชองคนละ 1 ชอง (กลุ่มละ 3 ชอง) ซึ่งภายในบรรจุชิ้นส่วนไว้
 - 1.4.2 ห้ามเปิดชองจนกว่าจะได้รับสัญญาณให้เริ่มลงมือทำงาน
 - 1.4.3 กติกาในการทำงานมีดังนี้
 - ห้ามพูดกันในขณะทำงาน
 - ผู้เล่นแต่ละคนไม่มีสิทธิขอชิ้นส่วนจากคนอื่น หรือทำสัญญาณใดๆ เพื่อขอชิ้นส่วนจากคนอื่น
 - ผู้เล่นแต่ละคนสามารถมอบชิ้นส่วนของตนให้เพื่อนร่วมกลุ่มได้

- งานที่กลุ่มจะต้องทำก็คือ การประกอบชิ้นส่วนให้เป็นรูปสี่เหลี่ยม ขนาดเท่า ๆ กันคนละ 1 รูป งานจะเสร็จก็ต่อเมื่อได้รูปสี่เหลี่ยม จำนวนสามรูป โดยมีเวลาทำงาน 4 นาที กลุ่มใดเสร็จแล้วให้ปรบมือ พร้อมกันเพื่อผู้วิจัยจะได้ตรวจผลงานแต่เมื่อหมดเวลาแล้วถึงจะยังต่อไม่เสร็จก็ไม่เป็นไรให้หยุดการทำงานและให้ผู้เล่นเก็บชิ้นส่วนโดย แยกประเภทตามช่องไว้ด้วย

1.5 เมื่อทุกคนเข้าใจแล้วผู้วิจัยแจกซองชิ้นส่วนและแบบสังเกตสำหรับผู้สังเกตการณ์ ให้ผู้สังเกตการณ์แต่ละกลุ่ม ผู้สังเกตการณ์แจกซองชิ้นส่วนให้ผู้เล่นคนละ 1 ซอง แล้วลงมือทำได้

1.6 เมื่อหมดเวลา 4 นาทีให้ทุกกลุ่มหยุดทำงานทันที

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 เมื่อเสร็จครบทุกกลุ่มแล้วเข้ารวมเป็นกลุ่มใหญ่อภิปรายร่วมกับผู้วิจัยดังต่อไปนี้

2.1.1 ให้ผู้สังเกตการณ์กลุ่มที่เสร็จก่อนรายงานแล้วให้สมาชิกกลุ่มได้
แสดงความคิดเห็นด้วย

2.1.2 ให้ผู้สังเกตการณ์กลุ่มสุดท้ายรายงานแล้วให้สมาชิกกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น
ด้วย

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้กลุ่มช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมและการนำไปประยุกต์ใช้
ในชีวิตประจำวันและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม (โดยผู้วิจัยตั้งคำถามนำให้สมาชิกกลุ่มได้
ความคิดตามแนวทางสรุป)

3.2 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปราย ร่วมกันและจากการสรุปของกลุ่ม

4. ขั้นประเมินผล

4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นถึงการทำกิจกรรม

4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน ในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

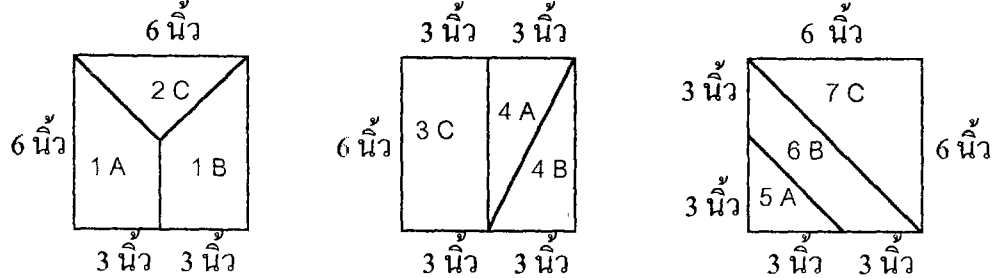
1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

แนวทางสรุป

1. การทำงานเป็นกลุ่มให้สำเร็จและรวดเร็วขึ้นขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกคนทุกฝ่ายต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
2. การให้ความช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสมทำให้เรามีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่าคนมีความสามารถ มีคุณค่า เพื่อน ๆ ก็มองเห็นคุณค่าในตัว of นักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ในทางตรงกันข้ามถ้านักเรียนไม่ช่วยเหลือเพื่อนจะทำให้งานของกลุ่มเสร็จช้าซึ่งส่งผลกระทบต่อเพื่อน กลุ่ม และตัวนักเรียนเอง ทั้งด้านสัมพันธภาพและการงาน ดังนั้นนักเรียนควรนำความคิดต่าง ๆ ที่กลุ่มช่วยกันสรุปไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
3. การให้ความช่วยเหลือกันบางครั้งมีอุปสรรคมาขัดขวางทำให้ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ ให้ดูสาเหตุว่าเขามีอุปสรรคอะไร และหาทางช่วยขจัดอุปสรรคนั้น พึงคิดเสมอว่า “พฤติกรรมทุกอย่างมีสาเหตุ” อย่าเพิ่งด่วนโกรธที่เขาไม่ให้ความช่วยเหลือ
4. การให้ความช่วยเหลือกันนั้นต้องดูความต้องการของผู้รับรวมทั้งกาลเทศะด้วย
5. การทำงานให้ราบรื่นทุกคนต้องเข้าใจตรงกัน ดังนั้นกลุ่มควรจะตรวจสอบความเข้าใจให้ตรงกันเสียก่อนที่จะเริ่มงาน
6. การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มนั้น สมาชิกกลุ่มควรหัดให้ความสนใจต่อกันสังเกตความต้องการของกันและกัน เพื่อจะได้ช่วยเหลือกันได้ตรงจุด

คำแนะนำในการสร้างชิ้นส่วนรูปสี่เหลี่ยม

1. ผู้วิจัยตัดกระดาษแข็งให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด 6x6 นิ้ว ชุดละ 3 รูป ต่อ 1 กลุ่ม ใช้ดินสอลากเส้นแบ่งรูปสี่เหลี่ยมแต่ละรูปพร้อมเขียนรหัสไว้ด้านข้างหลังกระดาษตามตัวอย่างข้างล่าง

2. ตัดรูปสี่เหลี่ยมออกเป็นชิ้นตามรอยดินสอที่ขีดไว้
3. นำซองมา 3 ซอง เพื่อบรรจุชิ้นส่วนโดยเขียนตัวอักษร A B และ C กำกับไว้ บนซองแบ่งชิ้นส่วนที่ตัดไว้บรรจุลงในซองทั้ง 3 ซองดังนี้

ซอง A บรรจุชิ้นส่วน 1A 4A 5A

ซอง B บรรจุชิ้นส่วน 1B 4B 6B

ซอง C บรรจุชิ้นส่วน 2C 3C 7C

แบบสังเกตของผู้สังเกตการณ์

1. สังเกตวิธีการทำงานของกลุ่มตั้งแต่เริ่มทำงาน การรักษากติกาการฝึกกติกา ผู้ช่วยให้งานเสร็จเร็ว ผู้ทำให้งานเสร็จช้า

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุปผลกิจกรรมกลุ่ม ครั้งที่ 9 เกม “สื่เปลี่ยนสัมพันธ์”

ในการเล่นเกมนั้นครั้งแรกไม่ให้นักเรียนพูดหรือแสดงท่าทาง ทำให้การต่อรูปเป็นไปได้ยาก ส่วนครั้งที่สอง สามารถพูดได้จึงสามารถต่อรูปเสร็จเร็วกว่าครั้งแรก

นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม โดยผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตว่า

- ในการทำงานให้ราบรื่นนั้น ทุกคนต้องเข้าใจตรงกัน ดังนั้นกลุ่มควรตรวจสอบความเข้าใจให้ตรงกันก่อนที่จะเริ่มงาน
- การทำงานเป็นกลุ่มจะสำเร็จรวดเร็วก็ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกคนทุกฝ่าย ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- การให้ความช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสม ทำให้เรามีความรู้สึกที่ดีว่าตนมีความสามารถ เพื่อน ๆ มองเห็นคุณค่าของเรา ทำให้เราเกิดความภาคภูมิใจในทางตรงกันข้ามถ้าเราไม่ช่วยเหลือเพื่อน จะทำให้งานของกลุ่มเสร็จช้าซึ่งส่งผลกระทบต่อเพื่อน กลุ่ม และตัวเราเอง
- การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มนั้น สมาชิกควรหัดให้ความสนใจต่อกัน สังเกตความต้องการของกันและกัน เพื่อจะได้ช่วยเหลือกันได้ตรงจุด
- การให้ความช่วยเหลือต้องดูความต้องการของผู้รับ รวมทั้งกาลเทศะด้วย
- ในการทำงานบางครั้งมีอุปสรรคมาขัดขวางทำให้ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ เราต้องดูสาเหตุก่อนว่าเรามีอุปสรรคอะไร อย่าเพิ่งด่วนโกรธที่เขาไม่ให้ความช่วยเหลือ และหาทางขจัดอุปสรรคนั้น ๆ

การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้ นักเรียนให้ความร่วมมือและมีความกระตือรือร้น

ในการร่วมกิจกรรมดี แสดงความคิดเห็นและสรุปประเด็นสำคัญได้ดีพอสมควร

ครั้งที่	10
หัวข้อ	อัคมโนทัศน์ด้านสังคม : สื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน
กิจกรรม	เกม “การสื่อสารโดยใช้ภาษากาย”
เวลา	50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกันโดยใช้ภาษากาย
2. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่า ตนสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน
3. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นในสังคม

อุปกรณ์

1. สลากข้อความการแสดงสีหน้าท่าทางจำนวน 56 ท่าทางได้แก่ ยิ้ม ดีใจ เสียใจ เหงา โกรธ หัวเราะ อาย กลัว รัก เกลียด สนุก กลุ้มใจ แข็งแรง อ่อนแรง วิ่ง ชมเชย กระโดด ตะแคง น้ำ ขย่ง เดิน บิน ตบมือ โบกมือ คัดนิ้ว ชูนิ้ว ดึง ผงกศีรษะ รำ หมุนมือ กวักมือเรียก จีบนิ้ว ชู 19 นิ้ว ขยำมือ กอด คืบ นอน หาว กลอกตา ยกไหล่ กางแขน แบมือ กำมือ คว่ำมือ ปวดฟัน ปวดหัว หูตึง คลาน ขยิบตา ท้าวเอว ตัดผม หวีผม แต่งหน้า ทาปาก ทาเล็บ ตัดเล็บ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและอธิบายถึงกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้
 - 1.2 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม เพื่อแข่งขันทางการแสดงสีหน้าท่าทาง ให้สมาชิกในกลุ่มจับสลากคนละ 7 ใบ แล้วให้มีการฝึกซ้อมในกลุ่ม (ผู้ที่สื่อไม่ได้ควรให้กลุ่มช่วยกันแนะนำและพยายามปรับปรุงด้วยความรู้สึกที่ดีต่อกัน)
 - 1.3 ให้นักเรียนที่แสดงสีหน้าท่าทางตามสลากที่ได้ทีละคน และนักเรียนในกลุ่มที่ 2 ช่วยกันทาย (ถ้าทายไม่ถูกให้นักเรียนในกลุ่มแรกช่วยกันแนะนำ)
 - 1.4 สลับให้นักเรียนกลุ่มที่ 2 แสดงสีหน้าท่าทางตามสลากที่ได้ทีละคน แล้วให้นักเรียนกลุ่มแรกช่วยกันทาย
2. ขั้นวิเคราะห์
 - 2.1 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายว่า ทำไมเราถึงเข้าใจได้ตรงกันโดยไม่มีการพูดกันเลย

- 2.2 ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ความรู้สึกของตนต่อการช่วยกันในกลุ่ม และการทนาย
ของนักเรียนกลุ่มอื่น และข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้
3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ
 - 3.1 ผู้วิจัยให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มมารายงานสรุปผลการอภิปราย
 - 3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้ การนำไปประยุกต์ใช้ใน
ชีวิตประจำวัน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
 - 3.3 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปราย ร่วมกันและจากการสรุปของกลุ่ม
4. ขั้นประเมินผล
 - 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นถึงการทำกิจกรรม
 - 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน ในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สัมผัสจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สัมผัสจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

แนวทางสรุป

1. การสื่อความหมายโดยไม่ใช้คำพูดมีอยู่ 2 ลักษณะคือ การสื่อความหมายทางสีหน้าและ
ท่าทาง ซึ่งถ้านักเรียนสื่อความหมายแล้วทำให้ผู้อื่นเข้าใจได้ตรงกัน การสื่อความหมาย
ก็จะเป็นไปได้โดยสะดวก จะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่า
ตนสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกันไม่รู้สีกว่าตนมีปมด้อยในการสื่อ
ความหมาย
2. สิ่งที่แสดงออกมาไม่ว่าจะเป็นคำพูดหรือกิริยาท่าทางก็มักจะเป็นสิ่งสะท้อนถึง
ความรู้สึกนึกคิด ดังนั้นจึงควรปรับปรุงตัวและบุคลิกภาพให้เหมาะสมกับกาลเทศะ

สรุปผลกิจกรรมกลุ่ม ครั้งที่ 10 เกม “การสื่อสารโดยใช้ภาษากาย”

นักเรียนเล่นเกม “การสื่อสารโดยใช้ภาษากาย” ซึ่งในการทายคำบางคำนักเรียนไม่สามารถสื่อให้เพื่อนอีกกลุ่มเข้าใจได้ ต้องให้เพื่อนในกลุ่มเดียวกันช่วยกันแนะนำสีหน้า ท่าทาง จึงสามารถทำให้เพื่อนอีกกลุ่มเข้าใจตรงกันได้ นักเรียนอ่านความหมายของคำผิด โดยอ่านคำว่า “เหงา” เป็น “เงา” จึงสื่อความหมายออกมาผิด ทำให้เพื่อนอีกกลุ่มไม่สามารถตอบได้

นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น และสรุปโดยผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมถึงข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม และการนำไปปรับใช้ชีวิตได้ดังนี้

- การสื่อความหมายทางกายสามารถแทนคำพูดได้ โดยให้รู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในช่วงเวลานั้น ๆ
 - การสื่อความหมายทางกายโดยออกมาทางสีหน้าและท่าทางนั้น ถ้าเราไม่ระมัดระวัง และปรับปรุงตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ก็จะทำให้ผู้อื่นเข้าใจไม่ตรงกับความรู้สึกของเราได้
 - ถ้าเราสื่อความหมายแล้วทำให้ผู้อื่นเข้าใจได้ตรงกัน การสื่อความหมายก็จะเป็นไปได้ อย่างสะดวก จะทำให้เรามีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่าตนสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน ไม่รู้สึกว่าตนมีปมด้อยในการสื่อความหมาย
- การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้ นักเรียนในกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ดีพอสมควร

<u>ครั้งที่</u>	11
<u>หัวข้อ</u>	อรรถโนทัศน์ด้านสังคม : สื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน
<u>กิจกรรม</u>	เกม “วาดภาพตามคำบอก”
<u>เวลา</u>	50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน
โดยการใช้คำพูด
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการฟังที่มีต่อการสื่อความหมายกับเพื่อน
ให้เข้าใจได้ตรงกัน
3. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นในสังคม

อุปกรณ์

1. กระดาษจำนวน 16 แผ่น
2. รูปภาพ A 4 รูป รูปภาพ B 4 รูป
3. ดินสอจำนวน 8 แท่ง
4. ไม้บรรทัด 8 อัน

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยพักทักทายนักเรียนและอธิบายถึงกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้
 - 1.2 ผู้วิจัยใช้กิจกรรมเกม “วาดภาพตามคำบอก” ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้
 - 1.2.1 ให้นักเรียนจับคู่ นั่งหันหลังให้กัน
 - 1.2.2 ผู้วิจัยแจกกระดาษให้นักเรียนทุกคน ๆ ละ 2 แผ่น พร้อมดินสอไม้บรรทัด แล้วให้เขียนชื่อของตนและชื่อของคู่ตน ครั้งที่วาด
 - 1.2.3 ผู้วิจัยแจกรูปภาพ A ให้นักเรียนคนแรกของแต่ละคู่ และให้บรรยายภาพ A แล้วให้คู่ของตนวาดตามคำบอกจนเสร็จ (วาดในแผ่นที่ 1)
โดยไม่ให้มีการซักถาม
 - 1.2.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนคนแรกหันหน้าเข้าหาคู่ แล้วบรรยายภาพเดิมของตน ให้คู่ของตนวาดตามคำบอกจนเสร็จ (วาดในแผ่นที่ 2)
โดยให้มีการซักถามได้

- 1.2.5 ทำเหมือนข้อ 1.2.3 – ข้อ 1.2.4 แต่สลับให้นักเรียนคนที่ 2 บรรยายภาพ B (B เป็นภาพ A กลับหัว) ซึ่งผู้วิจัยแจกให้ และนักเรียนคนแรก วาดตามคำบอก โดยขณะที่นักเรียนบรรยายภาพ ต้องไม่ให้ผู้วาดเห็นภาพ ที่ผู้วิจัยแจกให้

2. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียน ร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1 ความรู้สึกขณะที่วาดโดยไม่ให้ถาม และขณะที่วาดโดยซักถามได้
- 2.2 ผลการวาดรูปตามคำบอกทั้ง 2 ครั้ง ส่วนใหญ่เป็นอย่างไร ภาพใดเหมือนกับภาพ ที่คู่ของตนมากกว่ากัน
- 2.3 เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

- 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้ และการนำไปประยุกต์ ใช้ในชีวิตประจำวัน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
 - 3.2 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปราย ร่วมกันและจากการสรุปของกลุ่ม
- ## 4. ขั้นประเมินผล
- 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นถึงการทำกิจกรรม
 - 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน ในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

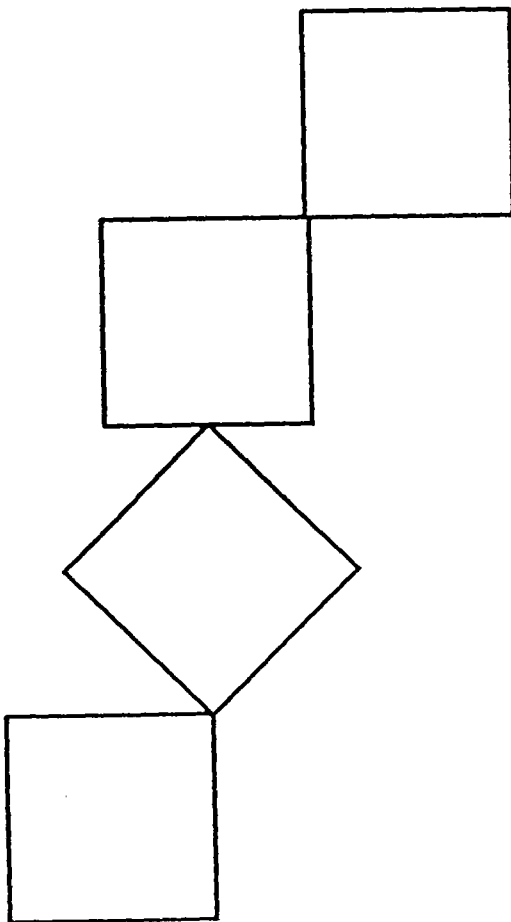
แนวทางสรุป

1. เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพจึงควรมีการสื่อสารสองทาง โดยมีการพูดคุยโต้ตอบ กันเพื่อให้การสื่อสารเกิดความเข้าใจตรงกันทั้งสองฝ่าย
2. การที่วาดรูปได้ไม่เหมือนภาพที่บรรยายมาแสดงให้เห็นว่าการสื่อความหมายของคนเรานั้นยังมีประสิทธิภาพที่ไม่สมบูรณ์ การสื่อความหมายอาจเกิดความผิดพลาดได้ เนื่องจากสาเหตุต่อไปนี้คือ
 - สมรรถนะในการฟังของผู้ฟัง
 - ความจำของผู้ฟัง
 - สภาพแวดล้อมในขณะที่สื่อความหมาย
 - การใช้ภาษาของผู้พูด
 - การแปลความหมายของสิ่งที่ได้รับฟังของผู้ฟัง

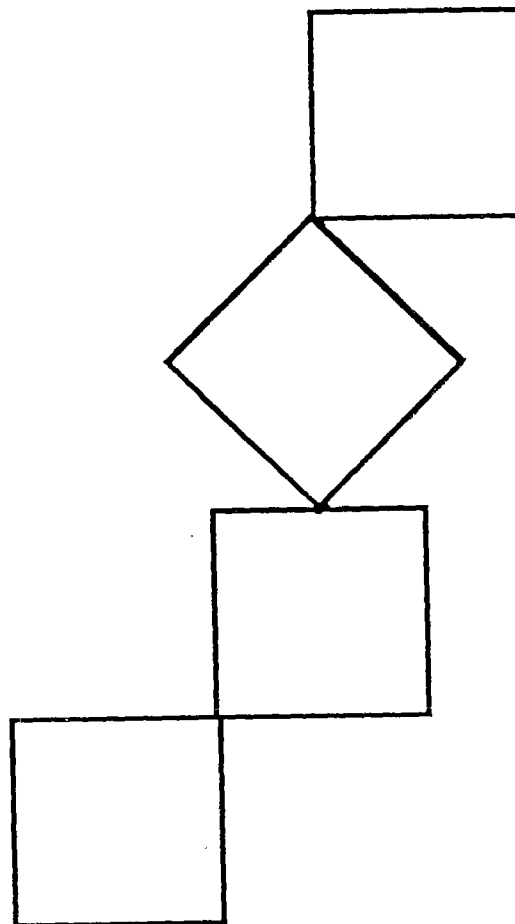
3. ดังนั้นเพื่อให้การสื่อความหมายมีประสิทธิภาพเราจึงควรปฏิบัติตน ดังต่อไปนี้

- 3.1 เมื่อเป็นผู้พูดต้องพยายามพูดให้ชัดเจนและตรวจสอบความเข้าใจของผู้ฟังเสมอว่าเข้าใจตรงกับความหมายที่ต้องการสื่อหรือไม่
- 3.2 เมื่อเป็นผู้ฟังควรสนใจและตั้งใจฟังผู้พูดและพยายามตรวจสอบความเข้าใจของคนเสมอว่า เข้าใจผู้พูดถูกต้องหรือไม่
เมื่อสามารถปฏิบัติได้ก็จะทำให้คนมีทัศนคติที่ดีด้านสังคมสูงขึ้น

รูป A

รูป B

สรุปผลกิจกรรมกลุ่ม ครั้งที่ 11 เกม “วาดภาพตามคำบอก”

นักเรียนเล่นเกม “วาดภาพตามคำบอก” โดยการวาดภาพแรกไม่มีการซักถามและไม่เห็นภาพที่วาด เมื่อวาดภาพที่สองสามารถซักถามได้แต่ไม่เห็นภาพที่วาด ผลของการวาดรูปภาพที่สองส่วนใหญ่คล้ายภาพที่บรรยาย

นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม โดยผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตว่าการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพได้นั้น ควรมีการพูดคุยโต้ตอบกันเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันทั้งสองฝ่าย และการที่วาดภาพได้ไม่เหมือนภาพบรรยาย ทำให้รู้ว่าการพูดคุยโต้ตอบกันยังมีประสิทธิภาพไม่สมบูรณ์ อาจเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น สมมติในการฟังของผู้ฟัง, ความจำของผู้ฟัง, สภาพแวดล้อมที่ไม่ดีในขณะสื่อความหมาย การใช้ภาษาของผู้พูด และการแปลความหมายของสิ่งที่ได้รับฟังของผู้ฟัง ดังนั้น ผู้ฟังจึงควรสนใจและตั้งใจฟังผู้พูดและพยายามตรวจสอบความเข้าใจของตนเสมอว่า เข้าใจผู้พูดถูกต้องหรือไม่ และเมื่อเป็นผู้พูดต้องพยายามพูดให้ชัดเจน และบอกรายละเอียดปลีกย่อยตรวจสอบความเข้าใจของผู้ฟังเสมอว่าเข้าใจตรงกับ ความหมายที่ต้องการสื่อหรือไม่ เมื่อสามารถปฏิบัติได้จะทำให้เด็กมีความคิด ความรู้สึก ต่อตนเองด้านสังคมสูงขึ้น

การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้ ก่อนการวาดภาพตามคำบอกรูปแรกนักเรียนส่วนใหญ่มีท่าทางสงสัย และลังเลใจ พอได้วาดภาพที่สอง อาการลังเล สงสัยก็หายไป

ครั้งที่ 12

หัวข้อ อัดมโนทัศน์ด้านสังคม : สื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน

กิจกรรม เกม “ภาพถ่ายไอศกรีม”

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้แนวคิดเกี่ยวกับการโต้ตอบ และการบอกเล่าว่ามีผลทำให้สื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจตรงกัน
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการฟัง ที่มีต่อการสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน
3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน โดยการใช้คำพูด
4. เพื่อให้นักเรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นในสังคม

อุปกรณ์

1. ภาพถ่ายไอศกรีม และชิ้นส่วนด้วยไอศกรีม 1 ชุด
2. บัตรกติกาสำหรับผู้วางแผนสร้างงาน ผู้ปฏิบัติงาน และผู้สังเกตการณ์
3. บัตรหัวข้ออภิปราย 2 ชุด

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและอธิบายถึงกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้
 - 1.2 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ
 - 1.2.1 ผู้วางแผน และสร้างงาน 3 คน
 - 1.2.2 ผู้ปฏิบัติงาน 3 คน
 - 1.2.3 ผู้สังเกตการณ์ 2 คน
 - 1.3 แยกผู้ปฏิบัติงานไปนอกห้อง แล้วแจกบัตรกติกาให้ศึกษา พร้อมทั้งคำอธิบายเพิ่มเติม
 - 1.4 ผู้วิจัยนำภาพถ่ายไอศกรีมออกมาให้ผู้สร้างงานดู แล้วจึงให้คำสั่งว่า “งานของนักเรียน คือ ให้ร่วมมือกันทั้ง 3 คนช่วยกันวางแผนว่า จะตั้งผู้ปฏิบัติงานทั้ง 3 คนอย่างไร จึงจะสามารถให้ผู้ปฏิบัติงานทั้ง 3 คนนั้นช่วยกันต่อชิ้นส่วนรูปด้วยไอศกรีม ให้เหมือนภาพตัวอย่างได้ โดยการสั่งงานของนักเรียนจะต้องเป็นไปตามกติกาที่ให้” แล้วจึงแจกซองซึ่งบรรจุชิ้นส่วนด้วยไอศกรีมให้คนละ 1 ซอง พร้อมบัตรกติกา ให้ผู้สร้างงานได้ศึกษา และให้คำอธิบายเพิ่มเติมจนเป็นที่เข้าใจ

- 1.5 ผู้วิจัยแจกบัตรกติกา ให้ผู้สังเกตการณ์ได้ศึกษา พร้อมทั้งให้คำอธิบายเพิ่มเติม
- 1.6 ให้ผู้สังเกตมือนำวางแผนล่วงหน้าได้ เมื่อเสร็จแล้ว จึงแจกซองให้ผู้ปฏิบัติงาน
- 1.7 ให้ผู้ปฏิบัติงานลงมือทำงาน ตามที่ได้รับมอบหมาย เสร็จแล้วให้นำผลงานมาส่งผู้วิจัย

2. ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนดูภาพเฉลยเปรียบเทียบกับภาพที่เป็นผลงานของกลุ่ม
- 2.2 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 คน
- 2.3 ผู้วิจัยแจกบัตรหัวข้ออภิปรายให้กลุ่มละ 1 ชุด และให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - ความรู้สึกที่แสดงบทบาทของตน
 - ผู้วางแผนและสั่งงานควรเตรียมวางแผนและคำสั่งอย่างไร จึงจะได้ผลสมบูรณ์ ที่สุด
 - ผู้ปฏิบัติงานควรทราบสิ่งใดบ้าง ที่จะทำให้ปฏิบัติตามคำสั่ง และทำงานร่วมกันได้ดี
 - การรับและสั่งงานที่ดีจะต้องจัดอุปสรรค หรือปัญหาอะไรบ้าง
 - มีวิธีการอะไรบ้างที่จะช่วยป้องกัน ความผิดพลาดจากการสื่อความหมาย
 - ข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

- 3.1 ผู้วิจัยให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มมารายงานสรุปผลการอภิปราย
- 3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้ และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
- 3.3 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปราย ร่วมกันและจากการสรุปของกลุ่ม

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นถึงการทำกิจกรรม
- 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน ในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

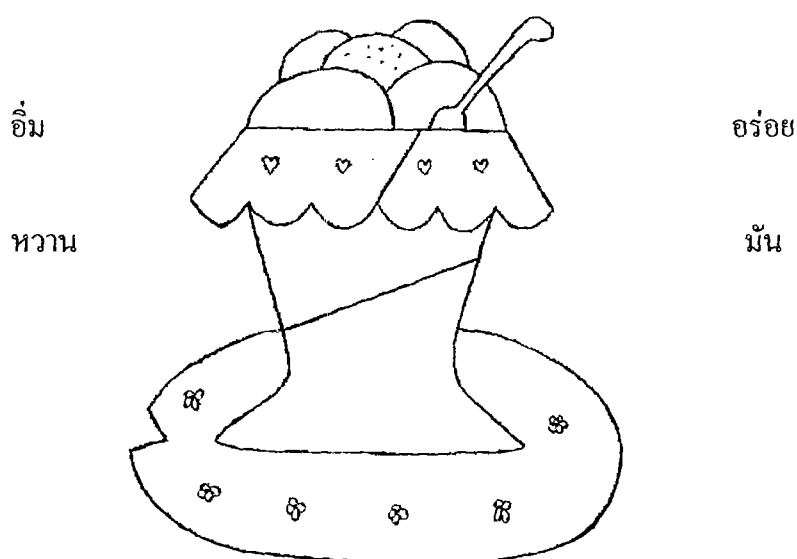
แนวทางสรุป

1. การโต้ตอบเป็นการสื่อความหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจสารที่ตรงกัน
2. ในการบอกเล่า ผู้ส่งสารควรรู้จักใช้ถ้อยคำให้เหมาะกับเวลาและโอกาส ถูกหลักเกณฑ์ รู้จักถ่ายทอดความคิดเป็นคำพูดเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้
3. ในการทำงานที่สมาชิกกลุ่มจะคงสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันนั้น สมาชิกทุกคนควรให้ความสนใจซึ่งกันและกันอย่างทั่วถึง รู้จักรับฟังกันและช่วยกันทำงานตามบทบาทต่าง ๆ ที่จำเป็นในการช่วยให้กลุ่มดำเนินไปและรู้จักให้อภัยกันและที่สำคัญคือในการทำงานกลุ่มใด ๆ ก็ตาม สมาชิกทุกคนในกลุ่มควรมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในงานนั้นอย่างทั่วถึงกันเพราะทุกคนมีความสำคัญ
4. ผู้ที่มีทักษะในการฟังที่ดีได้แก่ ฟังแล้วเข้าใจ สามารถจับใจความได้ สามารถแยกแยะรายละเอียดและนำเรื่องราวมาสรุปได้ว่าเป็นอะไร
5. ผู้ที่มีทักษะในการฟังที่ดีจะทำให้สามารถส่งสารกลับได้ ตรงกับความต้องการของผู้ส่งสารซึ่งเมื่อส่งสารกลับแล้ว ผู้ส่งสารเดิมเข้าใจตรงกันก็จะทำให้ผู้ที่มีทักษะในการฟังที่ดีเกิดความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่า คนสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน

ภาพด้วยไอศกรีมและชิ้นส่วน 1 ชุด

ภาพด้วยไอศกรีม 1 ชุด ประกอบด้วย

1. ภาพด้วยไอศกรีมที่สมบูรณ์ คืออยู่บนกระดาษแข็งขนาดใหญ่ตามต้องการ

ความอร่อยที่ลงตัว

2. ชิ้นส่วนด้วยไอศกรีม ทำแยกใส่ซองไว้อีก 3 ซอง

3. กระดาษแข็ง ขนาดตามข้อ 1 อีก 1 แผ่น

ชิ้นส่วนด้วยไอศกรีม ประกอบด้วย

● ปากถ้วย (สีเหลือง)	2	ชิ้น
● ตัวถ้วย (สีแดง)	2	ชิ้น
● ไอศกรีม (สีม่วง, เหลือง, น้ำตาล, ชมพู ขาว)	5	ลูก
● ช้อน	1	คัน
● ลายรูปหัวใจ (สีชมพู)	4	ดวง
● ลายรูปดอกไม้ (สีขาว 3, สีชมพู 3)	6	ดอก
● เม็ดช็อกโกแลต	8	เม็ด
● ถาดรองถ้วย (สีน้ำเงิน)	1	ถาด
- ข้อความ “ความอร่อยที่ลงตัว” เขียนด้วยปากกามาเมจิกสีน้ำเงิน และข้อความ “อืม”, “อร่อย”, “หวาน, “มัน” เขียนด้วยปากกามาเมจิกสีดำ

สีเมจิก

1. สีน้ำเงิน 1 แท่ง
2. สีดำ 1 แท่ง

ซอง 3 ซองใส่ชิ้นส่วน ดังนี้

1. ซองที่ 1 ปากถ้วย 1 ชิ้น, ไอศกรีม 2 ลูก, ลายรูปหัวใจ 2 ดวง, ลายรูปดอกไม้สีขาว 2 ดอก, ถาดรองถ้วย 1 ถาด, ปากกามาเมจิกสีน้ำเงิน 1 แท่ง
2. ซองที่ 2 ปากถ้วย 1 ชิ้น, ตัวถ้วย 1 ชิ้น, ไอศกรีม 2 ลูก, ลายรูปหัวใจ 1 ดวง, ลายรูปดอกไม้สีชมพู 2 ดอก, ปากกามาเมจิกสีดำ 1 แท่ง
3. ซองที่ 3 ตัวถ้วย 1 ชิ้น, ไอศกรีม 1 ลูก, ช้อนยาว 1 คัน, ลายรูปหัวใจ 1 ดวง, ลายรูปดอกไม้สีขาว 1 ดอก, ดอกสีชมพู 1 ดอก, เม็ดช็อกโกแลต 8 เม็ด

บัตรกติกาสำหรับผู้วางแผนและทีมงาน

1. ใช้เวลาวางแผนร่วมกัน 10 นาที
2. ห้ามแลกเปลี่ยนชิ้นส่วนในซองที่ได้รับ
3. ห้ามทำเครื่องหมายใดๆ ลงบนชิ้นส่วนที่ได้รับ
4. การส่งงาน ให้ส่งกับผู้ปฏิบัติตัวต่อตัว ใช้เวลาประมาณ 6 นาที
5. ให้ส่งงานด้วยวาจาเท่านั้น ห้ามวาดรูปหรือขีดเขียนด้วยวิธีใดๆ ให้ผู้ปฏิบัติงานดู

6. ขณะสั่งงาน ห้ามนำชิ้นส่วนออกมานอกของให้ผู้ปฏิบัติงานเห็น
7. เมื่อผู้ปฏิบัติงานเริ่มทำงาน แล้วห้ามพูดหรือส่งสัญญาณใดๆ ให้กับผู้ปฏิบัติงานอีก

บัตรกติกาสำหรับผู้ปฏิบัติงาน

1. มีเวลาปฏิบัติงาน 10 นาที
2. ห้ามเปิดซองดู หรือพูดคุยกับผู้ปฏิบัติงานอื่น จนกว่าจะได้รับสัญญาณให้ลงมือทำได้
3. เมื่อเริ่มทำงานแล้ว ห้ามซักถาม หรือพูดโต้ตอบกับผู้สั่งงานอีก

บัตรกติกาสำหรับผู้สังเกตการณ์

1. ทำหน้าที่สังเกตผู้วางแผนและสั่งงานกับ ผู้ปฏิบัติงาน
2. ห้ามยุ่งเกี่ยวกับผู้วางแผนและสั่งงาน และกับผู้ปฏิบัติงาน

สรุปผลกิจกรรมกลุ่ม ครั้งที่ 12 ภาพถ้วยไอศกรีม

ในการเล่นเกมนักเรียนเป็น 3 กลุ่มคือ ผู้สังเกตการณ์ ผู้วางแผนและสั่งงาน ผู้ปฏิบัติงาน เมื่อผลงานเสร็จออกมา ผู้ปฏิบัติงานแสดงความรู้สึกคิดใจที่งานเสร็จออกมา แม้จะไม่เข้าใจคำบอกเล่าของผู้วางแผนและสั่งงาน ส่วนผู้วางแผนและสั่งงานแสดงความรู้สึกว่ายาก และยอมรับว่าอธิบายรายละเอียดให้เพื่อนฟังได้ไม่หมด ผู้สังเกตการณ์แสดงความรู้สึกว่าภาพไม่เหมือนถ้วยไอศกรีม

นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม โดยผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตว่า ในการสื่อสาร ผู้ส่งสารควรใช้ถ้อยคำที่พอเหมาะมีความหมายชัดเจน เหมาะกับเวลาและโอกาส ผู้ที่มีทักษะในการฟังที่ดี ได้แก่ ฟังแล้วเข้าใจ สามารถจับใจความได้ สามารถแยกแยะรายละเอียด และนำเรื่องราวมาสรุปได้ว่าอะไรเป็นอะไร สามารถส่งสารกลับได้โดยตรงกับความต้องการของผู้ส่งสาร โดยอาศัยการพูดคุยโต้ตอบเป็นสื่อ เพื่อให้เกิดความเข้าใจของสารที่ตรงกัน และอาศัยสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน รับฟังและช่วยกันทำงานตามบทบาทต่าง ๆ ในการช่วยให้อีกกลุ่มดำเนินไป รู้จักการให้อภัยกันเมื่อยามมีสิ่งผิดพลาดบ้าง และให้สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสมีส่วนร่วมในงานนั้น ๆ อย่างทั่วถึง ซึ่งจะทำให้ผู้ที่มีทักษะในการฟังเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ด้านสังคมมากขึ้น

การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้ นักเรียนให้ความร่วมมือและมีความกระตือรือร้น ในการร่วมกิจกรรมดี ผู้วางแผนและสั่งงานยังไม่ค่อยรู้จักการวางแผนในการทำงานเท่าที่ควร

ครั้งที่	13
หัวข้อ	อัฒ โนทัศน์ด้านสังคม
กิจกรรม	การอภิปรายกลุ่ม
เวลา	50 นาที

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ นักเรียน ได้ทราบถึงผลของกิจกรรมทั้งหมดที่มีต่ออัฒ โนทัศน์ด้านสังคม

อุปกรณ์

ตารางชื่อกิจกรรมกลุ่มครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 12

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและอธิบายถึงกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติในครั้งนี้
 - 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงกิจกรรมทั้งหมดที่ได้ปฏิบัติมา
2. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นถึงผลที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมทั้งหมดที่มีต่ออัฒ โนทัศน์ด้านสังคม
3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ
 - 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้ และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
 - 3.2 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปราย ร่วมกันและจากการสรุปของกลุ่ม
4. ขั้นประเมินผล
 - 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นถึงการทำกิจกรรม
 - 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน ในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

สรุปผลกิจกรรมกลุ่ม ครั้งที่ 13

นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงกิจกรรมกลุ่มทั้ง 12 ครั้งที่ผ่านมา และร่วมกันสรุปดังนี้

ทำให้สร้างความสัมพันธ์ รู้จักกันมากขึ้น เป็นคนเปิดเผยพอสมควร ไม่ปิดบังมากจนเกินไป เมื่อก่อนใจร้อน เดี่ยวนี้รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง ยอมรับว่าต่างคนต่างความคิด เมื่อก่อน จะสงสัยเพื่อน เดี่ยวนี้เข้าใจเพื่อนมากขึ้น พยายามปรับปรุงแก้ไขตนเองให้เข้ากับเพื่อน ยอมรับในสิ่งที่เพื่อนทำมากขึ้น เปลี่ยนนิสัยจากไม่ดีให้ดีขึ้น ฝึกการช่วยเหลือกันอย่างเหมาะสม โดยการแบ่งปันให้เพื่อนและมีอะไรก็ช่วยเหลือ ฝึกการสังเกตเพื่อนว่าต้องการความช่วยเหลือหรือไม่ เมื่อช่วยเพื่อนบ่อย ๆ เพื่อนเกิดการยอมรับก็รู้สึกดีใจ และทำให้เกิดความสามัคคีกัน มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองมากขึ้น การสื่อความหมายในด้านการพูดก็พยายามซักถาม พูดคุยได้ตอบกันจนเข้าใจตรงกัน ทั้ง 2 ฝ่าย ด้วยถ้อยคำที่พอเหมาะมีความหมายชัดเจน การสื่อความหมายด้านสีหน้าและท่าทาง พยายามให้ตรงกับความคิด ความรู้สึกของผู้ส่งสาร ส่วนด้านผู้ฟังพยายามฟังแล้วทำความเข้าใจ สามารถจับใจความได้ สามารถแยกแยะรายละเอียด และสรุปได้ว่าเรื่องราวเป็นเช่นไร สามารถส่งสารกลับได้โดยตรงกับความต้องการของผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารและผู้ฟังควรมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และให้อยากกันยามมีสิ่งผิดพลาดบ้าง ช่วยเหลือกันแก้ไขอุปสรรคในการสื่อความหมาย

การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ นักเรียนให้ความร่วมมือ และมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมดี

<u>ครั้งที่</u>	14
<u>หัวข้อ</u>	ปัจฉิมนิเทศ
<u>กิจกรรม</u>	แสดงความรู้สึกและอำลา
<u>เวลา</u>	50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เพื่อให้นักเรียนร่วมกันสรุปผล จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ในกลุ่มไปพัฒนาอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของตนเองให้ดีขึ้น
3. เพื่อให้นักเรียนได้ประเมินตนเองถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับระยะก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
4. เพื่อให้นักเรียนทุกคนเกิดความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม และประทับใจในการเข้ากลุ่ม มองเห็นคุณค่าของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
5. เพื่อยุติการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

อุปกรณ์

1. กระดาษรูปหัวใจ 8 ดวง
2. ปากกา
3. เชือก
4. เทปบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยและนักเรียนนั่งเป็นครึ่งวงกลม
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้และการนำประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มไปใช้ในการพัฒนาอัตรานวัตกรรมด้านสังคม
4. ผู้วิจัยสรุปผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาอัตรานวัตกรรมด้านสังคมของนักเรียน
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนประเมินตนเองถึงการเปลี่ยนแปลงของอัตรานวัตกรรมด้านสังคมที่เกิดขึ้นภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเปรียบเทียบกับระยะก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
6. ผู้วิจัยเปิดเพลงและนำกระดาษรูปหัวใจแจกให้นักเรียนทุกคนเพื่อให้เขียนบรรยายความรู้สึกที่ประทับใจและร้อยเชือกส่งต่อให้เพื่อนคนถัดไปจนครบทุกคน
7. ผู้วิจัยกล่าวขอยกใจนักเรียนและกล่าวปิดโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

การประเมินผล

สังเกตจากการร่วมสรุป การแสดงความคิดเห็น และความรู้สึกละเอียดของนักเรียน

สรุปผลโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยได้สังเกตในขณะดำเนินการทดลองพบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมตลอดเวลา ทำให้บรรยากาศของกลุ่มเต็มไปด้วยความสนุกสนาน คึกคักเป็นกันเอง การสร้างสัมพันธ์ภายในกลุ่มทำให้นักเรียนได้สร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเอง การยอมรับตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การเห็นถึงความสามารถของตนเองทั้งในด้าน การช่วยเหลือเพื่อน การแสดงความคิดเห็นและการสื่อสารต่อเพื่อน ในช่วงปัจฉิมนิเทศ ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนต่างมีความเห็นว่านอกจากความสนุกสนานที่ได้ยังมีประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ในการนำมาพัฒนาความคิด ความรู้สึกละเอียดของตนเองให้สูงขึ้นในเรื่องของการรู้จักตนเองและเพื่อน การได้รับการยอมรับจากกลุ่ม การช่วยเหลือ และมีคุณค่าในสังคม การสื่อสารในการฟังและพูดให้เข้าใจตรงกัน นอกจากนี้นักเรียนยังมีความต้องการที่จะให้มีการจัดกิจกรรมลักษณะเช่นนี้ต่อไป

โปรแกรมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
ตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง
สำหรับกลุ่มทดลองที่ 2

ครั้งที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างบรรยากาศให้นักเรียนในกลุ่มเกิดความรู้สึกรู้สึกคุ้นเคยอบอุ่นเป็นกันเองในกลุ่มสมาชิกไว้วางใจผู้ให้ คำปรึกษา 2. เพื่อให้ให้นักเรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เกิดความพร้อมที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นจากการเข้าร่วมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม 3. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ กฎระเบียบทั่วไปในการเข้าร่วมการให้ คำปรึกษาเป็นกลุ่ม บทบาทหน้าที่ในการเข้าร่วมการให้ คำปรึกษาเป็นกลุ่ม วันเวลาจำนวนครั้ง และสถานที่ใช้ในการเข้าร่วมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม 4. เพื่อให้ให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของทัศนคติด้านสังคม	1. ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำตนเองและให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำซึ่งกันและกันโดยใช้กิจกรรม “หัวใจฉันอยู่ไหน” ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1.1 ให้นักเรียนนั่งเก้าอี้ล้อมเป็นวงกลม 1.2 ผู้ให้คำปรึกษาแจกกระดาษชิ้นส่วนหัวใจให้นักเรียนแต่ละคน 1.3 เมื่อผู้ให้คำปรึกษาให้สัญญาณเริ่มให้นักเรียนทุกคนหาส่วนของหัวใจกระดาษชิ้นส่วนของหัวใจมาต่อกันให้สมบูรณ์และสีเดียวกัน 1.4 เมื่อต่อรูปหัวใจเรียบร้อยแล้วนักเรียนแต่ละคู่ซักถามข้อมูลส่วนตัว ซึ่งกันและกันได้มากที่สุด (ใช้เวลา 5 นาที) 1.5 เมื่อหมดเวลาให้นักเรียนแต่ละคู่ผลักดันแนะนำเพื่อนที่เป็นคู่ของตนแก่สมาชิกคนอื่น 1.6 เมื่อนักเรียนแนะนำตนเองครบแล้วให้ช่วยกับสรุปวัตถุประสงค์และประโยชน์ของกิจกรรม

ครั้งที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
3	อัครมนโนทัศน์ ด้านสังคม : รู้จัก เข้าใจตนเอง และเพื่อน	กันมากยิ่งขึ้น 3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความ สำคัญของการรู้จักตนเอง และเพื่อน 4. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ที่ จะนำเอาประสบการณ์ จากกลุ่มไปปฏิบัติเพื่อให้ รู้จักตนเองและเพื่อน 1. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จัก สำรวจตนเองและสถาน การณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับตนเอง ซึ่งมีผลให้รู้จัก เข้าใจความรู้สึกของตน เองและเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนในกลุ่มรู้ จักการเปิดเผยตนเองต่อผู้ อื่น ซึ่งจะทำให้นักเรียนรู้ จักและเข้าใจซึ่งกันและ กันมากยิ่งขึ้น 3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความ สำคัญของการรู้จัก เข้าใจ ตนเองและเพื่อน	ในครั้งที่ผ่านมา 2. <u>ขั้นการเปลี่ยนลักษณะของกลุ่ม</u> 2.1 ผู้ให้คำปรึกษาชี้แจง วัตถุประสงค์ของการให้คำ ปรึกษาเป็นกลุ่ม 2.2 ผู้ให้คำปรึกษาชี้แจงให้ นักเรียนเข้าใจถึงบทบาท ของผู้ให้คำปรึกษาและ บทบาทของสมาชิกกลุ่ม และ ข้อปฏิบัติต่างๆ ในการเข้ากลุ่ม 2.3 นักเรียนเริ่มกล้าที่จะ อภิปรายเรื่องส่วนตัวของ ตนเองอย่างเปิดเผย 3. <u>ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนพูด ถึงความรู้สึกของตนเกี่ยวกับ ลักษณะของตน ความรู้สึกที่ เพื่อนมองตน ความรู้สึกที่มีต่อ เพื่อน โดยให้นักเรียนได้ สำรวจตนเองและสถานการณ์ ต่าง ๆ และนักเรียนคนอื่น ๆ รับฟังและร่วมมือกันเสนอ แนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา และ เรียนรู้ที่จะนำความรู้สึก หรือประสบการณ์จากกลุ่มไป ปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนมี ความคิดความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับ ตนเองด้านสังคมว่ารู้จักเข้าใจ ตนเองและเพื่อนได้ โดยผู้ให้ คำปรึกษาเป็นผู้นำเทคนิคการ ให้คำปรึกษา ได้แก่ การฟัง
4	อัครมนโนทัศน์ด้าน สังคม : รู้จักเข้าใจ ตนเองและเพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จัก สำรวจตนเองและสถาน การณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับตนเอง ซึ่งมีผลให้รู้จัก เข้าใจความรู้สึกของ ตนเองและเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนในกลุ่ม รู้จักการเปิดเผยตนเอง ต่อผู้อื่น ซึ่งจะทำให้ นักเรียนรู้จักและเข้าใจ	

ครั้งที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
5	อัตรโนทัศน์ด้านสังคม: ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน	2. ซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น 3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการรู้จัก เข้าใจตนเองและเพื่อน	การเจียบ การใช้คำถามปลายเปิด การใช้คำถามปลายปิด การสะท้อนความรู้สึก การให้กำลังใจ การทำให้เกิดความกระจำง การทวนซ้ำและ การสรุปความ 4. <u>ขั้นยุติการให้คำปรึกษา</u> ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนช่วย กันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดเกิดขึ้น และช่วยกันสรุปแนวคิดที่ได้ แล้ว ผู้ให้คำปรึกษาสรุปเพิ่มเติมและนัดหมายครั้งต่อไป
		1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่าตนได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม 2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักในความสำคัญและเห็นคุณค่าของการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแก้ปัญหา 3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการยอมรับผู้อื่นและการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน	การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตั้งแต่ครั้งที่ 5-13 ผู้ให้คำปรึกษาได้ดำเนินการให้คำปรึกษาดังนี้ 1. <u>ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา</u> เริ่มจากการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและนักเรียนในกลุ่ม โดยผู้ให้คำปรึกษากล่าวทักทายนักเรียน และพูดคุยทบทวนถึงการเข้า กลุ่มการให้คำปรึกษาในครั้งที่ผ่านมา 2. <u>ขั้นการเปลี่ยนลักษณะของกลุ่ม</u> 2.1 ผู้ให้คำปรึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งนี้ 2.2 ให้นักเรียนทบทวนบทบาทหน้าที่ และสิ่งที่ควรปฏิบัติในการเข้ากลุ่ม
6	อัตรโนทัศน์ด้านสังคม: ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่าตนได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม	

ครั้งที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
7	อัครมนโพนัสนั ด้านสังคม: ได้รับการยอมรับ จากกลุ่มเพื่อน	2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญในการแสดงออกทางวาจา 3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการยอมรับผู้อื่น และการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน	2.3 นักเรียนกล้าที่จะอภิปรายเรื่องส่วนตัวของตนเองอย่างเปิดเผย 3. <u>ขั้นตอนการให้คำปรึกษา</u> ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ละคนพูดถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองโดยให้นักเรียนได้สำรวจตนเองและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและนักเรียนคนอื่นๆ รับฟังและร่วมมือกันเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาและเรียนรู้ที่จะนำความรู้สึกรู้สึกหรือประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนมีความคิดความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมว่า รู้จักเข้าใจตนเองและเพื่อนได้โดยผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้นำเทคนิคการให้คำปรึกษาได้แก่ การฟัง การเรียบ การใช้คำถามปลายเปิด การใช้ คำถามปลายปิด การสะท้อนความรู้สึก การให้กำลังใจ การทำให้เกิดความกระจำง การทวนซ้ำ และการสรุปความ
8	อัครมนโพนัสนั ด้านสังคม : ให้ความช่วยเหลือ เพื่อนได้อย่างเหมาะสม	1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่าตนให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสมในการทำกิจกรรม ทำให้รู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง 2. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม	4. <u>ขั้นตอนการให้คำปรึกษา</u> ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนช่วยกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น และช่วยกันสรุปแนวคิดที่ได้

ครั้งที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
9	อัครมโนทัศน์ด้านสังคม : ให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม	3. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นในสังคมเพื่อให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น 1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม 2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นในสังคม 3. เพื่อให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น	แล้วผู้ให้คำปรึกษาสรุปเพิ่มเติมและนัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป
10	อัครมโนทัศน์ด้านสังคม : สื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน	1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกันโดยใช้ภาษากาย 2. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่าตนสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน 3. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นในสังคม	

ครั้งที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
11	อัครมนโพนัสนั ด้านสังคม : สื่อความหมาย กับเพื่อนให้เข้าใจ ได้ตรงกัน	1. เพื่อให้นักเรียนเห็น ความสำคัญในการสื่อ ความหมายให้เพื่อนเข้าใจได้โดยใช้คำพูด 2. เพื่อให้นักเรียนตระหนัก ถึงความสำคัญของ ทักษะการฟังที่มีต่อการ สื่อความหมายกับเพื่อน ให้เข้าใจได้ตรงกัน 3. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ เกี่ยวกับการสร้าง สัมพันธภาพกับผู้อื่น ในสังคม	
12	อัครมนโพนัสนั ด้านสังคม : สื่อความหมายกับ เพื่อนให้เข้าใจได้ ตรงกัน	1. เพื่อให้แนวคิดเกี่ยวกับ การโต้ตอบ และการบอก เล่าว่ามีผล อย่างไรใน การสื่อความหมายกับ เพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความ รู้สึกที่ดีต่อตนเอง ว่าตน สื่อความหมายกับเพื่อน ให้เข้าใจได้ตรงกัน 3. เพื่อให้นักเรียนตระหนัก ถึงความสำคัญของทักษะ การฟังที่มีต่อการสื่อ ความหมายกับเพื่อนให้ เข้าใจได้ตรงกัน 4. เพื่อให้นักเรียนเห็นความ สำคัญของการสื่อความ หมายกับเพื่อนให้เข้าใจ ได้ตรงกัน โดยใช้คำพูด	

ครั้งที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
13	อัตรโนทัศน์ ด้านสังคม	5. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ เกี่ยวกับการสร้าง สัมพันธภาพกับผู้อื่นใน สังคม เพื่อให้นักเรียนได้ทราบ ถึงผลของกิจกรรม ทั้งหมดที่มีต่อ อัตรโนทัศน์ด้านสังคม	
14	ยุติการให้คำ ปรึกษาและ ปัจจัยนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนแสดง ความรู้สึกและความคิด เห็นต่อการเข้าร่วมการ ให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม 2. เพื่อให้นักเรียนร่วมกัน สรุปผล จากการเข้าร่วม การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนำเสนอประสบการณ์ที่ได้ จากการเรียนรู้ในกลุ่มไป พัฒนาอัตรโนทัศน์ ด้านสังคมของตนเอง ให้ดีขึ้น 3. เพื่อให้นักเรียนได้ ประเมินตนเองถึงการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เปรียบเทียบกับระยะก่อน การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม 4. เพื่อให้นักเรียนทุกคนเกิด ความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อ เพื่อนสมาชิกในกลุ่มและ ประทับใจในการเข้ากลุ่ม มองเห็นคุณค่าของการ เข้าร่วมการให้คำปรึกษา เป็นกลุ่ม	1. ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแสดง ความรู้สึกและความคิดเห็นต่อ การเข้าร่วมการให้คำปรึกษา เป็นกลุ่ม 2. ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนร่วม กันสรุปผลการเรียนรู้และการ นำเสนอประโยชน์ที่ได้รับจากการ เข้าร่วมการให้คำปรึกษาเป็น กลุ่มไปใช้ในการพัฒนา อัตรโนทัศน์ด้านสังคม 3. ผู้ให้คำปรึกษาสรุปผลการ ให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาอัตรโนทัศน์ด้าน สังคมของนักเรียน 4. ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียน ประเมินตนเองถึงการเปลี่ยน แปลงของอัตรโนทัศน์ด้าน สังคมที่เกิดขึ้นภายหลังการให้ คำปรึกษาเป็นกลุ่มเปรียบเทีย บกับระยะก่อนการ ให้คำปรึกษา เป็นกลุ่ม 5. ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ ละคนแสดงความรู้สึกที่ดีที่มี ต่อเพื่อนในกลุ่มและ

ครั้งที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
		5. เพื่อยุติการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม	ความประทับใจที่เกิดขึ้นจากการเข้ากลุ่ม 6. ผู้ให้คำปรึกษากล่าวขอจบใจนักเรียนและกล่าวปิดการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

หมายเหตุ การทดลองแต่ละครั้งใช้เวลา 50 นาที

รายละเอียดโปรแกรมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
ตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง
สำหรับกลุ่มทดลองที่ 2

เงื่อนไขการทดลอง

1. การให้คำปรึกษาแต่ละครั้งใช้เวลา 50 นาที
2. การสร้างสัมพันธภาพต้องสร้างตลอดกระบวนการให้คำปรึกษา โดยผู้วิจัยมีความจริงใจให้การยอมรับโดยปราศจากเงื่อนไขมีความเข้าใจและแสดงความสนใจต่อนักเรียนในกลุ่ม รักษาความลับของนักเรียนในกลุ่ม ทำให้นักเรียนในกลุ่มรู้สึกว่าคุณเองเป็นที่ยอมรับเกิดความมั่นใจ ที่จะเปิดเผยตนเอง อันจะมีผลให้นักเรียนในกลุ่มแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างเสรี
3. เทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในกระบวนการให้คำปรึกษา ได้แก่ การฟัง การเงียบ การยอมรับ การใช้คำถามปลายเปิดและปลายปิด การสะท้อนความรู้สึก การให้กำลังใจ การทำให้เกิดความกระจำ การทวนซ้ำ และการสรุปความ ซึ่งในการใช้เทคนิคใดก่อนหลัง มากน้อยเพียงใด ในช่วงจังหวะใด หรือขั้นตอนใด ย่อมขึ้นอยู่กับเรื่องราวต่างๆ ของสมาชิกในกลุ่ม
4. การให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางจะเน้นที่ผู้รับคำปรึกษาเป็นสำคัญผู้ที่ให้คำปรึกษาเป็นเพียงผู้รับฟังปัญหา และช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามองเห็นปัญหาของตนเอง โดยเชื่อว่า มนุษย์มีความสามารถแก้ปัญหาของตนเองได้ การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้รับคำปรึกษาได้รับการช่วยเหลือให้รู้จักช่วยตนเอง
5. ผู้วิจัยต้องศึกษาภูมิหลังเกี่ยวกับตัวผู้รับคำปรึกษามาก่อนว่าแต่ละคนเป็นอย่างไร เด่น ค้อย สนใจ ก้าวร้าว เก็บกด อย่างไรบ้าง เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ต่อไป

รายละเอียดโปรแกรมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
ตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง
สำหรับกลุ่มทดลองที่ 2

ครั้งที่	1
หัวข้อ	ปฐมนิเทศและสร้างความสัมพันธ์
เวลา	50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างบรรยากาศให้นักเรียนในกลุ่มเกิดความรู้สึกคุ้นเคยอบอุ่น เป็นกันเองในกลุ่ม สมาชิก ไว้วางใจผู้ให้คำปรึกษา
2. เพื่อให้นักเรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เกิดความพร้อมที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ กฎระเบียบทั่วไปในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม บทบาทหน้าที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม วันเวลา จำนวนครั้งและสถานที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
4. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของอัตมโนทัศน์ ด้านสังคม

อุปกรณ์

1. กระดาษรูปหัวใจผืนครึ่ง 4 ดวง (8 ชิ้น)
2. เอกสารเนื้อหาประกอบการบรรยาย 8 แผ่น
3. เครื่องบันทึกเสียง
4. แถบบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำตนเองและให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำซึ่งกันและกันโดยใช้กิจกรรม “หัวใจฉันอยู่ไหน” ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 ให้นักเรียนนั่งเก้าอี้ล้อมเป็นวงกลม
 - 1.2 ผู้ให้คำปรึกษาแจกกระดาษชิ้นส่วนหัวใจ ให้นักเรียนแต่ละคน
 - 1.3 เมื่อผู้ให้คำปรึกษาให้สัญญาณ เริ่มให้นักเรียนทุกคนหาจุด ของตนโดยใช้กระดาษชิ้นส่วนของหัวใจมาต่อกันให้สมบูรณ์ และสีเดียวกัน
 - 1.4 เมื่อต่อรูปหัวใจเรียบร้อยแล้ว นักเรียนแต่ละคนซักถามข้อมูลส่วนตัว ซึ่งกันและกัน ให้มากที่สุด (ใช้เวลา 5 นาที)

- 1.5 เมื่อหมดเวลาให้นักเรียนแต่ละกลุ่มผลักดันและแนะนำเพื่อนที่เป็นคู่ของตนแก่สมาชิกคนอื่น
- 1.6 เมื่อนักเรียนแนะนำตัวครบแล้ว ให้ช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม
- 1.7 ผู้ให้คำปรึกษาสรุปอีกครั้งว่ากิจกรรม “หัวใจฉันอยู่ไหน” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้
นักเรียนที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อนได้มีโอกาสเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของตนเอง
เพื่อจะได้คุ้นเคยกันและสร้างความรู้สึที่ดีต่อกัน
2. เมื่อบรรยายภาคในกลุ่มอบอุ่นเป็นกันเอง ผู้ให้คำปรึกษาแจกเอกสารเนื้อหาประกอบการ
บรรยายให้นักเรียนทุกคนและชี้แจงวัตถุประสงค์ กฎ ระเบียบ วิธีการให้คำปรึกษา
บทบาทของนักเรียนและผู้ให้คำปรึกษา อธิบายวัน เวลา จำนวนครั้ง สถานที่ให้คำปรึกษา
เป็นกลุ่ม ความหมายและความสำคัญของอัตรมาโนทัศน์ด้านสังคม
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามจนเข้าใจ
4. ผู้ให้คำปรึกษานัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน
3. จากการซักถามปัญหาและข้อข้องใจ

เนื้อหาประกอบการบรรยาย

วัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

1. เพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองอย่างถูกต้อง
2. เพื่อสร้างความเข้าใจในบุคคลอื่น
3. เพื่อให้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข
4. เพื่อให้บุคคลต่าง ๆ ได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขตนเอง ตลอดจนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และความคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่น

กฎระเบียบทั่วไปของการเข้าร่วมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

1. นักเรียนต้องเก็บเรื่องราว การกระทำ การแสดงความรู้สึกต่างๆ ของนักเรียนภายในกลุ่มไว้เป็นความลับ
2. นักเรียนต้องมีความจริงใจในการพูด การแสดงออก การกระทำต่าง ๆ และร่วมมือช่วยเหลือกัน
3. ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน
4. พูดถึงตนเองและเพื่อนในทางที่ดี

บทบาทของผู้วิจัย

1. ผู้วิจัยเป็นผู้เตรียมวิธีการต่าง ๆ สำหรับกลุ่มเพื่อให้กลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กัน เกิดการเรียนรู้ และรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของบุคคล
2. ผู้วิจัยเป็นผู้ประสานการสื่อสารภายในกลุ่มให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

บทบาทของนักเรียน

1. นักเรียนต้องอยู่ร่วมในกิจกรรมตลอดเวลา
2. นักเรียนต้องยอมรับว่าตนเองและสมาชิกคนอื่น ๆ อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน
3. นักเรียนต้องตระหนักและยอมรับสภาพความแตกต่างของเพื่อนในกลุ่ม
4. นักเรียนพร้อมที่จะช่วยเหลือกันอย่างเต็มที่

ตารางการเข้าร่วมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

ครั้งที่	วัน	วัน – เดือน - ปี
1	จันทร์	27 พฤศจิกายน 2543
2	อังคาร	28 พฤศจิกายน 2543
3	ศุกร์	1 ธันวาคม 2543
4	จันทร์	4 ธันวาคม 2543
5	พุธ	6 ธันวาคม 2543
6	อังคาร	12 ธันวาคม 2543
7	พุธ	13 ธันวาคม 2543
8	จันทร์	18 ธันวาคม 2543
9	อังคาร	19 ธันวาคม 2543
10	ศุกร์	22 ธันวาคม 2543
11	จันทร์	25 ธันวาคม 2543
12	พุธ	27 ธันวาคม 2543
13	พฤหัสบดี	28 ธันวาคม 2543
14	พุธ	3 มกราคม 2544

สถานที่ร่วมกิจกรรม ห้องเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 เวลา 14.30 น. - 15.20 น.

ความหมายของอัตมโนทัศน์ด้านสังคม

การที่เราพูดคุยหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นทำให้เรามีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น เช่น นักเรียนรู้สึกว่าเป็นเพื่อน ๆ ชอบนักเรียนยอมรับนักเรียนเข้ากลุ่มหรือบางคนอาจจะรู้สึกว่าเป็นเพื่อน ๆ ไม่ชอบตน ความรู้สึกนึกคิดเหล่านี้เป็น “อัตมโนทัศน์ด้านสังคม”

ความสำคัญของอัตมโนทัศน์

การที่นักเรียนมองตนเองในด้านดี เช่น มองว่าตนเองเรียนเก่ง, เพื่อน ๆ ชอบเรา, เราเป็นคนกล้าแสดงออก นักเรียนจะมีพฤติกรรมไปในทางที่ดี แต่ถ้านักเรียนมองตนเองในด้านไม่ดี เช่น มองว่าไม่มีใครรักตน รู้สึกว่าตนเรียนไม่เก่ง ก็มีแนวโน้มว่านักเรียนจะมีพฤติกรรมอยู่โดดเดี่ยวไม่มีเพื่อน ไม่ตั้งใจเรียน ซึ่งนักเรียนควรจะสร้างความรู้สึคนึกคิดที่ดีเกี่ยวกับตนเองให้ มาก ๆ เพื่อนักเรียนจะได้มีพฤติกรรมและบุคลิกที่ดีอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ครั้งที่	2
หัวข้อ	อัตมโนทัศน์ด้านสังคม: รู้จักตนเองและเพื่อน
เวลา	50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักสำรวจตนเอง เรียนรู้ลักษณะของตนเองและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ซึ่งส่งผลให้รู้จักตนเองและเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนในกลุ่มรู้จักการเปิดเผยตนเองต่อผู้อื่น ซึ่งจะทำให้นักเรียนรู้จักซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น
3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการรู้จักตนเองและเพื่อน
4. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ที่จะนำเอาประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติ เพื่อให้รู้จักตนเองและเพื่อน

อุปกรณ์

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. แถบบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา
 - 1.1 ผู้ให้คำปรึกษากล่าวทักทายนักเรียน
 - 1.2 ทบทวนถึงการเข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาในครั้งที่ผ่านมา
2. ขั้นการเปลี่ยนลักษณะของกลุ่ม
 - 2.1 ผู้ให้คำปรึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งนี้
 - 2.2 ผู้ให้คำปรึกษาชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงบทบาทของผู้ให้คำปรึกษา บทบาทของสมาชิกกลุ่ม และข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในการเข้ากลุ่ม
 - 2.3 ผู้ให้คำปรึกษาชี้ให้เห็นถึงข้อได้เปรียบในการเปิดเผยตนเอง เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนกล้าที่จะอภิปรายเรื่องส่วนตัวของตนเองอย่างเปิดเผย
 - 2.4 นักเรียนกล้าที่จะอภิปรายเรื่องส่วนตัวของตนเองอย่างเปิดเผย
3. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา
 - 3.1 ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ละคนพูดถึงความรู้สึกที่มีต่อตนเองว่า นักเรียนรู้สึกต่อตนเองอย่างไร โดยให้นักเรียนได้สำรวจตนเองและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง
 - 3.2 นักเรียนคนอื่น ๆ รับฟังและร่วมมือกันเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาเรียนรู้ที่จะนำความคิดและประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติ

- 3.3 ผู้ให้คำปรึกษานำเทคนิคการให้คำปรึกษามาใช้ เพื่อให้การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์
4. ขั้นตอนการให้คำปรึกษา
 - 4.1 ผู้ให้คำปรึกษา ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น และ
ช่วยกันสรุปแนวคิดที่ได้
 - 4.2 ผู้ให้คำปรึกษา สรุปเพิ่มเติมและนัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

สรุปผลการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ครั้งที่ 2

บทบทวนถึงการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งที่ 1

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มในครั้งนี้ ผู้ให้คำปรึกษาให้ผู้รับคำปรึกษาพูดถึงความรู้สึกที่มีต่อตนเอง ผู้รับคำปรึกษาได้แสดงความรู้สึกโดยการพูดออกมาโดยตรง ในเรื่องการกล้าแสดงออก โดยเฉพาะเวลาออกมาพูดหน้าห้อง จะถูกเพื่อนในห้องหัวเราะเยาะและล้อเลียน ทำให้ผู้แสดงความรู้สึกเกิดความไม่มั่นใจในตนเอง ผู้รับคำปรึกษาหลายคนพูดเสริมในประเด็นปัญหา ซึ่งต่างก็มีปัญหาเหมือนกัน แต่แตกต่างกันตามความรู้สึกของแต่ละคน โดยทุกคนต่างเปิดเผยออกมาอย่างจริงใจ ผู้รับคำปรึกษาคนอื่น ๆ ที่ไม่ได้เป็นผู้เสนอปัญหาเพิ่มเติมต่างช่วยกันหาแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าว และพูดให้กำลังใจผู้เสนอปัญหาคนแรก ผู้รับคำปรึกษาเจ้าของปัญหาได้กล่าวเพิ่มเติมว่า สิ่งที่ได้รับคำปรึกษาคนอื่นเสนอแนวทางมาบางอย่าง เขาได้กระทำแล้วไม่ได้ผลจึงแก้ปัญหามาโดยการให้กำลังใจซึ่งเขารู้สึกภูมิใจที่ได้ทำ แต่ก็ยอมรับว่าเป็นแนวทางที่ไม่ดีและพูดแก้ตัวให้เพื่อนคนหนึ่งในกลุ่มซึ่งเป็นคู่กรณีของเขา ผู้รับคำปรึกษายอมรับข้อเสนอแนะของผู้รับคำปรึกษาในกลุ่มเพื่อนนำไปทดลองปฏิบัติ

ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 2 ได้พูดถึงพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อเพื่อน ผู้รับคำปรึกษาคนอื่น ๆ ก็พูดถึงปัญหาของตนเองที่คล้ายกับผู้รับคำปรึกษาคนที่ 2 และทุกคนยอมรับว่ามีนิสัยบ้าง ไม่ดีบ้าง แล้วคิดวิธีการที่จะปรับปรุงตนเอง

ผู้ให้คำปรึกษาได้ใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษา อาทิ การฟังด้วยความสนใจ การเรียบ การตั้งคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด การสะท้อนความรู้สึก การทำให้เกิดความกระตือรือร้นและการสรุปความ เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาได้กล้าที่จะเปิดเผยความคิด ความรู้สึก และปัญหาต่าง ๆ ต่อกลุ่มอย่างเปิดเผย และเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาคนอื่น ๆ ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แล้วให้ข้อเสนอแนะ

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งนี้ผู้รับคำปรึกษาเริ่มรู้จัก เข้าใจตนเองและเพื่อนมากขึ้น เริ่มเรียนรู้หาแนวทางในการแก้ปัญหาก็เหมาะสมกับตนเองและเพื่อน

หมายเหตุ ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ

ครั้งที่

3

หัวข้อ

อत्मโนทัศน์ด้านสังคม: รู้จักเข้าใจตนเองและเพื่อน

เวลา

50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักสำรวจตนเอง และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ซึ่งมีผลให้รู้จัก เข้าใจความรู้สึกของตนเองและเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนในกลุ่มรู้จักการเปิดเผยตนเองต่อผู้อื่น ซึ่งจะทำให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น
3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการรู้จัก เข้าใจตนเองและเพื่อน

อุปกรณ์

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. แลบบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา
 - 1.1 ผู้ให้คำปรึกษากล่าวทักทายนักเรียน
 - 1.2 ทบทวนถึงการเข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาในครั้งที่ผ่านมา
2. ขั้นการเปลี่ยนลักษณะของกลุ่ม
 - 2.1 ผู้ให้คำปรึกษา ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งนี้
 - 2.2 ผู้ให้คำปรึกษา ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงบทบาทของผู้ให้คำปรึกษา บทบาทของสมาชิกกลุ่ม และข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในการเข้ากลุ่ม
 - 2.3 นักเรียนเริ่มกล่าวที่จะอภิปรายเรื่องส่วนตัวของตนเองอย่างเปิดเผย
3. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา
 - 3.1 ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ละคนพูดถึงความรู้สึกว่า เพื่อนมองว่านักเรียนเป็นคนอย่างไร สอดคล้องกับความรู้สึกของตนเองหรือไม่ ถ้าไม่สอดคล้อง นักเรียนควรทำอะไร โดยให้นักเรียนได้สำรวจตนเองและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง
 - 3.2 นักเรียนคนอื่น ๆ รับฟังและร่วมมือกันเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา เรียนรู้ที่จะนำความคิดและประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติ
 - 3.3 ผู้ให้คำปรึกษานำเทคนิคการให้คำปรึกษามาใช้ เพื่อให้การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มดำเนินไปตามวัตถุประสงค์

4. ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

4.1 ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น และช่วยกันสรุปแนวคิดที่ได้

4.2 ผู้ให้คำปรึกษา สรุปเพิ่มเติมและนัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

สรุปผลการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

ครั้งที่ 3

ทบทวนถึงการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งที่ 2

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มในครั้งนี้ เป็นการพูดคุยเนื่องจากครั้งที่แล้ว โดยผู้ให้คำปรึกษาถามความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษาในกลุ่มว่าเพื่อน ๆ มองผู้รับคำปรึกษาเป็นคนอย่างไรบ้าง ผู้รับคำปรึกษาคนแรกได้ระบายความรู้สึกว่า เมื่ออยู่ในกลุ่ม เพื่อนไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของตน และคิดว่าตนเป็นคนไม่ดีบ้าง ชอบแกล้งเพื่อน โหม่งง่าย และต่อยกับเพื่อนเป็นประจำ ผู้ให้คำปรึกษาถามผู้รับคำปรึกษาคนอื่นในกลุ่มว่ามีใครบ้างที่รู้สึกว่าคุณมีพฤติกรรมทำนองเดียวกับคนแรก ผู้รับคำปรึกษาฝ่ายชายหลายคนได้ยกมือ และพูดถึงความรู้สึกตนเองที่ต่อเพื่อนแตกต่างกัน ส่วนผู้รับคำปรึกษาฝ่ายหญิงได้ยกมือ และพูดถึงความรู้สึกที่คบหรือหยิกเพื่อนในอารมณ์ที่ต่างกัน ผู้รับคำปรึกษาคนอื่นเสนอแนะวิธีแก้ไขให้ผู้รับคำปรึกษาคนแรกหลายวิธี ผู้รับคำปรึกษาคนแรกไม่ยอมรับวิธีการเพราะเห็นว่าไม่เหมาะกับตน จนสุดท้ายยอมรับในวิธีที่ฟังเพื่อนอย่างมีเหตุผลก่อน แล้วค่อยตัดสินใจ ซึ่งผู้รับคำปรึกษาในกลุ่มมีพฤติกรรมที่คล้ายกันต่างเห็นชอบว่าเหมาะกับตนเอง

หลังให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาถามความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษาในการเข้ากลุ่มว่ามีความรู้สึกอย่างไร ผู้รับคำปรึกษาได้บอกว่า รู้สึกสบายใจ และควรปรับปรุงแก้ไขตนเอง รู้สึกกล้าแสดงออกมากขึ้น, ทำให้รู้ว่าเพื่อนเป็นคนอย่างไร, ได้ข้อคิดจากเพื่อน, รู้นิสัยส่วนตัวของเพื่อนมากขึ้น, ไม่เครียด

ผู้ให้คำปรึกษาได้นำเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ อาทิ ฟังด้วยความสนใจ การตั้งคำถามปลายเปิด และคำถามปลายปิด การสะท้อนความรู้สึก การทวนซ้ำ การให้กำลังใจ การทำให้เกิดความกระจำ และการสรุปความ เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเริ่มรู้จักตนเองมากขึ้น ได้ระบายความรู้สึก ความนึกคิดต่าง ๆ ออกมาทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกสบายใจ และกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาคนอื่น ๆ ได้ให้ข้อเสนอแนะ

<u>ครั้งที่</u>	4
<u>หัวข้อ</u>	อत्मโนทัศน์ด้านสังคม : รู้จักเข้าใจตนเองและเพื่อน
<u>เวลา</u>	50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักสำรวจตนเอง และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ซึ่งมีผลให้สามารถรู้จักเข้าใจความรู้สึกของตนเองและเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนในกลุ่มรู้จักการเปิดเผยตนเองต่อผู้อื่น ซึ่งจะทำให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น
3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการรู้จัก เข้าใจตนเองและเพื่อน

อุปกรณ์

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. แถบบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา
 - 1.1 ผู้ให้คำปรึกษากล่าวทักทายนักเรียน
 - 1.2 ทบทวนถึงการเข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาในครั้งที่ผ่านมา
2. ขั้นการเปลี่ยนลักษณะของกลุ่ม
 - 2.1 ผู้ให้คำปรึกษา ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งนี้
 - 2.2 ผู้ให้คำปรึกษา ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงบทบาทของผู้ให้คำปรึกษา บทบาทของสมาชิกกลุ่ม และข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในการเข้ากลุ่ม
 - 2.3 นักเรียนเริ่มกล่าวที่จะอภิปรายเรื่องส่วนตัวของตนเองอย่างเปิดเผย
3. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา
 - 3.1 ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ละคนพูดถึงประสบการณ์ที่ผ่านมาตั้งแต่วัยเด็กว่าสิ่งใดที่ตนมีความประทับใจ ความรู้สึกที่มีต่อตนเองที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น การสะท้อนถึงภาพของตนเองว่าเป็นอย่างไร มีสิ่งใดบ้างที่ต้องการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นและควรจะทำอย่างไร โดยให้นักเรียนได้สำรวจตนเองและสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง โดยให้นักเรียนได้สำรวจตนเองและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง
 - 3.2 นักเรียนคนอื่น ๆ รับฟังและร่วมมือกันเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหารู้สึกที่จะนำความคิดและประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติ

- 3.3 ผู้ให้คำปรึกษานำเทคนิคการให้คำปรึกษามาใช้ เพื่อให้การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มดำเนินไปตามวัตถุประสงค์
4. ขั้นตอนการให้คำปรึกษา
 - 4.1 ผู้ให้คำปรึกษา ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น และช่วยกันสรุปแนวคิดที่ได้
 - 4.2 ผู้ให้คำปรึกษา สรุปเพิ่มเติมและนัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

สรุปผลการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

ครั้งที่ 4

ทบทวนถึงการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งที่ 3

ผู้ให้คำปรึกษาให้ผู้รับคำปรึกษาเล่าถึงความประทับใจของตนในอดีต ผู้รับคำปรึกษาคำปรึกษาต่างเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนและเหตุการณ์ในครอบครัวที่ประทับใจทำให้ผู้รับคำปรึกษาดำเนินการตามสมาชิกในกลุ่มในเรื่อง การเรียน กีฬาที่ชอบ ชีวิตความเป็นอยู่ของเพื่อนแต่ละคน ซึ่งมีผู้รับคำปรึกษาบางคนทำท่าตาแดงจะร้องไห้เมื่อพูดถึงครอบครัว เมื่อผู้ให้คำปรึกษาให้พูดถึงสิ่งที่อยากปรับปรุง ผู้รับคำปรึกษาดำเนินการเป็นเสียงเดียวกันว่าเป็นเรื่องการเรียน และมีแนวคิดในทางเดียวกันว่า ไม่กล้าถามครูในวิชานั้น ๆ แม้ครูจะเปิดโอกาสให้ถาม ต่างกลัวว่าจะผิด และเมื่อทำการบ้านผิดก็จะถูกตี ทำให้ผู้รับคำปรึกษาส่วนใหญ่ลอกการบ้านเพื่อนในห้อง

ผู้รับคำปรึกษาดำเนินการช่วยกันคิดหาเหตุผลและข้อเสนอแนะ อันจะเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหของผู้รับคำปรึกษาในกลุ่ม โดยบรรยากาศในกลุ่มเป็นไปอย่างกันเอง

ผู้ให้คำปรึกษาได้ใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษา อาทิ การฟังด้วยความสนใจ การเรียบ การตั้งคำถามปลายเปิด และคำถามปลายปิด การสะท้อนความรู้สึก การทวนซ้ำ การให้กำลังใจ การทำให้เกิดความกระจำ และการสรุปความ ทำให้ผู้รับคำปรึกษาคนหนึ่งซึ่งเป็นนักเรียนใหม่ ช่วงแรกไม่กล้าเปิดเผยเรื่องส่วนตัว แต่ต่อมากล้าที่จะเปิดเผยความคิดความรู้สึกของตนเองต่อกลุ่ม และเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาแต่ละคนได้รับการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่

5

หัวข้อ

อัฒโนทัศน์ด้านสังคม: ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

เวลา

50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่าตนได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักในความสำคัญและเห็นคุณค่าของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
ในการแก้ปัญหา
3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการยอมรับผู้อื่น และการได้รับการยอมรับจากกลุ่ม
เพื่อน

อุปกรณ์

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. แถบบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา
 - 1.1 ผู้ให้คำปรึกษากล่าวทักทายนักเรียน
 - 1.2 ทบทวนถึงการเข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาในครั้งที่ผ่านมา
2. ขั้นการเปลี่ยนลักษณะของกลุ่ม
 - 2.1 ผู้ให้คำปรึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งนี้
 - 2.2 ให้นักเรียนทบทวนบทบาทหน้าที่ และสิ่งที่ควรปฏิบัติในการเข้ากลุ่ม
 - 2.3 นักเรียนกล้าที่จะอภิปรายเรื่องส่วนตัวของตนเองอย่างเปิดเผย
3. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา
 - 3.1 ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ละคนพูดถึงความรู้สึกของตนที่มีต่อเพื่อน
ความสัมพันธ์กับเพื่อน ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร โดยให้
นักเรียนได้สำรวจตนเอง และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง
 - 3.2 นักเรียนคนอื่น ๆ รับฟังและร่วมมือกันเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา เรียนรู้
ที่จะนำความคิดและประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติ
 - 3.3 ผู้ให้คำปรึกษา นำเทคนิคการให้คำปรึกษามาใช้ เพื่อให้การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์

4. ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

- 4.1 ผู้ให้คำปรึกษา ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น และ
ช่วยกันสรุปแนวคิดที่ได้
- 4.2 ผู้ให้คำปรึกษา สรุปเพิ่มเติมและนัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

สรุปผลการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

ครั้งที่ 5

ผู้ให้คำปรึกษามองความรู้สึกรับคำปรึกษาว่ารู้สึกอย่างไรในการเข้ากลุ่มมาหลายครั้ง ซึ่งผู้รับคำปรึกษาแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ได้แก่ รู้สึกกล้าเปิดเผยมากขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น เจ็บ ๆ และทบทวนถึงการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งที่แล้ว

ผู้ให้คำปรึกษาให้ผู้รับคำปรึกษาพูดถึงความรู้สึกของตนเองที่มีต่อเพื่อน อาจเป็นเพื่อนในห้องเรียนหรือเพื่อนในกลุ่มก็ได้ ผู้รับคำปรึกษาแต่ละคนได้เล่าถึงความรู้สึกและสถานการณ์ที่เพื่อนยอมรับเข้ากลุ่ม และความรู้สึกสาเหตุที่เพื่อนไม่ยอมรับเข้ากลุ่ม ซึ่งผู้รับคำปรึกษาคนแรกรู้สึกว่าเป็นปัญหาที่เพื่อนไม่ยอมรับแต่ไม่รู้จะแก้ไขอย่างไร ส่วนผู้รับคำปรึกษาอีกคนตอนแรกไม่รู้สึกรว่าการแกล้งเพื่อนเป็นปัญหา แต่พอผู้รับคำปรึกษาในกลุ่มและผู้ให้คำปรึกษาซักถามรายละเอียด ก็เริ่มยอมรับว่าไม่ดี และอยากเปลี่ยนแปลง ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 3 รู้สึกว่าการที่เพื่อนไม่ยอมรับตนเข้ากลุ่มและยอมรับตนเข้ากลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง และแสดงความคิดเห็นของตนเองที่มีต่อผู้รับคำปรึกษาในกลุ่มแต่ละคน โดยผู้รับคำปรึกษาคนอื่นร่วมกันตั้งใจฟังผู้รับคำปรึกษาคนนี้เป็นอย่างมากเพราะผู้พูดพูดเสียเขา

ผู้รับคำปรึกษาคนอื่นช่วยกันซักถามรายละเอียดและความรู้สึกต่าง ๆ เพิ่มเติม รวมทั้งการให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แนวทางปรับปรุงความรู้สึกซึ่งกันและกัน โดยบรรยากาศเป็นกันเอง

ผู้ให้คำปรึกษาได้พยายามใช้เทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ การฟังด้วยความสนใจ การเงียบ การตั้งคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด การสะท้อนความรู้สึก การทวนซ้ำ การตีความหมาย การให้กำลังใจ การทำให้เกิดความกระจำ และการสรุปความ เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาทุกคนได้สำรวจและแสดงความคิด ความรู้สึกตนเองออกมา อย่างเปิดเผย จริงใจต่อกัน และหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

ครั้งที่

6

หัวข้อ

อัตมโนทัศน์ด้านสังคม: ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

เวลา

50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่าตนได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักในความสำคัญในการแสดงออกทางวาจา
3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการยอมรับผู้อื่น และการได้รับการยอมรับ
จากกลุ่มเพื่อน

อุปกรณ์

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. แถบบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา
 - 1.1 ผู้ให้คำปรึกษากล่าวทักทายนักเรียน
 - 1.2 ทบทวนถึงการเข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาในครั้งที่ผ่านมา
2. ขั้นการเปลี่ยนลักษณะของกลุ่ม
 - 2.1 ผู้ให้คำปรึกษา ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งนี้
 - 2.2 ให้นักเรียนทบทวนบทบาทหน้าที่ และสิ่งที่ควรปฏิบัติในการเข้ากลุ่ม
 - 2.3 นักเรียนกล้าที่จะอภิปรายปัญหาส่วนตัวของตนเองอย่างเปิดเผย
3. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา
 - 3.1 ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ละคนพูดถึงความรู้สึกของตนเองที่ได้รับการยอมรับ
จากเพื่อน และความรู้สึกของตนเองที่ไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน การใช้คำพูด
กับเพื่อน การปรับปรุงตนเองเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากเพื่อน โดยให้นักเรียน
ได้สำรวจตนเองและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง
 - 3.2 นักเรียนคนอื่น ๆ รับฟังและร่วมมือกันเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา เรียนรู้
ที่จะนำความคิดและประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติ
 - 3.3 ผู้ให้คำปรึกษา นำเทคนิคการให้คำปรึกษามาใช้ เพื่อให้การให้คำปรึกษา
เป็นกลุ่มดำเนินไปตามวัตถุประสงค์

4. ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

- 4.1 ผู้ให้คำปรึกษา ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น และช่วยกันสรุปแนวคิดที่ได้
- 4.2 ผู้ให้คำปรึกษา สรุปเพิ่มเติมและนัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

สรุปผลการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

ครั้งที่ 6

ทบทวนถึงการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งที่ 5

ในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งนี้ เป็นการพูดคุยต่อเนื่องจากครั้งที่แล้ว โดยผู้ให้คำปรึกษาให้ผู้รับคำปรึกษาเล่าความรู้สึกและสถานการณ์ที่เพื่อนยอมรับเข้ากลุ่ม และสถานการณ์ที่เพื่อนไม่ยอมรับเข้ากลุ่ม ผู้รับคำปรึกษาแต่ละคนเล่าความรู้สึกที่เพื่อนไม่ยอมรับเข้ากลุ่ม แม้ว่าบางคนจะเรียนเก่งและสถานการณ์ที่เพื่อนไม่ยอมรับเข้ากลุ่มก็แตกต่างกันออกไป ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการที่พูดไม่สุภาพ การฟังไม่ชัดเจน อารมณ์ในขณะนั้น และการไม่ช่วยเหลือเพื่อน ผู้รับคำปรึกษาบางคนกล่าวเพิ่มเติมว่า ตนเองได้แก้ไขปัญหาโดยการไปอยู่กับเพื่อนกลุ่มใหม่ ซึ่งมีทั้งยอมรับปานกลางและไม่ยอมรับเข้ากลุ่มจึงกลับมาที่เพื่อนกลุ่มเดิม บางคนพยายามปรับปรุงตนเองโดยการพูดคุยกับเพื่อนดี ๆ ทำดีกับเพื่อน ช่วยเหลือเพื่อน ตั้งใจทำงานและบอกเหตุผลที่ตนเองไม่ช่วยเหลือเพื่อน แล้วปรับความเข้าใจกับเพื่อน

ผู้รับคำปรึกษาส่วนมากร่วมกันซักถามและบอกรายละเอียดของผู้รับคำปรึกษาในกลุ่ม เสนอแนะแนวทางในการแก้ไข ซึ่งแต่ละคนก็จะสามารถมองเห็นวิธีการที่จะจัดการเปลี่ยนแปลงตนเองได้อย่างเหมาะสม

ผู้ให้คำปรึกษานำเอาเทคนิคการให้คำปรึกษาต่าง ๆ ได้แก่ การฟังด้วยความสนใจ การเรียบเรียงคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด การทวนซ้ำ การตีความหมาย การให้กำลังใจ การทำให้เกิดความกระจำ และการสรุปความ เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาทุกคนได้มองเห็นแนวทางถึงการปรับปรุงตนเอง

ครั้งที่

7

หัวข้อ

อ้อมโนทัศน์ด้านสังคม: ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

เวลา

50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่าตนได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักในความสำคัญและเห็นคุณค่าในกันและกัน
3. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการยอมรับผู้อื่น และการได้รับการยอมรับ
จากกลุ่มเพื่อน

อุปกรณ์

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. แถบบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ขึ้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา
 - 1.1 ผู้ให้คำปรึกษากล่าวทักทายนักเรียน
 - 1.2 ทบทวนถึงการเข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาในครั้งที่ผ่านมา
2. ขึ้นการเปลี่ยนลักษณะของกลุ่ม
 - 2.1 ผู้ให้คำปรึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งนี้
 - 2.2 ให้นักเรียนทบทวนบทบาทหน้าที่ และสิ่งที่ควรปฏิบัติในการเข้ากลุ่ม
 - 2.3 นักเรียนกล้าที่จะอภิปรายปัญหาส่วนตัวของตนเองอย่างเปิดเผย
3. ขึ้นดำเนินการให้คำปรึกษา
 - 3.1 ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ละคนพูดถึงความรู้สึกของตนเองเมื่อยอมรับเพื่อน
การปฏิบัติตัวเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนจะมีวิธีแก้ไข
อย่างไร โดยให้นักเรียนได้สำรวจตนเอง และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
กับตนเอง
 - 3.2 นักเรียนคนอื่น ๆ รับฟังและร่วมมือกันเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา เรียนรู้
ที่จะนำความคิดและประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติ
 - 3.3 ผู้ให้คำปรึกษา นำเทคนิคการให้คำปรึกษามาใช้ เพื่อให้การให้คำปรึกษา
เป็นกลุ่มดำเนินไปตามวัตถุประสงค์

4. ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

- 4.1 ผู้ให้คำปรึกษา ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น และช่วยกันสรุปแนวคิดที่ได้
- 4.2 ผู้ให้คำปรึกษา สรุปเพิ่มเติมและนัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

สรุปผลการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

ครั้งที่ 7

ทบทวนถึงการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งที่ 6

ผู้รับคำปรึกษาส่วนใหญ่ได้พูดถึงความรู้สึกของตนเองที่ได้นำข้อเสนอแนะจากกลุ่มไปลองปฏิบัติแล้ว ได้ผลปรากฏว่า เพื่อนยอมรับเข้ากลุ่มมากขึ้น มีผู้รับคำปรึกษาบางคนที่น่าวิธีการเสนอแนะจากกลุ่มไปปฏิบัติแล้ว ได้ผลเล็กน้อย เพราะผู้รับคำปรึกษาเล่นกับเพื่อนแรง

ผู้ให้คำปรึกษาได้บอกให้ผู้รับคำปรึกษาถึงจุดประสงค์ในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ในครั้งนี้ว่า เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษามีความคิด ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองว่าตนเองได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน รู้สึกว่า เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เห็นความสำคัญของการยอมรับจากผู้อื่น ผู้รับคำปรึกษาจึงเล่าความรู้สึกและเหตุการณ์ที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม จากการได้ช่วยเหลือเพื่อนและเพื่อนช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาของแต่ละคน ผู้รับคำปรึกษาส่วนใหญ่มีความตั้งใจที่ได้ช่วยเหลือเพื่อน และเพื่อนได้ช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา ผู้รับคำปรึกษาคนหนึ่งมีความรู้สึกว่ามีเพื่อนน้อย ซึ่งผู้รับคำปรึกษาคนอื่นจึงช่วยกันซักถามรายละเอียด และเสนอแนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ในการให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนมากขึ้น โดยบรรยากาศเป็นไปอย่างกันเอง

ผู้ให้คำปรึกษาได้นำเทคนิคการให้คำปรึกษาต่าง ๆ มาใช้ได้แก่ การฟังด้วยความสนใจ การเจียน การตั้งคำถามปลายเปิด และคำถามปลายปิด การสะท้อนความรู้สึก การทวนซ้ำ การให้กำลังใจ การทำให้เกิดความกระจ่างและการสรุปความ เพื่อกระตุ้นเตือนให้ผู้รับคำปรึกษาคนอื่นช่วยกันคิดหาเหตุผล และข้อเสนอแนะอันจะเป็นประโยชน์ในการเห็นความสำคัญของการยอมรับจากผู้อื่น และนำแนวคิดดังกล่าวไปปรับปรุงตนเอง

ครั้งที่

8

หัวข้อ

อัตมโนทัศน์ด้านสังคม: ให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม

เวลา

50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่า ตนให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสมในขณะที่ทำกิจกรรมทำให้รู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นในสังคม
4. เพื่อให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น

อุปกรณ์

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. แลปบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา
 - 1.1 ผู้ให้คำปรึกษากล่าวทักทายนักเรียน
 - 1.2 ทบทวนถึงการเข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาในครั้งที่ผ่านมา
2. ขั้นการเปลี่ยนลักษณะของกลุ่ม
 - 2.1 ผู้ให้คำปรึกษา ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งนี้
 - 2.2 ให้นักเรียนทบทวนบทบาทหน้าที่ และสิ่งที่ควรปฏิบัติในการเข้ากลุ่ม
 - 2.3 นักเรียนกล้าที่จะอภิปรายปัญหาส่วนตัวของตนเองอย่างเปิดเผย
3. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา
 - 3.1 ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ละคนพูดถึงความรู้สึกของตนเกี่ยวกับการช่วยเหลือเพื่อนว่าเป็นอย่างไร ถ้าต้องการมีความรู้ดีกว่าตนช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสมควรจะทำอย่างไร โดยให้นักเรียนได้สำรวจตนเองและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง
 - 3.2 นักเรียนคนอื่น ๆ รับฟังและร่วมมือกันเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา เรียนรู้ที่จะนำความคิดและประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติ
 - 3.3 ผู้ให้คำปรึกษา นำเทคนิคการให้คำปรึกษามาใช้ เพื่อให้การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มดำเนินไปตามวัตถุประสงค์

4. ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

- 4.1 ผู้ให้คำปรึกษา ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น และช่วยกันสรุปแนวคิดที่ได้
- 4.2 ผู้ให้คำปรึกษา สรุปเพิ่มเติมและนัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

สรุปผลการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

ครั้งที่ 8

บททวนถึงการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งที่ 7

ผู้ให้คำปรึกษาให้ผู้รับคำปรึกษาสำรวจตนเองและพูดถึงความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับการช่วยเหลือเพื่อนและรู้สึกอย่างไรเมื่อช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม ผู้รับคำปรึกษาได้เล่าความรู้สึกและเหตุการณ์ที่ช่วยเหลือเพื่อนและเพื่อนช่วยเหลือของแต่ละคน ในการช่วยเหลือเพื่อนผู้รับคำปรึกษาส่วนมากรู้สึกดีใจ มีความสุขสบายใจ และอยากทำบ่อย ๆ ในการช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสม มีผู้รับคำปรึกษาบางคนแรกที่แรก ๆ รู้สึกดีใจ เมื่อทำบ่อยก็รู้สึกเฉย ๆ บางครั้งก็ไม่อยากช่วยเหลือเพราะเพื่อนคนนั้นชอบแกล้ง บางครั้งอยากช่วยเหลือเพราะสงสารเพื่อน ผู้รับคำปรึกษาอีกคนรู้สึกว่าการช่วยเหลือเพื่อนในบางเรื่อง เช่น การต่อยคนอื่นเพื่อช่วยเพื่อนเป็นวิธีที่ไม่เหมาะสม ซึ่งผู้รับคำปรึกษาคนอื่นช่วยกันแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางแก้ไข การที่เพื่อนได้ช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาในกลุ่ม ทำให้ผู้รับคำปรึกษาส่วนใหญ่รู้สึกดีใจ รู้สึกว่าเพื่อนดีและแสดงอาการขอบคุณเพื่อนที่ช่วยเหลือ

ผู้ให้คำปรึกษาได้ใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การฟังด้วยความสนใจ การเงียบ การตั้งคำถามปลายเปิด และคำถามปลายปิด การสะท้อนความรู้สึก การทวนซ้ำ การให้กำลังใจ การทำให้เกิดความกระจำ และการสรุปความ พยายามกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาต่างให้กำลังใจซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งจะช่วยเหลือกัน และให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่

9

หัวข้อ

อัฒโนทัศน์ด้านสังคม: ให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม

เวลา

50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม
2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นในสังคม
3. เพื่อให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น

อุปกรณ์

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. แลบบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา
 - 1.1 ผู้ให้คำปรึกษากล่าวทักทายนักเรียน
 - 1.2 ทบทวนถึงการเข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาในครั้งที่ผ่านมา
2. ขั้นการเปลี่ยนลักษณะของกลุ่ม
 - 2.1 ผู้ให้คำปรึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งนี้
 - 2.2 ให้นักเรียนทบทวนบทบาทหน้าที่ และสิ่งที่ควรปฏิบัติในการเข้ากลุ่ม
 - 2.3 นักเรียนกล้าที่จะอภิปรายปัญหาส่วนตัวของตนเองอย่างเปิดเผย
3. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา
 - 3.1 ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ละคนพูดถึงเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนว่าอะไรบ้างที่ทำให้ตนรู้สึกไม่สบายใจ โดยให้นักเรียนได้สำรวจตนเองและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง
 - 3.2 นักเรียนคนอื่น ๆ รับฟังและร่วมมือกันเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหายาเรียนรู้อที่จะนำความคิดและประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติ
 - 3.3 ผู้ให้คำปรึกษา นำเทคนิคการให้คำปรึกษามาใช้ เพื่อให้การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มดำเนินไปตามวัตถุประสงค์
4. ขั้นยุติการให้คำปรึกษา
 - 4.1 ผู้ให้คำปรึกษา ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น และช่วยกันสรุปแนวคิดที่ได้
 - 4.2 ผู้ให้คำปรึกษา สรุปเพิ่มเติมและนัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

สรุปผลการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

ครั้งที่ 9

ทบทวนถึงการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งที่ 8

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มในครั้งนี้เป็นการพูดคุยต่อเนื่องจากครั้งที่แล้ว โดยผู้ให้คำปรึกษานอกวัตถุประสงค์ในครั้งนี้อยู่รับคำปรึกษาว่าให้เห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม เรียนรู้และมีความมั่นใจในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ผู้รับคำปรึกษาเล่าเหตุการณ์ในการช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสมในแต่ละคน ทำให้เกิดความมั่นใจในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น เช่น การมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนโดยไม่ต้องเอ่ยปาก พูดถึงความดีของเพื่อน เพื่อนมาเล่นด้วย ผู้รับคำปรึกษาบางคนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นจากการพูดคุยเมื่อพูดเกินความจริงแล้วเพื่อนจะไม่เชื่อ ผู้รับคำปรึกษาอีกคนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นจากการแต่งกายของตนเอง เมื่อแต่งกายไม่เรียบร้อย (ลิ้นรูดชิปกางเกง, เป้ากางเกงแตก) จะทำให้เกิดความไม่มั่นใจในการพูด ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 3 เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพในการช่วยเหลือเพื่อนที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากเพื่อนบังคับให้ทำการบ้านให้เขา ถ้าไม่ทำจะถูกต่อว่าผู้รับคำปรึกษาคนอื่นๆ ช่วยกันเสนอแนะวิธีการแก้ไขให้กับผู้รับคำปรึกษาเจ้าของเรื่องจนผู้รับคำปรึกษาค้นพบแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับตนเอง

ผู้ให้คำปรึกษาได้ใช้เทคนิคต่างๆ อาทิ การฟังด้วยความสนใจ การเงียบ การตั้งคำถามปลายเปิด และคำถามปลายปิด การสะท้อนความรู้สึก การให้กำลังใจ การทำให้เกิดความกระตือรือร้น และการสรุปความ เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษากล้าเปิดเผยความคิด ความรู้สึกจนทำให้เกิดการเรียนรู้ในการช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม

ครั้งที่

10

หัวข้อ

อ้อมโนทัศน์ด้านสังคม: สื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน

เวลา

50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้โดยใช้ภาษากาย
2. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดี เกี่ยวกับตนเองว่า ตนสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้
3. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นในสังคม

อุปกรณ์

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. แถบบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา
 - 1.1 ผู้ให้คำปรึกษากล่าวทักทายนักเรียน
 - 1.2 ทบทวนถึงการเข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาในครั้งที่ผ่านมา
2. ขั้นการเปลี่ยนลักษณะของกลุ่ม
 - 2.1 ผู้ให้คำปรึกษา ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งนี้
 - 2.2 ให้นักเรียนทบทวนบทบาทหน้าที่ และสิ่งที่ควรปฏิบัติในการเข้ากลุ่ม
 - 2.3 นักเรียนกล่าวที่จะอภิปรายปัญหาส่วนตัวของตนเองอย่างเปิดเผย
3. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา
 - 3.1 ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ละคนพูดถึงความรู้สึกของตนเองเมื่อสื่อความหมายกับเพื่อนโดยใช้ภาษากายแล้วเพื่อนเข้าใจตรงกัน และความรู้สึกของตนเองเมื่อสื่อความหมายกับเพื่อนแล้วเพื่อนไม่เข้าใจ การปรับปรุงตนเองเพื่อให้สามารถสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน โดยให้นักเรียนได้สำรวจตนเองและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับตนเอง
 - 3.2 นักเรียนคนอื่น ๆ รับฟังและร่วมมือกันเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา เรียนรู้ที่จะนำความคิดและประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติ
 - 3.3 ผู้ให้คำปรึกษา นำเทคนิคการให้คำปรึกษามาใช้ เพื่อให้การ ให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มดำเนินไปตามวัตถุประสงค์

4. ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

4.1 ผู้ให้คำปรึกษา ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น และช่วยกันสรุปแนวคิดที่ได้

4.2 ผู้ให้คำปรึกษา สรุปเพิ่มเติมและนัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

สรุปผลการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

ครั้งที่ 10

ทบทวนถึงการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งที่ 9

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งนี้ ผู้ให้คำปรึกษาได้ซักถามผู้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับการที่ผู้รับคำปรึกษาให้เพื่อนลอกการบ้าน ซึ่งพูดต่อเนื่องจากครั้งที่แล้ว ผู้รับคำปรึกษาส่วนใหญ่ยอมรับว่าได้ลอกการบ้านเพื่อนและการให้เพื่อนลอกการบ้านเป็นวิธีที่ไม่เหมาะสม ผู้ให้คำปรึกษาถามผู้รับคำปรึกษาว่า ทำอย่างไรจึงจะช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม ผู้รับคำปรึกษาได้ร่วมกันเสนอวิธีแก้ไขต่างๆ ที่เหมาะสมกับตนเองและเพื่อนและนำวิธีการไปทดลองปฏิบัติ ผู้ให้คำปรึกษาได้ถามผู้รับคำปรึกษาว่าเคยแสดงสีหน้า ทำท่าทางอย่างไรจึงทำให้เพื่อนเข้าใจตรงกัน และแสดงสีหน้าท่าทางอย่างไรที่เพื่อนเข้าใจไปอีกทาง ผู้รับคำปรึกษาส่วนใหญ่พูดถึงความรู้สึกดีใจที่เพื่อนเข้าใจตรงกัน มีผู้รับคำปรึกษา 2 คน ที่เคยแสดงท่าทางแล้วเพื่อนเข้าใจไม่ตรงกัน ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 1 อารมณ์ไม่ดี จึงทำท่าไม่พอใจ ตาขวาง แต่เพื่อนเข้าใจว่าพอใจจึงชวนไปเล่น ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 2 อยากเล่นกับเพื่อน แล้วไปจี๋เอวเขาแรงๆ แต่เพื่อนเข้าใจว่าแกล้งเขา ซึ่งผู้รับคำปรึกษาทั้ง 2 คน ร่วมกันเสนอวิธีแก้ไขโดยการบอกเพื่อนให้เขาเข้าใจ และเล่นกับเขาเบาๆ

หลังการให้คำปรึกษาผู้ให้คำปรึกษาถามความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษาที่เข้ารับคำปรึกษา ในช่วงแรกไม่ค่อยพูดได้แต่รับฟังว่ามีความรู้สึกอย่างไร ผู้รับคำปรึกษาได้บอกว่า รู้สึกกล้าแสดงออกมากขึ้น รู้สึกกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น

ผู้ให้คำปรึกษาใช้เทคนิคต่างๆ อาทิ การฟังด้วยความสนใจ การเงียบ การตั้งคำถามปลายเปิด และคำถามปลายปิด การสะท้อนความรู้สึก การให้กำลังใจ การสรุปความ ซึ่งกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นความสำคัญของการสื่อความหมายและการทำพฤติกรรมให้เหมาะสม

ครั้งที่

11

หัวข้อ

อ้อมโนทัศน์ด้านสังคม: สื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน

เวลา

50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน โดยใช้คำพูด
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการฟังที่มีต่อการสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน
3. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นในสังคม

อุปกรณ์

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. แลบบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา
 - 1.1 ผู้ให้คำปรึกษากล่าวทักทายนักเรียน
 - 1.2 ทบทวนถึงการเข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาในครั้งที่ผ่านมา
2. ขั้นการเปลี่ยนลักษณะของกลุ่ม
 - 2.1 ผู้ให้คำปรึกษา ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งนี้
 - 2.2 ให้นักเรียนทบทวนบทบาทหน้าที่ และสิ่งที่ควรปฏิบัติในการเข้ากลุ่ม
 - 2.3 นักเรียนกล้าที่จะอภิปรายปัญหาส่วนตัวของตนเองอย่างเปิดเผย
3. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา
 - 3.1 ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนพูดถึงความรู้สึกของตนเองเมื่อสามารถสื่อความหมายกับเพื่อนโดยใช้คำพูดแล้วเพื่อนเข้าใจตรงกัน และความรู้สึกของตนเองเมื่อสื่อความหมายกับเพื่อนแล้วเพื่อนไม่เข้าใจ ความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับความสามารถในการฟังเพื่อนพูด มีอะไรที่ทำให้รู้สึกไม่สบายใจ โดยให้นักเรียนได้สำรวจตนเองและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง
 - 3.2 นักเรียนคนอื่น ๆ รับฟังและร่วมมือกันเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา เรียนรู้ที่จะนำความคิดและประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติ
 - 3.3 ผู้ให้คำปรึกษา นำเทคนิคการให้คำปรึกษามาใช้ เพื่อให้การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มดำเนินไปตามวัตถุประสงค์

4. ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

- 4.1 ผู้ให้คำปรึกษา ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น และช่วยกันสรุปแนวคิดที่ได้
- 4.2 ผู้ให้คำปรึกษา สรุปเพิ่มเติมและนัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

สรุปผลการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

ครั้งที่ 11

ทบทวนถึงการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งที่ 10

ผู้ให้คำปรึกษาบอกจุดประสงค์ของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มในครั้งนี้ว่า

ให้เห็นความสำคัญของการพูดและการฟังเพื่อจะได้เข้าใจตรงกัน ผู้รับคำปรึกษาเล่าความรู้สึกของการสื่อความหมายจากการพูดและฟัง แล้วเข้าใจตรงกัน ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 1 รู้สึกภูมิใจที่เพื่อนรับฟัง ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 2 รู้สึกดีใจที่สามารถอธิบายให้เพื่อนเข้าใจสิ่งที่เพื่อนทำในตอนแรกไม่ได้ ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 3 รู้สึกเฉยๆ เมื่อบอกเพื่อนแล้วเพื่อนเข้าใจ ผู้รับคำปรึกษาเล่าการสื่อสารความหมายที่เข้าใจไม่ตรงกันในแต่ละคนที่แตกต่างกันไป ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 1 เล่าว่า เล่นต๋อยกับเพื่อนแรงเกินไป เพื่อนเข้าใจว่าต๋อยจริง ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 2 พูดถึงความรู้สึกของตนเองว่าพูดไวเกินไป จนเพื่อนเข้าใจความหมายไปอีกอย่าง และพูดเกินความจริง ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 3 พูดถึงความรู้สึกของตนเองว่าเป็นคนพูดลำเอียงภาคได้ แล้วเพื่อนฟังไม่ค่อยเข้าใจ ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 4 เล่าว่า เวลาตอบคำถามครู บังเอิญคำตอบไปตรงกับชื่อพ่อ ชื่อแม่ ของเพื่อนนักเรียนในห้อง เขาก็โกรธหว่ามาล้อชื่อพ่อชื่อแม่ ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 5 เล่าถึงการฟังที่เข้าใจไม่ตรงกัน ในเวลาที่ครูอธิบาย เพื่อนเข้าใจอย่างหนึ่งตนเองเข้าใจอีกอย่างหนึ่ง เพื่อนจึงไปถามคนอื่นแล้วกลับมาบอกตนเองว่าแบบไหนที่ครูอธิบาย ผู้รับคำปรึกษาคนอื่นได้เล่าเหตุการณ์ที่ผู้รับคำปรึกษาในกลุ่มสื่อความหมายไม่ตรงกันจนมีเรื่องทะเลาะกัน ผู้รับคำปรึกษาส่วนใหญ่แสดงความรู้สึกไม่พอใจคนที่ต๋อยเพื่อน โดยที่ผู้รับคำปรึกษาในกลุ่มที่เป็นคนต๋อยเพื่อนนั่งร้องไห้อยู่ ผู้รับคำปรึกษาได้ร่วมกันเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาของผู้รับคำปรึกษาในกลุ่มในเรื่องการพูดและการฟัง

ผู้ให้คำปรึกษาได้ใช้เทคนิคต่างๆ อาทิ การฟัง การเขียน ตั้งคำถามปลายเปิด และคำถามปลายปิด การสะท้อนความรู้สึก การทวนซ้ำ การตีความหมาย และการสรุปความ เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาได้มองเห็นแนวทางในการปรับปรุงตนเอง

ครั้งที่

12

หัวข้อ

อ้อมโนทัศน์ด้านสังคม: สื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน

เวลา

50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้แนวคิดเกี่ยวกับการโต้ตอบ และการบอกเล่าว่ามีผลทำให้สื่อความหมายกับเพื่อนได้เข้าใจตรงกัน
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองว่าตนสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน
3. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการฟังที่มีต่อการสื่อความหมายกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน
4. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นในสังคม

อุปกรณ์

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. แถบบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา
 - 1.1 ผู้ให้คำปรึกษากล่าวทักทายนักเรียน
 - 1.2 ทบทวนถึงการเข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาในครั้งที่ผ่านมา
2. ขั้นการเปลี่ยนลักษณะของกลุ่ม
 - 2.1 ผู้ให้คำปรึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งนี้
 - 2.2 ให้นักเรียนทบทวนบทบาทหน้าที่ และสิ่งที่ควรปฏิบัติในการเข้ากลุ่ม
 - 2.3 นักเรียนกล้าที่จะอภิปรายปัญหาส่วนตัวของตนเองอย่างเปิดเผย
1. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา
 - 1.1 ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนพูดถึงความรู้สึกของตนเองเมื่อฟังเพื่อนพูดไม่เข้าใจ หรือไม่ชัดเจน นักเรียนรู้สึกว่าการเป็นผู้ฟังที่ดีมีผลอย่างไรในการสื่อความหมายกับเพื่อนนักเรียนรู้สึกว่าการปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้ฟังเพื่อนได้เข้าใจและสื่อความหมายโต้ตอบกลับ โดยเข้าใจได้ตรงกัน ความรู้สึกของนักเรียนเมื่อมีการพูดโต้ตอบกับเพื่อน มีอะไรที่ทำให้รู้สึกไม่สบายใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยให้นักเรียนได้สำรวจตนเองและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง
 - 1.2 นักเรียนคนอื่น ๆ รับฟังและร่วมมือกันเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา เรียนรู้ที่จะนำความคิดและประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติ

- 1.3 ผู้ให้คำปรึกษา นำเทคนิคการให้คำปรึกษามาใช้ เพื่อให้การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์
2. ขั้นตอนการให้คำปรึกษา
 - 2.1 ผู้ให้คำปรึกษา ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น
และช่วยกันสรุปแนวคิดที่ได้
 - 2.2 ผู้ให้คำปรึกษา สรุปเพิ่มเติมและนัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

สรุปผลการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ครั้งที่ 12

บทบทวนถึงการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งที่ 11

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งนี้ต่อเนื่องมาจากครั้งที่แล้ว ผู้ให้คำปรึกษาบอกรายละเอียดให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นถึงความสำคัญของการฟังและพูดได้ตอบเพื่อให้เข้าใจกันทั้ง 2 ฝ่าย ผู้รับคำปรึกษาแต่ละคนเล่าเหตุการณ์ ความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับตนเองและบอกวิธีแก้ไขของตน ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 1 และผู้รับคำปรึกษาคนที่ 2 พูดกับเพื่อนแล้วเพื่อนเข้าใจอีกอย่าง แม้จะพูดหลายครั้งจนรู้สึกเบื่อรำคาญจึงแก้ปัญหาโดยให้ไปถามคนอื่น และปรับปรุงตนเองด้วยการพูดซ้ำๆ ซักๆ ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 3 และคนที่ 4 โดนล้อชื่อพ่อชื่อแม่ รู้สึกว่าตนเองไม่ผิด แต่ทั้ง 2 คนคิดว่าไม่ควรใช้คำดังแก้ไขปัญหา ต่อมาทั้ง 2 คนคิดได้ว่าควรบอกเพื่อนอย่าล้อชื่อพ่อแม่ และถามเขาว่าทำไมทำอย่างนั้นเพื่อหาเหตุผลก่อน ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 5 คำเพื่อนเพราะเพื่อนแกล้ง คิดได้ว่าไม่ควรด่า ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 6 แกล้งเพื่อนแล้วโดนด่าจึงรู้สึกผิดที่ไปแกล้งเขา ทั้ง 2 คน แก้ปัญหาโดยการพูดคุยกับเพื่อนและปรับความเข้าใจซึ่งกันและกัน ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 7 แหย่เพื่อนแรงๆ จนร้องไห้ ช่วงแรกไม่ยอมรับความจริง เมื่อเข้ากลุ่มผู้รับคำปรึกษาคนอื่นซักถามรายละเอียดและความรู้สึกต่างๆ เพิ่มเติม จึงรู้สึกว่าคุณทำเพื่อนแรงไปจึงอยากปรับความเข้าใจกับเพื่อน ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 8 ถูกเพื่อนด้อยหลายครั้งจนร้องไห้ แต่ไม่รู้สึกโกรธเพื่อน ผู้ให้คำปรึกษาเปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 7 และ 8 ปรับความเข้าใจกัน ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 7 ขอโทษเพื่อนและรู้สึกดีขึ้นเมื่อผู้รับคำปรึกษาคนที่ 8 ให้อภัย ผู้ให้คำปรึกษามกับผู้รับคำปรึกษาคนอื่นๆ ว่าให้อภัยเพื่อนที่ยอมรับผิดหรือเปล่า ผู้รับคำปรึกษาคนอื่นก็ให้อภัย ผู้รับคำปรึกษาคนที่ 7 จึงแสดงอาการยิ้มออกมา

ผู้ให้คำปรึกษาได้พยายามใช้เทคนิคต่างๆ ได้แก่ การฟัง การเรียบ การตั้งคำถามปลายเปิด และคำถามปลายปิด การสะท้อนความรู้สึก การทวนซ้ำ การให้กำลังใจ การทำให้เกิดความกระจำ และการสรุปความ เพื่อให้เห็นประโยชน์ของการฟังและการพูดได้ตอบเพื่อให้เข้าใจตรงกันทั้ง 2 ฝ่าย และกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจความคิด ความรู้สึกของตนเอง รวมทั้งช่วยกันอภิปรายถึงปัญหาอย่างเปิดเผย จริงใจต่อกัน สามารถที่จะกำหนดวิธีที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงตนเองได้

ครั้งที่	13
หัวข้อ	อัตมโนทัศน์ด้านสังคม
เวลา	50 นาที

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ทราบถึงผลของกิจกรรมทั้งหมดที่มีต่ออัตมโนทัศน์ด้านสังคม

อุปกรณ์

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. แถบบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา
 - 1.1 ผู้ให้คำปรึกษากล่าวทักทายนักเรียน
 - 1.2 ทบทวนถึงการเข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาในครั้งที่ผ่านมา
2. ขั้นการเปลี่ยนลักษณะของกลุ่ม
 - 2.1 ผู้ให้คำปรึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งนี้
 - 2.2 ให้นักเรียนทบทวนบทบาทหน้าที่ และสิ่งที่ควรปฏิบัติในการเข้ากลุ่ม
 - 2.3 นักเรียนกล่าวที่จะอภิปรายปัญหาส่วนตัวของตนเองอย่างเปิดเผย
3. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา
 - 3.1 ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ละคนพูดสรุปความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับการรู้จักเข้าใจตนเอง และเพื่อน ได้รับการยอมรับจากเพื่อน การให้ความช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสม การสื่อความหมายกับเพื่อนแล้วทำให้เพื่อนเข้าใจได้ตรงกัน และผลที่ได้รวมกิจกรรมทั้งหมดที่มีต่ออัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน โดยให้นักเรียนได้สำรวจตนเอง และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง
 - 3.2 นักเรียนคนอื่น ๆ รับฟังและร่วมมือกันเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา เรียนรู้ที่จะนำความคิดและประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติ
 - 3.3 โดยให้นักเรียนได้สำรวจตนเองและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง
 - 3.4 นักเรียนคนอื่น ๆ รับฟังและร่วมมือกันเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา เรียนรู้ที่จะนำความคิดและประสบการณ์จากกลุ่มไปปฏิบัติ
 - 3.5 ผู้ให้คำปรึกษานำเทคนิคการให้คำปรึกษามาใช้ เพื่อให้การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มดำเนินไปตามวัตถุประสงค์

4. ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

- 4.1 ผู้ให้คำปรึกษา ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น และช่วยกันสรุปแนวคิดที่ได้
- 4.2 ผู้ให้คำปรึกษา สรุปเพิ่มเติมและนัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

3. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
4. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

สรุปผลการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

ครั้งที่ 13

ทบทวนถึงการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มครั้งที่ 12

ผู้ให้คำปรึกษาบอกจุดประสงค์ของการให้คำปรึกษานี้ว่า เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาสรุปแนวคิดที่ได้รับจากการเข้ารับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มทั้ง 12 ครั้ง ซึ่งทำให้ผู้รับคำปรึกษา มีความคิด ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองด้านสังคมมากขึ้น ผู้รับคำปรึกษาแต่ละคนพูดความรู้สึก เมื่อเข้ารับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มในการรู้จักตนเองและเพื่อน ส่วนใหญ่กล้ายอมรับความจริงว่า ตนเองมีนิสัยที่ไม่ดีชักเท่าไร ชอบแกล้งและแหย่เพื่อน รู้สึกกล้าแสดงออกมากขึ้น กล้าเปิดเผยมากขึ้น ในการยอมรับเข้ากลุ่มผู้รับคำปรึกษาแต่ละคนได้ปรับปรุงตนเองจากที่แกล้งเพื่อน คำเพื่อน ก็ลดให้น้อยลง บางคนเลิกแกล้งเพื่อน คำเพื่อน จนเพื่อนยอมรับเข้ากลุ่มมากขึ้น ในการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ผู้รับคำปรึกษาแต่ละคนจะรู้สึกดีใจ ภาคภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสม และอยากทำบ่อยๆ ซึ่งทำให้เพื่อนชอบตนเองมากขึ้นและยอมรับเข้ากลุ่มเพิ่มขึ้น ในการสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกัน ผู้รับคำปรึกษาแต่ละคนมีการสื่อความหมายในการฟังและพูดโต้ตอบกันโดยเข้าใจได้ตรงกัน เป็นส่วนใหญ่ มีบางคนที่พยายามปรับปรุงสีหน้าและท่าทางให้ตรงกับความรู้สึก และฝึกการพูดซ้ำๆ ซักๆ ให้เพื่อนเข้าใจ และการเล่นกับเพื่อนพยายามเล่นเบาๆ ผู้รับคำปรึกษาร่วมกันสรุปว่า รู้จักตนเองมากขึ้น เข้าใจตนเองมากขึ้น กล้าแสดงออก และกล้าแสดงความคิดเห็น ช่วยเหลือเพื่อน ปรับปรุงตนเองทั้งนิสัย สีหน้า ท่าทาง คำพูดให้ดีขึ้น และพยายามทำบ่อยๆ

ผู้ให้คำปรึกษาให้เทคนิคต่างๆ อาทิ การฟัง การเงียบ ตั้งคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด การสะท้อนความรู้สึก การทวนซ้ำ การให้กำลังใจ การทำให้เกิดความกระจำ และการสรุปความ ทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น สามารถจัดปัญหาต่างๆ ที่ตนเองเผชิญอยู่ได้ในระดับหนึ่ง รู้สึกว่าตนเองได้ระบายความรู้สึก ความนึกคิดต่างๆ ออกมา ทำให้ตนเองรู้สึกสบายใจ รวมทั้งรู้สึกว่ายังมีคนอื่น ๆ ที่เข้าใจตนเองและยอมรับตนเอง

ครั้งที่

14

หัวข้อ

ยุติการให้คำปรึกษาและปัจฉิมนิเทศ

เวลา

50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
2. เพื่อให้นักเรียนร่วมกันสรุปผล จากการเข้าร่วมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ในกลุ่ม ไปพัฒนาอ้อมโนทัศน์ด้านสังคมของตนเองให้ดีขึ้น
3. เพื่อให้นักเรียนได้ประเมินตนเองถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับระยะก่อนการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
4. เพื่อให้นักเรียนทุกคนเกิดความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อเพื่อนในกลุ่มและประทับใจในการเข้ากลุ่มมองเห็นคุณค่าของการเข้าร่วมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
5. เพื่อยุติการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

อุปกรณ์

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. แถบบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
2. ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้และการนำประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ไปใช้ในการพัฒนาอ้อมโนทัศน์ด้านสังคม
3. ผู้ให้คำปรึกษาสรุปผลการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาอ้อมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียน
4. ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนประเมินตนเองถึงการเปลี่ยนแปลงของอ้อมโนทัศน์ด้านสังคมที่เกิดขึ้นภายหลังการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเปรียบเทียบกับระยะก่อนการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
5. ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ละคนแสดงความรู้สึกที่ดีที่มีต่อเพื่อนในกลุ่มและความประทับใจที่เกิดขึ้นจากการเข้ากลุ่ม
6. ผู้ให้คำปรึกษากล่าวขอบใจนักเรียนและกล่าวปิดการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปประเด็นสำคัญของนักเรียน

สรุปผลโปรแกรมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ผู้วิจัยได้สังเกตผู้รับคำปรึกษาในกลุ่ม พบว่าผู้รับคำปรึกษาในช่วงแรกไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น แต่เมื่อได้รับการกระตุ้นจากเทคนิคต่าง ๆ ของผู้วิจัย และมีการสร้างสัมพันธภาพซึ่งกันและกันในกลุ่ม ทำให้กล้าเปิดเผย แสดงความคิดเห็นมากขึ้น ผู้รับคำปรึกษาส่วนใหญ่กระตือรือร้นในการเสนอความคิดเห็น และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาของตนเองและสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งเป็นโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษารู้จักและเข้าใจตนเองยิ่งขึ้น เข้าใจถึงปฏิสัมพันธ์ของตนเองที่มีต่อเพื่อน สามารถมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนได้โดยการช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสม และรู้จักวิธีการสื่อสารกับเพื่อนให้เข้าใจได้ตรงกัน ช่วงปัจฉิมนิเทศ ผู้รับคำปรึกษาได้ร่วมสรุปถึงประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกซึ่งกันและกัน ทำให้มีแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองและได้รับการยอมรับจากกลุ่มมากขึ้น จึงทำให้ผู้รับคำปรึกษาภาคภูมิใจและยอมรับตนเองมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาอัตโนมัติด้านสังคมโดยตรง

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวฉัตรนภา เอี่ยมกำแพง
เกิดวันที่	2 มกราคม 2513
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 55/52 ถนนศรีธรรมไตรปิฎก ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 4
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านชะตะเคียนลูกเสือชาวบ้านสมุทรปราการอุปถัมภ์ หมู่ 9 ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก 65130 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังทอง
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2531	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (แผนกวิทยาศาสตร์) จากโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี
พ.ศ. 2535	ค.บ. เกียรตินิยมอันดับ 1 (การศึกษาปฐมวัย) จากสถาบันราชภัฏ พิบูลสงคราม
พ.ศ. 2544	กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
ที่มีต่ออัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนวัดศรีวิสุทธิธาราม จังหวัดพิษณุโลก

บทคัดย่อ
ของ
ฉัตรนภา เอี่ยมกำแพง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
มีนาคม 2544

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่ม กับการให้คำปรึกษา เป็นกลุ่มที่มีผลต่ออัตรานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน วัดศรีวิสุทธิธรรม จังหวัดพิษณุโลก ที่มีอัตรานักเรียนด้านสังคมอยู่ในระดับเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 24 คน จำแนกเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 2 การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม โปรแกรมการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และแบบสอบถามอัตรานักเรียนด้านสังคมตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการทดสอบความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า :

1. นักเรียนมีอัตรานักเรียนด้านสังคมสูงขึ้น หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนมีอัตรานักเรียนด้านสังคมสูงขึ้น หลังจากได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนในกลุ่มควบคุมมีอัตรานักเรียนด้านสังคม ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
4. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียน ในกลุ่มควบคุมมีอัตรานักเรียนด้านสังคมก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
5. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และนักเรียน ในกลุ่มควบคุมมีอัตรานักเรียนด้านสังคม หลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ทำการทดสอบรายคู่ พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และนักเรียนที่ได้รับ การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มมีอัตรานักเรียนด้านสังคมสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

**A COMPARISON OF THE EFFECTS OF GROUP WORK AND GROUP
COUSELING ON SOCIAL SELF – CONCEPT OF PRATHOMSUKSA VI
STUDENTS OF WATSRIVISUTTARAM SCHOOL
IN PHITSANULOKE PROVINCE**

**AN ABSTRACT
BY
CHATNAPA EUMKUMPANG**

**Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
At Srinakharinwirot University
March 2001**

The purpose of this research was to compare the effect of the group work and the group counseling on social self-concept of Pratomsuksa VI students of Watsrivisuttaram School in Phitsanuloke province. The sample was twenty-four Pratomsuksa VI students of Watsrivisuttaram School who had Percentile of twenty-five lower. The sample was classified of the group work, the group counseling and the control group at the equal number.

The group work program, the group counseling program and the rating-scale questionnaire were employed to collect data. The statistical techniques used for data analysis were means, standard deviations, t-test dependent and one way analysis of variance.

The results were as follows :

1. After the group work, the students social self-concept were higher than before ones at the .01 level significance.
2. After the group counseling, the students social self-concept were higher than before ones at the .01 level significance.
3. The control group, the students social self-concept were not significantly at the after and before.
4. Before the experiment, the students in the group work, the ones in the group counseling and the ones in the control group were not significance.
5. After the experiment, the students in the group work, the ones in the group counseling and the ones in the control group were significant. The students social self-concept of the group work and the group counseling were higher than the control group at the .01 level significance.